

Senad Softić
Guverner

Broj: 123-13-1-1015-2/19
Sarajevo, 29.3.2019. godine

PRIMLJENO: 6.1-04-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01	16-1	699	19

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Predstavnički dom
Kolegij

Predmet: Godišnji izvještaj Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2018. godinu

Poštovani,

U skladu s odredbama člana 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine dužna je da nakon završetka svoje finansijske godine Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine podnese:

- Finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018. godine, ovjerene od strane vanjskih revizora CBBiH, Grant Thornton d.o.o. Banja Luka, Grant Thornton d.o.o. Skopje i Grant Thornton sh.p.k. Tirana, i
- Godišnji izvještaj CBBiH za 2018. godinu, koji obuhvata poslovanje CBBiH tokom 2018. godine, kao i izvještaj o stanju privrede tokom protekle godine.

Centralna banka Bosne i Hercegovine je u 2018. godini uspješno vodila monetarnu politiku i održavala monetarnu stabilnost Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i doprinosila finansijskoj stabilnosti u BiH.

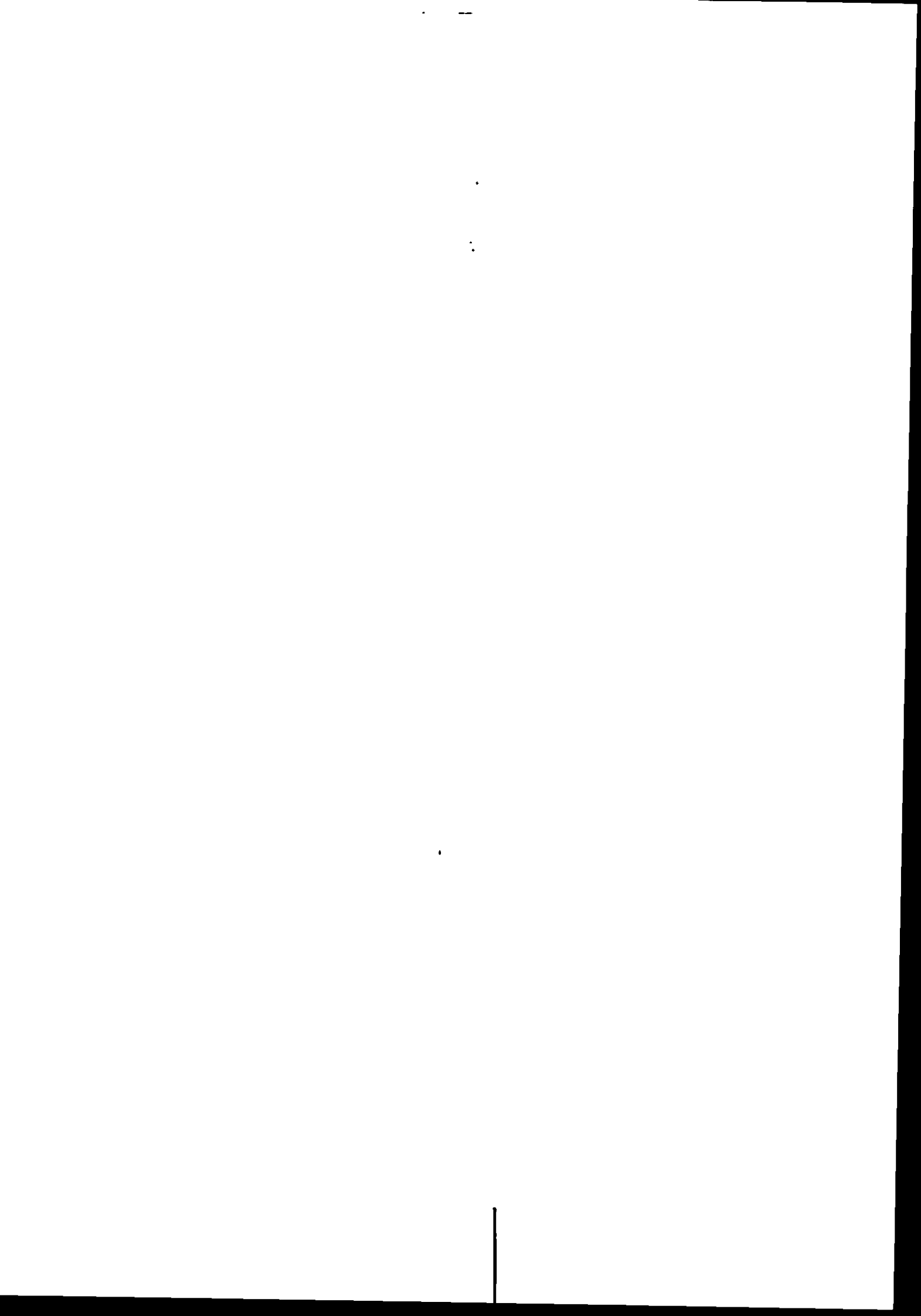
Ovim putem želimo skrenuti pažnju na činjenicu da su i dalje prisutni neizvjesni i nepovoljni tržišni trendovi na finansijskom tržištu eurozone, koji se ogledaju u negativnim ili niskim prinosima na državne obveznice i izrazito negativnim kamatnim stopama na depozite, koji su zajedno sa zakonskim okvirom ulaganja deviznih rezervi CBBiH neminovno uticali na proces upravljanja deviznim rezervama u 2018. godini, a time i na finansijski rezultat.

Istovremeno vas izvještavamo da je Centralna banka Bosne i Hercegovine, iako izložena izuzetno nepovoljnim tržišnim uslovima, u 2018. godini zabilježila pozitivne rezultate poslovanja, sa ostvarenom dobiti od 8,43 miliona KM.

Centralna banka Bosne i Hercegovine, kao institucija čiji su osnovni ciljevi i zadaci da postigne i održi stabilnost domaće valute po modelu valutnog odbora, nastaviće politiku investiranja deviznih rezervi u kojoj su dugoročna stabilnost, sigurnost portfolija i monetarna stabilnost prioriteti.

S poštovanjem,

Guverner
Senad Softić
dr. Senad Softić

**CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

Senad Softić
Guverner

Broj: 173-13-1-1015-2 /19
Sarajevo, 29.3.2019. godine

**ЦЕНТРАЛНА БАНКА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**
BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 01-04-2019.			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
02	16-7	699	19

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine
Dom naroda BiH
Kolegij

Predmet: Godišnji izvještaj Centralne banke Bosne i Hercegovine za 2018. godinu

Poštovani,

U skladu s odredbama člana 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Centralna banka Bosne i Hercegovine dužna je da nakon završetka svoje finansijske godine Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine podnese:

- Finansijske izvještaje za godinu koja je završila 31. decembra 2018. godine, ovjerene od strane vanjskih revizora CBBiH, Grant Thornton d.o.o. Banja Luka, Grant Thornton d.o.o. Skopje i Grant Thornton sh.p.k. Tirana, i
- Godišnji izvještaj CBBiH za 2018. godinu, koji obuhvata poslovanje CBBiH tokom 2018. godine, kao i izvještaj o stanju privrede tokom protekle godine.

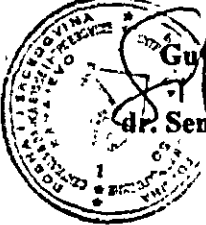
Centralna banka Bosne i Hercegovine je u 2018. godini uspješno vodila monetarnu politiku i održavala monetarnu stabilnost Bosne i Hercegovine u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i doprinosila finansijskoj stabilnosti u BiH.

Ovim putem želimo skrenuti pažnju na činjenicu da su i dalje prisutni neizvjesni i nepovoljni tržišni trendovi na finansijskom tržištu eurozone, koji se ogledaju u negativnim ili niskim prinosima na državne obveznice i izrazito negativnim kamatnim stopama na depozite, koji su zajedno sa zakonskim okvirom ulaganja deviznih rezervi CBBiH neminovno uticali na proces upravljanja deviznim rezervama u 2018. godini, a time i na finansijski rezultat.

Istovremeno vas izvještavamo da je Centralna banka Bosne i Hercegovine, iako izložena izuzetno nepovoljnim tržišnim uslovima, u 2018. godini zabilježila pozitivne rezultate poslovanja, sa ostvarenom dobiti od 8,43 miliona KM.

Centralna banka Bosne i Hercegovine, kao institucija čiji su osnovni ciljevi i zadaci da postigne i održi stabilnost domaće valute po modelu valutnog odbora, nastaviće politiku investiranja deviznih rezervi u kojoj su dugoročna stabilnost, sigurnost portfolija i monetarna stabilnost prioriteta.

S poštovanjem,

Guverner
Senad Softić
dr. Senad Softić

Centralna banka Bosne i Hercegovine

**Godišnji izvještaj Centralne banke BiH
za 2018. godinu**

Sarajevo, mart 2019. godine

•

•

•

Uvodna riječ guvernera

Poštovani,

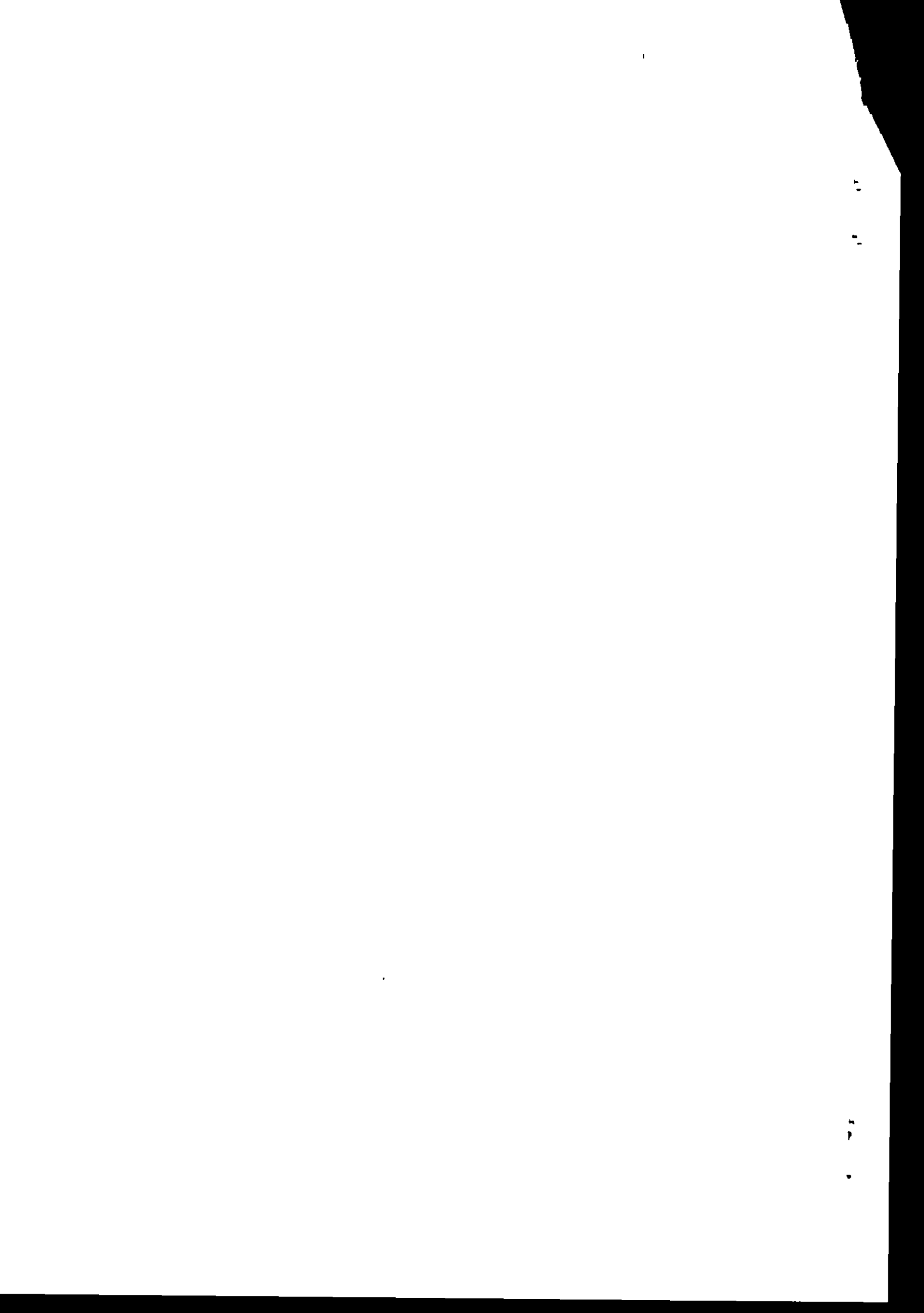
U skladu s članom 64. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine („Službeni list Bosne i Hercegovine“, broj 1/97), propisana je obaveza Centralne banke Bosne i Hercegovine da, u roku od tri mjeseca nakon završetka finansijske godine, podnese Parlamentarnoj skupštini BiH sljedeće dokumente:

- Izvještaj o stanju privrede,
- Izvještaj o poslovanju tokom godine i
- Finansijske izvještaje ovjerene od strane vanjskog revizora.

Godišnji izvještaj CBBiH, koji sadrži pomenute izvještaje za 2018. godinu, usvojen je na sjednici Upravnog vijeća CBBiH održanoj 27. marta 2019. godine.

Banka je kontinuirano ispunjavala svoje Zakonom definisane zadatke, kao i aktivnosti na ispunjavanju zadataka definisanih Strateškim planom. Dosljedno primjenjujući zadani model monetarne politike – valutni odbor – CBBiH je održala stabilnost domaće valute, čime je dat doprinos finansijskoj stabilnosti. Deviznim rezervama se upravljalo na principima sigurnosti i profitabilnosti, u skladu s odgovarajućim zakonom i internim aktima. Tokom godine se kontinuirano radilo na održavanju i poboljšanju kvaliteta gotovine u opticaju, uz pravovremeno snabdijevanje komercijalnih banaka. Osim toga, banka je uspješno izvršila svoje zadatke koje ima kao fiskalni agent države. Pravovremeno i kvalitetno smo sarađivali sa svim relevantnim domaćim i međunarodnim finansijskim i drugim institucijama. Na polju finansijske stabilnosti, nastavilo se sa kontinuiranim praćenjem sistemskih rizika i aktivnom saradnjom sa svim institucionalnim akterima.

Tokom godine, nastavljeno je dalje implementiranje projekata s ciljem unapređenja poslovanja institucije. Završena je dogradnja jedinstvenog registra računa poslovnih subjekata u Bosni i Hercegovini, a tokom cijele godine provedene su aktivnosti u cilju unapređenja različitih polja poslovanja CBBiH. Na polju statistike urađen je niz aktivnosti koji je rezultirao povećanjem obima objavljenih podataka u pojedinim kategorijama, kao i prilagođavanje metodologija u skladu s međunarodnim standardima. Pored toga, CBBiH je bila nosilac aktivnosti na izradi NSDP web stranice (*National Summary Data Page*) za unaprijedenu diseminaciju statističkih podataka o Bosni i Hercegovini.

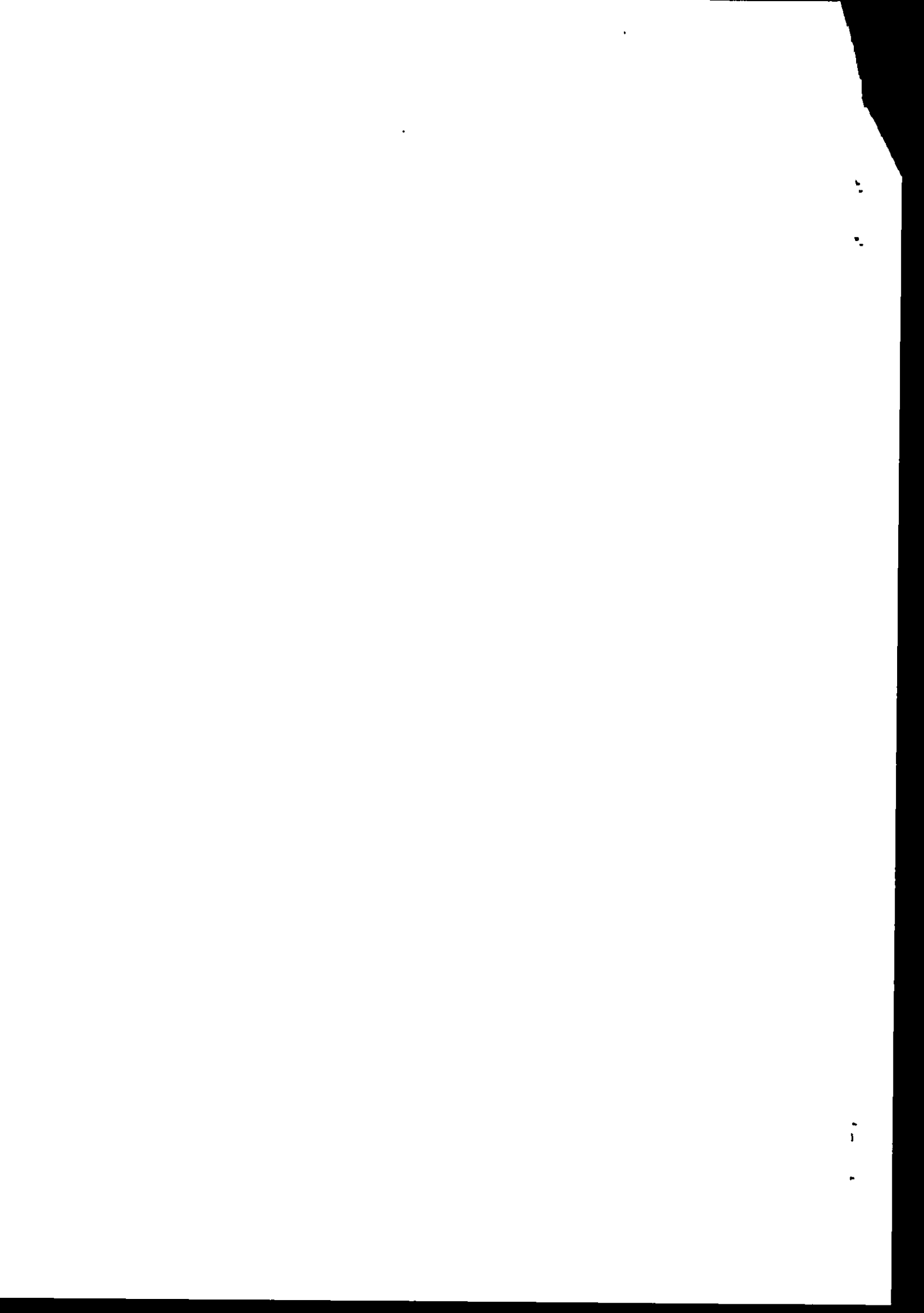
CBBiH je nastavila s redovnom objavom standardnog seta publikacija i podataka na online kanalima banke, te učešćem u radu tijela na lokalnom i međunarodnom nivou, a gdje CBBiH ima svoje predstavnike.

U 2018. godini CBBiH je ostvarila neto dobit u iznosu od 8,4 miliona KM. Ostvareni profit za 2018. godinu je rezultat racionalne politike upravljanja CBBiH koja i dalje uspjeva u vremenima negativne kamatne stope na tržištu eurozone ostvariti pozitivan finansijski rezultat.

Kao i godina prije nje, 2018. godina je sa sobom donijela obilježavanje jednog značajnog jubileja – 22. juna 1998. godine, kada su puštene u opticaj prve novčanice konvertibilne marke u apoenima od 50 F, 1 KM, 5 KM i 10 KM. Mjesec dana kasnije, 27. jula, njima su pridodati apoeni od 20 KM, 50 KM i 100 KM. U želji da obilježimo taj veliki jubilej, u novembru smo u saradnji sa USAID-om organizirali međunarodnu konferenciju „Budućnost gotovog novca“, uz učešće eminentnih stručnjaka iz većeg broja zemalja. U saradnji s JP BH Pošta promovirana je i prigodna poštanska marka.

Može se reći da je 2018. godina još jedna u nizu uspješnih godina u radu ove institucije s velikim brojem realiziranih projekata i aktivnosti. Ipak, isto ne bi bilo moguće bez maksimalnog angažmana svih članova našeg kolektiva, te ću iskoristiti ovu priliku da se zahvalim svim članovima Upravnog vijeća, Uprave i uposlenicima na profesionalnom pristupu i doprinosu u postizanju zadatih ciljeva.

dr. Senad Softić, Guverner

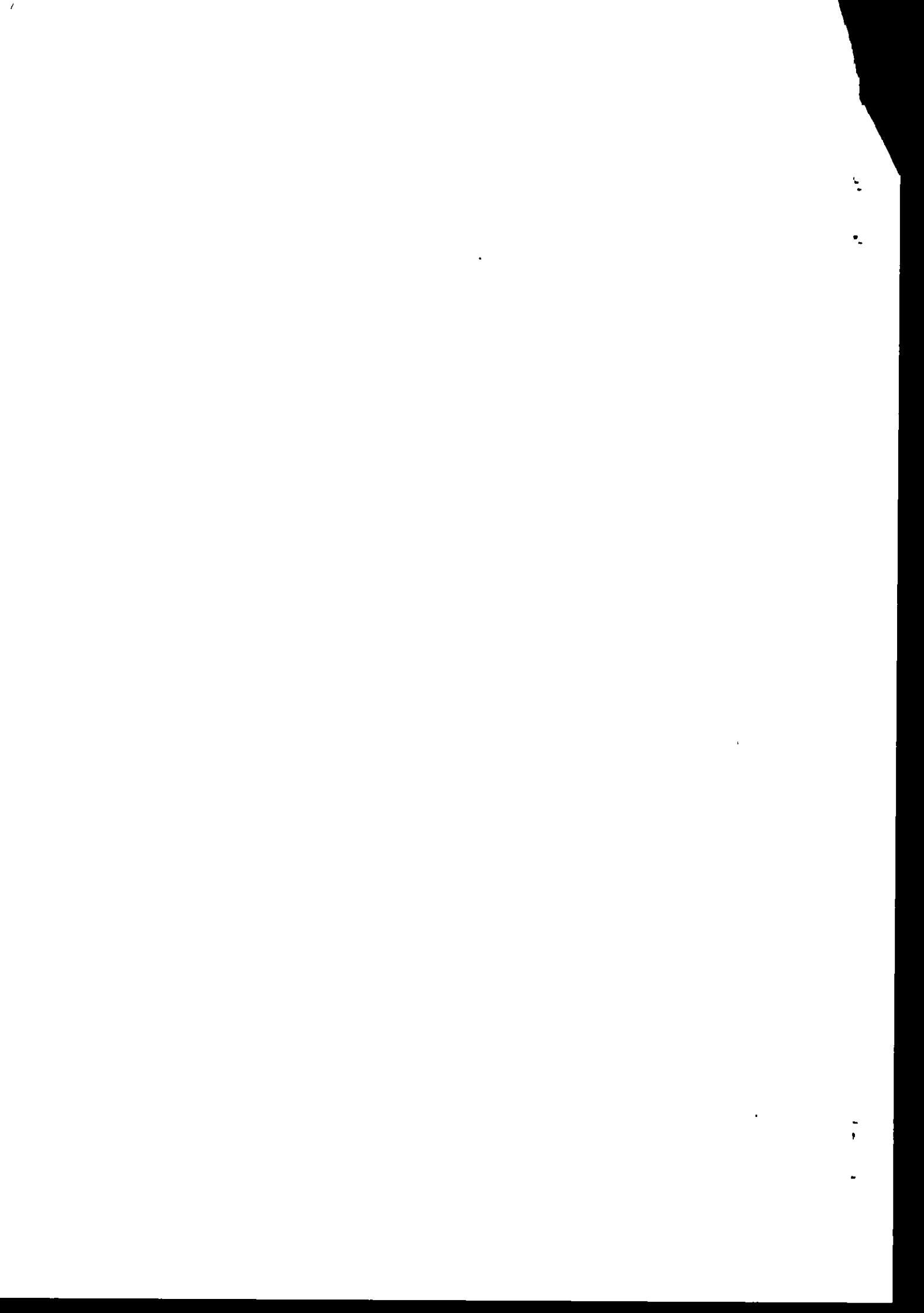

Pravni status

U skladu s Ustavom – Aneksom 4. Opšteg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini, Centralna banka Bosne i Hercegovine je institucija Bosne i Hercegovine osnovana Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojio Parlament Bosne i Hercegovine 20. juna 1997.¹ i počela je s radom 11. augusta 1997. Osnovni ciljevi i zadaci Centralne banke Bosne i Hercegovine, utvrđeni Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, jesu:

- da postigne i očuva stabilnost domaće valute (konvertibilne marke) tako što je izdaje uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim deviznim sredstvima, u skladu s aranžmanom poznatim pod nazivom valutni odbor, prema fiksnom kursu: jedna konvertibilna marka za jednu njemačku marku. Od 1. januara 2002. konvertibilna marka vezana je za euro prema kursu: jedna konvertibilna marka za 0,511292 eura, odnosno jedan euro iznosi 1,955830 konvertibilnih maraka;
- da definiše i kontroliše provođenje monetarne politike Bosne i Hercegovine;
- da drži službene devizne rezerve i upravlja njima na siguran i profitabilan način;
- da održava odgovarajuće platne i obračunske sisteme;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo entiteta nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od institucija na nivou Bosne i Hercegovine, odnosno depozite entiteta i njihovih javnih institucija na osnovu zajedničke odluke entiteta, kao i depozite komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine u okviru ovlaštenja utvrđenih Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;

¹ "Službeni glasnik BiH", 1/97, 29/02, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07.

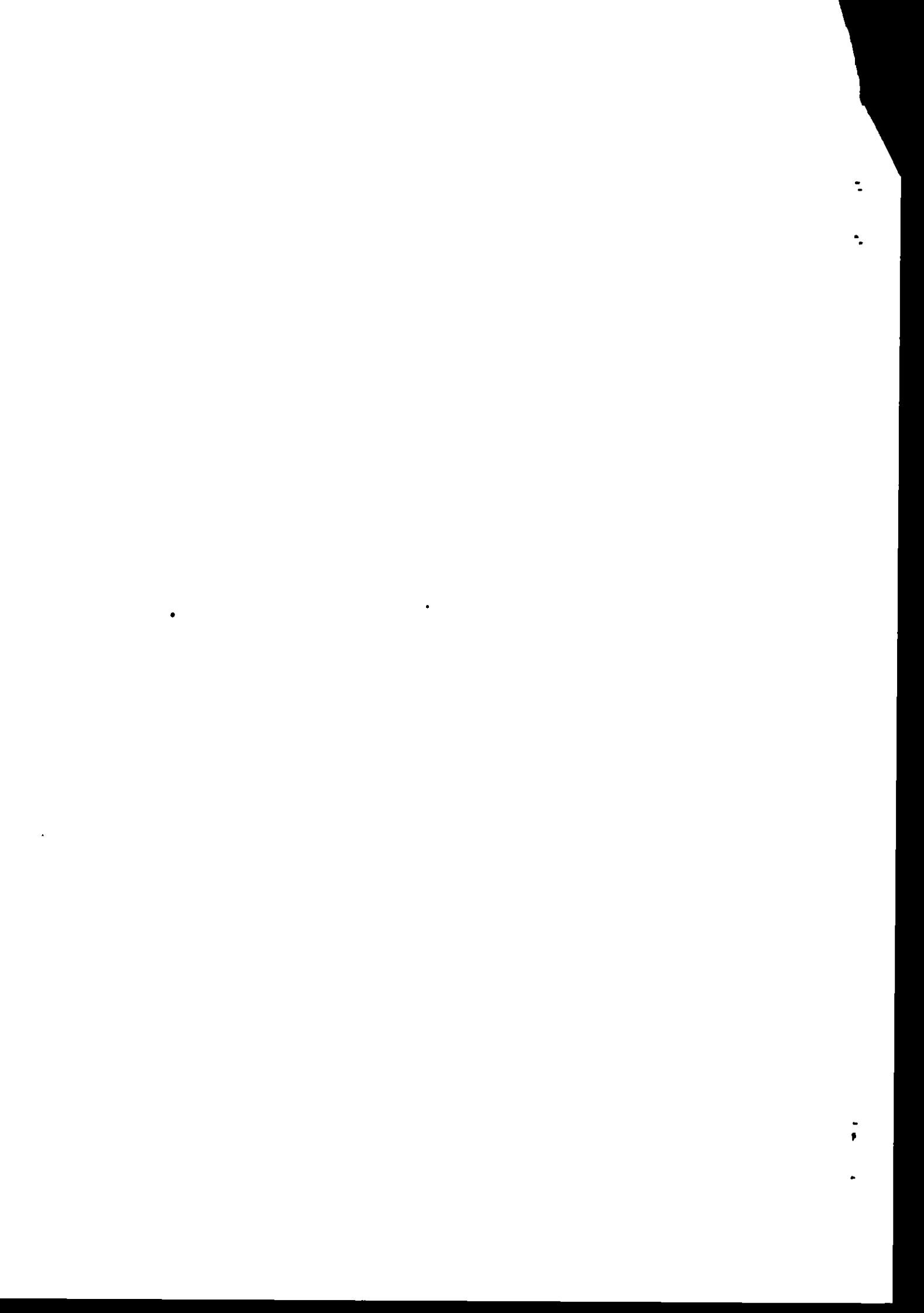
- da učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na utvrđivanju finansijske i ekonomske stabilnosti te zastupa Bosnu i Hercegovinu u međuvladinim organizacijama vezano za pitanja monetarne politike.

Centralna banka Bosne i Hercegovine potpuno je nezavisna od Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske te bilo koje javne agencije i organa, a u cilju objektivnog provođenja svojih zadataka. Centralna banka Bosne i Hercegovine svoju djelatnost obavlja preko Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, Uprave CBBiH i osoblja.

Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine je organ Centralne banke Bosne i Hercegovine nadležan za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Centralne banke Bosne i Hercegovine, u skladu s ovlaštenjima utvrđenim Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine. Upravno vijeće Centralne banke Bosne i Hercegovine sastoji se od pet članova, koje imenuje Predsjedništvo Bosne i Hercegovine i između svojih članova bira guvernera, koji je ujedno i predsjedavajući ovog organa i Uprave CBBiH. Guverner je glavni izvršni funkcioner zadužen za svakodnevno poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine. Uprava CBBiH, koju čine guverner i tri viceguvernera (koje imenuje guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine), na zahtjev guvernera, kao glavnog izvršnog funkcionera, operativno provodi aktivnosti Centralne banke Bosne i Hercegovine i usklađuje aktivnosti organizacijskih jedinica.

Za kontrolu rizika u Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća Centralne banke Bosne i Hercegovine, imenuje glavnog internog revizora i zamjenike glavnog internog revizora.

Poslovanje Centralne banke Bosne i Hercegovine ostvaruje se preko Centralnog ureda sa sjedištem u Sarajevu, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije filijale sa sjedištem na Palama i u Brčko distriktu.

Sadržaj

Uvodna riječ guvernera	ii
Pravni status.....	iv
Lista tabela.....	viii
Lista grafikona	viii
Skraćenice.....	xi
1. Ekonomska kretanja u 2018. godini.....	15
1.1 Međunarodno ekonomsko okruženje.....	15
1.1.1 Trendovi u realnom sektoru	15
1.1.2 Monetarni trendovi	21
1.2 Izvještaj o stanju bh. ekonomije	25
1.2.1 Realni sektor.....	29
I. Osnovne ekonomske djelatnosti	29
II. Cijene.....	34
III. Zaposlenost i plaće	40
1.2.2 Fiskalni sektor	46
1.2.3 Bankarski sektor	55
1.2.4 Vanjski sektor.....	62
I. Platni bilans	62
II. Nominalni i realni efektivni devizni kurs.....	66
2. Izvještaj o aktivnostima CBBiH u 2018. godini	69

2.1	Monetarna politika	72
2.2	Račun rezervi kod CBBiH.....	73
2.3	Upravljanje deviznim rezervama	77
2.4	Upravljanje gotovim novcem	82
2.5	Održavanje platnih sistema	89
2.6	Uloga fiskalnog agenta.....	92
2.7	Prikupljanje i kreiranje statističkih podataka	94
2.8	Praćenje sistemskih rizika u finansijskom sistemu.....	96
2.9	Saradnja s međunarodnim institucijama i rejting agencijama	98
2.10	Proces interne revizije	101
2.11	Ostalo.....	103
2.11.1	Upravljanje ljudskim resursima.....	103
2.11.2	Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje	106
3.	Finansijski izvještaji i Izvještaj nezavisnog vanjskog revizora	108
4.	Publikacije i web-servisi.....	109
5.	Statističke tabele	111

Lista tabela

Tabela 1.1:	Emisije javnog duga bh. entiteta u 2018. godini.....	52
Tabela 2.1:	Indikatori likvidnosti bankarskog sektora u BiH.....	77
Tabela 2.2:	Prosječna ponderirana neto kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH i prosječne tržišne kamatne stope i prinosi na državne obveznice u eurozoni	77
Tabela 2.3:	Platni promet preko komercijalnih banaka	89
Tabela 2.4:	Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima.....	90
Tabela 2.5:	Realizirane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti.....	90
Tabela 2.6:	Zastupljenost kartica prema brendovima.....	91
Tabela 2.7:	Rukovodna struktura CBBiH na kraju 2018. godine	103

Lista grafikona

Grafikon 1.1:	Stope rasta BDP-a na globalnom nivou i u ekonomskim blokovima	16
Grafikon 1.2:	Stopa rasta realnog BDP-a u zoni eura i najvećim ekonomijama zone eura..	17
Grafikon 1.3:	Godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje	18
Grafikon 1.4:	Javni dug u zemljama Evropske unije i zone eura u Q3 2018. godine	19
Grafikon 1.5:	Cijene glavnih roba	21
Grafikon 1.6:	Referentna kamatna stopa Federalnih Rezervi*	22
Grafikon 1.7:	Kriva prinosa na dan 31.12.2018. godine	24
Grafikon 1.8:	Monetarna kretanja u zoni eura.....	25
Grafikon 1.9:	Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a	27
Grafikon 1.10:	Osnovni uzroci promjena u realnom BDP-u u prva tri tromjesečja.....	28
Grafikon 1.11:	Doprinosi godišnjim promjenama realnog BDP-a po rashodnom pristupu ...	29
Grafikon 1.12:	Tromjesečne promjene indeksa industrijske proizvodnje	30
Grafikon 1.13:	Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima ...	31
Grafikon 1.14:	Stope rasta i udio glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje	32
Grafikon 1.15:	Godišnje promjene obima proizvodnje u građevinarstvu.....	33
Grafikon 1.16:	Godišnje promjene indeksa distributivne trgovine (Q/Q-4)	34
Grafikon 1.17:	Godišnja stopa inflacije/deflacije.....	35
Grafikon 1.18:	Stvarna i procijenjena temeljna inflacija	36

Grafikon 1.19: Godišnje promjene cijena odjeće i obuće.....	37
Grafikon 1.20: Kretanje potrošačkih cijena u 2018. godini po odjeljcima	38
Grafikon 1.21: Godišnje promjene u razini cijena u prva tri tromjesečja.....	39
Grafikon 1.22: Broj nezaposlenih osoba prema administrativnim podacima	41
Grafikon 1.23: Kretanje odabranih indeksa na tržištu rada.....	42
Grafikon 1.24: Doprinosi godišnjim promjenama broja zaposlenih po područjima	43
Grafikon 1.25: Iznos i postotak promjene prosječne godišnje neto plaće	44
Grafikon 1.26: Godišnji rast plaća i produktivnosti po aktivnostima.....	46
Grafikon 1.27: Prihodi od indirektnih poreza	48
Grafikon 1.28: Primarni fiskalni bilans u % BDP-a.....	49
Grafikon 1.29: Ukupan bruto dug sektora vlade	50
Grafikon 1.30: Vanjski dug sektora vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga 51	
Grafikon 1.31: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka	52
Grafikon 1.32: Emisije petogodišnjih obveznica javnog duga Republike Srpske	53
Grafikon 1.33: Emisija devetomjesečnih trezorskih zapisa Federacije Bosne i Hercegovine	54
Grafikon 1.34: Godišnje stope rasta kredita.....	56
Grafikon 1.35: Novoodobreni krediti i prosječna ponderirana kamatna stopa na kredite, nefinansijska preduzeća	57
Grafikon 1.36: Doprinosi ukupnom rastu depozita po sektorima	58
Grafikon 1.37: Depoziti stanovništva, godišnje promjene.....	59
Grafikon 1.38: Kamatne stope na nove oročene depozite s dogovorenim dospeljem, stanovništvo	60
Grafikon 1.39: Kvartalne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka	61
Grafikon 1.40: Profitabilnost prosječne aktive (ROAA) i prosječnog kapitala (ROAE)	62
Grafikon 1.41: Smanjenje/povećanje trgovinskog deficita po grupama proizvoda	63
Grafikon 1.42: Tekući račun i njegove komponente	65
Grafikon 1.43: Finansijski račun i njegove komponente	66
Grafikon 1.44: Godišnje promjene nominalnog kursa KM prema odabranim valutama u decembru	67
Grafikon 1.45: Nominalni i realni efektivni kurs KM.....	68
 Grafikon 2.1: Devizne rezerve CBBiH.....	 69
Grafikon 2.2: Utjecaj platnobilansnih stavki na rast deviznih rezervi.....	70

Grafikon 2.3: Struktura neto vanjskog zaduživanja.....	71
Grafikon 2.4: Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama	73
Grafikon 2.5: Stanje računa rezervi kod CBBiH.....	74
Grafikon 2.6: Godišnje stope rasta komponenti novčane mase	75
Grafikon 2.7: Godišnje stope rasta monetarnih agregata	75
Grafikon 2.8: Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH	81
Grafikon 2.9: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH.....	82
Grafikon 2.10: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka	83
Grafikon 2.11: Apoenska struktura novčanica	84
Grafikon 2.12: Apoenska struktura kovanica.....	84
Grafikon 2.13: Promjena u broju novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2017. godinu 85	
Grafikon 2.14: Novčanice i kovanice izdate u 2018. godini prema apoenima	86
Grafikon 2.15: Izlazi gotovog novca (KM) u 2018. godini	87
Grafikon 2.16: Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2018. godini	88
Grafikon 2.17: Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2018. godini.....	88
Grafikon 2.18: Broj zaposlenih u CBBiH	105

Skraćenice

AAA	Finansijski instrumenti s kreditnim rejtingom AAA (engl. <i>triple A</i>)
ABSPP	Program kupovine vrijednosnih papira pokrivenih imovinom (engl. <i>Asset-backed securities purchase programme</i>)
ATM	Bankomat
BAM	Valutni kod konvertibilne marke
BCC	Program bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta (engl. <i>Bilateral Assistance and Capacity Building Program</i>)
BDP	Bruto domaći proizvod
BDV	Bruto dodata vrijednost
bh.	bosanskohercegovački
BHAS	Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine
BiH	ISO kod zemlje za Bosnu i Hercegovinu
BIS	Banka za međunarodna poravnanja (engl. <i>Bank for International Settlements</i>)
BLSE	Banjalučka berza ad. Banja Luka
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CBPP3	Treći program kupovine pokrivenih obveznica (engl. <i>Covered Bond Purchase Programme</i>)
cca	približno, oko
CEFTA	Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini
CIF	trgovačka klauzula koja zahtijeva od prodavca da plati troškove prijevoza i osiguranja robe
CPI	Indeks potrošačkih cijena (engl. <i>Consumer Price Index</i>)
CRK	Centralni registar kredita
DB	Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine
Distrikt	Distrikt Brčko Bosne i Hercegovine
EC	Evropska komisija
ECB	Evropska centralna banka
EDP	Procedura prekomjernog deficita (engl. <i>excessive deficit procedure</i>)
EONIA	Jednodnevna međubankarska kamatna stopa u zoni eura
ERP	Program ekonomskih reformi za 2018–2020.

ESA 2010	Evropski standardni računi (engl. <i>European Standard Accounts</i> , 2010 – ESA)
ESCB	Evropski sistem centralnih banaka
EU	28 zemalja Evropske unije
EUR	valuta zone EUR
EURIBOR	međubankarska kamatna stopa na evropskom tržištu novca
Eurostat	Statistički zavod Evropske unije
EURUSD	kurs valute zone EUR u odnosu na valutu SAD-a
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FED	Centralna banka Sjedinjenih Američkih Država (engl. <i>Federal Reserves</i>)
FFR	referentna kamatna stopa Centralne banke Sjedinjenih Američkih Država (engl. <i>Fed Fund Rate</i>)
FOB	franko, prodavac snosi troškove transporta do luke, kao i troškove utovara
FOMC	Federalni odbor za operacije na otvorenom tržištu (engl. <i>Federal Open Market Committee</i>)
Fond PIO Republike Srpske	Fond Penzijsko-invalidskog osiguranja Republike Srpske
FZ PIO	Federalni zavod za penzijsko invalidsko osiguranje
GEO6	šesti nivo geografskog razdvajanja (engl. <i>6th level of geographical breakdown</i>)
GFS	Statistika vladinih finansija
GIIS	Postdiplomski institut za međunarodne studije u Ženevi (engl. <i>Graduate Institute of International Studies</i>)
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu saradnju (njem. <i>Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit</i>)
GJ	glavna jedinica Centralne banke Bosne i Hercegovine
HICP	Harmonizirani indeks potrošačkih cijena (engl. <i>Harmonised Index of Consumer Prices</i>)
HoV	Hartije od vrijednosti

HRMIS	Informacioni sistem za upravljanje ljudskim resursima (engl. <i>Human Resources Management Information System</i>)
IBRD	Međunarodna banka za obnovu i razvoj (engl. <i>The International Bank for Reconstruction and Development</i>)
IDA	Udruženje za međunarodni razvoj (engl. <i>The International Development Association</i>)
IPA	Program instrumenata za pretpristupnu pomoć (engl. <i>Instrument for Pre-Accession Assistance – Programme</i>)
ISMS	Upravljanje sigurnosti informacija (engl. <i>Information Security Management</i>)
IT	Informacione tehnologije
JRRPS	Jedinstveni registar računa poslovnih subjekata
KM	Valutni simbol konvertibilne marke
koridor Vc	Koridor pet ce
MIGA	Multilateralna agencija za garanciju investiranja (engl. <i>The Multilateral Investment Guarantee Agency</i>)
MMF/IMF	Međunarodni monetarni fond
NEER	Nominalni efektivni devizni kurs
Ø	Prosjeak
OR	Obavezna rezerva
p.p./pp	procentni poen
PDV	Porez na dodatu vrijednost
POS	terminali na mjestu prodaje (engl. <i>point of sale</i>)
PPnKS	Prosječna ponderirana neto kamatna stopa
PSPP	Program kupovine javnog sektora (engl. <i>Public Sector Purchase Programme</i>)
QE	Program kvantitativnih olakšica (engl. <i>Quantitative Easing Program</i>)
QMS	Sistem upravljanja kvalitetom (engl. <i>Quality Managemet System</i>)
REER	Realni efektivni devizni kurs
RR	račun rezervi kod Centralne banke
RS	Republika Srpska
RTGS	Platni sistem bruto poravnanja u realnom vremenu
SAD	Sjedinjene Američke Države
SASE	Sarajevska berza dd. Sarajevo
SBA/Stand by arrangement	Kreditni aranžman u slučaju potrebe

SDR	Specijalna prava vučenja (engl. <i>Special Drawing Rights</i>)
SECO	Državni sekretarijat za ekonomske poslove (<i>State Secretariat for Economic Affairs</i>)
TLTRO	Ciljane operacije dugoročnog refinansiranja (engl. <i>Targeted longer-term refinancing operations</i>)
UIO	Uprava za indirektno oporezivanje
UK	koji se odnosi na Ujedinjeno Kraljevstvo Velike Britanije
UN	Ujedinjene nacije
UNCTAD	Konferencija Ujedinjenih nacija za trgovinu i razvoj
US	koji se odnosi na Sjedinjene Američke Države
USD	valuta Sjedinjenih Američkih Država
VP	vrijednosni papiri
WEO	Publikacija MMF-a, Svjetski ekonomski izgledi (engl. <i>World Economic Outlook</i>)

1. Ekonomska kretanja u 2018. godini

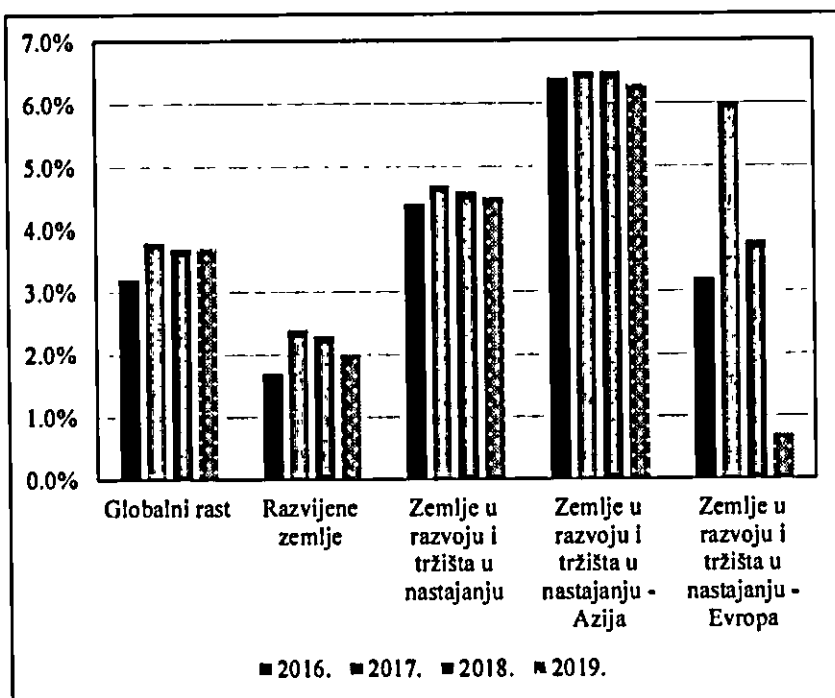
1.1 Međunarodno ekonomsko okruženje

1.1.1 Trendovi u realnom sektoru

Globalni rast u 2018. godini (3,7%) manji je od rasta u 2017. godini (3,8%). Očekivana stopa globalnog rasta od 3,9% prvi je put snižena u oktobru 2018. godine usljed rasta trgovačkog protekcionizma i rastućih geopolitičkih rizika. Na smanjenje globalnog rasta u 2018. godini utjecali su i novi/stroži standardi u Njemačkoj autoindustriji, rast finansijskih rizika u Italiji, privredna kontrakcija u Turskoj kao i negativna očekivanja na finansijskim tržištima. Ovogodišnji globalni ekonomski rast (Grafikon 1.1) velikim djelom odredile su azijska grupa zemalja i tržišta u nastajanju, prije svega Kina sa stopom ekonomskog rasta od 6,9% i Indija sa ekonomskim rastom od 7,3%. Ekonomije razvijenih zemalja u 2018. godini porasle su za 2,3%, a azijski dio zemalja u razvoju i tržišta u nastajanju za u prosjeku 6,5%.

Nakon izuzetno visokog rasta u evropskoj grupi zemalja u razvoju i tržištima u nastajanju tokom prethodne godine (6%) ovogodišnji je rast skoro prepolovljen (3,8%), a u 2019. godini očekuje se dodatno usporavanje (0,7%). Takav intenzitet pada ekonomske aktivnosti u 2019. godini ne očekuje se ni u razvijenim zemljama, kao ni u azijskoj grupi zemalja u razvoju, što znači da bi recesija perspektivno prvo mogla pogoditi evropsku grupu zemalja u razvoju.

Grafikon 1.1: Stope rasta BDP-a na globalnom nivou i u ekonomskim blokovima

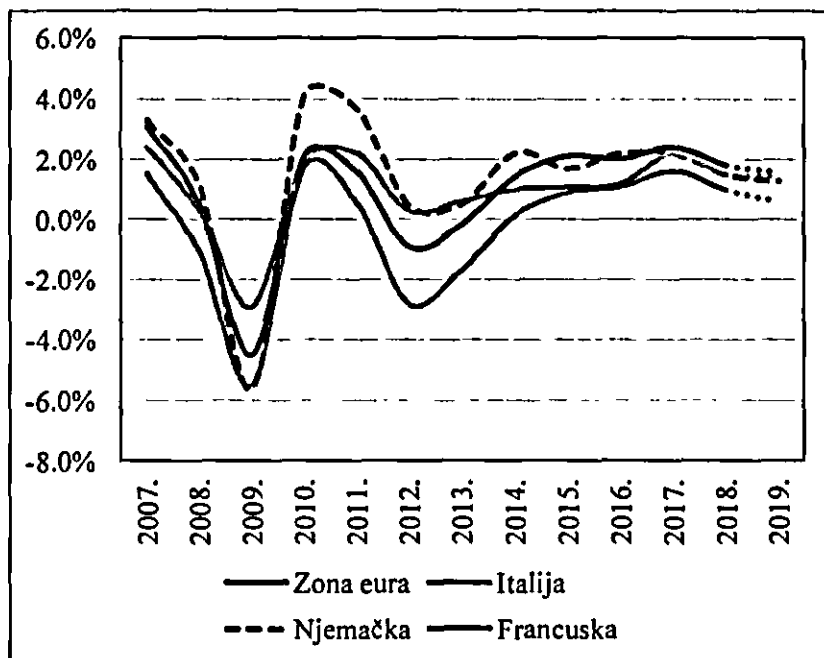

Izvor: WEO, Update, januar 2019.

Ostvarene i očekivane stope rasta u zoni eura i pojedinim njenim članicama ukazuju na usporavanje rasta, ali i na slabljenje eksterne potražnje kao izvora bh. rasta, što bi moglo implicirati dodatno smanjenje ionako niskog životnog standarda u BiH, ukoliko se ne pronađu novi izvori rasta bh. ekonomije. Zona eura u 2017. godini ostvarila je najveću stopu rasta realnog BDP-a u zadnjih osam godina (Grafikon 1.2.), a usporavanje rasta privredne aktivnosti u 2018. godini i 2019. godini pokazuje da je vrhunac ekonomskog rasta dostignut i da slijedi period kontrakcije ekonomske aktivnosti.

U grupi zemalja u kojoj živi naša dijaspora najviše stope rasta realnog BDP-a ostvarile su Srbija (4,08%), Austrija (2,74%) i Slovenija (4,34%). U Srbiji je rast viši u odnosu na prethodnu godinu za 2,03 p.p. u Austriji za 0,19 p.p., a u Sloveniji je blago usporen za 0,54 p.p. iako je još uvijek visok.

Grafikon 1.2: Stopa rasta realnog BDP-a u zoni eura i najvećim ekonomijama zone eura

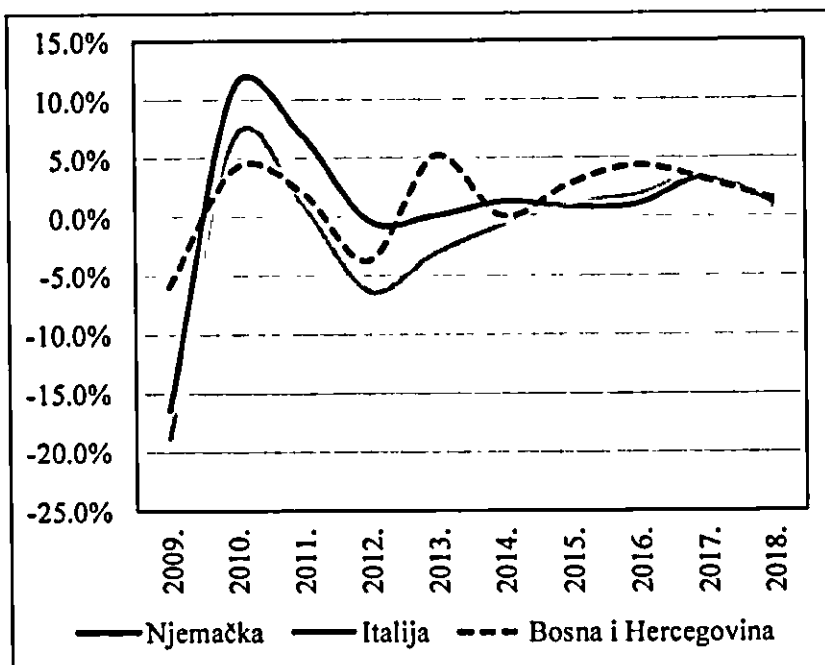

Izvor: Eurostat, ECB i WEO, Update, januar 2019. Napomena: Za 2018. godinu ocjena, a za 2019. godinu prognoza.

Većina ekonomija zone eura u 2018. godini ostvarila je manji ili veći pad privredne aktivnosti, a realni rast najveće ekonomije zone eura (Njemačke) je sa 2,16% smanjen na 1,72%, dok je realni BDP Italije sa 1,57% pao na 1,15%.

Rast njemačke industrije u 2018. godini značajno je usporio u odnosu na prethodnu godinu, usljed pada industrijske proizvodnje u drugoj polovini 2018. godine. U 2017. godini njemačka industrijska proizvodnja porasla je za 3,4%, a u 2018. godini svega 1,1% (Grafikon 1.3). Visok stepen međuzavisnosti u kretanju s jedne strane bh. industrijske proizvodnje, a s druge strane njemačke i italijanske industrijske proizvodnje, kao i visoke stope pada industrijske proizvodnje u Njemačkoj u novembru i decembru 2018. godine od 4,5% i 3,9% respektivno na godišnjem nivou implicira i usporavanje bh. industrijske proizvodnje, koja je vodeći pokazatelj promjena u bh. bruto domaćem proizvodu. Industrijska proizvodnja u zadnja dva mjeseca 2018. godine značajno je smanjena i u Italiji (u novembru za 2,6%, a u decembru za 5,5%, na godišnjem nivou), a italijansko je tržište poslije njemačkog i hrvatskog tržišta najvažnije bh. izvozno tržište.

Grafikon 1.3: Godišnja stopa rasta industrijske proizvodnje

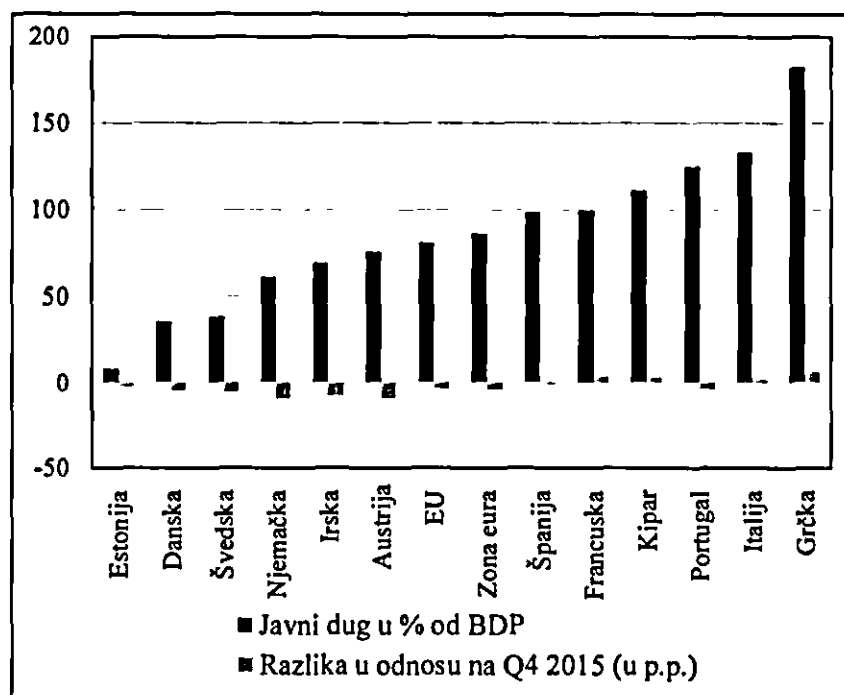
Izvor: Eurostat.

Italijanski javni dug je na približno istom nivou kao i u godini početka programa kupovine aktive tj. nekonvencionalne monetarne politike (131,6% u Q4 2015. godine u odnosu na 133% u Q3 2018. godine), a italijanska je ekonomija u recesiji, što stvara dodatni negativan pritisak na bh. izvozni sektor. Američke sankcije i rast kamatnih stopa kao posljedica pokušaja zaustavljanja deprecijacije lire skoro su prepolovile privredni rast Turske, što je stvorilo pritisak na bh izvoz u Tursku. Sa 7,4% u 2017. godini stopa rasta realnog BDP-a Turske smanjena je na 3,8% u 2018. godini.

Do usporavanja privrednih kretanja u zoni eura dolazi na nivou javnog duga (Grafikon 1.4.) koji je blago korigovan u odnosu na 2015. godinu kada je ECB započela izuzetno ekspanzivnu monetarnu politiku. Iako je kod nekih zemalja (Španija i Portugal) koje su prošle kroz krizu javnog duga javni dug niži nego što je bio u 2015. godine, on je i dalje visok, a u nekima je još i viši (Grčka). Javni dug u zoni eura i EU od 86,1% i 80,8% respektivno samo je neznatno smanjen u odnosu na Q4 2015. godine (u zoni eura manji je za 3,8 p.p., a u EU za 3,6 p.p.). Nova bi recesija ponovo postavila pitanje održivosti javnog duga pojedinih zemalja zone eura, a i izvršila bi pritisak na postojeći monetarni režim u zoni eura. Loša fiskalna pozicija u EU i

zemljama glavnim bh. trgovinskim partnerima je potencijalni problem za bh. ekonomiju, u kontekstu usporavanja ekonomskog rasta.

Grafikon 1.4: Javni dug u zemljama Evropske unije i zone eura u Q3 2018. godine

Izvor: Eurostat.

Ekonomska aktivnost u EU (posebno u zemljama koje su od interesa za BiH) usporava, mada su stope nezaposlenosti na najnižim nivoima od krize, a plate rastu. U odnosu na prethodnu godinu stopa nezaposlenosti u zoni eura smanjena je za 0,9 p.p. i na nivou je od 8,2%, ali još nije dostigla nivo od prije krize (7,6% u 2008. godini), a i značajno je viša od stope nezaposlenosti u EU (7,3%), koja se vratila na nivo od prije krize. Druga velika monetarna područja: Japan (2,4%), SAD (3,9%), Kina (4%), Rusija (4,8%) imaju značajno nižu stopu nezaposlenosti od zone eura. Najnižu stopu nezaposlenosti u EU u 2018. godini imala je Češka (2,2%), a u zoni eura Njemačka (3,4%). U Njemačkoj je ukupno nezaposleno 1,47 miliona osoba, što je za 150 hiljada manje u odnosu na prethodnu godinu, a za 1,6 miliona manje u odnosu na 2009. godinu. Najveću stopu nezaposlenosti u zoni eura ima Grčka (oko 19,3%), Španija je smanjila nezaposlenost, ali ona je i dalje visoka (15,3%), dok druga i treća ekonomija u zoni eura Italija i Francuska imaju stopu nezaposlenosti od 11,2% (2017.) i 9,1%, respektivno. U zoni eura ukupno je u 2018. godini bilo nezaposleno 13,41 miliona osoba, što je

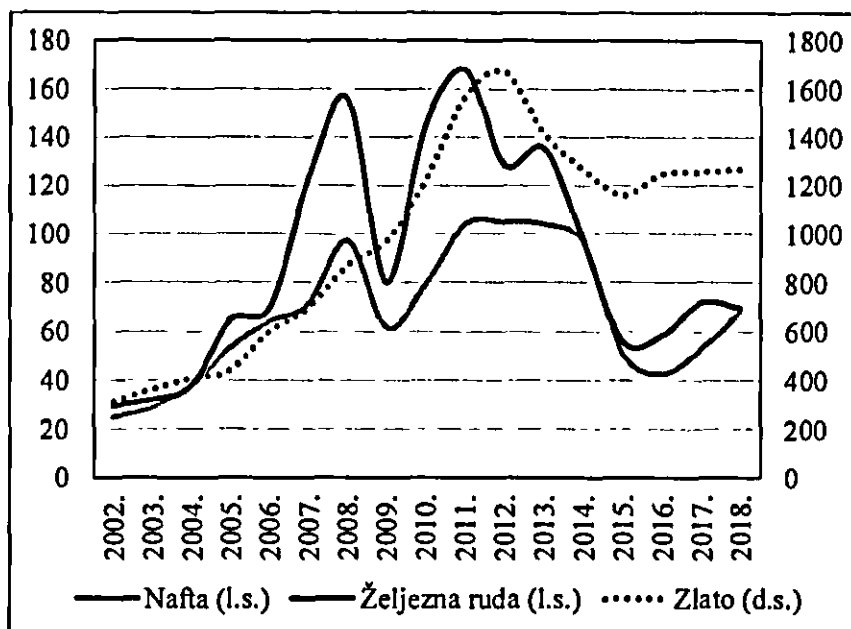
za 1,33 miliona manje nego u 2017. godini. Broj nezaposlenih smanjen je u odnosu na 2017. godinu za 7,3%, a najveći doprinos ovom smanjenju dale su Španija (2,97 p.p.) i Njemačka (1,02 p.p.).

U prvom kvartalu 2019. godine (29.3.2019.) Velika Britanija trebala bi izaći iz EU, ali ne treba ni isključiti opciju prolongiranja ovog roka. Pitanje *Brexita* je tokom 2018. godine bilo glavno ekonomsko pitanje u Velikoj Britaniji, ali i u pojedinim zemljama EU i zone eura koje imaju izuzetno razvijene privredne veze s Velikom Britanijom, poput Irske, Holandije i Portugala. Neizvjesnost u vezi s *Brexitom* već je značajno usporila privredni rast u Velikoj Britaniji, a prijeti da ugrozi i privredni rast u zemljama koje imaju razvijene trgovačke odnose s njom, kao i da doprinose većoj volatilnosti na evropskim finansijskim tržištima i smanjenju cijena finansijskih aktiva, što bi u konačnici moglo voditi ka rastu troškova servisiranja javnog duga perifernih zemalja zone eura. Najnepovoljnija opcija za Veliku Britaniju je „tvrđi *Brexit*“, a on podrazumjeva izlazak iz EU bez bilo kakvog trgovačkog sporazuma, što bi Veliku Britaniju ostavilo izvan zajedničkog evropskog tržišta i s carinskim tarifama na vanjskotrgovinski promet. Srednja varijanta je „mekani *Brexit*“ tj. izlazak iz EU uz ostanak u carinskoj uniji s EU. Postoji i treća varijanta, u kojoj Velika Britanija unilateralno opoziva svoju odluku o izlasku iz EU, što bi prema presudi Evropskog suda pravde bila pravno valjana i pravno obavezujuća odluka za EU.

Robne cijene (Grafikon 1.5.), a pogotovo nafta, u 2018. godini bile su pod stalnim pritiskom privrednog rasta u Kini (smanjenje kineskog BDP-a za 1 p.p. obara robne cijene u prosjeku za 6% u naredne dvije godine²) kao i stepena olakšavanja američkih sankcija Iranu i proizvodne politike zemalja OPEC-a. Kako se kineski ekonomski rast održao na istom nivou kao i u prethodnoj godini, a do omekšavanja američkih sankcija Iranu došlo je tek krajem 2018. godine, cijena nafte je tokom godine rasla, da bi krajem godine usljed slabljenja američkih sankcija Iranu došlo do blage korekcije nivoa cijena. Ipak, uprkos usporavanju rasta u zadnjem kvartalu 2018. godine u odnosu cijena sirove nafte (engl. *Dated Brent*) je viša za 30,7% (2018/2017).

² Commodity Markets Outlook No 16, oktobar 2018, str 16

Grafikon 1.5: Cijene glavnih roba

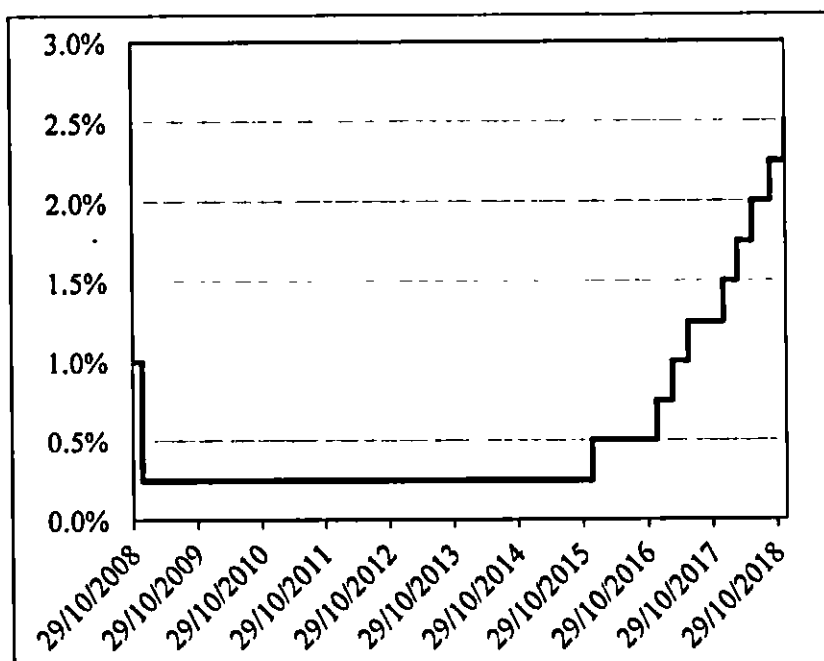
Izvor: WB.

Usljed rasta potražnje za zlatom od pojedinih centralnih banaka (prije svega Rusije i Kazahstana), motiviranog strategijom smanjenja dolarskih portfelj deviznih rezervi, kao i zbog aprecijacije dolara, cijena zlata se u 2018. godini nakon rasta u 2016. godini održala na približno istom nivou kao i tokom 2017. godine. Cijena željezne rude (69,75\$), koja se proizvodi na području Bosne i Hercegovine u nekoliko rudnika na svjetskim berzama tokom 2018. godine nije značajno promijenjena u odnosu na 2018. godini, ali je još niža u odnosu na kriznu 2009. godinu (-13%).

1.1.2 Monetarni trendovi

Tokom 2018. godine Federalne rezerve, u skladu s očekivanjima i najavama, nastavile su s povećanjem stepena restriktivnosti monetarne politike (Grafikon 1.6.). Rast kamatnih stopa u SAD-u je valute mnogih zemalja u razvoju i tržišta u nastajanju izložilo jakim deprecijacijskim pritiscima i prisilio ih da povećaju referentne kamatne stope kako bi zaustavili odliv kapitala, što je privrede ovih zemalja izložilo rastu troškova poslovanja, ali i povećanju vanjskotrgovinske konkurentnosti. Prekid programa kupovine aktive ECB je treća bitna karakteristika monetarnih kretanja u valutnim zonama od interesa za Bosnu i Hercegovinu.

Grafikon 1.6: Referentna kamatna stopa Federalnih Rezervi*

Izvor: fred.stlouisfed.org. *Napomena: Na grafikonu je prikazana gornja granica intervala referentne kamatne stope.

U 2017. godini FED je tri puta povećavao referentnu kamatnu stopu, a tokom 2018. godine bila su čak četiri povećanja na svaka tri mjeseca po jedan (mart, juni, septembar, decembar). Svaki je put referentna kamatna stopa povećavana za 25 b.p. a na kraju godine, u decembru, određena je u koridoru 2,25% - 2,5%. FED se odlučio na ubrzanu normalizaciju monetarne politike usljed vrlo dobrih performansi na tržištu rada (nezaposlenost 3,9%), povoljne cjenovne dinamike (godišnji rast potrošačkih cijena od 1,9% 2018/2017.) i zadovoljavajuće stope realnog ekonomskog rasta (3,4% u Q3 2018). Kao posljedica restriktivne monetarne politike FED-a neke zemlje u razvoju i tržišta u nastajanju (engl. *emerging market economies*) su usljed bijega kapitala i značajne deprecijacije domaćih valuta prema USD morale značajno podići kamatne stope, što je oborilo stope ekonomskog rasta u ovim ekonomijama. Kao posljedica rasta američkih kamatnih stopa i aprecijacije dolara došlo je do značajnog pada na kapitalizacije berzi u tržištima u nastajanju. MSCI3 (engl. *Morgan Stanley Capital International Emerging Markets*

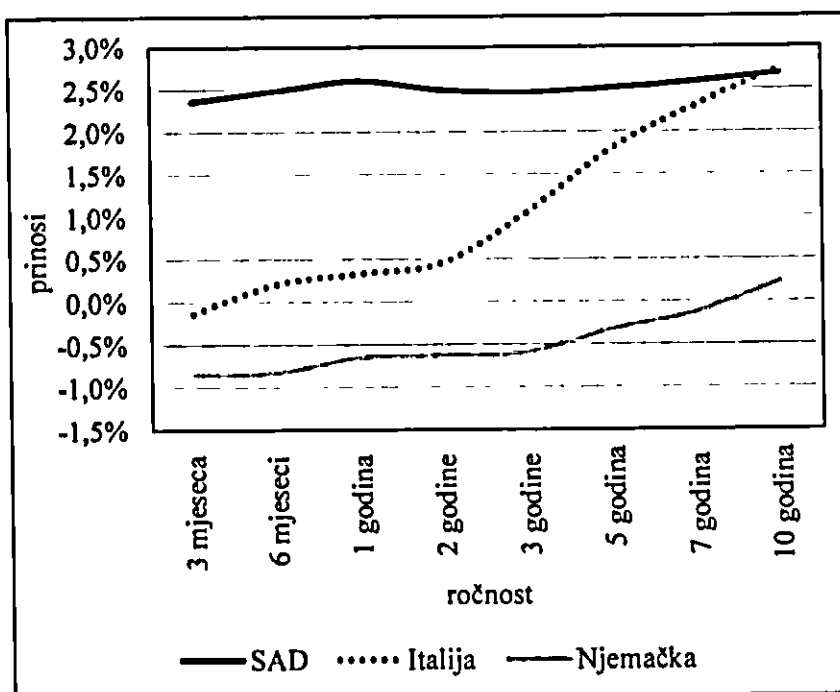
³ Globalni indeks koji mjeri performanse tržišta akcija u 23 zemlje u razvoju.

Index) je za godinu dana izgubio 16,7% vrijednosti, dok je gubitak na S&P 500 bio svega 6,24%. Aprecijacijom dolara najviše je pogođena Turska, čija je valuta deprecirala za 28,4% (12/2017-12/2018), dok je Centralna banka Turske, da bi odbranila valutu i zaustavila odliv kapitala, referentnu kamatnu stopu sa 8% (25.11.2016) podigla na 16,5% (1.6.2018), a potom i na 17,75% i na kraju na 24% (14.9.2018). Ovakvo kretanje lire negativno je utjecalo na trgovačke odnose Bosne i Hercegovine i Turske, jer deprecijacija lire poskupljuje bh. izvoz u Tursku, a pojeftinjuje turski izvoz u BiH.

S druge strane deprecijacija eura vršila je pritisak na poboljšanje konkuretnosti bh. vanjskotrgovinskog sektora. Tokom 2018. godine EUR je deprecirao u odnosu na USD za 4,4%, a deprecijacija je naročito bila izražena u maju i oktobru 2018. godine.

Smanjenje razlike između prinosa na finansijske instrumente različite ročnosti (Grafikon 1.7.) u slučaju Njemačke i SAD-a pokazuje da i zemlje koje trenutno bilježe privredni rast ispoljavaju sklonost ka ulasku u recesiju, na osnovu signala s finansijskog tržišta. Ravna kriva prinosa, nepostojanje razlika u prinosima između državnih papira različite ročnosti, a pogotovo inverzna kriva prinosa (viši prinosi u kratkom roku u odnosu na prinose u dugom roku) su nagovještaj ulaska ekonomije u recesiju. Ta se pojava ne zapaža kod Italije iako je ona već tehnički u recesiji jer je u zadnja dva kvartala 2018. godine ostvarila negativne stope rasta realnog BDP-a ($q/q-1$).

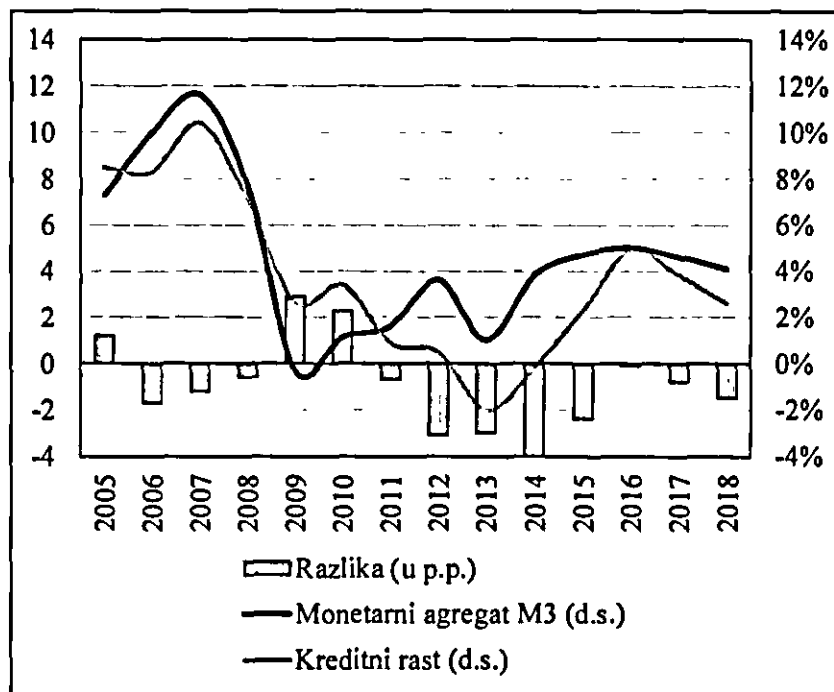
Grafikon 1.7: Kriva prinosa na dan 31.12.2018. godine

Izvor: Bloomberg.

Od septembra 2018. godine ECB je provodila posljednju fazu programa kupovine aktive u kojoj je mjesečno ulagala 15 milijardi EUR-a na finansijsko tržište zone eura. Nakon četiri godine provođenja programa kupovine aktive (od marta 2015. godine) efekti na monetarna kretanja u zoni eura nisu u skladu s veličinom monetarnih intervencija (Grafikon 1.8.). Aktiva ECB uvećala se za 102,3% (12/2014-12/2018. godine), ali kreditni rast je još nizak uprkos povoljnoj dinamici monetarnog agregata M3, koji je najširi monetarni agregat u zoni eura. Iako su krediti počeli rasti od 2015. godine nakon dostizanja vrhunca u 2016. godini (4,9%) započeto je usporavanje njihovog rasta, a u 2018. godini kreditni rast je svega 2,6%.

Grafikon 1.8: Monetarna kretanja u zoni eura

Izvor: ECB.

Inflacija u zoni eura, od koje djelimično zavisi i cjenovna dinamika u BiH postepeno je rasla tokom godine, ali je na kraju godine usljed značajnog pada cijena nafte pala ispod ciljane vrijednosti, na nivo od 1,5% (12/2018/12/2017). Ovakvoj nepovoljnoj cjenovnoj dinamici u zoni eura doprinijela je i niska temeljna inflacija (engl. *core inflation*), koja se sve vrijeme kretala u intervalu od 0,9% do 1,1%. Niske stope kreditnog rasta, kao i postojeći deflatorski pritisci, pomjeraju očekivanu normalizaciju monetarne politike ECB-a (rast referentnih kamatnih stopa), najranije na kraj 2019. godine.

1.2 Izvještaj o stanju bh. ekonomije

Realni sektor ekonomije u 2018. godini karakterizira usporevanje rasta industrijske proizvodnje u odnosu na prethodnu godinu, koje je posebno izraženo u drugoj polovici godine. Značajan pad proizvodnje bilježi prerađivačka industrija, dok na drugoj strani rast proizvodnje bilježe industrijska područja proizvodnje i snabdijevanje električne energije, plina, pare i klimatizacije te rudarstva. U građevinarstvu je zabilježeno stagniranje obima proizvodnje slijedom usporevanja radova niskogradnje. Trgovina i dalje bilježi značajne stope rasta svih oblika

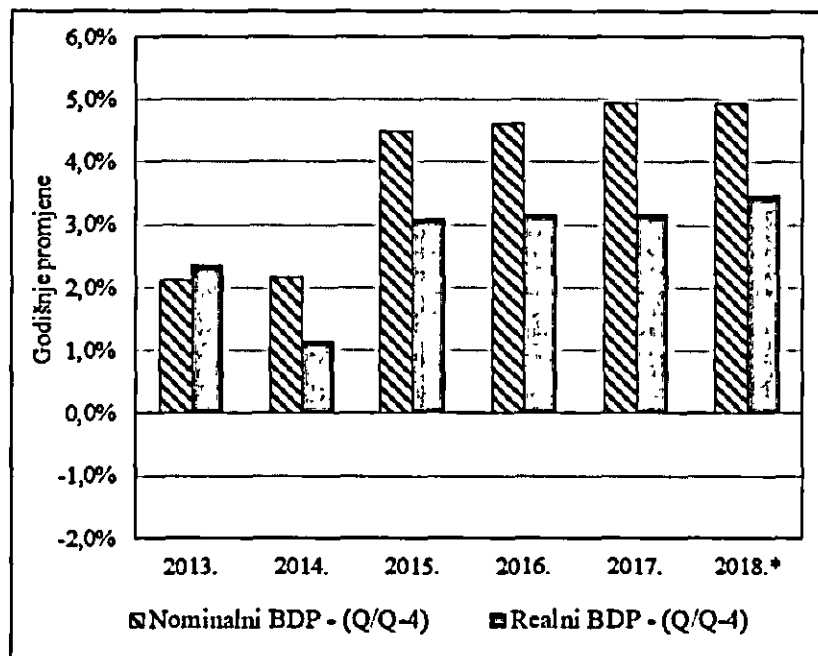
trgovinskih aktivnosti. Kretanje opće razine cijena, mjereno indeksom potrošačkih cijena, pokazuje nastavak inflatornog pritiska u 2018. godini i on je najvećim dijelom uzrokovan povećanjem trošarina na naftu i naftne proizvode te vanjskih cijena nafte. Istovremeno, domaće cijene mjerene BDP-deflatorom su u zoni inflacije. Na tržištu rada, prema administrativnim podacima i podacima iz Ankete radne snage 2018. godine, bilježi se značajno smanjenje broja nezaposlenih i rast broja zaposlenih osoba, uz sve izraženije negativne demografske promjene. Nominalne neto plaće bilježe snažan rast, dok usporeniji rast bilježe realne neto plaće.

Prema službenoj projekciji Međunarodnog monetarnog fonda⁴, nominalni bruto društveni proizvod (BDP) u BiH iznosi 32,954 milijarde KM za 2018. godinu, što predstavlja rast od 5,0% u odnosu na 2017. godinu. Projicirana stopa realnog rasta BDP-a u odnosu na prethodnu godinu iznosi 3,2%. Prema podacima Agencije za statistiku BiH (BHAS)⁵ realni BDP u prva tri tromjesečja 2018. godine u odnosu na isti period 2017. godine bilježi izraženije stope rasta (3,5%), s tim da je za očekivati usporavanje ekonomske aktivnosti u četvrtom tromjesečju, slijedom pada industrijske proizvodnje (Grafikon 1.9).

4 MMF, World Economic Outlook, oktobar 2018. godine.

5 Bruto domaći proizvod - tromjesečni podaci, januar 2019. godine.

Grafikon 1.9: Godišnje promjene nominalnog i realnog BDP-a

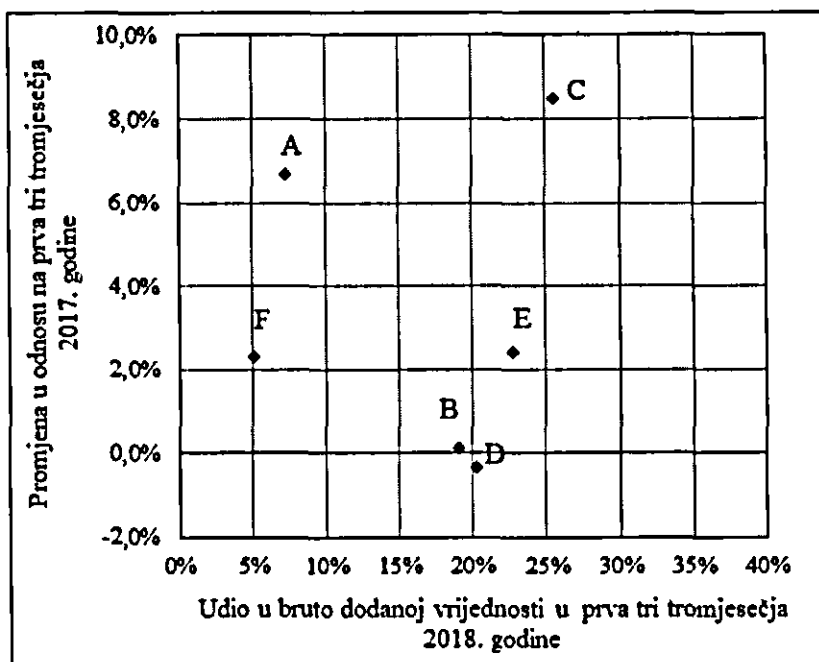

Izvor: BHAS. Napomena: Podaci za 2018. godinu uključuju godišnji rast za prva tri tromjesečja u odnosu na isti period 2017. godine.

U prva tri tromjesečja 2018. godine rast realne bruto dodate vrijednosti generiran je rastom aktivnosti u većini ekonomskih djelatnosti (Grafikon 1.10), s tim da je nosilac rasta uslužni sektor, dok usporavanje proizvodnje bilježe proizvodne djelatnosti. Najizraženiji rast bilježile su djelatnosti: trgovina, distribucija i smještaj (8,5%), poljoprivreda (6,7%) te finansijski sektor (5,6%). Na drugoj strani, realni pad bruto dodate vrijednosti zabilježen je u zabavi i ostalim uslužnim djelatnostima (-3,4%) te u djelatnostima javnog sektora⁶ (-0,3%).

⁶ Javni sektor uključuje djelatnosti: O (Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje), P (Obrazovanje) i Q (Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne pomoći)

Grafikon 1.10: Osnovni uzroci promjena u realnom BDP-u u prva tri tromjesečja

Izvor: BHAS

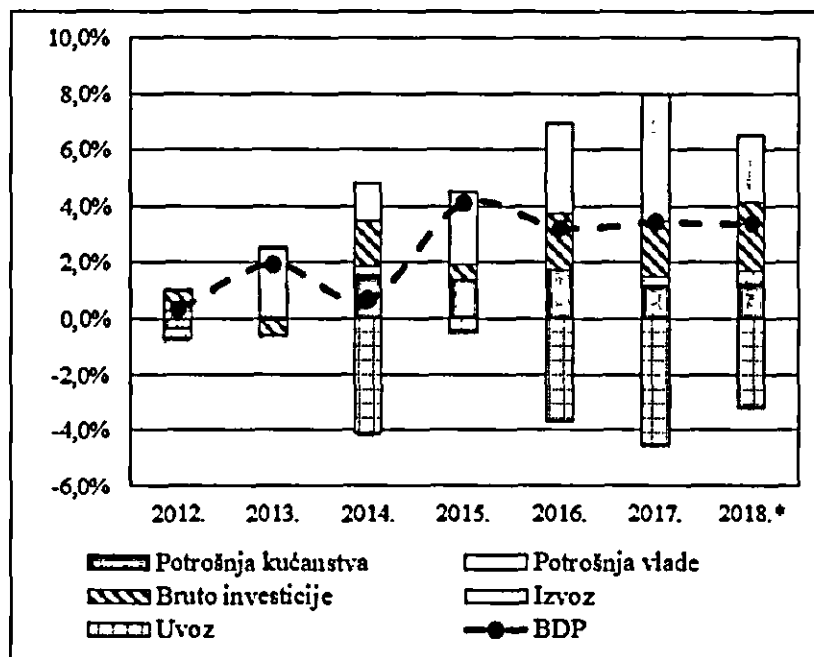
Legenda:

- Grupa A: poljoprivreda; statističko područje djelatnosti A (poljoprivreda, šumarstvo i ribolov).
- Grupa B: industrijska proizvodnja; statistička područja djelatnosti B (vađenje rude i kamena), C (prerađivačka industrija) i D (proizvodnja i snabdijevanje električnom energijom, plinom i klimatizacija), E (snabdijevanje vodom).
- Grupa C: trgovina, distribucija i smještaj; statističko područje djelatnosti G (trgovina na veliko i malo; popravak motornih vozila i motocikala), H (prijevoz i skladištenje), I (hotelijerstvo i ugostiteljstvo).
- Grupa D: proračunski korisnici; statistička područja djelatnosti O (javna uprava i obrana; obavezno socijalno osiguranje), P (obrazovanje) i Q (djelatnost zdravstvene i socijalne zaštite).
- Grupa F: građevinarstvo; statističko područje djelatnosti F (građevinarstvo).
- Grupa E: Ostale djelatnosti

Uzimajući u obzir strukturu realnog BDP-a po rashodnoj metodi od 2010. godine izdaci za krajnju potrošnju kućanstva imaju ponajveći utjecaj na kretanje ukupne ekonomske aktivnosti te prosječno iznose 78,8% BDP-a, iako je u posljednje vrijeme primjetan trend smanjenja udjela navedene potrošnje bez obzira na značajan rast zaposlenosti te rast prosječnih plaća. Što se tiče izdataka za krajnju potrošnju vlade, oni u prosjeku iznose 21,3% BDP-a, s tim da se također bilježi smanjenje udjela ove kategorije u ukupnom BDP-u. Prosječni izdaci za bruto investicije su 19,0% BDP-a i većinski se odnose na investicije u nova stalna sredstva. Doprinos bruto investicija ima najpozitivniji utjecaj na kretanje BDP-a u 2018. godine (Grafikon 1.11). Uz

investicije izvoz bilježi snažne stope rasta u posljednjim godinama, što uz rast investicija utječe pozitivno na promjenu strukture BDP-a (33,3% u ukupnom BDP-u). Istovremeno, uvoz bilježi porast te negativno utječe na daljnji rast BDP-a.

Grafikon 1.11: Doprinosi godišnjim promjenama realnog BDP-a po rashodnom pristupu

Izvor: BHAS. Napomena: Podaci za 2018. godinu uključuju godišnji rast za prva tri tromjesečja u odnosu na isti period 2017. godine.

1.2.1 Realni sektor

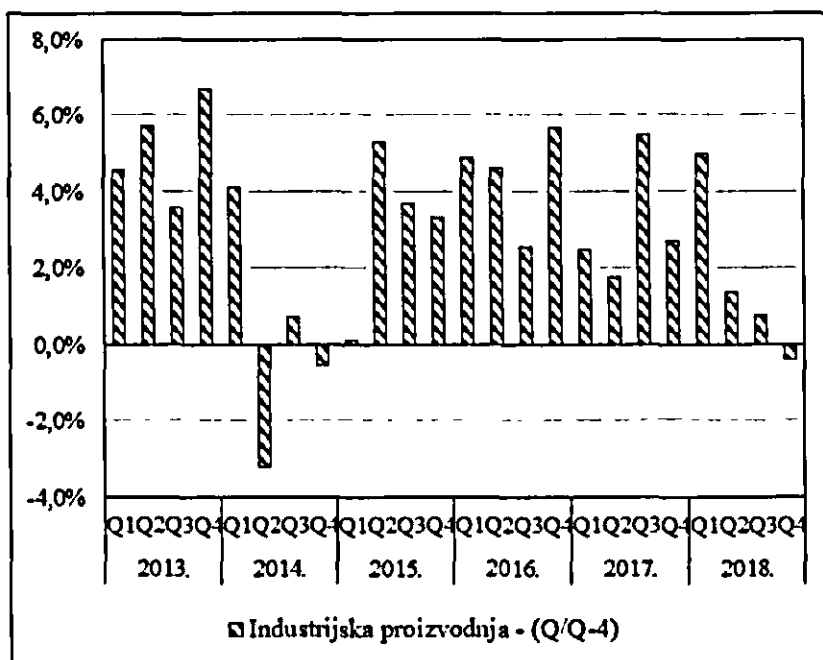
U sklopu ovog potpoglavlja, a imajući u vidu njihov značaj za ukupne ekonomske aktivnosti bh. ekonomije, poseban naglasak u okviru osnovnih ekonomskih djelatnosti stavljen je na industrijsku proizvodnju, građevinarstvo te trgovinu. Pored aktivnosti u ovim djelatnostima, izneseni su i osnovni trendovi u općoj razini cijena, kao i osnovne karakteristike tržišta rada (zaposlenost i plaće) u 2018. godini.

I. Osnovne ekonomske djelatnosti

Nakon katastrofalnih poplava zabilježenih u 2014. godini, koje su imale presudan utjecaj na slabiju ekonomsku aktivnost u tom periodu, u četvrtom tromjesečju 2018. godine prvi put bilježi se godišnji pad industrijske proizvodnje. Zbog ovakvog tromjesečnog kretanju obim

industrijske proizvodnje ostvaren u 2018. godini veći je samo za 1,6%, što je niže za 1,5 postotnih bodova u odnosu na 2017. godinu (Grafikon 1.12).

Grafikon 1.12: Tromjesečne promjene indeksa industrijske proizvodnje

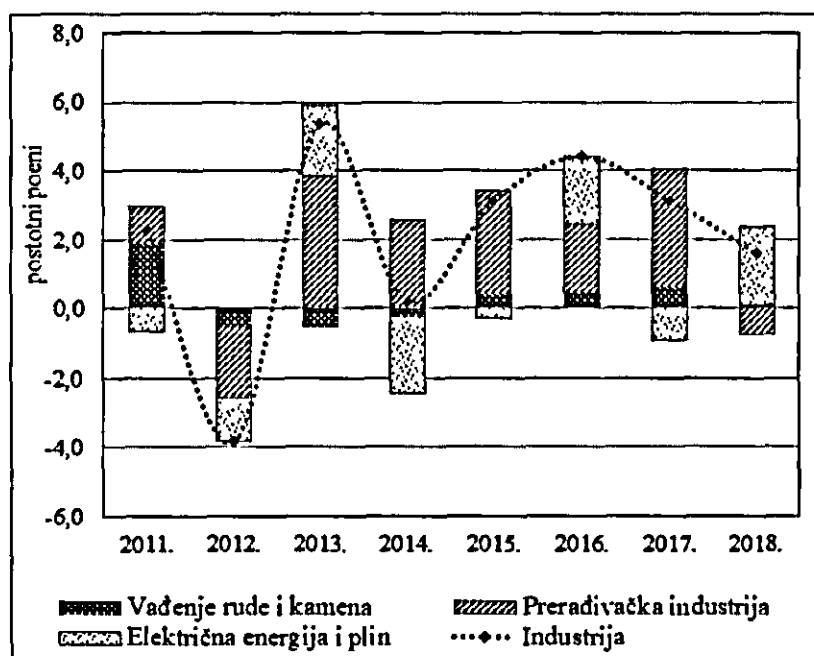

Izvor: BHAS

U 2018. godini u industrijskim područjima rudarstva te posebno proizvodnje i snabdijevanja električne energije i plina bilježi se rast proizvodnje (godišnji porast od 11,3%), dok značajan pad bilježi prerađivačka industrija (godišnji pad 1,1%). Najznačajniji doprinos rastu industrijske proizvodnje (Grafikon 1.13), posmatrano prema područjima djelatnosti, zabilježila je proizvodnja i snabdijevanje električne energije i plina, dok negativan doprinos rastu bilježi prerađivačka industrija. Što se tiče obima proizvodnje i snabdijevanja električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, pozitivan utjecaj na godišnji rast neto proizvodnje električne energije imale su hidroelektrane slijedom povoljnih vremenskih prilika. Istovremeno, izvoz električne energije bilježi značaj rast od 24,0%. u odnosu na 2017. godinu. Nadalje, područje u kome je također ostvaren rast i to u visini od 0,9% jeste vađenje rude i kamena. U okviru ovog područja zabilježen je rast djelatnosti vađenja ostalih ruda i kamena te vađenja ugljena i lignita. Rast količine ugljena i lignita u uskoj je vezi s porastom izvoza električne energije.

Ključni doprinos padu prerađivačke industrije zabilježen je u sljedećim granama: proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim mašina i opreme, proizvodnja tekstila, prerada drveta i proizvoda od drveta i pluta, proizvodnje koksa i rafiniranih naftnih proizvoda te prehrambenih proizvoda. Pad proizvodnje u ovim djelatnostima, koje imaju značajan udio u ukupnoj industriji, uzrokovan je usporavanjem ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera, rastom carinskih barijera te otežanim poslovanjem strateškog poduzeća u aluminijskoj industriji.

Grafikon 1.13: Doprinos godišnjim promjenama industrijske proizvodnje po područjima

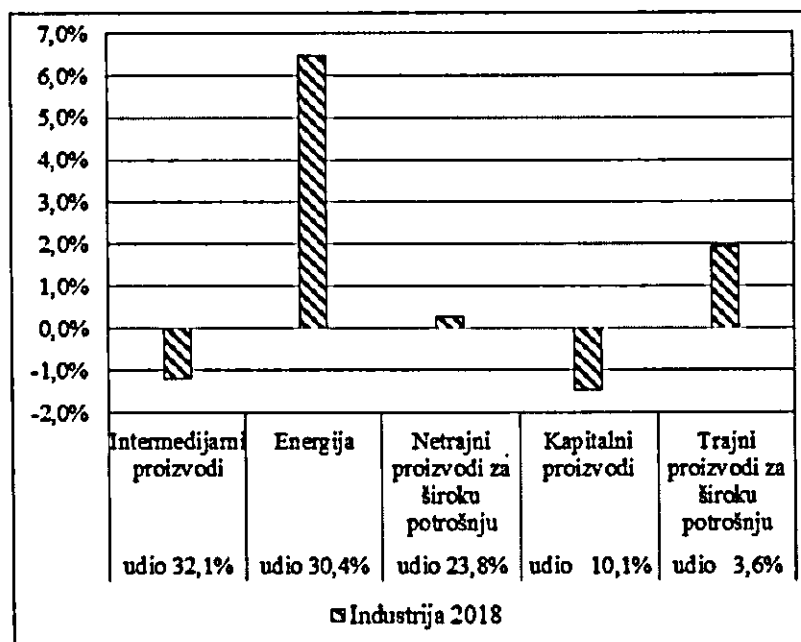
Izvor: BHAS

Posmatrajući udio glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje (Grafikon 1.14) primjetno je kako grupa energija u 2018. godini bilježi značajan porast proizvodnje, usprkos činjenici da proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih derivata bilježi snažan pad (-12,8%). Nakon energije, najzapaženiji rast proizvodnje zabilježen je kod trajnih proizvoda za široku potrošnju, iako ova grupa zbog niskog udjela ima zanemariv doprinos rastu ukupne industrije. Unutar ove grupe najveći udio ima djelatnost proizvodnje namještaja, koja u posljednjim godinama bilježi kontinuirani godišnji rast. Stagniranje proizvodnje bilježe netrajni proizvodi za široku potrošnju, kao rezultat smanjenje godišnje proizvodnje prehrambenih proizvoda, proizvodnje

kože i srodnih proizvoda te proizvodnje duhana, koji bilježi snažan pad proizvodnje (-41,1%), slijedom kontinuiranog rasta trošarina na duhan i duhanske proizvode te zastupljenosti neformalne ekonomije. Izvoz duhanskih proizvoda u 2018. godini bilježi godišnji pad od 75,8%.

Posmatrano po veličini udjela u ukupnoj industriji, najvažnija glavna grupa proizvoda bilježi pad proizvodnje. Proizvodnja intermedijarnih proizvoda bitna je kako za domaću finalnu proizvodnju tako i za izvoz, i to zbog činjenice da su intermedijarni proizvodi u ukupnom izvozu u 2018. godini učestvovali sa 40,2%. U okviru ove grupe značajan pad obima proizvodnje bilježi prerađa drveta (-10,2%) te proizvodnja električne opreme (-2,4%). U okviru grupe kapitalnih proizvoda značajan pad je ostvaren u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim mašina i opreme (-6,4%). Na drugoj strani, popravak mašina i uređaja (godišnji rast 29,2%), rast proizvodnje strojeva i uređaja (5,9%) te ostalih prijevoznih sredstava (3,2%) usporava daljnji pad proizvodnje ove grupe proizvoda. Usporavanje ukupne proizvodnje u 2018. godini dijelom je posljedica povećanja udjela intermedijarnih proizvoda u ukupnoj industrijskoj proizvodnji, a smanjenja udjela energije, koja bilježi pad udjela na godišnjoj razini od 3,5 postotnih bodova.

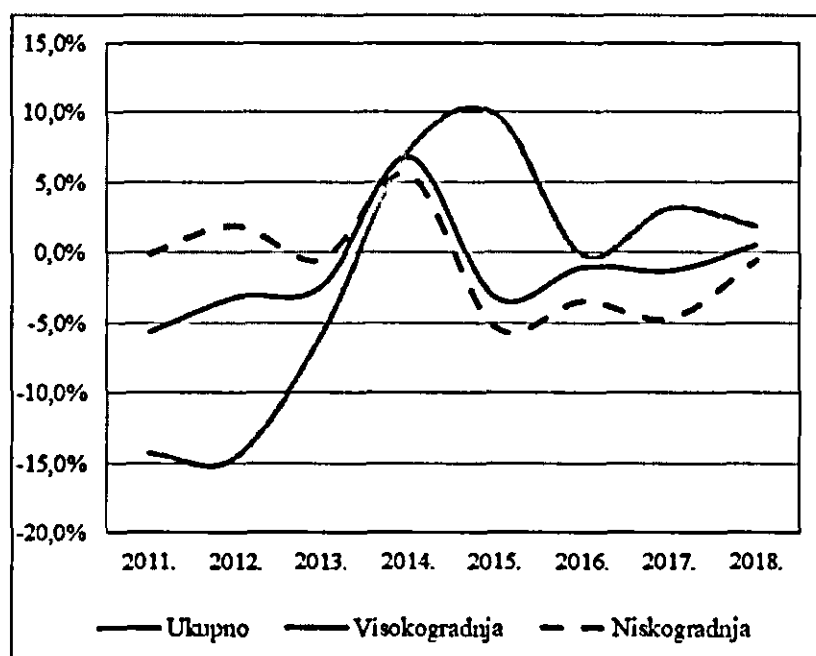
Grafikon 1.14: Stope rasta i udio glavnih grupa proizvoda industrijske proizvodnje

Izvor: BHAS

U ekonomskoj djelatnosti građevinarstva zabilježeno je stagniranje obima proizvodnje u 2018. godini. Posmatrajući godišnje promjene proizvodnje u građevinarstvu (Grafikon 1.15) primjećuje se jedino u 2014. godini zamjetan rast proizvodnje u građevinarstvu, ponajviše zbog velikih aktivnosti u niskogradnji. Stagniranje indeksa proizvodnje u građevinarstvu je pod utjecajem pada segmenta niskogradnje, koji je u odnosu na prethodnu godinu manji za 0,5%, dok je visokogradnja ostvarila rast u odnosu na prošlu godinu od 1,9%, što je ponajviše rezultat oporavka gradnje stanova, koja je na godišnjoj razini porasla za 5,2%, ukoliko se posmatra površina novoizgrađenih stanova. Pad aktivnosti u niskogradnji posebno se odnosi na zastoje u gradnji koridora Vc.

Grafikon 1.15: Godišnje promjene obima proizvodnje u građevinarstvu

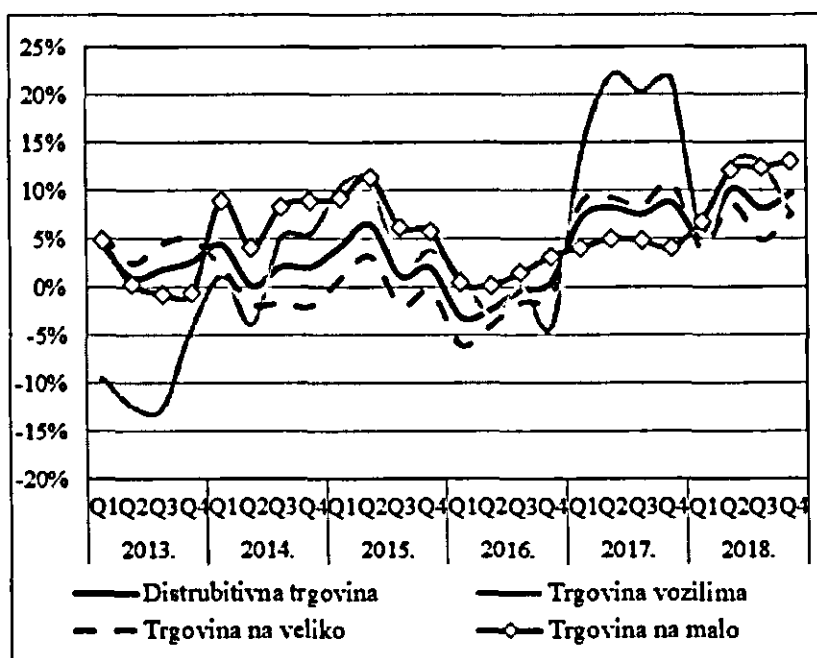

Izvor: BHAS

Trgovina kao pojedinačna djelatnost ima najveći udio u bruto dodatoj vrijednosti u posljednjim godinama, što je posebno izraženo u 2018. godini pod utjecajem usporavanja industrijske proizvodnje, dok na drugoj strani trgovina i distribucija bilježe ubrzan rast. Posmatrajući statistiku distributivne trgovine (Grafikon 1.16), koja uključuje sve oblike trgovinskih aktivnosti, od nabavke robe od proizvođača do isporuke robe do krajnjeg potrošača na domaćem

tržištu⁷, vidljivo je kako u 2018. godini promet trgovine bilježi značajan rast, koji na godišnjoj razini iznosi 8,5%. Rast aktivnosti zapažen je u trgovini na veliko i posredovanje u trgovini⁸ (godišnji rast 6,4%) te trgovini na malo⁹, koja bilježi kontinuirani rast prometa u posljednjim godinama, koji na kraju 2018. godine iznosi 11,4% u odnosu na prethodnu godinu. Trgovina na veliko i malo motornim vozilima i motociklima, koja ima najniži udio u ukupnoj trgovini (6,0%), bilježi rast od 9,8%.

Grafikon 1.16: Godišnje promjene indeksa distributivne trgovine (Q/Q-4)

Izvor: BHAS

II. Cijene

Nakon što su prekinuti deflatorni pritisci početkom 2017. godine, nastavljen je rast potrošačkih cijena, što je rezultiralo godišnjim rastom inflacije u 2018. godini od 1,4% (Grafikon 1.17),

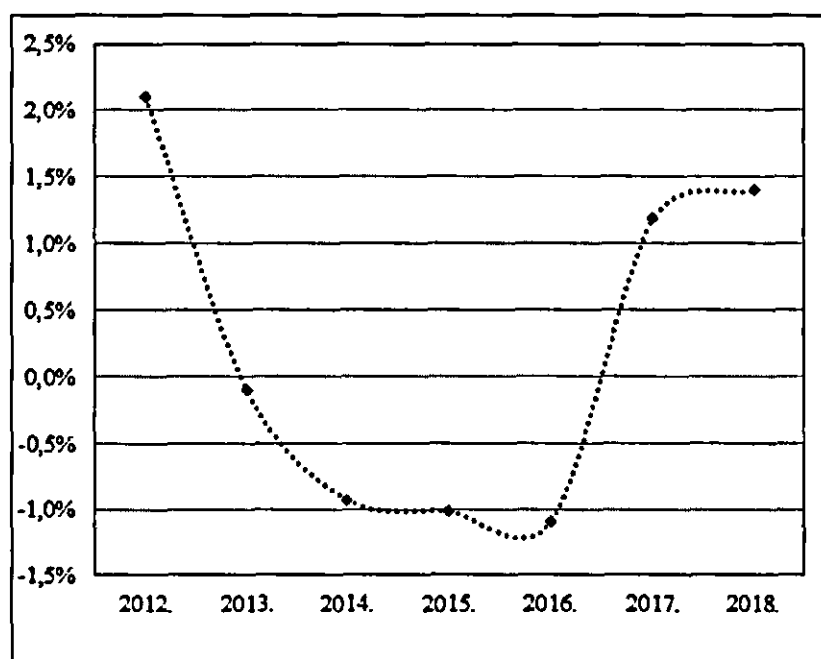
⁷ Izvor: BHAS, Indeksi prometa distributivne trgovine

⁸ Udio trgovine na veliko i posredovanje u ukupnoj trgovini iznosi 55,8%

⁹ Udio trgovine na malo iznosi 38,3%

slijedom kretanja cijena u odjeljku prijevoza, ponajviše zbog uvođenja trošarina na naftu i naftne derivate i kretanja vanjskih cijena (nafte)¹⁰ te usklađivanja dodatnih trošarina na duhan i alkoholna pića. Istovremeno, pozitivan utjecaj na rast potrošačkih cijena ima rast mase plaća, kao rezultat snažnog rasta nominalnih plaća, ali i broja zaposlenih osoba.

Grafikon 1.17: Godišnja stopa inflacije/deflacije

Izvor: BHAS

U posmatranom je periodu stvarna inflacija pod snažnim utjecajem dva cjenovna odjeljka, u okviru indeksa potrošačkih cijena, hrana i bezalkoholna pića (zbog cijena hrane) te prijevoza (zbog cijena nafte). Cjenovni odjeljci hrane i bezalkoholnih pića te prijevoza imaju visok udio u potrošnji kućanstva i zbog toga u najvećoj mjeri determiniraju kretanje inflacije/deflacije u bh. ekonomiji.¹¹ Vrijednosti procijenjene temeljne inflacije¹² ukazuju na to da je u 2018. godini

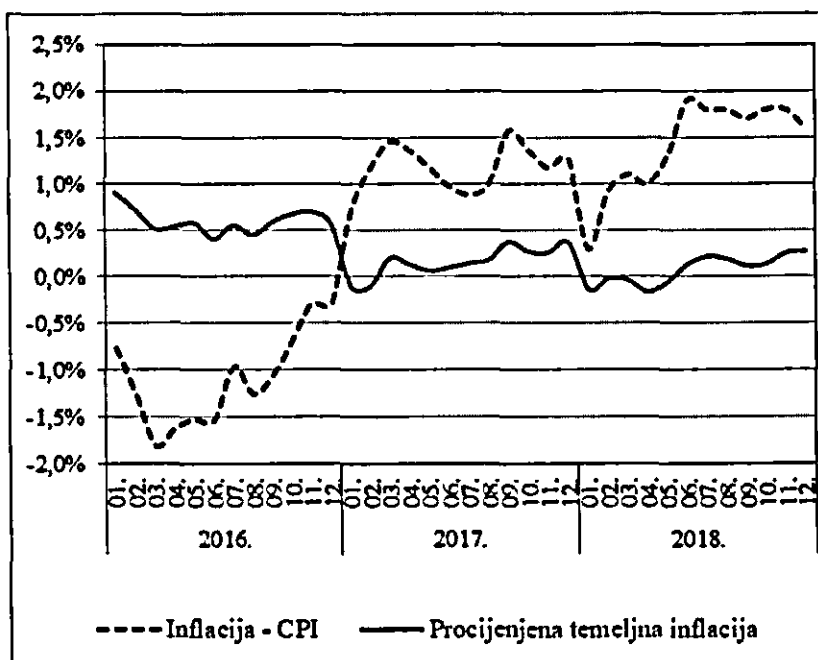
¹⁰ Godišnji rast cijena nafte u 2018. godini iznosi 30,7%.

¹¹ Prema posljednjim dostupnim podacima BHAS-a iz 2017. godine, u ukupnim troškovima kućanstva hrana i bezalkoholna pića učestvuju 32,96%, a prijevoz 12,89%.

¹² Procijenjena temeljna inflacija dobijena je tako što je službena inflacija umanjena za efekte promjena u cijenama u ova dva odjeljka. Kao ponderi korišteni su službeni godišnji ponderi za cjenovne odjeljke objavljeni

usporen rast cijena ostalih roba i usluga koje ulaze u sastav indeksa potrošačkih cijena (Grafikon 1.18).

Grafikon 1.18: Stvarna i procijenjena temeljna inflacija

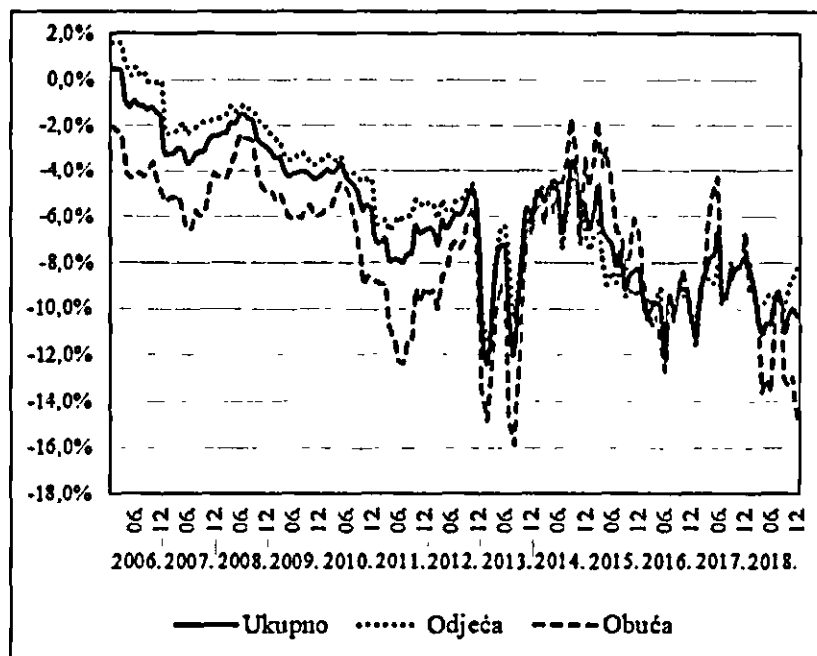
Izvor: BHAS i CBBiH. Napomena: Temeljna je inflacija procjena CBBiH.

Značajan pad cijena bilježi odjeljak odjeće i obuće (godišnji pad 10,1%), što ponajviše utječe na sporiji rast vrijednosti procijenjene temeljne inflacije. Prema službenim podacima, navedeni odjeljak posljednji je put zabilježio rast cijena početkom 2006. godine, slijedom blagog povećanja cijena odjeće, dok cijene obuće bilježe kontinuirani pad od početka prikupljanja podataka¹³ (Grafikon 1.19).

od BHAS. Pošto u momentu pisanja Godišnjeg izvještaja nisu objavljeni ponderi za 2018. godinu, korišteni su cjenovni ponderi za 2017. godinu.

¹³ Indeks potrošačkih cijena (CPI) računa se od 2005. godine, dok je za ranije godine u obzir uziman indeks cijena na malo na razini BiH.

Grafikon 1.19: Godišnje promjene cijena odjeće i obuće

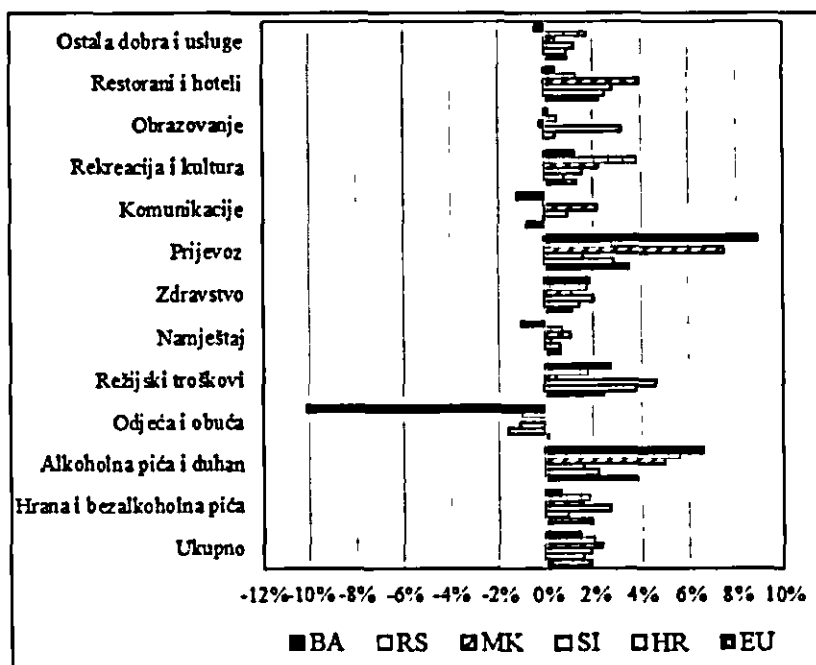
Izvor: BHAS

Ukoliko se posmatra kretanje potrošačkih cijena po odjeljcima u izabranim zemljama¹⁴ (Grafikon 1.20), vidljivo je značajno odstupanje prvenstveno u odjeljku odjeće i obuće, gdje nakon BiH najizraženiji pad cijena bilježi Hrvatska (-1,6%). Prosječne cijene odjeće i obuće u EU, kao najvažnijem vanjskotrgovinskom partneru, u istom periodu bilježi blagi rast od 0,1%. Imajući u vidu nepostojanje tečajnog rizika s glavnim trgovinskim partnerima u EU, pad cijena odjeće i obuće u BiH može se objasniti jedino kvalitetom reprezentativnosti uzorka ili visokom zastupljenosti uvoza odjeće i obuće zemalja ostatka svijeta, što očigledno ne karakterizira ostale zemlje u regiji. Nadalje, prema službenim podacima jedinične cijene uvoza¹⁵ odjeće i obuće u 2018. godini stagniraju na godišnjem nivou, što dovodi do zaključka da nije značajno poboljšao položaj uvoznih proizvoda u ovoj djelatnosti.

¹⁴ Eurostat koristi harmonizirani indeks potrošačkih cijena (HICP) za podatke o usporedivosti inflacije, dok se CPI najčešće koristi kao mjera inflacije u nacionalnim okvirima. HICP i CPI uzimaju u obzir iste reprezentativne korpe dobara i usluga, a osnovna razlika je u obuhvatu stanovništva i izvorima za ponderacijsku strukturu. Kako HICP podaci još nisu službeno dostupni, za BiH se koriste CPI podaci.

¹⁵ Službeno priopćenje BHAS: Indeksi jediničnih vrijednosti izvoza i uvoz BiH, 2018.

Grafikon 1.20: Kretanje potrošačkih cijena u 2018. godini po odjeljcima

Izvor: BHAS, Eurostat. Napomena: BA – Bosna i Hercegovina, RS – Srbija, MK – Makedonija, SI – Slovenija, HR – Hrvatska, EU – Evropska unija.

Usljed rasta cijena nafte (godišnji rast 30,7%) na svjetskim tržištima u 2018. godini te povećanja trošarina na naftu i naftne derivate, cjenovni odjeljak prijevoz tokom cijele godine vršio je inflatorne pritiske na opću razinu potrošačkih cijena (godišnji rast od 8,9%). Uprkos tome što su cijene nafte na svjetskom tržištu u decembru zabilježile pad na godišnjoj razini (-12,1%), koji je nastavljen u januaru 2019. godine (-14,1%) slijedom rasta proizvodnje u SAD-u, uz istovremenu deprecijaciju USD-a kao glavne valute u trgovini nafte na svjetskom tržištu, prosječne domaće cijene prijevoza nisu zabilježile značajniji pad¹⁶. Prema posljednje dostupnim projekcijama cijena nafte¹⁷, u 2019. godini očekuje se rast cijena u odnosu na kraj 2018. godine, koji će još biti niži (5,4% godišnji pad) u odnosu na prosjek iz 2018. godine, što će vjerovatno s vremenskim pomakom uzrokovati smanjenje domaćih cijena prijevoza. Odjeljak hrane i

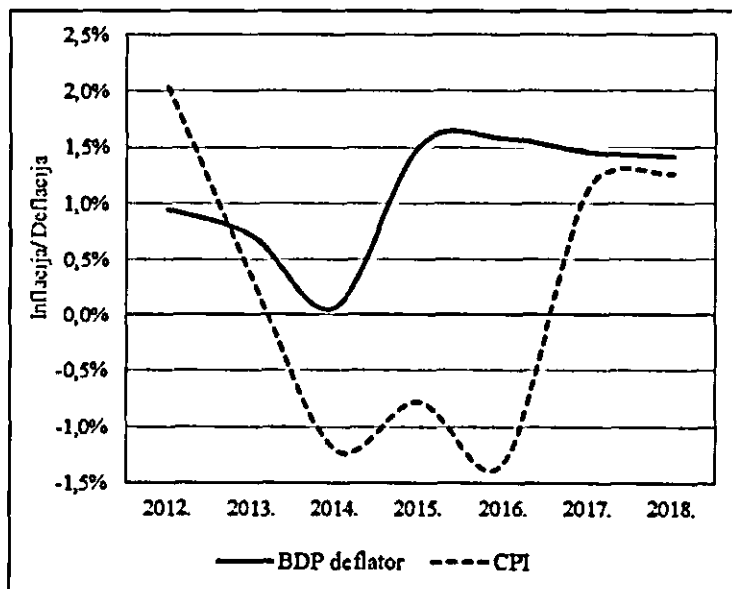
¹⁶ Prema posljednje dostupnim podacima iz januara 2019. godine cijene prijevoza bilježe godišnju stopu rasta od 8,4%.

¹⁷ www.investing.com/commodities/brent-oil-forecasts (prisutpano: 03.03.2019. godine)

bezalkoholnih pića, kao kategorija s najvećim udjelom u potrošnji kućanstva, bilježi godišnji rast cijena od 0,6%. Slijedom kontinuiranog povećanja trošarina na duhanske proizvode i alkoholna pića cijene ovog odjeljka također bilježe značajan godišnji rast (6,6%). Upoređujući cijene prijevoza, duhana i alkoholnih pića sa zemljama u regiji primjetno je kako one bilježe najizraženiji rast u BiH, dok na drugoj strani cijene hrane i pića bilježe najniže stope rasta, iako djelatnost prehrambenih proizvoda u istom periodu bilježi godišnji pad proizvodnje (-2,1%).

Inflacija mjerena BDP-deflatorom ukazuje na ujednačen rast cijena u prva tri tromjesečja u posljednje dvije godine (Grafikon 1.21). Različiti trendovi kretanja cijena mjerene pomoću BDP deflatora i indeksa potrošačkih cijena mogu se obrazložiti visokim udjelom proizvoda koji se ne nalaze u potrošačkoj korpi (uključujući i potrošnju sektora vlade), već se prodaju direktno poduzećima ili se, pak, izvoze na inozemna tržišta. BDP-deflator ukazuje na to da je u prva tri tromjesečja 2018. godine zabilježen rast cijena proizvoda i usluga u domaćoj ekonomiji od 1,4% na godišnjoj razini. Rast BDP-deflatora u prva tri tromjesečja, u poređenju s istim periodom prethodne godine zabilježen je u većini djelatnosti i to uglavnom u djelatnostima koje se odnose na djelatnosti javnog sektora, građevinarstvo, industriju, trgovinu i prijevoz te poljoprivredu, dok je pad deflatora zabilježen jedino u finansijskom sektoru te djelatnosti informacija i komunikacija.

Grafikon 1.21: Godišnje promjene u razini cijena u prva tri tromjesečja

Izvor: BHAS

BDP-deflator u djelatnosti prerađivačke industrije u prva tri tromjesečja 2018. godine u odnosu na isto razdoblje prethodne godine ukazuje na rast domaćih cijena od 1,9 postotna boda. Posmatrajući tromjesečno kretanje BDP deflatora uočava se da se ono prati sličan trend s kretanjem cijena CPI u cjenovnom odjeljku hrane i bezalkoholnih pića, što implicira da se cijene u ovoj djelatnosti prilagođavaju promjenama cijena na svjetskim tržištima. Značajan rast domaćih cijena bilježe poljoprivreda (5,9%) te djelatnosti javnog sektora (3,6%). U javnom sektoru u posljednje vrijeme prisutan je sindikalni pritisak na povećanje plaća, što uzrokuje porast cijena usluga, posebno u zdravstvu, a isto tako realno umanjuje bruto dodatu vrijednost ove djelatnosti. Ukoliko se posmatra BDP-deflator po rashodnoj metodi, u prva tri tromjesečja 2018. godine prisutan je rast cijena svih sastavnica BDP-a u odnosu na isti period prethodne godine, s tim da se izdvaja rast cijena izvoza (2,3%) te potrošnje kućanstva (1,4%), što je jednako rastu prosječnih potrošačkih cijena u istom periodu.

III. Zaposlenost i plaće

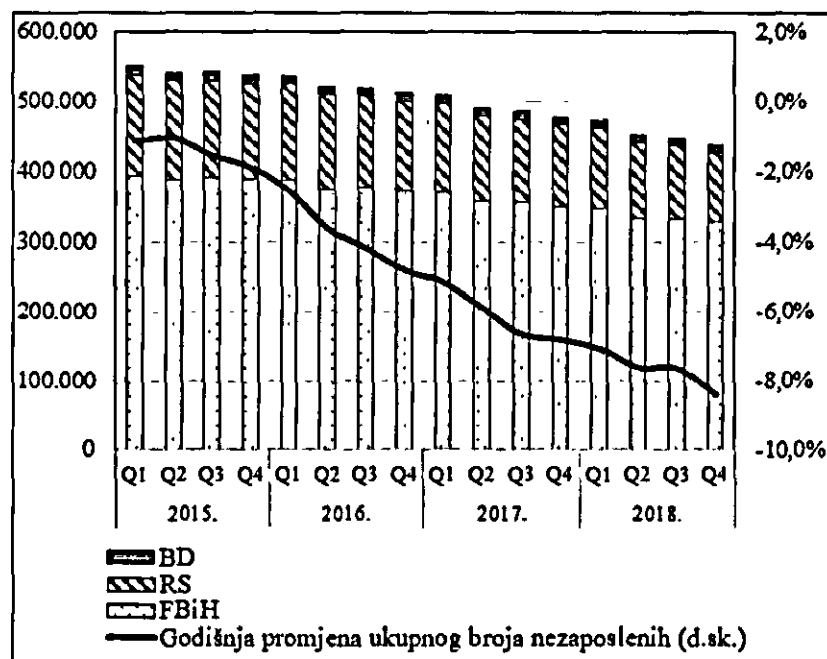
Prema podacima iz Ankete o radnoj snazi 2018. godine stopa nezaposlenosti u BiH bila je 18,4% i niža je u odnosu na 2017. godinu za 2,1%¹⁸, čime je nastavljen trend pada stope nezaposlenosti iz prethodnih godina. Administrativna stopa nezaposlenosti u decembru 2018. godine bila je 34,7% i niža je za 2,7% u odnosu na prosinac prethodne godine. Stope nezaposlenosti značajno se razlikuju zbog različitog pristupa u definiranju i evidenciji, odnosno načinu utvrđivanja njihovog statusa.¹⁹ Prema Anketi radne snage, broj nezaposlenih u BiH u 2018. godini je 185 hiljada osoba, dok je prema registriranom broju u agencijama za zapošljavanje značajno veći broj nezaposlenih (435 hiljada nezaposlenih osoba) i najslikovitije ilustrira navedene razlike u evidenciji, odnosno tretiranju zaposlenih i nezaposlenih osoba. Kada se analiziraju administrativni podaci, uočava se trend pada nezaposlenih osoba na godišnjoj razini, koji je prisutan kako tokom cijele 2018. godine, tako i tokom prethodnih godina (Grafikon 1.22). Iako se radi o promjenama u broju nezaposlenih prema

¹⁸ Anketu o radnoj snazi Agencija za statistiku BiH, zajedno sa statističkim agencijama u oba entiteta, provodi jedanput godišnje, a u skladu s ILO-metodologijom. Engleska skraćenica ILO – *International Labour Organization* – Međunarodna organizacija rada.

¹⁹ Administrativni podaci o nezaposlenim osobama sadrže ukupan broj nezaposlenih koji se vode u evidencijama Agencije za zapošljavanje u BiH, dok se podaci o nezaposlenosti iz Ankete o radnoj snazi izvode iz podataka, koji su prikupljeni anketiranjem osoba u kućanstvima, prema međunarodnim definicijama. Izvor: BHAS; Anketa o radnoj snazi 2018.

administrativnim podacima (odnosno stopama nezaposlenosti koje su približne 35%), činjenica je kako na kraju 2018. godine u odnosu na prethodnu godinu broj nezaposlenih osoba smanjen za 39.818 osoba.

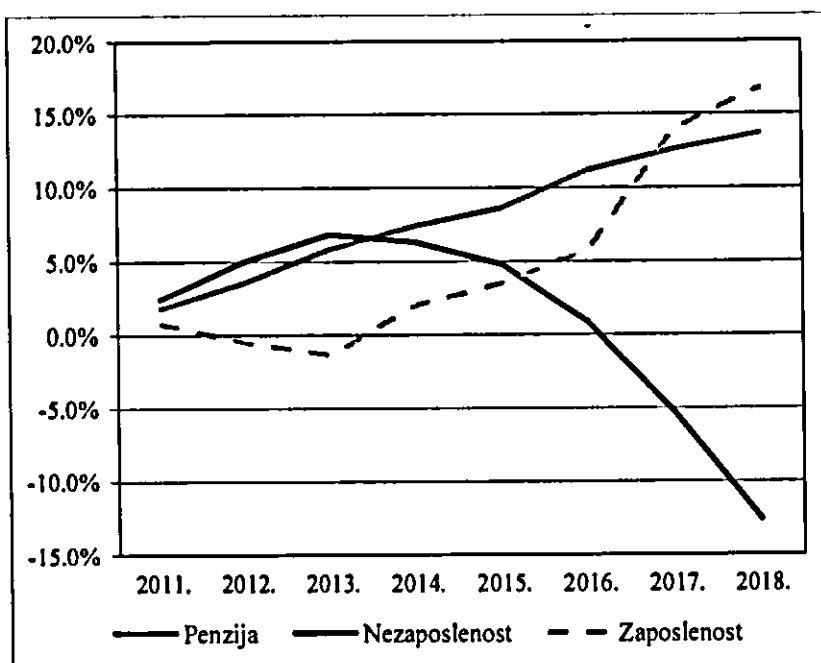
Grafikon 1.22: Broj nezaposlenih osoba prema administrativnim podacima

Izvor: BHAS, Agencija za rad i zapošljavanje BiH.

Posmatrajući kretanje indeksa na tržištu rada vidljivo je kako rast zaposlenosti prati sličan trend kao rast broja penzionera, s tim da indeks zaposlenosti u posljednje dvije godine bilježi brže stope rasta (Grafikon 1.23). Bržim rastom broja zaposlenih od broja penzionera u 2018. godini omjer pokrivenosti penzionih fondova iznosi 1,2 zaposlenik na jednog penzionera, što predstavlja blagi rast pokazatelja na godišnjoj razini. Broj penzionera bilježi kontinuirani rast od početka 2010. godine, čime se vrši pritisak na proračun za finansiranja penzionog sistema. Poslovanje penzionih i socijalnih fondova dodatno je usložnjeno kao rezultat sve izraženijih negativnih demografskih promjena koje se ogledaju u smanjenju udjela radnog aktivnog stanovništva i povećavanju udjela uzdržavanog stanovništva. Što se tiče indeksa nezaposlenosti, vidljivo je kako je tek krajem 2016. godine zabilježen manji broj nezaposlenih osoba u odnosu na baznu godinu, s tim da je rapidan trend smanjenja nezaposlenih osoba nastavljen u posljednje dvije godine.

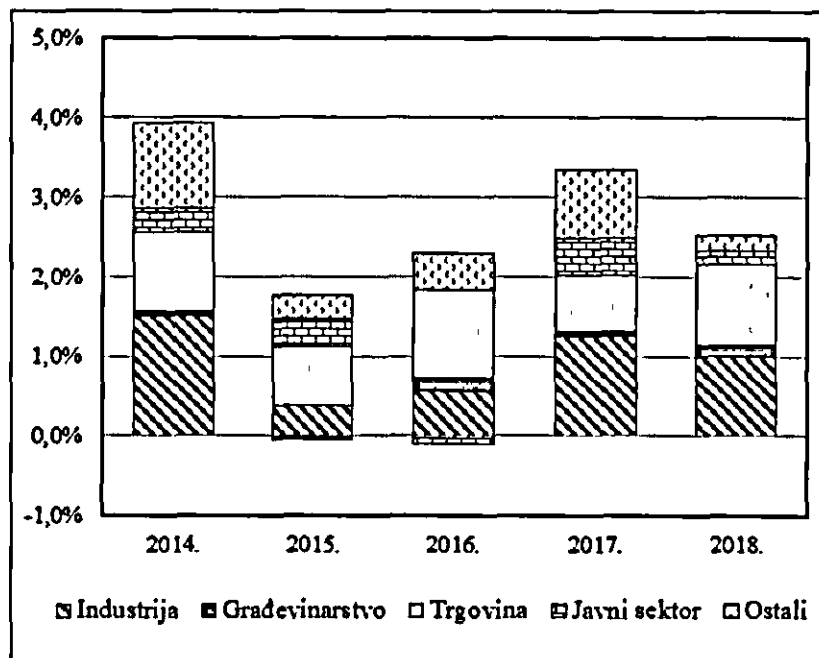
Grafikon 1.23: Kretanje odabranih indeksa na tržištu rada

Izvor: BHAS, FZ MIO/PIO, Fond PIO RS.

Prema administrativnim podacima bilježi se rast broja zaposlenih osoba, koji je na kraju 2018. godine veći za 23.057 osoba. Prema rastu zaposlenih po djelatnostima, nosioci rasta (Grafikon 1.24) broja zaposlenih (71,7% ukupnog povećanja) u odnosu na kraj prethodne godine su djelatnosti prerađivačke industrije (povećan broj zaposlenih za 6.165 osoba ili 3,9%), trgovina (6.162 osoba ili 4,3%) te djelatnosti javnog sektora (7.335 osoba ili 3,8%). Na godišnjoj razini pad zaposlenosti iskazan je jedino u rudarstvu (-3,0%) te ostalim uslužnim djelatnostima (-2,8%).

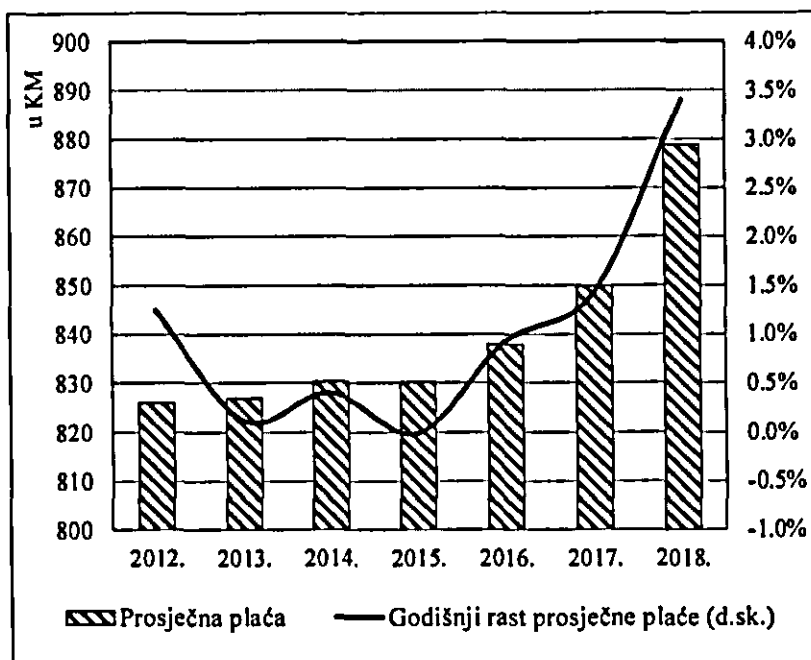
Grafikon 1.24: Doprinosi godišnjim promjenama broja zaposlenih po područjima

Izvor: BHAS

Trend rasta prosječne nominalne neto plaće nastavljen je u 2018. godini (Grafikon 1.25). Na godišnjoj razini najizraženiji rast plaća temeljem novih kolektivnih ugovora zabilježen je u zdravstvu (7,5%), pomoćnim uslužnim djelatnostima (5,6%), snabdijevanju vodom (4,7%), obrazovanju (4,2%), trgovini (4,1%) te prerađivačkoj industriji (4,0%). Na drugoj strani pad prosječnih plaća bilježi jedino djelatnost upravljanja nekretninama (-8,5%). Uzimajući u obzir porast prosječnih potrošačkih cijena u posljednje dvije godine realne neto plaće bilježe usporenije stope rasta.

Grafikon 1.25: Iznos i postotak promjene prosječne godišnje neto plaće

Izvor: BHAS. Napomena: Prosječna godišnja plaća podrazumijeva aritmetički prosjek prosječnih plaća po mjesecima.

Tržište rada u 2018. godini karakterizira značajno povećanje nominalnih plaća gotovo svih djelatnosti te usporeniji rast produktivnosti²⁰. Izraženiji rast plaća zabilježen je od druge polovice 2016. godine (Grafikon 1.26), ponajviše kao rezultat izmjene Zakona o porezu na dohodak u FBiH, dok je u posljednje vrijeme prisutan sve veći sindikalni pritisak na potpisivanje novih grantskih ugovora, uz povećanje plaća i ostalih beneficija. Navedeni je pritisak izražen u djelatnostima gdje je prisutna visoka potražnja deficitarnog kadra u inozemstvu, što je posebno primjetno u djelatnostima zdravstva, građevinarstva te sektoru ostalih usluga. Prema posljednjim podacima, ukupna produktivnost na kraju trećeg tromjesečja bilježi rast od 2,4% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, dok prosječne plaće u 2018. godini bilježe porast od 3,3%. Ukupna produktivnost u posljednjim godinama bilježi ujednačene stope rasta, izuzev 2014. godine, kada su zabilježene katastrofalne poplave koje su

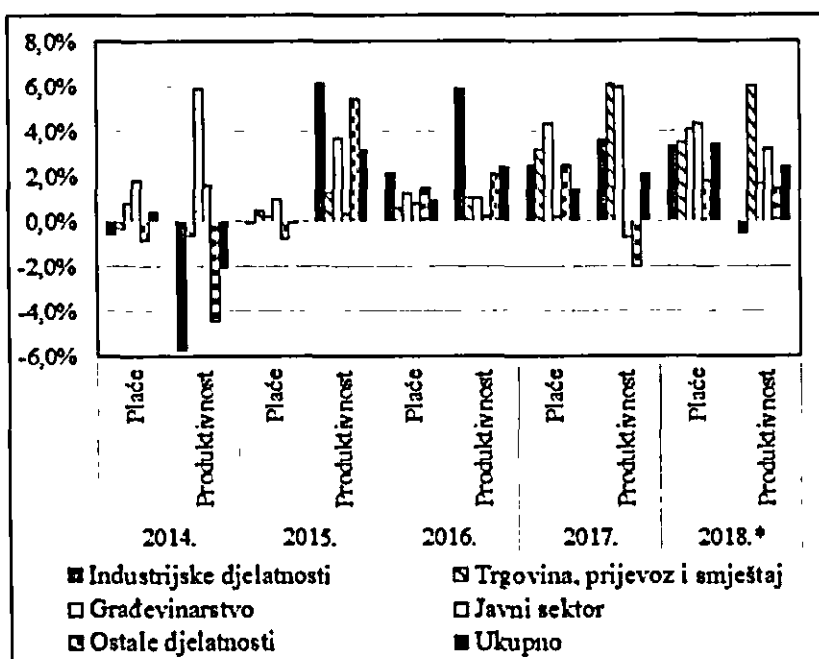
²⁰ Produktivnost je izražena kao pokazatelj nominalne bruto društvene vrijednosti po zaposlenom.

se odrazile u većini djelatnosti, osim djelatnosti javnog sektora te građevinarstva kao posljedica rasta ulaganja u segment niskogradnje.

Ukoliko se posmatra po djelatnostima, u prva tri tromjesečja 2018. godine (Grafikon 1.26) smanjenje produktivnosti bilježi se u djelatnosti industrije (-0,5%) kao rezultat slabije inozemne potražnje slijedom usporavanja ekonomske aktivnosti glavnih vanjskotrgovinskih partnera. Najizraženije povećanje produktivnosti bilježi sektor trgovine, prijevoza i smještaja (6,0%) te djelatnosti javnog sektora (3,3%). Od ostalih djelatnosti izražen rast produktivnosti bilježi poljoprivreda (9,4%), ponajviše kao rezultat niske osnovice u prethodnoj godini, kada su zabilježeni nepovoljni vremenski uvjeti u ovoj djelatnosti. Prema prikazanim podacima vidljivo je kako pojedine djelatnosti bilježe ubrzaniji rast plaća od produktivnosti, što može uzrokovati porast potrošačkih cijena. Navedeni pritisak na opću razinu cijena već bilježe pojedine djelatnosti, što je posebno izraženo u zdravstvu (2,5% godišnji rast cijena na kraju 2018. godine). Nadalje, godišnji rast cijena bilježe proizvođačke cijene u građevinarstvu (1,0%)²¹. Imajući u vidu sve očigledniji nedostatak radne snage u građevinarstvu, bez ubrzanijeg rasta produktivnosti u narednom periodu može se očekivati izraženiji rast proizvođačkih cijena.

21 Indeks proizvođačkih cijena u građevinarstvu/gradnji stanova prema podacima iz četvrtog tromjesečja 2018. godine.

Grafikon 1.26: Godišnji rast plaća i produktivnosti po aktivnostima

Izvor: BHAS, CBBiH. Napomena: Podaci za produktivnost u 2018. godinu uključuju prva tri tromjesečja, u odnosu na isti period 2017. godine. Prosječna godišnja plaća po grupi djelatnosti podrazumijeva ponderirani prosjek, a kao ponder korišteni su podaci o broju zaposlenih.

1.2.2 Fiskalni sektor

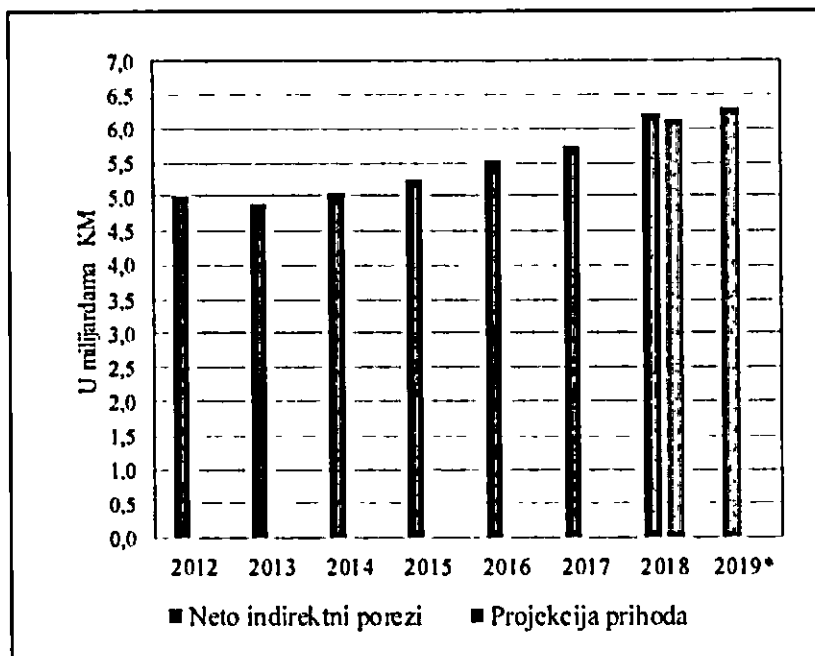
U 2018. godini na svim nivoima vlasti nastavljena je fiskalna konsolidacija, započeta u prethodnim godinama, a koja je u skladu s Reformskom agendom za period 2015–2018. Fiskalna konsolidacija u navedenom periodu provedena je kroz ograničeni rast javne potrošnje, tako da u strukturi javne potrošnje najveće stavke (izdvajanja za socijalna davanja i plaće zaposlenih) bilježe ograničen rast. Ograničavajući izdvajanja za tekuću potrošnju vlasti na svim nivoima nastoje stvoriti dodatni fiskalni prostor kako bi se finansirala kapitalna potrošnja i kako bi se javne finansije stavile u funkciju rasta, što je i predviđeno Globalnim fiskalnim okvirom za period 2019–2021. U 2018. godini došlo je do većih kapitalnih ulaganja u odnosu na prethodnu godinu, naročito u oblasti putne i željezničke infrastrukture, što je imalo pozitivan utjecaj na ekonomski rast u BiH. U prethodnim periodima BiH je imala ograničen pristup inozemnim izvorima finansiranja, s obzirom na to da je povlačenje većeg dijela novih sredstava bilo direktno uvjetovano usvajanjem izmjena Zakona o akcizama. Po usvajanju Zakona o

akcizama i nastavku provođenja reformskih mjera, u 2018. godini zabilježen je rast kapitalne potrošnje.

Na prihodovnoj strani u 2018. godini indirektni su porezi rasli više od projiciranih. Stabilan rastući trend u naplati zabilježen je tokom cijele godine (Grafikon 1.27). Iznos naplaćenih neto prihoda je rekordan i najveći je od osnivanja Uprave za indirektno oporezivanje (6,22 milijardi KM). Tako su prihodi po ovom osnovu, kao glavni izvori sredstava za finansiranje budžeta, na godišnjem nivou zabilježili rast u visini od 8,4 % (480,8 miliona KM). Glavni doprinos ovakvoj naplati su prvenstveno rast prihoda od PDV-a (na godišnjoj osnovi rast od 263 miliona KM), kao rezultat rasta privatne potrošnje. Usljed izmjene Zakona o akcizama u dijelu koji se odnosi na namjenske putarine (povećanje namjenske putarine na derivate nafte i povećanje akciza na lož-ulje), putarine su na godišnjem nivou porasle u iznosu od 238,2 miliona KM. Naplata prihoda od carina imala je kontinuirani pozitivni trend tokom cijele godine nakon okončanja perioda petogodišnjeg smanjenja i ukidanja carina na najveći dio uvoza iz EU. Međutim, krajem 2018. godine došlo je do usporavanja rasta prihoda od carina kao posljedica usporavanja rasta uvoza iz EU. Također se bilježi pad uvoza iz Rusije kao rezultat smanjene proizvodnje nafte u Bosanskom Brodu nakon eksplozije u rafineriji nafte. Na godišnjem nivou prihodi po osnovu akciza su zabilježili pad u iznosu od 19,6 miliona KM. Naime, mnogostruko povećanje akciza na cigarete u kratkom vremenskom periodu i snažan rast maloprodajnih cijena cigareta bi mogli biti razlog jačanja crnog tržišta i gubitka prihoda po ovom osnovu.

U 2018. godini je nastavljen pozitivan trend rasta prihoda od direktnih poreza, kako u Federaciji Bosne i Hercegovine, tako i u Republici Srpskoj. U Federaciji BiH je po ovom osnovu prikupljeno 1,73 milijarde KM (godišnji rast od 6,7%), dok je u Republici Srpskoj prikupljeno 492,6 miliona KM (godišnji rast od 6,0 %).

Grafikon 1.27: Prihodi od indirektnih poreza

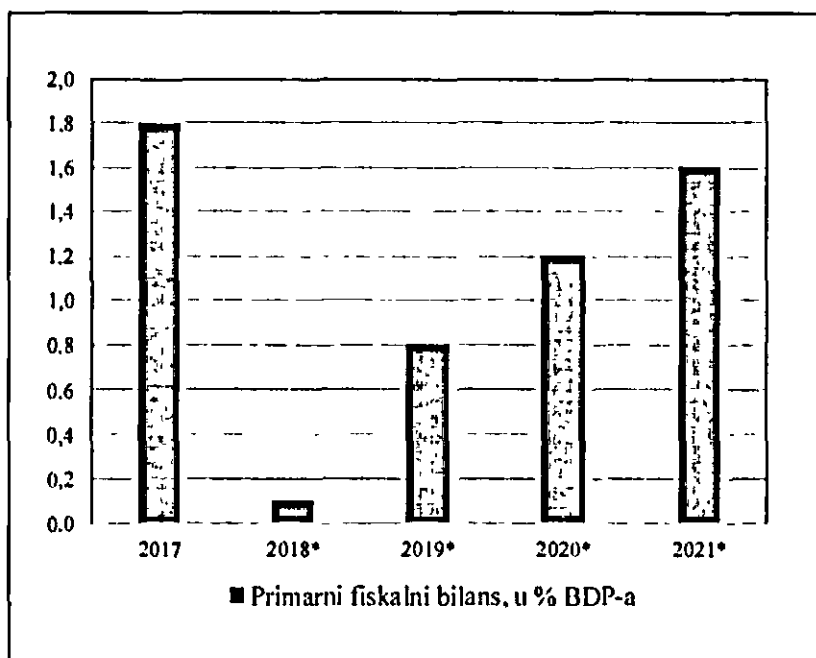

Izvor: Uprava za indirektno oporezivanje. Napomena: *Projekcija

Pozitivna kretanja u sferi naplate prihoda od indirektnih poreza, ograničeni rast tekuće potrošnje u korist stvaranja prostora za kapitalnu potrošnju uz povoljno eksterno zaduživanje imalo je pozitivan utjecaj na veći nivo infrastrukturnih radova u odnosu na prethodnu godinu. U tom smislu kontinuiranom implementacijom usvojenih mjera iz Reformske agende bilježi se veća realizacija javnih investicija u 2018. godini. Također, u 2018. godini u oblasti indirektnog oporezivanja nastavljen je proces harmonizacije politike oporezivanja duhanskih prerađevina u skladu sa standardima EU. Očekuje se da će se ovaj proces okončati 2019. godine (što je ranije od prvobitno planiranog 2020. godine), kada bi ukupna akciza na sve kategorije akciza trebala dostići minimalnu akcizu EU. Politika akciza na duhan u 2019. godini utvrđena je Zakonom o akcizama i Odlukom Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje. Prema izvještajima Uprave za indirektno oporezivanje, iscrpljeni su svi izvori rasta prihoda po osnovu akciza i u budućnosti se može računati samo s dodatnim rastom prihoda po osnovu PDV-a. U narednim godinama planiran je nastavak pozitivnih trendova u naplati indirektnih poreza, što će djelimično ublažiti pritisak na finansiranje budžeta u tekućoj godini. U 2017. godini zabilježen je visok primarni fiskalni bilans zbog ograničenja u vanjskom finansiranju. Programom ekonomskih reformi 2018–2020. planirano je povlačenje ino kredita u iznosu od 1,74 milijardi

KM, ali zbog navedenog ograničenja, u 2017. godini povučeno je samo 574,9 miliona KM. Primarni fiskalni suficit za 2018. godinu revidiran je u odnosu na projekcije iz prethodnog Programa ekonomskih reformi. Prema posljednjem Programu ekonomskih reformi 2019–2021., projicira se rast fiskalnog suficita u narednim godinama do visine 1,6% BDP-a u 2021. godini (Grafikon 1.28).

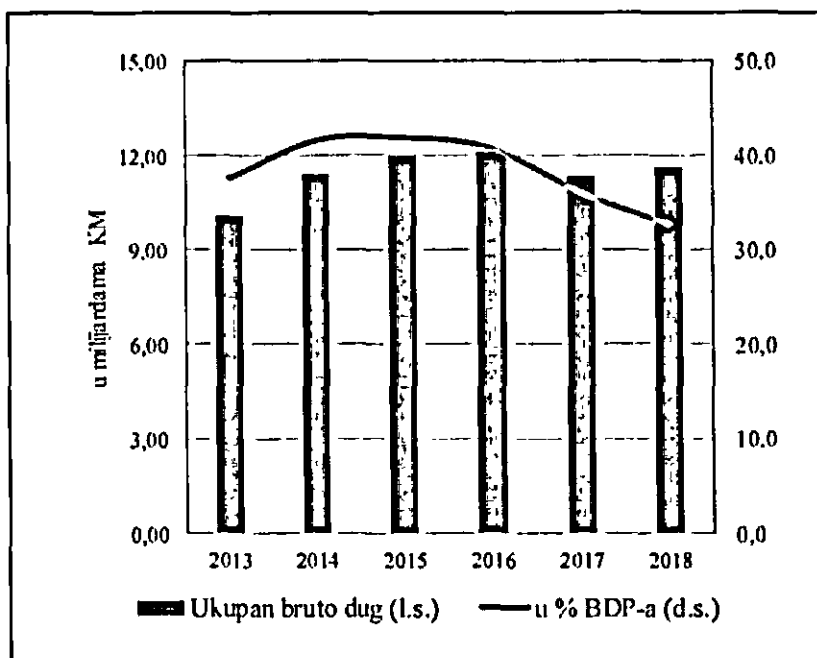
Grafikon 1.28: Primarni fiskalni bilans u % BDP-a

Izvor: ERP BiH 2019–2021. Napomena: *Projekcija

Ukupan javni dug sektora vlade u 2018. godini neznatno je povećan u nominalnom iznosu, ali je nastavljen trend smanjenja ukupnog bruto duga, izražen u omjeru prema BDP-u, što je u skladu s reformskom agendom (Grafikon 1.29). Javna zaduženost sektora generalne vlade na kraju 2018. godine iznosila je 11,62 milijarde KM. U dijelu javnog duga sektora generalne vlade koji se odnosi na vanjski dug, u 2018. godini prema ino kreditorima otplaćeno je više duga nego što je povučeno novih sredstava. Međutim, stanje vanjske zaduženosti na kraju 2018. godine neznatno je poraslo (33,1 miliona KM 0,4%), prvenstveno kao rezultat kursnih razlika (kursa američkog dolara). Vanjska zaduženost sektora generalne vlade na kraju 2018. godine iznosila je 8,20 milijardi KM (Grafikon 1.30) i najvećim se dijelom odnosi na koncesioni dug.

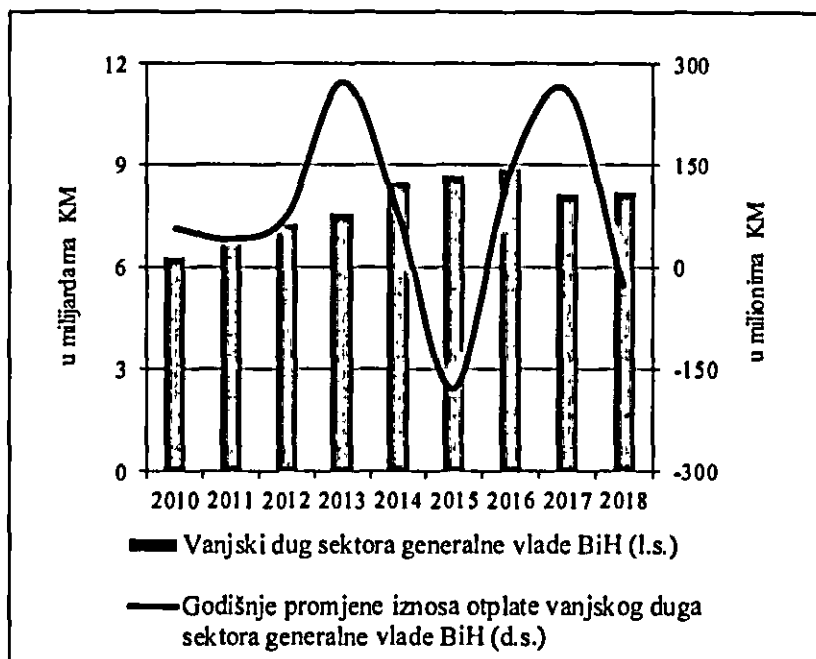
Grafikon 1.29: Ukupan bruto dug sektora vlade

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

Ukupno servisirana sredstva prema ino kreditorima iznosila su 955,3 miliona KM, od čega je prema MMF-u servisiran pojedinačno najveći iznos od 353,1 miliona KM. Prema podacima Ministarstva finansija i trezora BiH, planirana su izdvajanja za servisiranje vanjskog duga sektora generalne vlade u 2019. u iznosu od 825,8 miliona KM.

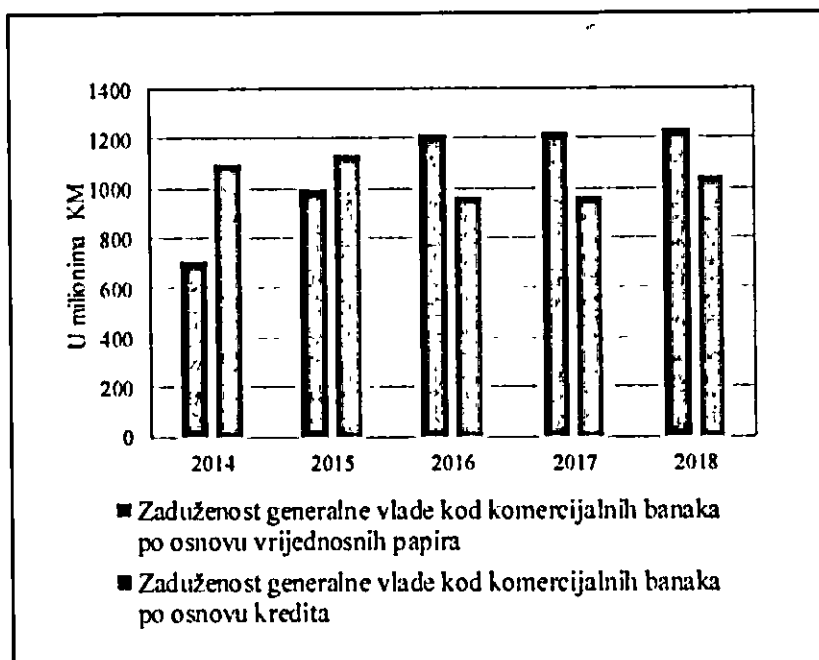
Grafikon 1.30: Vanjski dug sektora vlade i godišnje promjene iznosa otplate vanjskog duga

Izvor: CBBiH

Zaduženje generalne vlade po osnovi dužničkih papira s krajem 2018. godine iznosilo je 1,23 milijarde KM. Istovremeno, zaduženost generalne vlade po osnovi kredita kod komercijalnih banaka iznosila je 1,04 milijardi KM. U 2018. godini Republika Srpska emitirala je vrijednosne papire u iznosu od 448,9 miliona KM, od čega je prvi put u historiji BiH na tržištu euro obveznica emitirano 328,6 miliona KM. Preostali iznos emitiran je na Banjaalučkoj berzi. Federacija BiH emitirala je iznos od 60 miliona KM (Grafikon 1.31).

Grafikon 1.31: Zaduženost generalne vlade kod komercijalnih banaka

Izvor: CBBiH

Tokom godine ukupno je emitirano svega šest emisija javnog duga entiteta (Tabela 1.1.). Njihova je vrijednost bila 508,9 miliona KM, što je za 22,5% manje u odnosu na prošlu godinu. Od ove vrijednosti na Federaciju BiH odnosi se 60 miliona KM (11,8%), a ostatak predstavlja zaduživanje Republike Srpske (88,2%).

Osnovna karakteristika bh. finansijskog tržišta u 2018. godini je pored izuzetno niskog broja emisija javnog duga entiteta izlazak entiteta na međunarodno finansijsko tržište, prijevremeni otkup prethodnih emisija, negativna stopa prinosa na djelu tržišta trezorskih zapisa (Federacija Bosne i Hercegovine) i rast indeksa akcija.

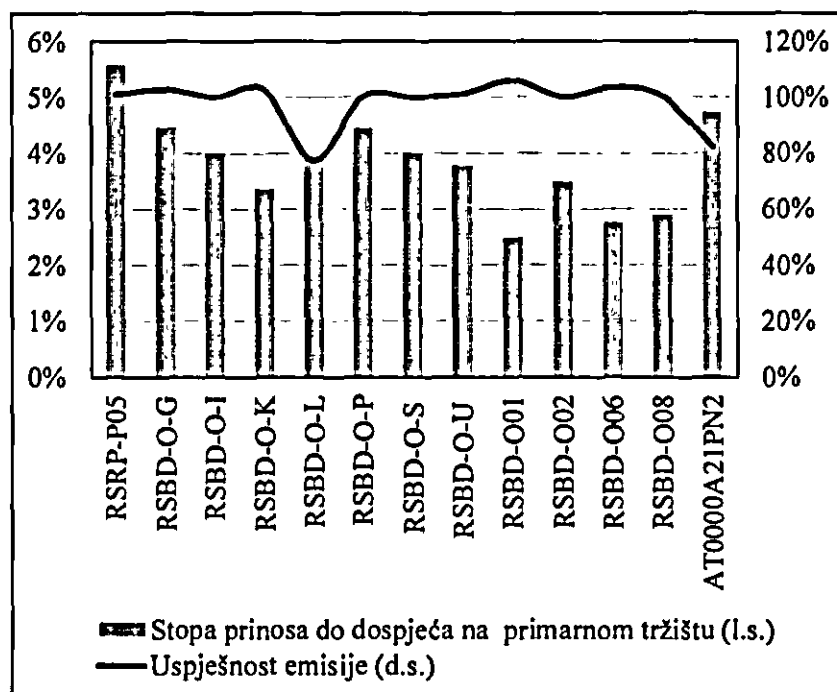
Tabela 1.1: Emisije javnog duga bh. entiteta u 2018. godini

	1 m	3 m	6 m	9 m	12 m	36 m	60 m	84 m	120 m	Ukupno
Republika Srpska	-	-	1	0	-	-	2	-	-	3
Federacija Bosne i Hercegovine	-	-	-	2	-	-	1	-	-	3
Ukupno	0	0	1	2	0	0	3	0	0	6

Izvor: SASE i BLSE.

Republika Srpska u junu je izvršila emisiju obveznica na Bečkoj berzi²², što je prvi put u historiji Bosne i Hercegovine da jedan njen entitet emituje javni dug na jednoj stranoj berzi. Planirani iznos emisije bio je 200 miliona EUR, međutim postotak uspjehnosti emisije bio je svega 82% (ostvareni iznos emisije bio je 168 miliona EUR), a emisija je izvršena na pet godina uz stopu prinosa do dospeljaća od 4,75%, koliko je iznosila i kuponska kamatna stopa. Pored mimoilaženja između planirane i ostvarene vrijednosti emisije, došlo je i do velike razlike između ostvarene stope prinosa do dospeljaća i stopa prinosa do dospeljaća na domaćem tržištu (Grafikon 1.32). U odnosu na prethodnu emisiju petogodišnjih obveznica na BLSE stopa prinosa do dospeljaća bečke emisije petogodišnjih obveznica Republike Srpske veća je za 186 bazičnih poena.

Grafikon 1.32: Emisije petogodišnjih obveznica javnog duga Republike Srpske

Izvor: BLSE. Napomena: Obveznice su hronološki poredane, od najstarije emisije (16.6.2014.) do najnovije, bečke emisije (28.6.2018.).

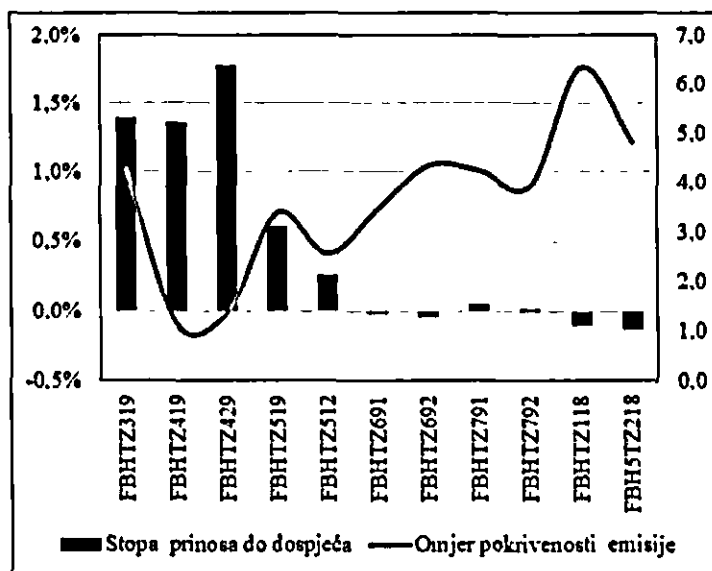
²² https://www.wienerborse.at/en/market-data/bonds/quote/?ISIN=AT0000A21PN2&ID_NOTATION=222149671

Junska emisija na Bečkoj berzi po stopi prinosa do dospjeća u odnosu na najjeftiniju emisiju (RSBD-O01 od 13.3.2017. godine) skuplja je za 225 bp, a u odnosu na prosječnu stopu prinosa na emisije petogodišnjih obveznica za 97,4 bp.

Neposredno nakon emisije euro obveznica Republika Srpska je prije vremena otkupila jednu emisiju s domaćeg tržišta u vrijednosti od 117.730.000 KM po kamatnoj stopi od 5%.

Omjer vrijednosti emisija trezorskih zapisa i obveznica Federacije Bosne i Hercegovine je u 2018. godini bio 2:1, a sve su emisije imale istu vrijednost (20 miliona KM). Kamatna stopa na obveznice u odnosu na prošlu godinu značajno je pala, sa 1,2% na 0,91%, što predstavlja najnižu kamatnu stopu na tržištu petogodišnjih obveznica u historiji bh. finansijskog tržišta. Devetomjesečni trezorski zapisi Federacije Bosne i Hercegovine emitirani su uz negativnu stopu prinosa do dospjeća (Grafikon 1.33). Negativna stopa prinosa nastala je kao posljedica visoke likvidnosti bh. banaka, negativne naknade na sredstva iznad obavezne rezerve koju je CBBiH uvela polovinom 2016. godine, kao i otkazivanja nekoliko emisija zbog adekvatnog nivoa likvidnosti Jedinstvenog računa Trezora Federacije Bosne i Hercegovine i smanjenje potreba za finansiranjem budžeta Federacije Bosne i Hercegovine.

Grafikon 1.33: Emisija devetomjesečnih trezorskih zapisa Federacije Bosne i Hercegovine

Izvor: SASE. Napomena: Trezorski su zapisi hronološki poredani, od najstarije emisije (17.9.2013.) do najnovije emisije (12.12.2018.).

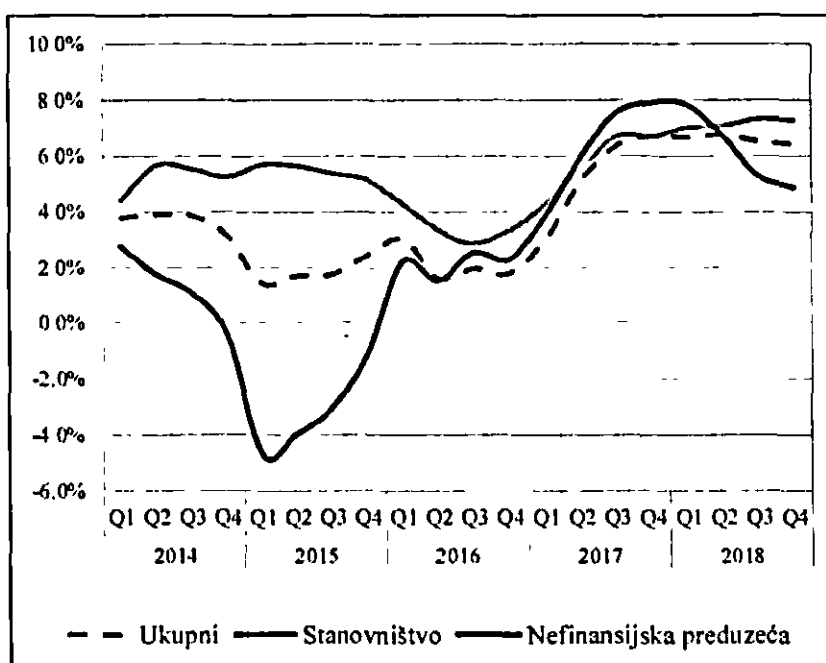
Uprkos izuzetno niskim stopama prinosa do dospeljeća potražnja za kratkoročnim dugom Federacije Bosne i Hercegovine bila je izuzetno visoka. Kod trezorskih zapisa koji su emitirani po stopama prinosa do dospeljeća od -0,105% i -0,134 omjer pokrivenosti emisija (odnos između potražnje i ponude za emisijom) bio je 6,33, 4,8 respektivno.

Prosječna stopa prinosa na tržištu javnog duga bh. entiteta u 2018. godina značajno je niža u odnosu na prethodnu godinu i to u svim ročnim segmentima. Na tržištu šestomjesečnih trezorskih zapisa on je niži za 21 bp, a na tržištu petogodišnjih obveznica za 36 bp. Prosječna stopa prinosa do dospeljeća po kojoj su bh. entiteti finansirali javni dug na rok od šest, devet mjeseci i pet godina je u 2018. godini bila 0,3%, -0,12% i 2,85% respektivno.

1.2.3 Bankarski sektor

Bankarski sektor BiH karakterizira vrlo dobra kapitaliziranost, visoka likvidnost i profitabilnost i u 2018. godini. Bilansna suma bankarskog sektora BiH bilježila je kontinuiran rast tokom godine i dosegla je iznos od 30,96 milijardi KM na kraju decembra 2018. godine, što predstavlja najveći godišnji rast (9,7%) od 2007. godine. Kao i prethodne godine najveći utjecaj na porast bilansne sume banaka imao je porast depozita domaćih rezidentnih sektora, premda su i depoziti nerezidenata značajno povećani. Usljed umjerenog rasta kreditnih aktivnosti, zabilježeno je povećanje likvidnih stavki aktive, sredstava na računu rezervi kod CBBiH i depoziti kod ino banaka, a dio sredstava usmjeren je i u investicije u vrijednosne papire.

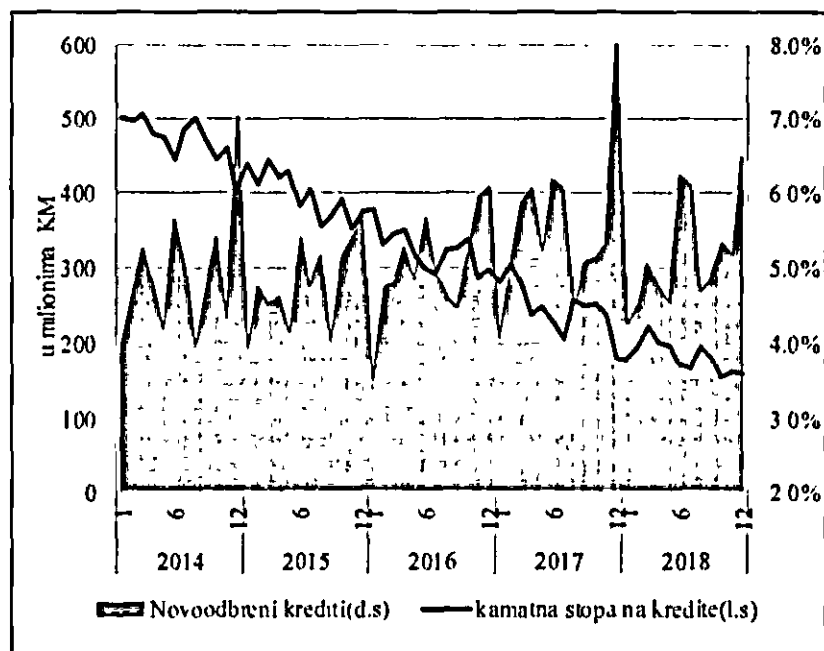
Grafikon 1.34: Godišnje stope rasta kredita

Izvor: Tabele 16 i 17

Odobreni krediti, koji predstavljaju najznačajniju stavku aktive komercijalnih banka, povećani su na godišnjem nivou za 5,8%, pri čemu je najizrazitije povećanje (7,3%) zabilježeno kod sektora stanovništva (tabele 22 i 23). Kreditna aktivnost prema nefinansijskim preduzećima blago je usporavana tokom godine (Grafikon 1.34). Ukupan iznos novih plasiranih kredita sektoru nefinansijskih preduzeća manji je za 11,8% u 2018. u odnosu na 2017. godinu, iako su aktivne kamatne stope na najnižem nivou zabilježenom u BiH (Grafikon 1.35). Trend intenzivnijeg dugoročnog kreditiranja u odnosu na kratkoročno kreditiranje je nastavljen. Pri tome još značajan broj kreditnih ugovora zaključuje se uz promjenjivu kamatnu stopu, što u slučaju rasta kamatnih stopa u budućnosti može dodatno doprinijeti jačanju kreditnog rizika.

Grafikon 1.35: Novoodobreni krediti i prosječna ponderirana kamatna stopa na kredite, nefinansijska preduzeća

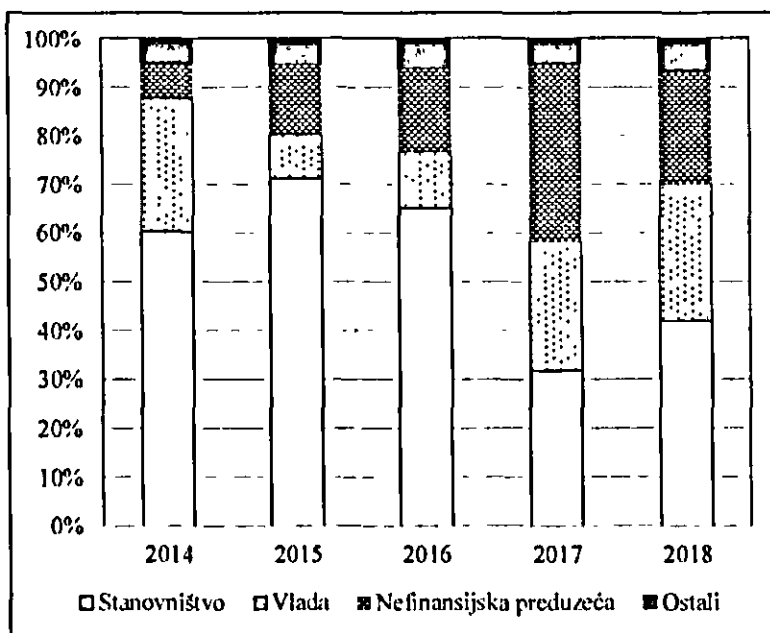
Izvor: CBBiH

Uz umjereno zaduženje domaćih sektora kod banaka i istovremeni brži rast depozita razlika između ukupnih kredita i depozita nastavila se povećavati. Omjer kredita u odnosu na depozite iznosio je 89,6% na kraju 2018. godine, 4,1 procentna poena niže u odnosu na kraj 2017. godine. Shodno navedenom, komercijalne banke koriste većim dijelom domaće izvore za nove plasmane. Međutim, ograničavajući faktor stabilnom dugoročnom finansiranju iz domaćih izvora predstavlja ročna usklađenost finansijskih izvora i plasmana. Ovo je od posebnog značaja za bh. bankarski sistem, u kojem se značajan dio ukupnih depozita odnosi na prenosive depozite, koji su raspoloživi na zahtjev bez naknada i ograničenja. Prenosivi depoziti iznosili su 52,0% ukupnih depozita u decembru 2018. godine, što je više za 3,4 procenta na poene u odnosu na decembar 2017. godine.

Nastavak trenda rasta depozita domaćih rezidentnih sektora u 2018. godini rezultirao je rastom od 10,6% na godišnjem nivou u decembru (Tabele 20 i 21). Od 2017. godine, pored depozita stanovništva, rastu ukupnih depozita u značajnoj mjeri pridonijeli su i depoziti vladinih institucija i nefinansijskih preduzeća (Grafikon 1.36). Rast depozita vlade odraz je stabilnog prihoda od indirektnih poreza na svim nivoima vlasti. U prvom kvartalu 2018. godine

doznačena su sredstva u okviru Proširenog aranžmana (*EEF – Extended Fund Facility*) MMF-a. Pored navedenog, Vlada RS je pored dodatnih zaduženja na domaćem tržištu emitirala obveznice na međunarodnom tržištu sredinom godine, dok se vlada FBiH dodatno zadužila u četvrtom kvartalu na domaćem tržištu (Potpoglavlje 1.2.2). Može se pretpostaviti da je dio sredstava iz navedenih zaduženja zadržan na računima kod komercijalnih banaka.

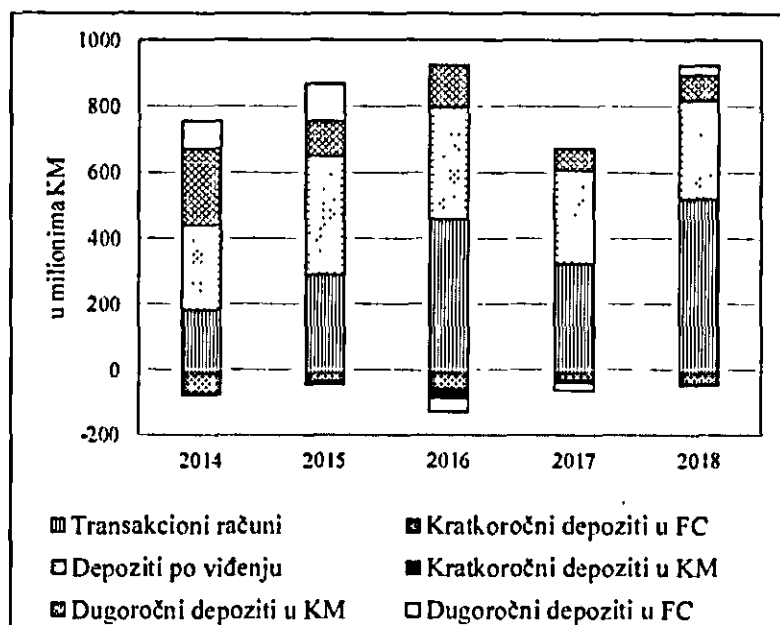
Grafikon 1.36: Doprinos ukupnom rastu depozita po sektorima

Izvor: Tabele 14 i 15

Depoziti stanovništva nastavili su višegodišnji trend rasta i premašili su iznos od 12 milijardi KM. Rast depozita sektora stanovništva na godišnjem nivou uzrokovan je ponajviše povećanjem depozita na transakcijskim računima (17,9%) i depozita po viđenju (10,2%) (Grafikon 1.37). Nivo oročenih depozita stanovništva u bankarskom sektoru povećan je za skromnih 2,8% u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu. Stoga povećanje depozita stanovništva ne odražava povećanu štednju nego nepostojanje investicione alternative za građane.

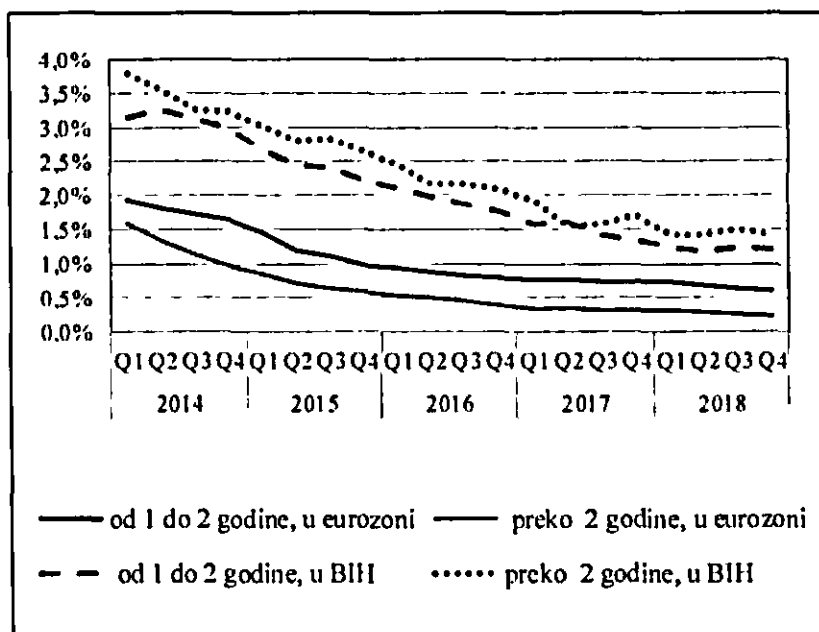
Grafikon 1.37: Depoziti stanovništva, godišnje promjene

Izvor: CBBiH

Stagnacija prosječnih ponderiranih pasivnih kamatnih stopa na veoma niskom nivou, ispod 1,5%, doprinijela je navedenom kretanju depozita stanovništva (Grafikon 1.38). Pri tome, stanovništvo s manjim štednim ulogom nema mogućnost za oročenja po tržišnim prosječnim ponderiranim kamatnim stopama, koje su većim dijelom definirane krupnijim depozitima. Kretanje pasivnih kamatnih stopa prvenstveno je pod utjecajem niskih kamatnih stopa na međunarodnim finansijskim tržištima. Iz ECB je najavljeno da će ključne kamatne stope ostati nepromijenjene do kraja 2019. godine (Poglavlje 1.1).

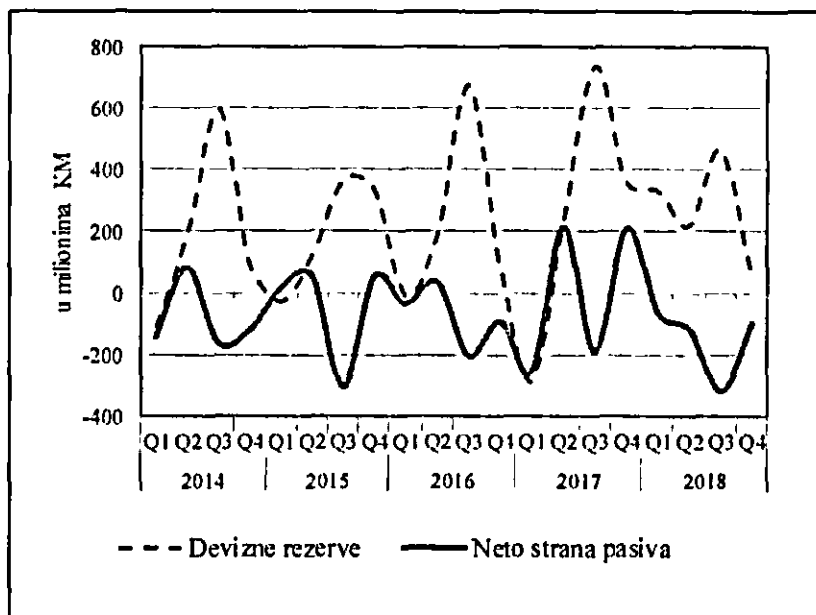
Grafikon 1.38: Kamatne stope na nove oročene depozite s dogovorenim dospijanjem, stanovništvo

Izvor: Tabela 12 i ECB

Usljed odsustva snažnije kreditne ekspanzije komercijalne banke nemaju potrebu za značajnija ino zaduženja po osnovu kredita. Dinamika razduživanja u 2018. godini bila je nešto slabijeg intenziteta u odnosu na prethodne godine. Strana aktiva komercijalnih banaka značajnije je porasla (38,8%) u odnosu na stranu pasivu (17,4%) u 2018. godini (Tabela 12). Slijedom navedenog, neto strana pasiva smanjena je za 615,2 miliona KM u decembru 2018. u odnosu na prethodnu godinu (Grafikon 1.39). Kretanje strane aktive i strane pasive banaka najvećim je dijelom bilo određeno kretanjem depozita. Povećanje depozita kod nerezidenata i ulaganje u vrijednosne papire osim dionica u inozemstvu objašnjava 73,4% promjena u stranoj aktivi komercijalnih banaka na godišnjem nivou. Depoziti nerezidenata čine 89,1% promjena u stranoj pasivi komercijalnih banaka na godišnjem nivou. Nova kreditna zaduženja zabilježena su kod manjeg broja banaka, što je rezultiralo povećanjem ostalih kredita kod nerezidenata na nivou sistema za skromnih 3,9%.

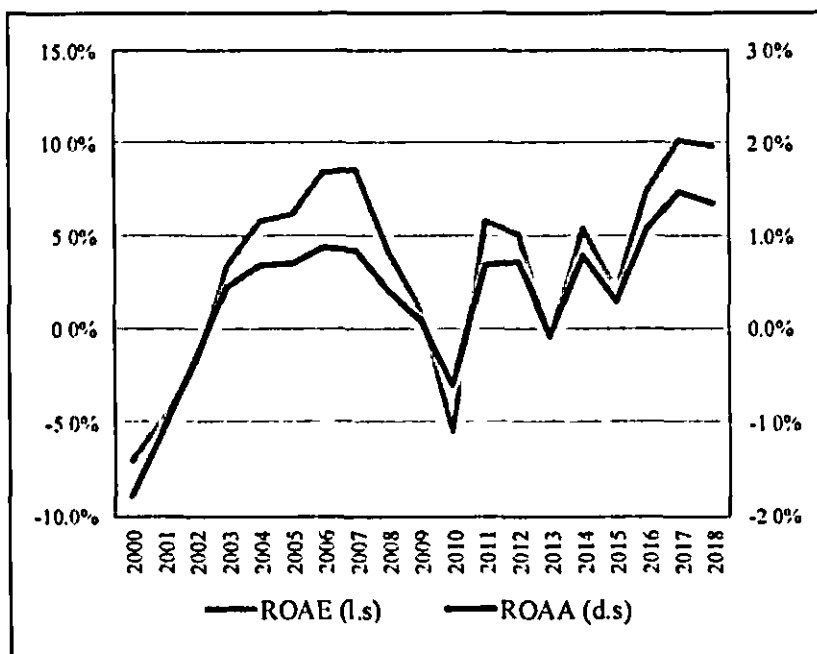
Grafikon 1.39: Kvartalne promjene u deviznim rezervama i neto stranoj pasivi komercijalnih banaka

Izvor: Tabele 09 i 26

Bankarski sektor BiH, čije je poslovanje u direktnoj nadležnosti entitetskih agencija za bankarstvo, ostvario je neto dobit u iznosu od 342,1 milion KM u 2018. godini. Dvije banke poslovale su gubitkom u ukupnom iznosu od 45,8 miliona KM. Kao i prethodnih godina najveći dio dobiti koncentriran je u manji broj većih banaka. Tako dobit dvije najveće banke čine 63,7% ukupne ostvarene dobiti bankarskog sektora u 2018. godini. Kretanje indikatora ROAA i ROAE ukazuje na to da bankarski sektor u posljednje tri godine ima dosta stabilan povrat na aktivu i kapital (Grafikon 1.40).

Grafikon 1.40: Profitabilnost prosječne aktive (ROAA) i prosječnog kapitala (ROAE)

Izvor: FBA i ABRS, kalkulacija CBBiH

1.2.4 Vanjski sektor

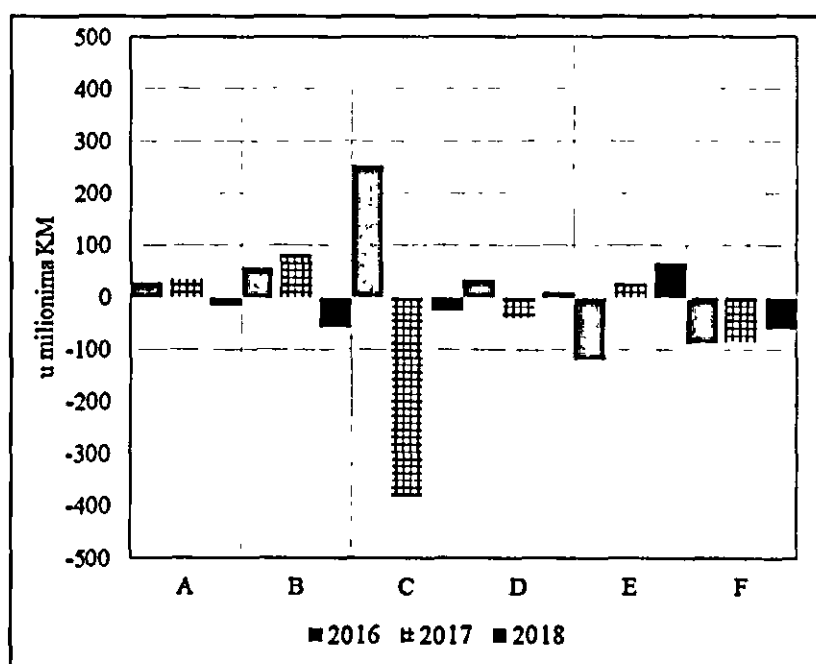
I. Platni bilans

Platnobilansna pozicija zemlje u 2018. godini je poboljšana. Naime, u protekloj godini došlo je do smanjenja deficita tekućeg računa za 98,8 miliona KM ili 6,7% te je na računu tekućih transakcija s inozemstvom ostvaren deficit u iznosu od 1,38 milijardi KM (Grafikon 1.42). Kao i svih prethodnih godina, osnovni uzrok deficita tekućeg računa je deficit na računu robe, dok je u razmjeni usluga te sekundarnog dohotka s inozemstvom došlo do kreiranja pozitivnog salda.

Povećanje tekućih transakcija s inozemstvom na računu robe odraz je povećanja ekonomske aktivnosti u zemlji, odnosno porasta BDP-a, što je evidentno kroz rast uvoza, dok je evidentan i rast izvoza. Pored navedenih faktora, kretanje cijena energenata na svjetskom tržištu također je utjecalo na vrijednosti uvoza i izvoza. Na računu robnih transakcija ostvaren je deficit u iznosu 7,37 milijardi KM. U odnosu na prethodnu godinu došlo je do produbljivanja trgovinskog deficita i to za 289,1 miliona KM ili 4,1%. Uvoz i izvoz u 2018. godini zabilježili su skromne

stope rasta 6,0 i 7,6% respektivno. Naša je zemlja neto uvoznik prehrambenih preradevina, gdje deficit iznosi 1,25 milijardi KM, nafte i naftnih derivata, odnosno proizvoda mineralnog porijekla, gdje negativan saldo iznosi 1,67 milijardi KM. Nadalje, uvoz farmaceutskih proizvoda premašuje izvoz za 420,5 miliona KM, kao i tekstilnih proizvoda za 605,3 miliona KM. Negativan robni saldo ostvarujemo i u trgovini mašinama, aparatima i električnim uređajima 1,22 milijardi KM i u trgovini transportnim sredstvima 984,3 miliona KM. S druge strane, naša je zemlja neto izvoznik baznih metala, gdje je ostvaren suficit od 86,6 miliona KM, drveta i proizvoda od drveta 508,1 miliona KM i namještaja, gdje je neto izvoz iznosio 849,3 miliona KM. Najznačajnije godišnje produbljenje deficita zabilježeno je kod kategorije vozila, gdje je deficit produbljen za 60,3 miliona KM i kod neto uvoza proizvoda mineralnog porijekla, gdje je došlo do produbljenja trgovinskog deficita za 27,1 miliona KM. (Grafikon 1.41). S druge strane pozitivan utjecaj na trgovinski deficit ostvaren je u trgovinskoj razmjeni mašina, aparata i električnih uređaja i baznih metala. Grupe proizvoda gdje tradicionalno ostvarujemo suficit u razmjeni s inozemstvom – drvo i proizvodi od drveta te namještaj u protekloj su godini zabilježili smanjenje suficita, što se negativno odrazilo na trgovinski deficit (Grafikon 1.41).

Grafikon 1.41: Smanjenje/povećanje trgovinskog deficita po grupama proizvoda

Izvor: BHAS

Legenda:

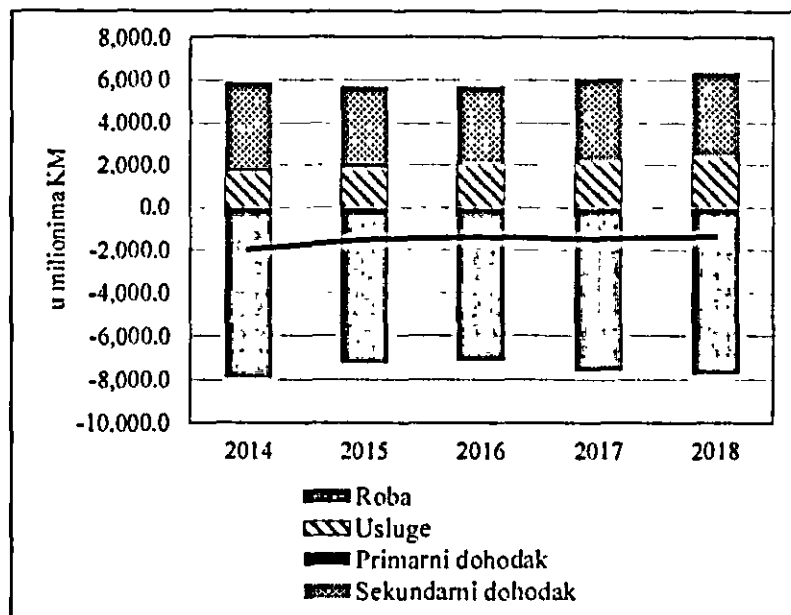
A	Drvo i proizvodi od drveta
B	Namještaj
C	Proizvodi mineralnog porijekla
D	Mašine, aparati i električni uređaji
E	Bazni metali
F	Vozila

Na računu usluga ostvaren je suficit u iznosu od 2,45 milijardi KM te se neto priliv na računu usluga povećao za 195,4 miliona KM ili za 8,7% (Grafikon 1.42). Ukupan priliv po osnovu pružanja usluga u inozemstvu iznosi 3,48 milijardi KM. U oblasti pružanja usluga u inozemstvu skoro polovina priliva dolazi od turizma (45,0%). Prilivi po osnovu noćenja stranih turista iznose 1,56 milijardi KM, zatim od transportnih usluga 725,9 miliona KM i od pružanja usluga obrade i dorade robe 649,5 miliona KM. Godišnje povećanje priliva najznačajnije je u oblasti turizma, gdje je povećan priliv od dolaska stranih turista za 9,0%. Odliv sredstava po osnovu uvoza usluga iznosi 1,02 milijardi KM te je došlo do povećanja odliva sredstava za 4,8% u odnosu na 2017. godinu, s tim da je najveće povećanje zabilježeno kod transporta robe.

Na računu dohotka primarni dohodak u protekloj godini imao je negativan utjecaj na smanjenje deficita tekućeg računa. Primarni dohodak bio je negativan, odnosno došlo je do odliva sredstava u iznosu od 168,9 miliona KM. Priliv po osnovu primanja zaposlenih u stranim organizacijama neznatno je smanjen. Odliv sredstava po osnovu kamata na pozajmljena sredstva svih sektora i isplata dividendi za preduzeća u stranom vlasništvu iznosi 1,09 milijardi KM te je i po tom osnovu došlo do neznatnog povećanja odliva na godišnjem nivou. Rashodi po osnovu isplata dividendi za preduzeća u stranom vlasništvu iznose 912,8 miliona KM (Grafikon 1.42).

U 2018. godini ukupni prilivi po osnovu doznaka iz inozemstva iznose 2,69 milijardi KM te je u odnosu na prethodnu godinu registrirano povećanje priliva i to za 54,4 miliona KM (2,0%). Trend povećanja priliva po osnovu doznaka nastavljen je i u ovoj godini, a stabilni su prilivi uzrokovani oporavkom ekonomija iz kojih imamo najveći priliv radničkih doznaka. Penzije kao drugi najznačajniji priliv na računu sekundarnog dohotka iznose 1,19 milijardi KM te je priliv i po ovom osnovu povećan za 3,2%. Dakle, iako imamo značajan trgovinski deficit, suficit na računu sekundarnog dohotka i usluga, pokriva gotovo 80% robnog deficita.

Grafikon 1.42: Tekući račun i njegove komponente

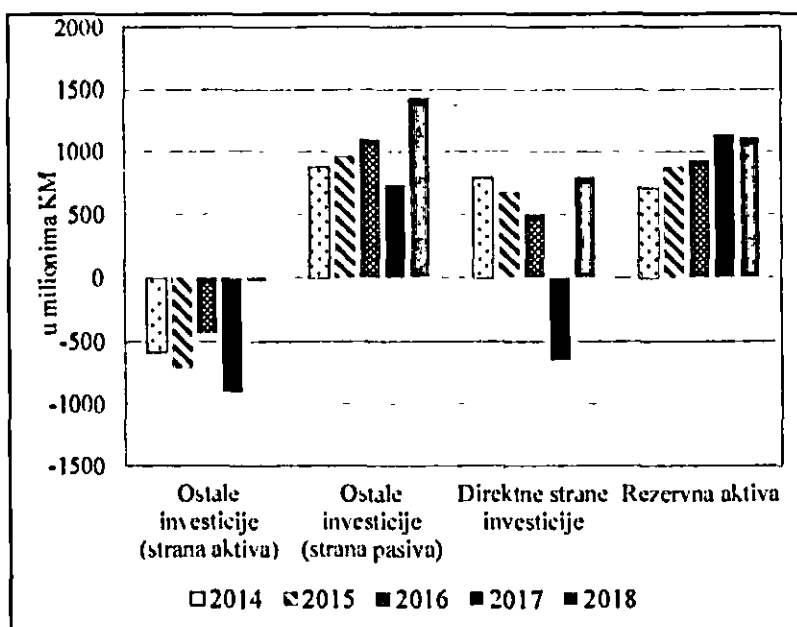

Izvor: Tabela 21.

Nedostajuća sredstva za pokrivanje deficita tekućih transakcija formirala su se na način da je došlo do priliva direktnih stranih investicija koje su se povećale za 15,4% na godišnjem nivou te dodatnog zaduživanja vladinog i ostalih sektora. Direktne strane investicije u 2018. godini iznosile su 799,8 miliona KM. U 2018. godini evidentno je došlo do značajnijeg priliva sredstava po osnovu vlasničkih udjela (565,1 miliona KM). Reinvestirana zarada u protekloj godini iznosi 392,1 miliona KM, dok su preduzeća u stranom vlasništvu po osnovu zaduživanja više otplatila sredstava nego što je iznosilo novo zaduženje i to u iznosu 118,8 miliona KM. Iako su se direktne strane investicije povećale na godišnjem nivou, direktno strano ulaganje u posmatranoj godini predstavlja tek trećinu priliva ostvarenih u periodu prije krize. Povećan obim transakcija s inozemstvom doveo je do smanjenja finansijske aktive preduzeća, ali i stanovništva i to za 970,3 miliona KM, dok je bankarski sektor povećao finansijsku aktivu za 612,4 miliona KM. U formi trgovinskih kredita kao oblika zaduživanja uvoznih preduzeća priliv je iznosio 606,0 miliona KM, gdje je godišnji priliv neznatno povećan. Nadalje, ostali oblici zaduživanja preduzeća, odnosno dugoročni krediti iznose 460,7 miliona KM te je sektor preduzeća udvostručio svoja zaduženja u inozemstvu u odnosu na prethodnu godinu. Vladin sektor u posmatranoj godini više je otplatio dugova nego što je iznosilo novo zaduživanje. Finansijska pasiva bankarskog sektora povećana je za 402,1 miliona KM usljed povećanja

depozita u stranoj valuti. Ukupan priliv sredstava bio je veći od deficita tekućeg računa te je došlo do porasta rezervne aktive u iznosu od 1,11 milijardi KM. (Grafikon 1.43).

Grafikon 1.43: Finansijski račun i njegove komponente

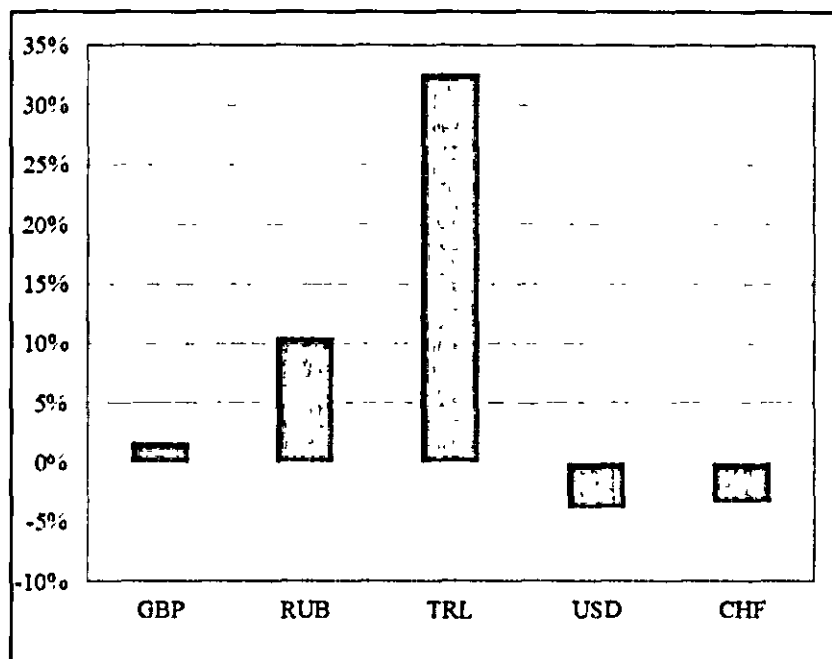
Izvor: CBBiH

II. Nominalni i realni efektivni devizni kurs

U proteklih pet godina nominalni efektivni kurs KM (NEER) ima izrazito rastući trend. U 2018. godini u posljednja tri kvartala zabilježene su i najviše vrijednosti ovog indeksa. U posljednjem kvartalu na kvartalnom nivou NEER je niži za 23 bp i vrijednost indeksa iznosi 106,3. Sva kretanja nominalnog kursa KM prema valutama naših glavnih trgovinskih partnera odraz su kretanja EUR naše sidrene valute prema drugim valutama. Nominalna aprecijacija KM uzrokovana je jačanjem USD prema sidrenoj valuti, a naročito prema valutama zemalja u razvoju, što je naročito izraženo u slučaju turske lire, a u nešto manjoj mjeri i ruske rublje. Konvertibilna je marka nominalno aprecirala prema turskoj liri za 32,6%, ali zbog manjeg obima trgovinske razmjene s Turskom nije dominantno utjecalo na rast indeksa NEER. Aprecijacija KM u odnosu na rusku rublju na kraju godine iznosila je 10,6%, dok se najveći pad ruske rublje na godišnjem nivou dogodio u aprilu, gdje je ruska rublja oslabila za 23,0%

prema KM, zbog pooštavanja međunarodnih sankcija prema Rusiji (Grafikon 1.44), što je zbog obima trgovinske razmjene koju imamo s Rusijom utjecalo na porast indeksa NEER.

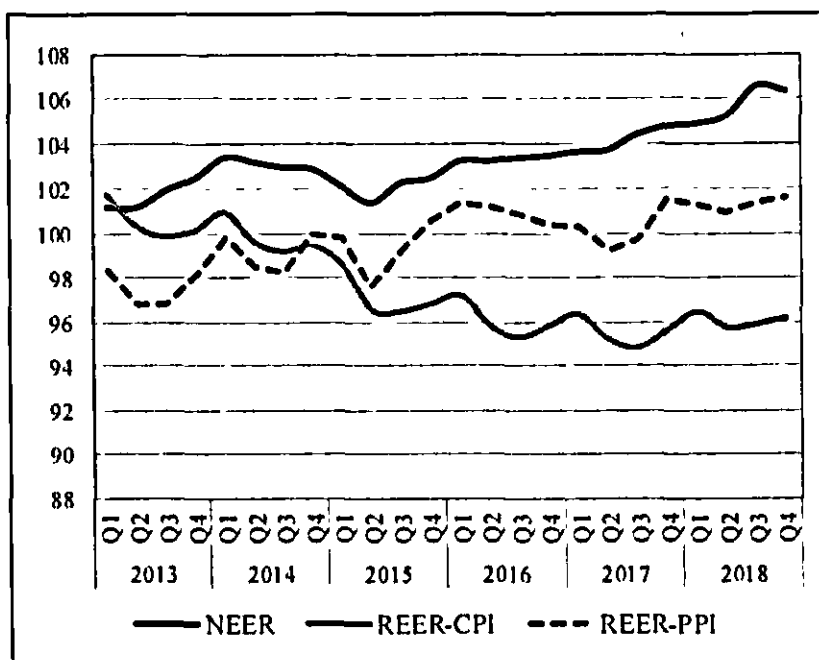
Grafikon 1.44: Godišnje promjene nominalnog kursa KM prema odabranim valutama u decembru

Izvor: CBBiH

Realni efektivni kurs KM, mjereno potrošačkim cijenama (REER-CPI), ima blagi aprecijacijski trend od druge polovine 2017. godine nakon višegodišnjeg pada vrijednosti ovog indeksa. Ovakva su kretanja REER u skladu s rastom inflacije, iako je inflacija u BiH još niža nego u zemljama glavnim trgovinskim partnerima. Realni efektivni kurs prema potrošačkim cijenama niži od kursa mjenjenog proizvođačkim cijenama REER mjenjen proizvođačkim cijenama ima izraženiji aprecijacijski trend. U decembru je i REER- PPI i REER-CPI neznatno povećan na godišnjem nivou 51bp i 6bp respektivno. REER mjenjen proizvođačkim cijenama ima rastući trend, usljed rasta cijena energenata. (Grafikon 1.45).

Grafikon 1.45: Nominalni i realni efektivni kurs KM

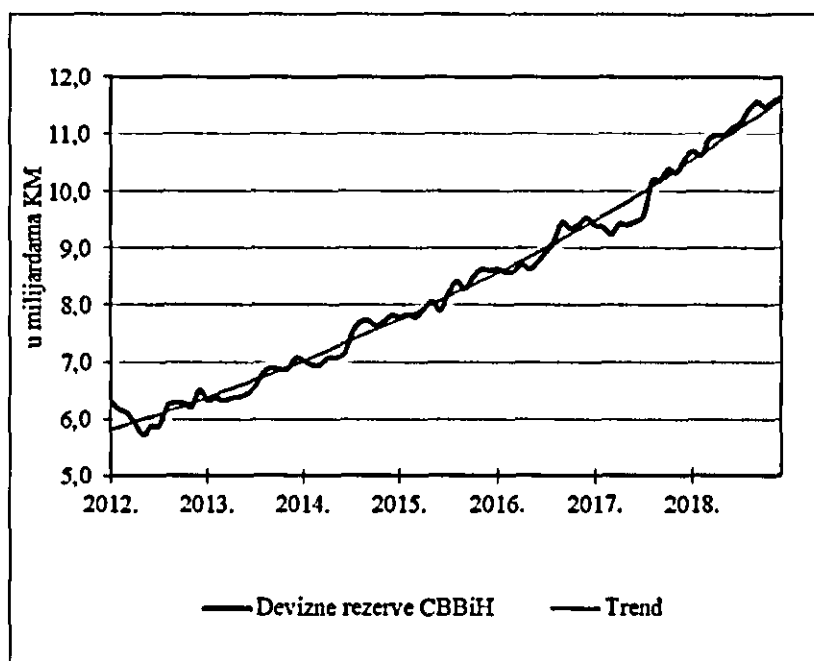

Izvor: Tabela 39

2. Izvještaj o aktivnostima CBBiH u 2018. godini

Kao i u prethodnim godinama, u 2018. godini nastavljen je rast deviznih rezervi. Devizne rezerve povećale su se za 1,06 milijardi KM ili 10,2% u odnosu na kraj prethodne godine. Trend rasta je bio prisutan tokom cijele godine, s tim da su najviše godišnje stope rasta bile zabilježene u drugom kvartalu (Grafikon 2.1).

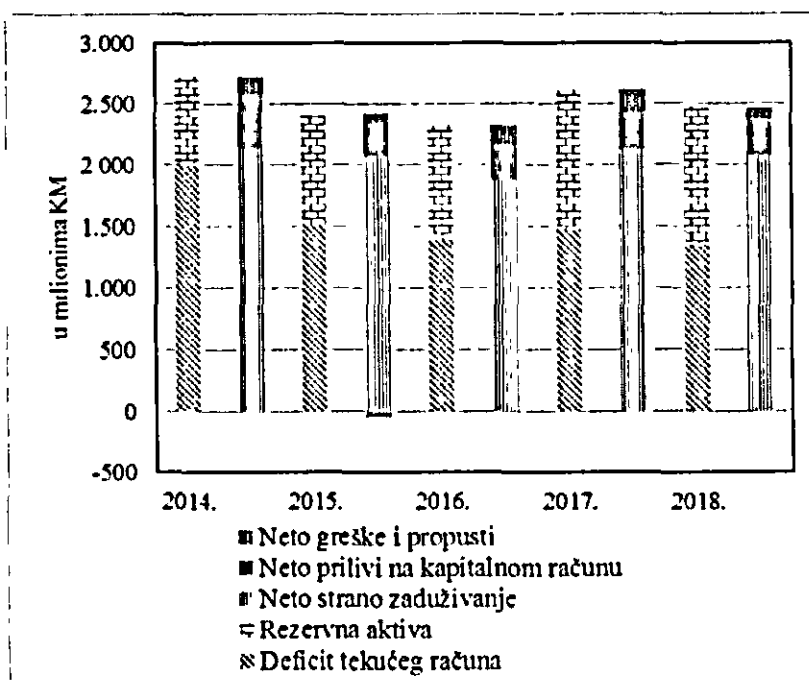
Grafikon 2.1: Devizne rezerve CBBiH

Izvor: Tabela 26

Grafikon 2.2 pokazuje da, generalno, u slučaju BiH, rezervna aktiva (devizne rezerve) raste zbog rasta neto vanjskog zaduživanja (znatno iznad deficita na tekućem računu). Rezervna aktiva prikazana je na lijevom stupcu u svakom periodu, uz deficit tekućeg računa, jer u bh. kontekstu predstavlja novčane tokove ka inostranstvu. U desnom stupcu za period su prikazani tokovi iz inozemstva ka BiH, neto strano zaduživanje i prilivi na kapitalnom računu, koji su već godinama na približno istim nivou i neto greške i propusti.

Grafikon 2.2: Utjecaj platnobilansnih stavki na rast deviznih rezervi

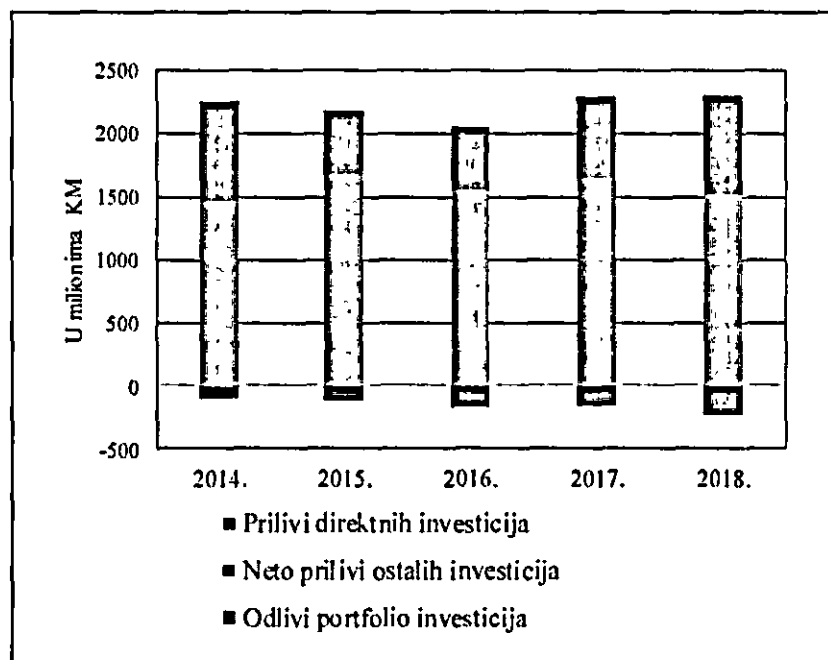

Izvor: CBBiH

Neto strano zaduživanje je suma direktnih, portfelj i ostalih investicija. U odnosu na prethodnu godinu došlo je do određenih promjena u strukturi neto stranog zaduživanja. Naime, udio direktnih stranih investicija u ukupnom stranom zaduživanju se povećao, dok su prilivi na ostalim investicijama manji (Grafikon 2.3). Kako je u prethodnim godinama uprkos rastu direktnih stranih investicija udio zadržane zarade bio dosta veliki, što dakle nije utjecalo na devizne rezerve (skoro polovina direktnih stranih investicija bila je u formi zadržane zarade), u 2018. godini taj je odnos značajno smanjen i priliv po osnovu vlasničkih udjela iznosi 958,2 miliona KM. Tako su direktne strane investicije u formi vlasničkih udjela povećale svoj udio u ukupnom neto zaduživanju u odnosu na prethodnu godinu i taj udio iznosi 42,5%. U 2018. godini neto prilivi po osnovu ostalih investicija smanjili su se u odnosu na prethodnu godinu. Od ostalih oblika zaduživanja koje je imalo utjecaj na devizne rezerve značajni su zajmovi preduzeća u inozemstvu, dok je zaduživanje vladinog sektora koje je u prethodnim godinama imalo značajan utjecaj na devizne rezerve u prethodnoj godini izostalo, odnosno, neto efekat vladinog zaduživanja bio je negativan, jer iznos otplate duga premašuje zaduženja vlade u inozemstvu. Valuta i depoziti kroz neto finansijsku aktivu i pasivu utjecali su na način da je

došlo do povećane potražnje stanovništva za stranom valutom. Banke su povećale svoje plasmane u inozemstvu, dok je s druge strane došlo do povećanja finansijske pasive usljed povećanja depozita u stranoj valuti.

Grafikon 2.3: Struktura neto vanjskog zaduživanja

Izvor: CBBiH

Utjecaj promjene u vrijednosti portfelja CBBiH usljed tržišnih uvjeta u protekloj godini imao je pozitivan utjecaj na devizne rezerve. Naime, jačanje strane valute u portfelju deviznih rezervi usljed kursnih razlika utjecalo je na rast i vrijednost investicionog portfelja se usljed tržišnih uvjeta povećala, što je za 70,8 miliona KM utjecalo na rast deviznih rezervi.

Sve platnobilansne transakcije koje su utjecale na rast deviznih rezervi odrazile su se na kupovinu i prodaju KM s bankama i vladom, što je rezultiralo pozitivnim saldom kupovine i prodaje KM koji je CBBiH ostvarila s komercijalnim bankama i internim deponentima u iznosu od 1,01 milijardi KM.

2.1 Monetarna politika

CBBiH je i u 2018. godini ispunila cilj definiran Zakonom – izdavanje domaće valute prema aranžmanu valutnog odbora. U skladu s članom 31. Zakona o CBBiH je obavezna da osigura da ukupan iznos njene novčane pasive nikada ne prijeđe ekvivalentan iznos njenih neto deviznih rezervi, što je u potpunosti i ispunjeno.

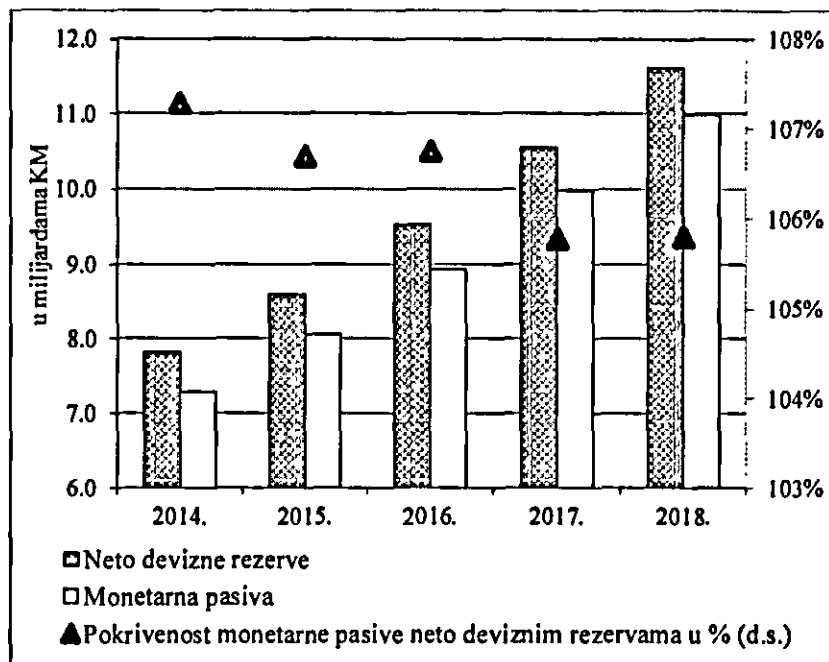
U skladu sa Zakonom, ukupan iznos novčane (monetarne) pasive Centralne banke uvijek je zbir:

(A) svih novčanica i kovanog novca koje su u opticaj stavile centrala, glavne jedinice i ostale filijale Centralne banke i

(B) potražnih salda svih računa koji se drže u knjigama Centralne banke i njenih organizacionih jedinica od rezidentnih vlasnika računa.

Krajem 2018. godine neto strana aktiva iznosila je 638,1 milion KM, što je za 64,1 milion KM (10,64%) više u odnosu na stanje na kraju 2017. godine. Neto devizne rezerve na kraju 2018. godine iznosile su 11,62 milijarde KM i povećane su za 927,3 miliona KM, odnosno za 8,67% u odnosu na kraj 2017. godine. Monetarna pasiva je u istom periodu zabilježila rast od 8,56%, odnosno 866,0 miliona KM. Neto strana aktiva predstavlja zaštitu od šokova koji mogu imati negativan utjecaj na tržišnu vrijednost finansijskih instrumenata u koje su devizne rezerve investirane, a koji mogu umanjiti vrijednost deviznih rezervi i ugroziti princip pune pokrivenosti monetarne pasive deviznim rezervama, kao jednog od osnovnih principa na kojem se temelji stabilnost i održivost valutnog odbora. Stopa pokrića valutnog odbora na kraju 2018. godine nije se značajnije promijenila u odnosu na kraj prethodne godine (Grafikon 2.4).

Grafikon 2.4: Pokrivenost monetarne pasive neto deviznim rezervama

Izvor: Tabela 26

2.2 Račun rezervi kod CBBiH

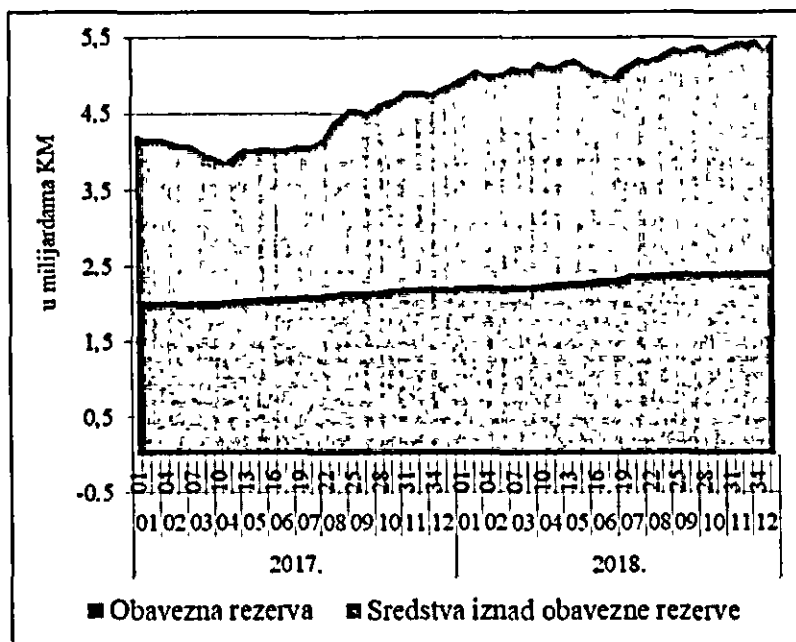
CBBiH ima na raspolaganju jedino obaveznu rezervu kao instrument monetarne politike. U toku 2018. godine CBBiH nije mijenjala stopu obavezne rezerve te se u skladu s Odlukom iz 2016. godine primjenjivala stopa od 10% na osnovicu za obračun obavezne rezerve koju čine depoziti i pozajmljena sredstva.

Sistemom obavezne rezerve u 2018. godini obuhvaćene su 24 banke i sve banke su ispunile obavezu izdvajanja na račun obavezne rezerve. Trend rasta osnovice za obračun obavezne rezerve nastavljen je i u 2018. godini. Na kraju 2018. godine osnovica za obračun obavezne rezerve iznosi 24,65 milijardi KM, uz godišnje povećanje u iznosu od 2,47 milijardi KM, što je primjenom važeće stope rezultiralo i odgovarajućim povećanjem iznosa prosječne obavezne rezerve na računu kod CBBiH.

Saldo računa rezervi na kraju godine iznosio je 5,48 milijardi KM te je na godišnjem nivou povećan za 602,8 miliona KM ili 12,3% (Grafikon 2.5). Depoziti domaćih sektora dominantno određuju kretanje osnovice za obračun obavezne rezerve, u najvećoj mjeri zbog rasta prenosivih

depozita u domaćoj valuti koji su se na godišnjem nivou povećali za jednu trećinu. S druge strane, raste i značaj osnovice u stranim valutama, gdje je zabilježen godišnji rast od 10,0%. Ilustracije radi, na kraju godine godišnja stopa rasta osnovice za obračun u stranoj valuti povećana je za 3pp u odnosu na kraj decembra 2017. godine. Višak sredstava iznad obavezne rezerve također ima trend rasta i na kraju godine iznosi 3,01 milijardi KM. Na godišnjem nivou zabilježeno je povećanje od 355,1 miliona KM ili 13,3%.

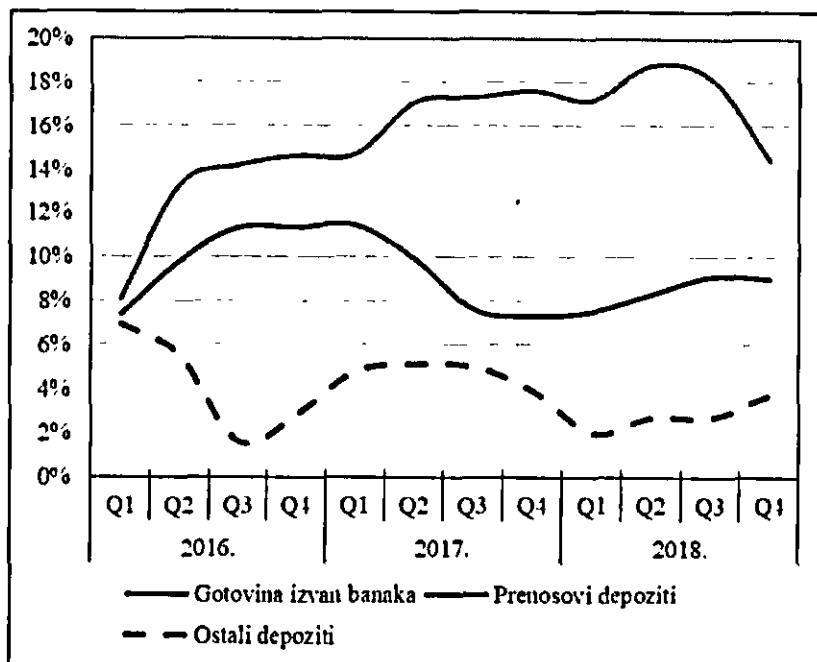
Grafikon 2.5: Stanje računa rezervi kod CBBiH

Izvor: Tabela 19

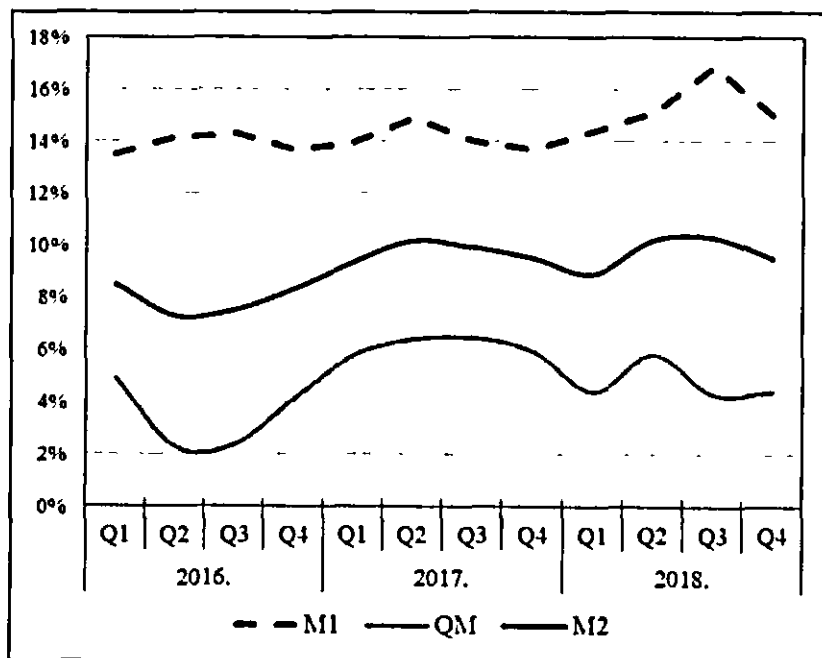
U strukturi novčane mase prenosivi depoziti bilježe najveće godišnje stope rasta. Gotovina izvan banaka također bilježi nešto više godišnje stope rasta u odnosu na prethodnu godinu. Ostali depoziti ostvarili su niže godišnje stope promjene u toku sva četiri kvartala 2018. godine u odnosu na posmatrani period 2017. godine (Grafikon 2.6). Stoga je monetarni agregat M1, koji čine najlikvidnije komponente novčane mase, gotovina van banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti, nastavio kontinuiran godišnji rast te su godišnje stope rasta dosta više u odnosu na prethodnu godinu. S druge strane kvazinovac, koji obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti, bilježi usporavanje rasta u odnosu na prethodnu godinu. Novčana masa mjerena najširim monetarnim agregatom M2 na kraju godine iznosi 24,19 milijardi KM i povećana je za 9,3%. (Grafikon 2.7).

Grafikon 2.6: Godišnje stope rasta komponenti novčane mase

Izvor: Tabela 06

Grafikon 2.7: Godišnje stope rasta monetarnih agregata

Izvor: Tabela 06

Kao i u prethodnom periodu, osnovni pokazatelji likvidnosti bankarskog sektora u BiH su na relativno zadovoljavajućem nivou (Tabela 2.1). Rast gotovine i prenosivih depozita ponovo je, kao i prethodne godine, utjecao na poboljšanje indikatora likvidnosti koji prikazuje odnos likvidnih sredstva prema ukupnim sredstvima. Likvidna sredstva prema kratkoročnim finansijskim obavezama zabilježila su blagi rast omjera u odnosu na isti period prethodne godine. Kratkoročne finansijske obaveze predstavljaju ukupne finansijske obaveze preostale ročnosti do jedne godine i bilježe povećanje u odnosu na prethodni period, što je ponajviše rezultat prethodno navedenog rasta prenosivih depozita. Tako je omjer kratkoročnih finansijskih prema ukupnim finansijskim obavezama porastao. Veoma visok procent kratkoročnih prema ukupnim finansijskim obavezama banaka ukazuje na ročnu strukturu izvora koja trenutno ne pogoduje snažnijem rastu dugoročnih kreditnih plasmana. Snažniji rast depozita u odnosu na kreditnu aktivnost rezultirao je time da ukupan iznos depozita premašuje ukupan iznos kredita tokom cijele 2018. godine.²³

23 Metodologija za kompiliranje indikatora finansijskog zdravlja, CBBiH (mart 2017. godine), www.cbbh.ba

Osnovna likvidna sredstva, odnosno likvidna sredstva u užem smislu, sastoje se od gotovine i depozita i drugih finansijskih sredstava s rokom dospelja manjim od tri mjeseca, ne računajući međubankarske depozite.

Kratkoročne finansijske obaveze definirane su Izvještajem o ročnoj usklađenosti aktive i pasive banaka i predstavljaju ukupne finansijske obaveze preostale ročnosti do jedne godine.

Ukupne finansijske obaveze definirane su Izvještajem o ročnoj usklađenosti aktive i pasive banaka, a čine ih: a) depoziti i dospjele neizmirene vanbilansne obaveze, b) uzete pozajmice od drugih banaka, c) obaveze prema vladi, d) obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, e) subordinirani dugovi i subordinirane obveznice i f) ostale finansijske obaveze.

Tabela 2.1: Indikatori likvidnosti bankarskog sektora u BiH

	Likvidna sredstva prema ukupnim sredstvima	Likvidna sredstva prema kratkoročnim finansijskim obavezama	Depoziti prema kreditima	Kratkoročne finansijske prema ukupnim finansijskim obavezama
2017. Q1	23,5%	41,6%	101,2%	72,8%
Q2	38,8%	42,1%	101,1%	72,8%
Q3	20,6%	43,8%	103,5%	74,4%
Q4	28,7%	44,3%	105,1%	75,2%
2018. Q1	29,0%	44,0%	106,0%	75,8%
Q2	32,7%	43,2%	107,0%	78,0%
Q3	29,2%	44,4%	108,5%	78,0%
Q4	29,7%	44,6%	109,5%	77,3%

Izvor: CBBiH

2.3 Upravljanje deviznim rezervama

Proces i rezultati upravljanja deviznim rezervama CBBiH u periodu 2011–2018. godine bili su u znatnoj mjeri determinirani kretanjima na finansijskim tržištima na kojim se, u skladu sa zakonom o CBBiH i definiranom strateškom strukturom rezervi, investiraju sredstva u stranoj konvertibilnoj valuti. Kratkoročne kamatne stope stagnirale su u 2017. i 2018. godini nakon izrazitog pada u prethodnim godinama (Tabela 2.2). Nasuprot stagnaciji kratkoročnih kamatnih stopa u posljednje dvije godine evidentni su rast i nestabilnost prinosa na srednjoročne i dugoročne državne obveznice zemalja eurozone (Tabela 2.2).

Tabela 2.2: Prosječna ponderirana neto kamatna stopa na devizne rezerve CBBiH i prosječne tržišne kamatne stope i prinosi na državne obveznice u eurozoni

	PPnKS	ECB - Glavne operacije refinansiranja (MROR)	Euribor		EUR obveznice		
			1m	3m	2 godine	3 godine	5 godina
2011	0.93	1.25	1.18	1.39	2.44	2.74	3.30
2012	0.53	0.88	0.33	0.57	1.62	1.91	2.53
2013	0.48	0.55	0.13	0.22	0.88	1.19	1.85
2014	0.43	0.16	0.13	0.21	0.31	0.46	0.96
2015	0.34	0.05	-0.07	-0.02	-0.04	0.07	0.40
2016	0.22	0.01	-0.34	-0.26	-0.32	-0.25	0.01
2017	0.18	0.00	-0.37	-0.33	-0.39	-0.24	0.18
2018	0.16	0.00	-0.37	-0.32	-0.13	0.08	0.46

Izvor: Bloomberg, CBBiH.

Zahvaljujući kvantitativnim olakšicama ECB tržišni prinosi na državne obveznice denominirane u EUR, uključujući i zemlje periferije EU, izrazito su niski i uglavnom negativni. Postepeno smanjivanje i konačno ukidanje kupovina novih obveznica te turbulencije u Italiji i drugim zemljama eurozone²⁴ i druge geopolitičke tenzije u 2018. godini uvjetovali su da prosječni prinosi na državne dvogodišnje, trogodišnje i petogodišnje obveznice svih rejtinga, a koje su denominirane u EUR, u 2018. godini porastu za po c.ca 30 baznih poena u odnosu na njihove prosjeke u 2017. godini. Uprkos navedeno porastu, prosječni tržišni prinosi na navedene obveznice u 2018. godini bili su znatno niži od njihovih vrijednosti u periodima prije uvođenja kvantitativnih olakšica ECB početkom 2015. godine.

Uprkos nestabilnosti tržišnih prinosa i povećanja kreditnog rizika, porast tržišnih prinosa nije doprinio povećanju prosječne ponderirane neto kamatne stope (PPnKS), jer je CBBiH početkom 2017. godine značajno smanjila izloženost finansijskim rizicima, naročito kreditnom riziku, što je rezultiralo smanjenjem profitabilnosti, tako da je PPnKS u 2018. godini (0,16%), nešto niža od vrijednosti u 2016. i 2017. godini (Tabela 2.2).

CBBiH upravlja deviznim rezervama polazeći prvenstveno od principa sigurnosti i likvidnosti investiranja, u skladu sa Zakonom o CBBiH i odgovarajućim internim aktima (investicionim smjernicama, strateškom alokacijom aktive i pravilima i parametrima rizika). S obzirom da prema članu 34. Zakona o CBBiH nije moguće investirati više od 50% ukupnog nesmanjenog kapitala i rezervi u druge valute osim EUR, CBBiH više od 95% deviznih rezervi investira u finansijske instrumente denominovane u EUR. CBBiH, stoga mora prihvatati negativne i niske tržišne prinose na državne dužničke hartije od vrijednosti i negativne kamatne stope na devizne depozite kod stranih banaka, a što implicira niže neto prihode od investiranja sredstava deviznih rezervi.

Odluke o upravljanju i investiranju deviznih rezervi donose se na tri nivoa u okviru organizacije CBBiH: strateškom – Upravno vijeće; taktičkom – Investicioni komitet, i operativnom – nadležna odjeljenja Sektora za monetarne operacije, upravljanje deviznim rezervama i

²⁴ Nestabilnosti na finansijskim tržištima, uz povremene epizode rasta tržišnih prinosa, još uvijek traju, a povećane su nakon političkih turbulencija u Italiji i Francuskoj i neizvjesnosti u vezi s korekcijom fiskalnih projekcija Italije za 2019. godinu i sumnji u održivost njenog vanjskog duga. Navedene nestabilnosti tržišnih prinosa zbog kratkih perioda snažnog rasta uvjetovala su navedeni porast prosječnih prinosa na državne obveznice u 2018. godini.

gotovinom. Upravno vijeće utvrđuje investicione smjernice, kojima se definiraju maksimalna tolerancija na rizik, optimalna kombinacija (engl. *trade-off*) između rizika i povrata, strateška alokacija aktive, investiciona ograničenja, investicioni period i referentna vrijednost (engl. *benchmark*) za ocjenu performansi. Investicioni komitet djeluje u okviru obavezujućih zakonskih ograničenja i Investicionih smjernica usvojenih od Upravnog odbora pri pripremi pravila i parametara rizika vezanih za ulaganje deviznih rezervi. Odlučivanje i odgovornost za svakodnevno upravljanje deviznim rezervama je na operativnom nivou, koji djeluju u skladu sa smjernicama i pravilima i parametrima rizika.

U procesu upravljanja deviznim rezervama tokom 2018. godine kontinuirano su razmatrane dostupne informacije s relevantnih tržišta novca i kapitala u eurozoni i svijetu, kao i dostupne prognoze koje bi mogle utjecati na investiranje deviznih rezervi u tekućoj godini, ali i u narednom periodu. Također su analizirane mogućnosti i modaliteti politike investiranja i upravljanja deviznim rezervama CBBiH i inicirane odgovarajuće promjene politike investiranja u cilju prilagođavanja tržišnim uvjetima u eurozoni. Dodatno, kontinuirano su analizirane informacije vezane za kretanje prinosa na finansijskim tržištima na kojima se vrši investiranje deviznih rezervi, kao i informacije vezane za rejtinge inobanaka kod kojih CBBiH ima oročene depozite i sredstva na tekućem računu i država koje su emitenti hartija od vrijednosti zastupljenih u portfelju deviznih rezervi CBBiH.

Portfelj deviznih rezervi izložen je prvenstveno finansijskim rizicima i to: kamatnom riziku, kreditnom riziku, riziku likvidnosti te deviznom riziku. CBBiH ograničava izloženost kreditnom riziku ulaganjem prvenstveno u obveznice odabranih država eurozone te plasiranjem depozita u odabrane centralne banke u eurozoni, odabrane poslovne ino banke, uz uvjet da zadovoljavaju standarde podobnosti ugovorne strane te u Banku za međunarodna poravnanja (engl. *Bank for International Settlements, BIS*). Osnovni princip u upravljanju kreditnim rizikom predstavlja odgovarajući kriterij odabira ugovornih strana i dužničkih vrijednosnih papira s fiksnim prihodom i izbjegavanje prevelike koncentracije izloženosti kreditnom riziku prema pojedinoj ugovornoj strani. Navedeni standardi i ograničenja preispituju se i po potrebi ažuriraju, pri čemu se vodi računa o zvaničnim ocjenama vodećih svjetskih rejting agencija, kao i pokazateljima dobijenim primjenom internih metoda za procjenu kreditnog rizika. Kamatni rizik, odnosno rizik smanjenja vrijednosti portfelja deviznih rezervi zbog nepoželjnih kretanja kamatnih stopa, kontrolira se primjenom tzv. referentnog portfelja (engl. *Benchmark portfolio*), kao i reguliranjem dužine trajanja (engl. *Duration*) ukupnog portfelja deviznih

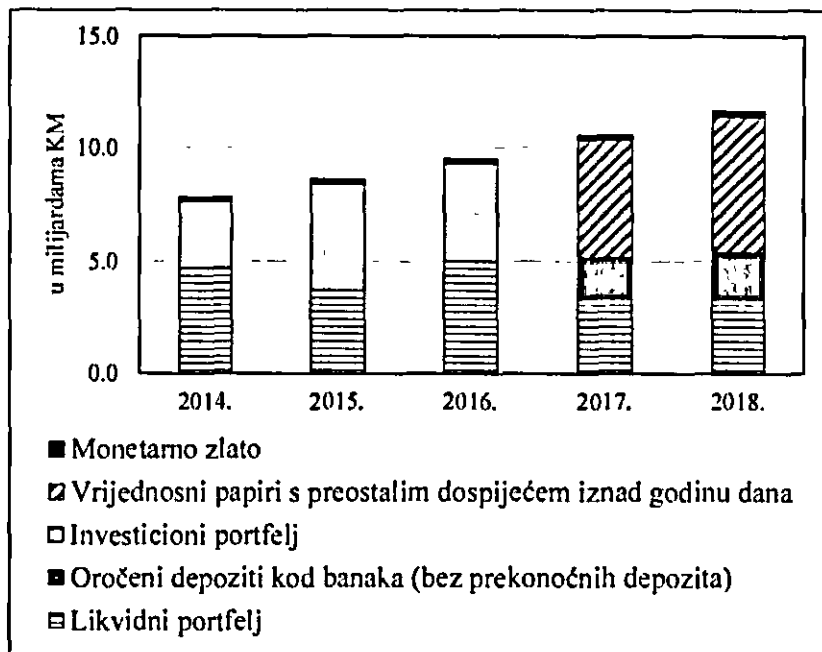
rezervi. Devizni rizik predstavlja rizik promjene vrijednosti devizne aktive i pasive zbog promjene valutnih kurseva u kojima se drže devizne rezerve u odnosu na domaću valutu. Upravljanje deviznim rizikom provodi se prvenstveno kroz usklađivanje valutne strukture aktive i pasive CBBiH.

Instrumenti kojima se osigurava dnevna likvidnost su prekonoćni depoziti i sredstva na tekućim računima kod centralnih banaka zemalja eurozone, BIS-a i poslovnih ino banaka koje zadovoljavaju kriterije kreditnog rizika te dospijevajuća sredstva po svim instrumentima. Strukturu deviznih rezervi na kraju 2018. godine (Grafikon 2.8) činili su: oročeni depoziti kod banaka (bez prekonoćnih depozita) s učešćem od 18,22%; likvidni portfelj s učešćem od 28,36%; portfelj vrijednosnih papira kojima je do dospijeća ostalo više od godinu dana s učešćem od 51,61% i zlato s učešćem od 1,81%. Učešće likvidnog portfelja smanjilo se na 28,36% s prošlogodišnjih 31,45% ukupnih deviznih rezervi. Na kraju 2018. godine likvidni portfelj su činili: tekući računi kod banaka (6,84% ukupnih deviznih rezervi); gotovina u trezoru CBBiH (2,36% ukupnih deviznih rezervi); specijalna prava vučenja MMF-a (0,02% ukupnih deviznih rezervi) i vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo godinu dana i manje (19,14% ukupnih deviznih rezervi). Vrijednosni papiri kojima je do dospijeća preostalo godinu dana i manje, kao najveća stavka likvidnog portfelja, iznosili su 2,22 milijarde KM na kraju 2018. godine. Tekući računi kod banaka, kao druga najveća stavka likvidnog portfelja, na kraju 2018. godine iznosili su 796 miliona KM.

Vrijednosni papiri s fiksnim prihodom, iskazani po tržišnoj vrijednosti, na kraju 2018. godine činili su 70,75% ukupnih deviznih rezervi, što je za 34 bp više u odnosu na kraj 2017. godine. S ciljem zaštite od kreditnog rizika vrši se investiranje u HoV/VP odabranih evropskih zemalja, uz ograničenja maksimalnog učešća dužničkih instrumenata za svaku pojedinu zemlju.

Sredstva deponovana kod nerezidentnih banaka na kraju 2018. godine zabilježila su porast na godišnjem nivou od 215,31 milion KM (7,98%), dok su sredstva investirana u vrijednosne papire s fiksnim prihodom povećana za 751,58 miliona KM (10,06%).

Grafikon 2.8: Struktura investiranja deviznih rezervi CBBiH

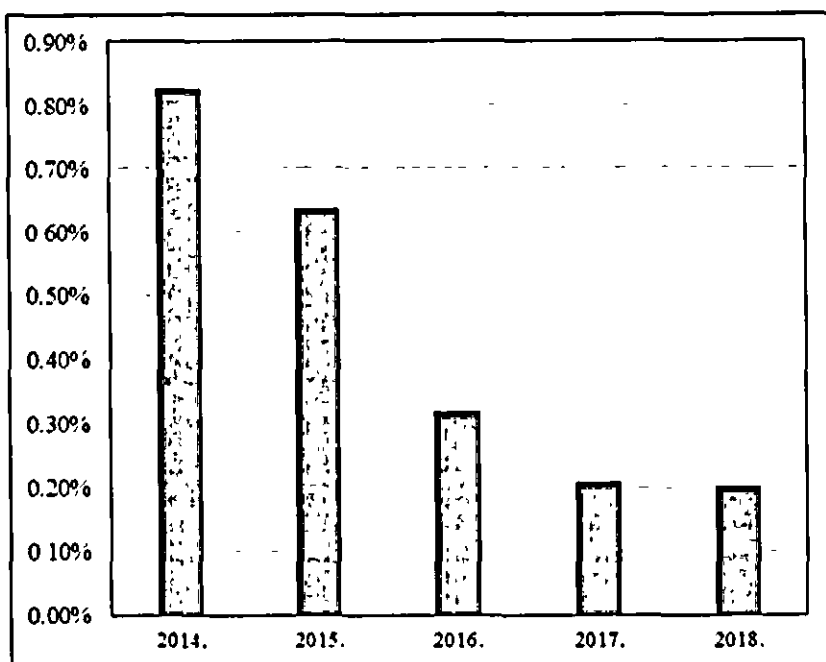
Izvor: CBBiH. Napomena: Investicioni portfelj bio je izvještajna kategorija do kraja 2016. godine i sadržavao je vrijednosne papire AFS s dospjećem dužim od jedne godine i cijeli HTM portfelj.

Kombinirani neto efekt na bilans uspjeha svih ulaganja deviznih sredstava CBBiH u konvertibilnu stranu valutu i monetarno zlato (neto monetarni devizni prihodi) iznosi 22,28 miliona KM, a izražen efektivnom stopom prinosa²⁵ za period 01.01.–31.12.2018. godine iznosi 0,20% (Grafikon 2.9). Relativno niske ostvarene stope povrata na ulaganja u konvertibilnu stranu valutu su posljedica: niskih i/ili negativnih stopa prinosa na vrijednosne papire, negativnih kamatnih stopa na kratkoročne depozite u eurima, koje su tokom 2018. godine prevladavale na finansijskim tržištima i zaokreta u politici investiranja deviznih rezervi u smislu

²⁵ Efektivna stopa prinosa izračunata je tako da su ukupni neto efekti investiranja sredstava deviznih rezervi (u zlato i u konvertibilnu stranu valutu) podijeljeni s prosječnim stanjem deviznih rezervi u posmatranom periodu. Pri izračunavanju ukupnih neto efekata investiranja sredstava deviznih rezervi u obzir su uzeti svi neto prihodi od kamate na hartije od vrijednosti i depozite, kao i realizirani neto kapitalni dobici/gubici usljed prodaje hartija od vrijednosti iz portfelja deviznih rezervi CBBiH.

smanjenja izloženosti prema zemljama periferije eurozone, koje imaju znatno više stope prinosa na instrumente javnog duga od prosjeka eurozone.

Grafikon 2.9: Prosječne godišnje stope prinosa na devizne rezerve CBBiH

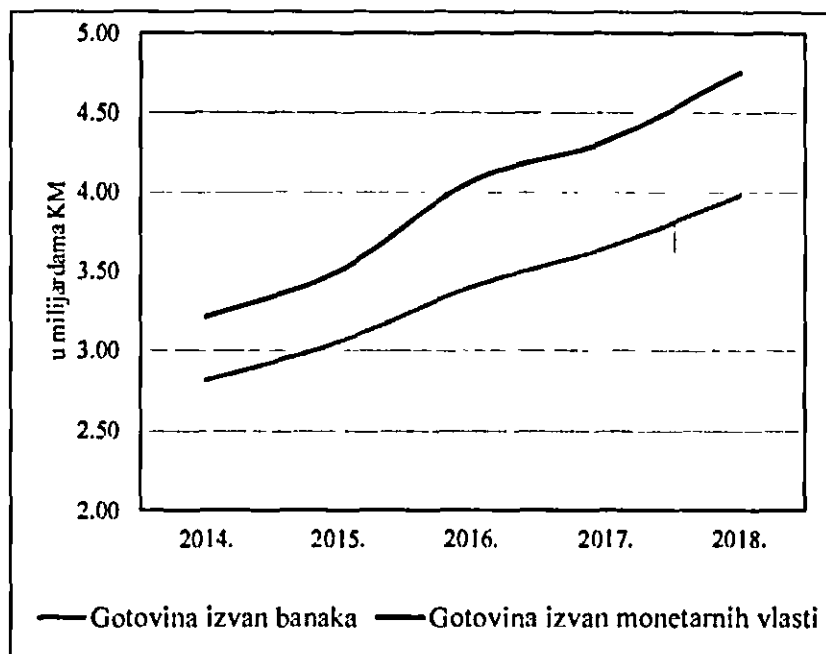

Izvor: CBBiH.

2.4 Upravljanje gotovim novcem

Na dan 31.12.2018. godine stanje gotovog novca u opticaju (izvan banaka) iznosilo je 3,98 milijardi KM (Grafikon 2.10), što je za 9,03% više u odnosu na 2017. godinu. Time je nastavljen trend rasta iz prethodnih godina. Rast potražnje za gotovinom od banaka i dalje je prvenstveno rezultat uvećanih zahtjeva klijenata za gotovim novcem. Ovo potkrepljuju i podaci o kartičnom poslovanju, koji ukazuju na još uvijek izraženu preferenciju stanovništva ka gotovinskom plaćanju. Naime, od ukupne vrijednosti transakcija realiziranih upotrebom kartica u zemlji u iznosu 10,29 milijardi KM, putem bankomata podignuto je gotovine u iznosu od 7,17 milijardi KM (69,65% vrijednosti). Dodatnu potražnju za gotovinom potiču i izuzetno niske kamatne stope na depozite, naročito na kratak rok, što minimizira oportunitetni trošak držanja gotovine. U 2018. godini zabilježen je nastavak rasta KM u trezorima banaka što je djelimično i posljedica primjene negativne naknade na sredstva iznad obavezne rezerve.

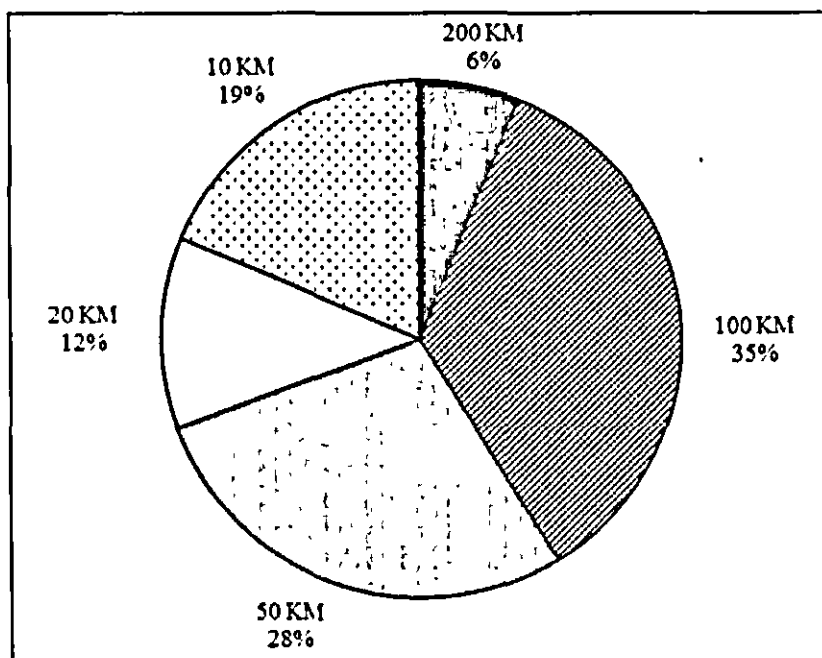
Grafikon 2.10: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

Izvor: Tabela 40.

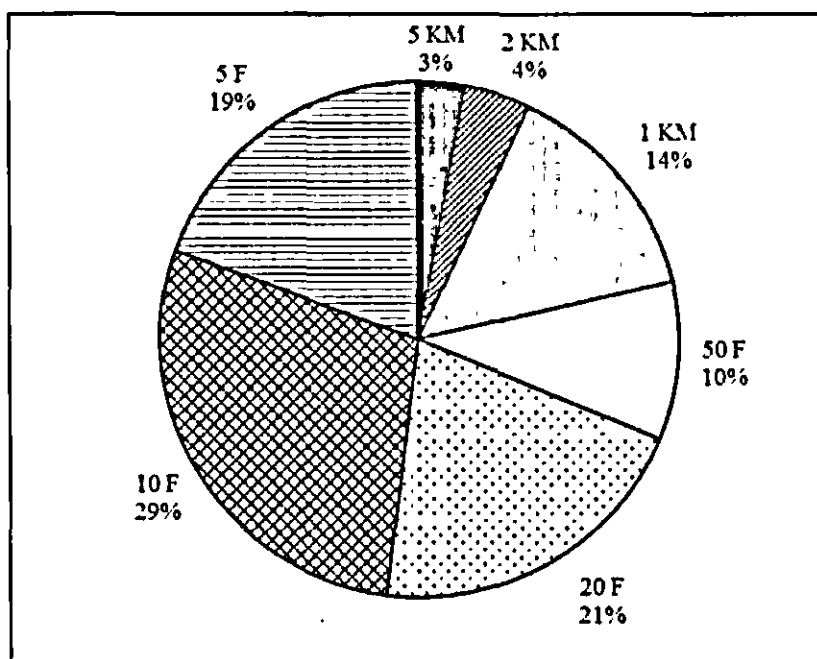
Izvan CBBiH na kraju 2018. godine bilo je 69,4 miliona novčanica KM i 363,7 miliona kovanica KM, ukupne vrijednosti 4,75 milijardi KM, što je za 10,0% više u odnosu na 2017. godinu. U pogledu apoenke strukturi novca izvan CBBiH najzastupljenije su bile novčanice od 100 KM i 50 KM, a kod kovanica apoen 10 F (Grafikoni 2.11 i 2.12).

Grafikon 2.11: Apoenska struktura novčanica

Izvor: CBBiH.

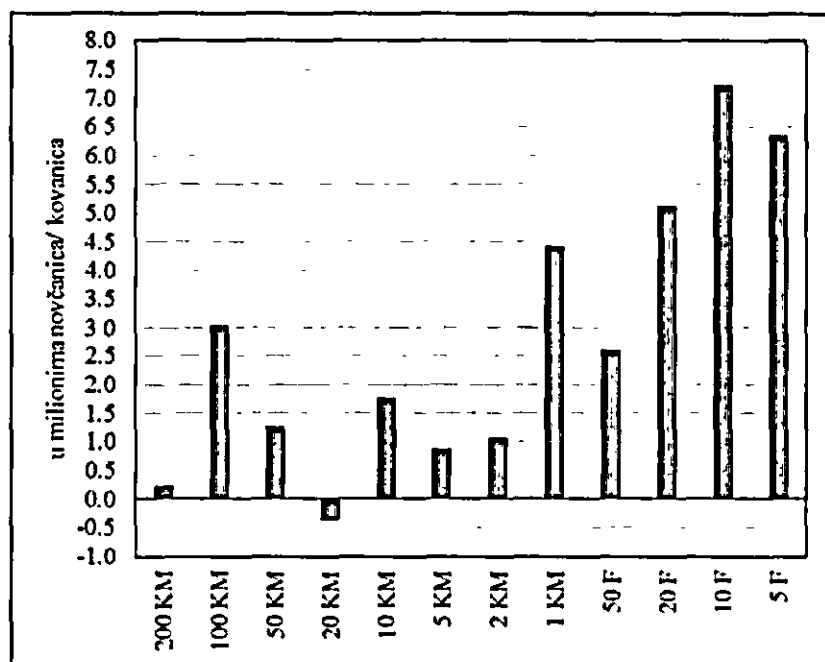
Grafikon 2.12: Apoenska struktura kovanica

Izvor: CBBiH.

U odnosu na 2017. godinu broj novčanica izvan CBBiH povećan je za 5,9 miliona komada (9,2%), ukupne vrijednosti 417,1 milion KM (Grafikon 2.12). Količina kovanica izvan CBBiH u istom periodu povećana je za 27,6 miliona komada (8,2%) ukupne vrijednosti 14,2 miliona KM (Grafikon 2.13).

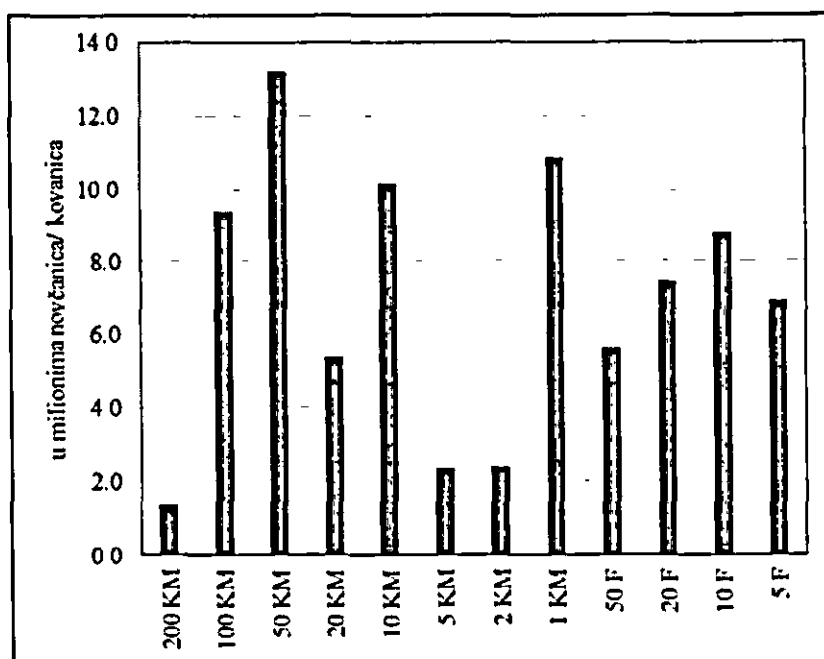
Grafikon 2.13: Promjena u broju novčanica i kovanica po apoenima u odnosu na 2017. godinu

Izvor: CBBiH.

Snabdijevanje komercijalnih banaka gotovim novcem vrši se putem trezora glavnih jedinica i filijala CBBiH, lociranih u Sarajevu, Banjoj Luci, Mostaru i Brčkom, uz striktno poštivanje aranžmana valutnog odbora. U toku 2018. godine komercijalnim bankama izdato je 39,4 miliona komada novčanica i 44,3 miliona komada kovanica, ukupne vrijednosti 2,10 milijardi KM (Grafikon 2.14).

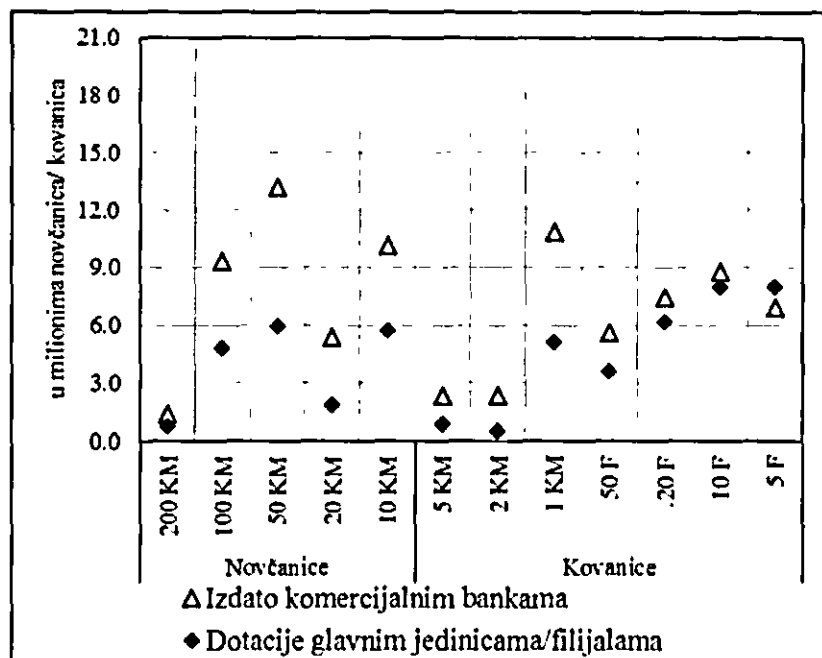
Grafikon 2.14: Novčanice i kovanice izdate u 2018. godini prema apoenima

Izvor: CBBiH

U istom periodu iz Odjeljenja trezora CU glavnim jedinicama i Filijali Brčko izdato je (dotacije) 19,1 milion komada novčanica i 32,3 miliona komada kovanica ukupne vrijednosti 1,04 milijarde KM. Grafikon 2.15 ispod implicira da je CBBiH vodila računa o potraživanjima komercijalnih banaka za gotovim novcem u odgovarajućoj apoenskoj strukturi. Pošto komercijalne banke vrše i značajan povrat gotovog novca u trezore CBBiH, dotacije glavnim jedinicama / filijalama CBBiH su u pravilu znatno manje.

Grafikon 2.15: Izlazi gotovog novca (KM) u 2018. godini

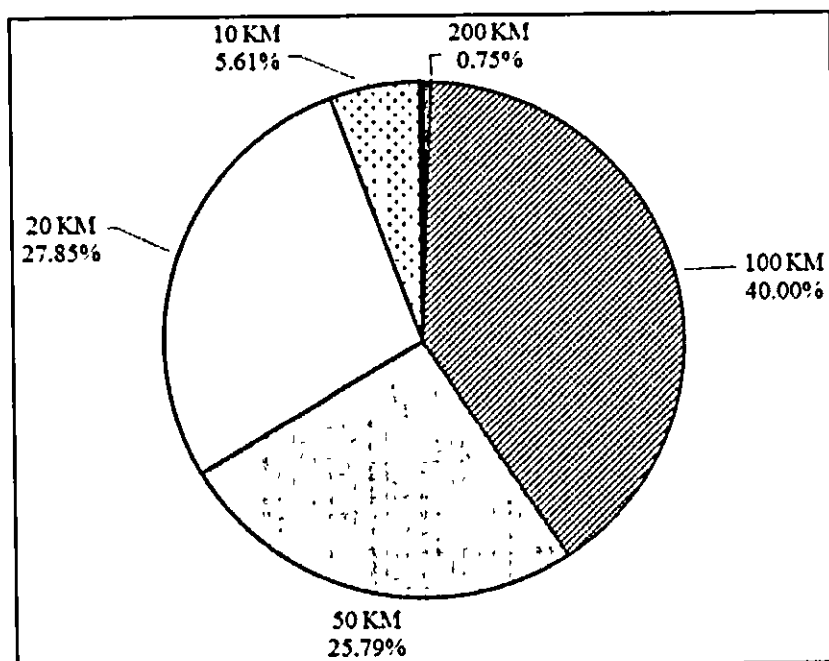

Izvor: CBBiH

CBBiH vrši kontinuirano povlačenje novčanica nepodobnih za opticaj, koje se uništavaju u skladu s važećim propisima. Povlačenjem nepodobnih novčanica i puštanjem u opticaj novčanica nove serije CBBiH održava zadovoljavajući kvalitet novca u opticaju. U 2018. godini uništeno je 10,5 miliona komada novčanica i 6.164 kovanica nepodobnih za opticaj, ukupne vrijednosti 392,2 miliona KM. Broj zamijenjenih novčanica u 2018. godini bio je u visini 15,1% od ukupnog broja novčanica KM izvan CBBiH na kraju 2018. godine.

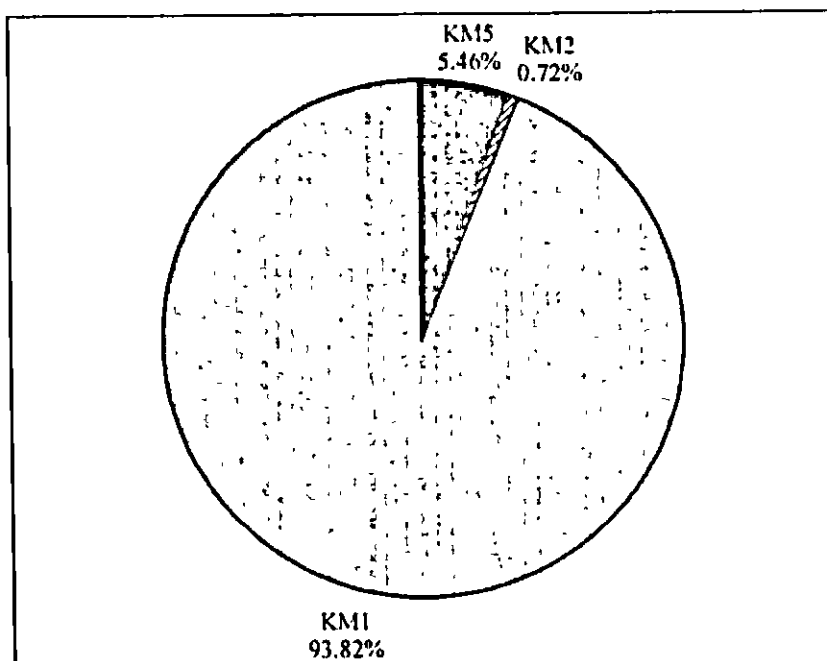
U 2018. godini, u CBBiH je registrirano 535 krivotvorenih novčanica konvertibilne marke, što je za 22,6% manje u odnosu na 2017. godinu. Krivotvorenih kovanica konvertibilne marke registrirano je 1.538 komada, što je za 33,2% manje u odnosu na 2017. godinu. Prema apoenskoj strukturi, najviše krivotvorenih novčanica bilo je u apoenu od 100 KM (Grafikon 2.16), a krivotvorenih kovanica u apoenu od 1 KM (Grafikon 2.17).

Grafikon 2.16: Apoenska struktura krivotvorenih novčanica u 2018. godini

Izvro: CBBiH.

Grafikon 2.17: Apoenska struktura krivotvorenih kovanica u 2018. godini

Izvor: CBBiH.

2.5 Održavanje platnih sistema

Zakonsku obavezu održavanja odgovarajućih platnih i obračunskih sistema CBBiH ispunila je i u 2018. godini: platni promet u zemlji odvijao se neometano, kroz sisteme žiro kliringa i bruto poravnanja u realnom vremenu (RTGS); održavani su Centralni registar kredita (CRK) i Jedinствeni registar računa poslovnih subjekata (JRRPS); a obavljan je i međunarodni kliring plaćanja s inozemstvom.

U 2018. godini zabilježen je pad i broja i vrijednosti ukupnih transakcija u platnom prometu (Tabela 2.3) u odnosu na prethodnu godinu, usljed pada vrijednosti i broja unutarbankarskih transakcija. U odnosu na 2017. godinu zabilježen je rast i broja i vrijednosti međubankarskih transakcija kroz sisteme i žiro kliringa i RTGS-a (Tabela 20 u Statističkom dodatku). Kao i u ranijim periodima, većina transakcija u međubankarskom platnom prometu obavlja se u manjem broju banaka; preko pet banaka obavljeno je 50,99% ukupne vrijednosti i 52,62% ukupnog broja transakcija u platnom prometu u 2018. godini.

Tabela 2.3: Platni promet preko komercijalnih banaka

	Međubankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Unutarbankarske transakcije	Promjena u odnosu na prethodnu godinu	Ukupno	Promjena u odnosu na prethodnu godinu
Broj, u milionima						
2014.	37.9	6.0%	59.7	2.6%	97.7	3.9%
2015.	39.1	3.0%	63.2	5.8%	102.3	4.7%
2016.	40.0	2.3%	63.7	0.8%	103.7	1.4%
2017.	41.1	2.8%	68.4	7.4%	109.5	5.6%
2018.	42.3	3.0%	58.8	-14.0%	101.2	-7.6%
Vrijednost, u milijardama KM						
2014.	87.86	14.7%	87.84	3.4%	175.70	8.7%
2015.	85.11	-3.1%	99.69	13.5%	184.80	5.2%
2016.	88.38	3.8%	92.74	-7.0%	181.12	-2.0%
2017.	96.24	8.9%	117.10	26.3%	219.77	17.8%
2018.	102.67	6.7%	115.44	-1.4%	218.11	-0.8%

Izvor: CBBiH.

Kartično plaćanje zabilježilo je značajan porast u odnosu na 2017. godinu (Tabela 2.4). Od ukupnog povećanja prometa na ATM (engl. *Automated teller machine*, ATM) uređajima u odnosu na 2017. godinu (410,5 miliona KM; Tabela 2.4) 58,9% se odnosi na promet karticama izdatim u BiH (Tabela 2.5). Za razliku od 2017. godine, godišnji porast prometa na POS terminalima (mjesto prodaje, engl. *Point of sale*, POS) po karticama izdatim u BiH znatno je

veći od porasta prometa po karticama izdatim van BiH. Od 365,1 milion KM (Tabela 2.4) povećanja prometa na POS terminalima u odnosu na 2017. godinu, 271,1 milion KM (74,3%) odnosi se na godišnji porast prometa karticama izdatim u BiH.

Tabela 2.4: Pregled prometa karticama na ATM i POS uređajima

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
POS, u milijardama KM	1.83	1.96	2.55	2.76	3.12
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	-19.3%	7.0%	30.2%	8.2%	13.2%
ATM, u milijardama KM	5.35	5.71	6.24	6.75	7.16
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	8.7%	6.7%	4.9%	8.2%	6.1%
Ukupno, u milijardama KM	7.18	7.66	8.79	9.51	10.29
Promjena u odnosu na prethodnu godinu	-0.1%	6.8%	11.3%	8.2%	8.2%

Izvor: CBBiH

Tabela 2.5: Realizirane vrijednosti po karticama na principu rezidentnosti

Godina	Podizanje gotovine		Kupovina roba i usluga na POS terminalima	Ukupno
	Bankomati	POS terminali		
Realizirane vrijednosti inozemnih kartica u BiH, u milionima KM				
2014.	807.9	70.9	266.1	1,144.9
2015.	911.9	61.3	327.8	1,300.9
2016.	995.4	79.6	394.7	1,469.7
2017.	1,177.9	35.0	527.3	1,740.2
2018.	1,346.7	43.7	650.2	2,040.6
Realizirane vrijednosti u inozemstvu kartica izdatih u BiH, u milionima KM				
2014.	140.5	1.7	232.6	374.9
2015.	145.3	8.0	277.5	430.8
2016.	155.5	1.9	336.2	493.7
2017.	147.4	1.7	380.3	529.5
2018.	146.7	2.0	474.0	622.7

Izvor: CBBiH

Od 2018. godine najzastupljeniji brend kartica u BiH je Mastercard (Tabela 2.6). Daleko najveći broj izdatih kartica su i dalje debitne kartice, čije je učešće iznosilo 81,5% u 2018. godini.

Tabela 2.6: Zastupljenost kartica prema brendovima

Godina	Visa	Mastercard	American	BamCard	Diners	Ukupno
2014.	1,268,252	645,879	6,570	11,200	453	1,932,354
2015.	1,253,784	742,265	6,913	10,094	163	2,013,219
2016.	1,124,181	898,914	7,471	11,714	0	2,042,280
2017.	1,001,137	983,194	7,246	9,844	3,792	2,005,213
2018.	870,018	1,252,486	7,123	10,369	13,350	2,153,346

Izvor: CBBiH

U 2018. godini instaliran je 781 novi ATM i POS terminal. Od ukupno 29.821 uređaja za kartično plaćanje i podizanje gotovine 1.582 su bili bankomati (+43 u odnosu na 2017. godinu), 27.481 su POS terminali za trgovinu (+808 u odnosu na 2017. godinu), a 758 uređaja bili su POS terminal za gotovinu (-27 u odnosu na 2017. godinu). I dalje je prisutan naglašen trend rasta broja korisnika internet bankarstva ili neke vrste elektronskog bankarstva, posebno u segmentu stanovništva. U odnosu na 2017. godinu broj korisnika e-bankarstva porastao je za preko 176 hiljada klijenata (36,0%) te je u 2018. godini gotovo svaka treća kartica izdata u BiH bila korištena, između ostalog i za usluge e-bankarstva.

CBBiH je doprinosila finansijskoj stabilnosti i održavajući centralni registar kredita (CRK), koji je tokom 2018. godine na dnevnoj osnovi podacima ažuriralo 26 banaka (23 banke s dozvolom za rad, dvije banke koje su u likvidaciji i još uvijek imaju aktivna potraživanja te Razvojna banka FBiH), 30 mikrokreditnih organizacija te 19 lizing kompanija i ostalih institucija. U odnosu na 2017. godinu broj pristupnih tačaka povećan je za čak 205 na broj od 1.530. Promjena u broju pristupnih tačaka najviše je uzrokovana povećanjem broja u poslovnim bankama, koje su sa 1.364 pristupna mjesta (184 više nego u 2017. godini) i dalje daleko najznačajniji korisnici informacija pohranjenih u CRK.

U JRRPS na kraju 2018. godine bili su pohranjeni podaci o 672.897 računa, od čega 234.692 aktivnih, 92.699 blokiranih i 345.506 ugašenih i neaktivnih računa. JRRPS se pristupalo sa 1.457 pristupnih tačaka koje je koristilo: 26 banaka, 19 mikrokreditnih organizacija, lizing kompanija i osiguravajućih kuća te 52 druge institucije. Organizacijske jedinice CBBiH u protekloj godini izdale su ukupno 10.176 izvoda iz JRRPS.

CBBiH je i u 2018. godini vršila međunarodni kliring plaćanja između BiH i srbijanskih banaka. Kroz sistem klirinškog načina obračuna međunarodnih plaćanja sa Srbijom plasirano je ukupno

10.853 naloga (+2,37% u odnosu na 2017. godinu), čija je vrijednost bila 224,1 milion eura (+30,20% u odnosu na 2017. godinu).

2.6 Uloga fiskalnog agenta

Zakonom o CBBiH (Član 4.) i Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama BiH definirano je da CBBiH pruža bankarske usluge, tj. izvršava transakcije po nalogu Ministarstva finansija i trezora BiH (MFT BiH) u vezi sa servisiranjem vanjskog duga BiH i djeluje kao fiskalni agent za članstvo BiH u međunarodnim finansijskim institucijama. U skladu s Ugovorom o obavljanju poslova bankarskog i fiskalnog agenta između CBBiH i MFT BiH, CBBiH je i tokom 2018. godine izvršavala poslove bankara, depozitara, zastupnika pri plaćanju i fiskalnog agenta. Ova je usluga u 2018. godini obuhvatala poslove platnog prometa u zemlji i inozemstvu, upravljanja depozitnim računima i konverzije sredstava vezane za kredite i donacije po ugovorima koje je zaključilo Vijeće ministara BiH s međunarodnim finansijskim institucijama, poslove koji su proizašli iz aranžmana i članstva BiH u međunarodnim finansijskim institucijama te poslove servisiranja ino duga. Zbog izuzetno nepovoljnih uvjeta na međunarodnim finansijskim tržištima tokom 2018. godine nisu vršeni poslovi investiranja deviznih sredstava po nalogu Ministarstva.

CBBiH pruža bankarske usluge i izvršava transakcije po nalogu MFT BiH u vezi sa servisiranjem vanjskog duga BiH. Ministarstvo BiH je nadležno za provođenje procedura za zaduživanje i upravljanje državnim dugom, osigurava pokriće obaveza u domaćoj valuti i vodi bazu podataka o vanjskom dugu BiH. Pored Zakona o CBBiH, uloga CBBiH i MFT BiH po poslovima servisiranja vanjskog duga BiH definirana je Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama BiH, Zakonom o finansiranju institucija BiH, Zakonom o sistemu indirektnog oporezivanja u BiH i Zakonom o uplatama na Jedinstveni račun i raspodjeli prihoda.

Poslovi, zadaci, nadležnosti i međusobni odnosi između MFT BiH i CBBiH definirani su bilateralnim Ugovorom o servisiranju vanjskog duga BiH, koji su dvije institucije zaključile prvi put 2001. godine (zadnja verzija zaključena je 2013. godine). CBBiH je prema odredbama navedenog Ugovora nadležna za:

- blagovremeno osiguranje potrebnih iznosa u stranim valutama za plaćanje dospjelih obaveza;

- blagovremeno i tačno izvršenje plaćanja na osnovu naloga/instrukcija Ministarstva BiH;
- korespondenciju sa stranim bankama i kreditorima u vezi s plaćanjem obaveza i
- izvještavanje Ministarstva BiH o svim izvršenim transakcijama.

Sredstva potrebna za servisiranje vanjskog duga u domaćoj valuti osigurava MFT BiH od Uprave za indirektno oporezivanje (UIO) i/ili direktnim uplatama krajnjih korisnika kredita. Godišnji plan sredstava potrebnih za servisiranje vanjskog duga dio je dokumenta „Budžet institucija BiH i međunarodnih obaveza“, koji donosi Parlamentarna skupština BiH. U skladu sa zaključenim Ugovorom o obavljanju poslova bankarskog i fiskalnog agenta između CBBiH i UIO, a na osnovu Zakona o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda, tokom 2018. godine nastavljeno je vođenje jedinstvenog računa UIO za prikupljanje prihoda od indirektnih poreza. Po ovom aranžmanu komercijalne banke na dnevnoj osnovi transferiraju na račun za evidentiranje, držanje i raspodjelu prihoda UIO kod CBBiH sve prikupljene prihode, a potom se ti prihodi po nalogu UIO svakodnevno alociraju na više računa po različitim namjenama u skladu sa zakonskom reglativom i nalogom UIO. Na osnovu Zakona o akcizama u 2018. godini nastavljen je proces prikupljanja sredstava uplaćenih po osnovu putarina na račun UIO kod CBBiH te raspored ovih sredstava po nalogu UIO prema entitetima i Distriktu Brčko.

CBBiH je fiskalni agent i izvršava transakcije u vezi s članstvom i aranžmanima BiH u MMF-u od 2002. godine na osnovu odluke Vijeća ministara BiH koja je zvanično objavljena u službenim listovima BiH. Međusobni odnosi, nadležnosti i postupanje pet institucija u BiH (CBBiH, MFT BiH, Federalno ministarstvo finansija, Ministarstvo finansija Republike Srpske i UIO) po pitanju finansijskih aranžmana s MMF-om definirani su Memorandumom o razumijevanju (prvi je zaključen 2002. godine, na snazi je onaj iz 2016. godine). CBBiH je depozitar za račune (gotovinske i hartija od vrijednosti) koje MMF drži kod fiskalnog agenta (obično su to centralne banke) svih članica u skladu sa Statutom (engl. *Articles of Agreement*) MMF-a. Da bi se izvršile transakcije odobrenja sredstava od MMF-a i plaćanja obaveza prema MMF-u, CBBiH vodi namjenski Depozitni račun za transakcije s MMF-om, s podračunima Federacije BiH, Republike Srpske i Distrikta Brčko. CBBiH izvršava transakcije s MMF-om nakon što nadležne institucije u BiH osiguraju puno pokriće u domaćoj valuti na spomenutom računu / podračunima. Kvota BiH, koja predstavlja uplaćeni i upisani „kapital“ svake zemlje članice u opći/generalni izvor sredstava MMF-a, iznosi 265,2 miliona SDR.

U skladu sa Statutom Svjetske banke CBBiH je depozitar za članice grupe Svjetske banke: IBRD, IDA i MIGA. Po nalogu navedenih članica, CBBiH izvršava transakcije kupoprodaje strane valute za domaću i izvršava plaćanja / transfere krajnjim korisnicima u domaćem platnom prometu.

CBBiH je i u 2018. godini u skladu s Ugovorom zaključenim s Agencijom za osiguranje depozita BiH obavljala poslove evidencije portfelja vrijednosnih papira ove institucije kojim, prema sporazumu Agencije za osiguranje depozita s ino portfelj menadžerom, upravlja eksterni portfelj menadžer.

Također, CBBiH je u skladu sa zaključenim ugovorima nastavila djelovati kao bankarski i fiskalni agent Agencije za bankarstvo FBiH, Agencije za bankarstvo RS-a, Distrikta Brčko, Federalnog ministarstva finansija, te za entitetske registre vrijednosnih papira. Usluga korištenja elektronskog bankarstva, uvedena 2011. godine s ciljem unapređenja i poboljšanja usluga bankarskog i fiskalnog agenta, pružana je i tokom 2018. godine.

2.7 Prikupljanje i kreiranje statističkih podataka

U sklopu statističkih aktivnosti u 2018. godini nastavljeno je redovno prikupljanje, obrada i publiciranje statističkih podataka iz tri šire oblasti (statistika monetarnog i finansijskog sektora, statistika platnog bilansa i statistika vladinih finansija i finansijskih računa), koje su u nadležnosti CBBiH. Svi podaci stavljeni su na raspolaganje javnosti u predviđenim rokovima i na osnovu njih je bilo moguće na pouzdan način pratiti i procjenjivati makroekonomsku i finansijsku situaciju u BiH. U toku godine poduzeti su dodatni napor na proširivanju statistike i unapređenju dostupnosti podataka.

U metodološkom se smislu u najvećoj mogućoj mjeri rukovodimo na važećim međunarodnim metodologijama i standardima kompilacije. Na osnovu njih CBBiH je u mogućnosti da proizvede sveobuhvatne, kvalitetne i pravovremene statističke pokazatelje, koji su međunarodno uporedivi. Korisnici podataka su domaće vladine institucije, akademska zajednica, poslovna zajednica, međunarodne organizacije i šira javnost te svi oni na ovim podacima baziraju svoja praćenja ekonomskih i finansijskih kretanja i za planiranje ekonomskih politika.

Statistička produkcija započinje prikupljanjem različitih vrsta izvornih podataka: administrativnih podataka od javnih institucija, podataka dobivenih iz direktnog prikupljanja

od mnogobrojnih izvještajnih jedinica (preduzeća i banke) kao i podataka iz drugih statističkih institucija. Kvalitet statistike umnogome zavisi od izvornih podataka te je potrebno mnogo analize i komunikacija s izvorima podataka da bi se osigurao potreban kvalitet.

Na međunarodnom se planu kontinuirano ulažu naponi kroz učešće u forumima (Pododbor EK-BiH, radne grupe Eurostata, ECB-a, komitet za statistiku Banke za međunarodna poravnanja (BIS), forumi u zemljama iz regiona) da pratimo trendove i usklađujemo praksu. U sklopu međunarodnih obaveza CBBiH redovno dostavlja obimne setove statističkih podataka (MMF, Svjetska banka, ECB, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD), UNCTAD, Eurostat, BIS, Statistički odjel UN-a). Naročito naglašena razmjena informacija realizira se s Eurostatom, jer CBBiH redovno izvještava u okviru Monitoringa usklađenosti (SIMS) sa statističkim zahtjevima EU te godišnjeg (dvokružna) prikupljanja podataka za zemlje u procesu proširivanja. Na taj način ispunjavaju se obaveze iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Više projekata tehničke pomoći bilo je usmjereno na podizanje kvaliteta i usklađivanje s međunarodnim standardima u oblasti statistike. Implementacija višekorisničkog programa tehničke pomoći IPA 2015 za CBBiH bila je fokusirana na tri oblasti (statistika vladinih finansija – dalja dogradnja i prilagodba ESA 2010 i EDP, međunarodna trgovina uslugama – pripreme za redovnu transmisiju i MIP indikatori makroekonomskih neravnoteža – razvijanje dodatnih indikatora). Nastavljena je realizacija trogodišnjeg projekta (koji finansira švicarska agencija SECO, a implementira MMF), a koji će zemljama našeg regiona pomoći na uspostavljanju statistike vladinih finansija usklađenih s ESA 2010 i Procedurama prekomjernog deficita (EDP). Pored redovnih tehničkih misija CBBiH je učestvovala u organizaciji Radionice o načinima fiskalnog izvještavanja u FBiH. Od početka 2018. godine započeo je IPA 2015 Twinning projekt u okviru kojeg CBBiH radi na uspostavi Izvještaja o kvalitetu za statistiku platnog bilansa i uvođenju kvartalne statistike Međunarodne investicione pozicije. Partnerske institucije iz Danske i Finske pomogle su da se naprave značajni pomaci, a što će biti zaokruženo u drugoj godini implementacije. MMF je pružao tehničku pomoć kroz dvije misije u 2018. Prvo je uspostavljena nova standardizirana web-stranica za diseminaciju podataka (NSDP), kroz koju je poboljšan i moderniziran pristup domaćim statističkim podacima. Krajem godine napravljena je tehnička misija za monetarnu i finansijsku statistiku, kroz koju je sagledan način za uspostavu kvartalne statistike ostalih finansijskih institucija i postepene primjene novog Priručnika u ovoj oblasti.

Tokom 2018. pripremljeni su odgovori na dodatna pitanja za Poglavlje 18. iz EU-upitnika te su usaglašavani s ostalim statističkim institucijama. Saradnja u okviru domaćeg statističkog sistema u BiH zahtijeva kontinuirano usaglašavanje i planiranje. Naročito je naglašena saradnja s Agencijom za statistiku BiH, kako na nivou strateškog planiranja i metodologija, tako i u razmjeni podataka i dopunjavanju u radu.

CBBiH je preuzela obavezu da podupire rad drugih domaćih institucija i da za njih priprema dodatne statističke izvještaje (Fiskalno vijeće BiH, Sekretarijat CEFTA, Direkcija za ekonomsko planiranje, Agencija za promociju stranih investicija, Ministarstvo finansija i trezora BiH, Ministarstvo za ekonomske odnose i regionalnu saradnju RS, Federalno Ministarstvo trgovine FBiH).

2.8 Praćenje sistemskih rizika u finansijskom sistemu

CBBiH vrši funkciju praćenja finansijske stabilnosti, koja podrazumijeva pravovremeno identifikiranje ranjivosti u finansijskom sistemu zemlje. Cilj djelovanja CBBiH u ovom području je da se poboljša razumijevanje uzročno-posljedičnih veza između finansijskog sistema i makroekonomskog okruženja, upozore finansijske institucije i drugi učesnici na tržištu na postojeće rizike, pokrene dijalog o rizicima i poduzmu korektivne mjere kojima će se umanjiti posljedice materijalizacije rizika. Aktivnosti CBBiH na polju praćenja stabilnosti finansijskog sistema obuhvataju i specijaliziranu komunikaciju s relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama kojom se osigurava kontinuitet procesa praćenja sistemskih rizika, kao i komuniciranje o rizicima po finansijsku stabilnost sa širom javnošću. Doprinos očuvanju finansijske stabilnosti CBBiH daje u okviru članstva u Stalnom odboru za finansijsku stabilnost BiH, koji pored guvernera CBBiH i direktora agencija za bankarstvo čine i državni ministar finansija i trezora, entitetski ministri finansija i direktor Agencije za osiguranje depozita BiH.

CBBiH izvještava širu javnost o rizicima po finansijsku stabilnost kroz redovnu godišnju publikaciju, Izvještaj o finansijskoj stabilnosti, koji se od 2007. godine objavljuje na web-stranici CBBiH. Objavljivanjem Izvještaja o finansijskoj stabilnosti CBBiH javnosti želi ukazati na posljedice dosadašnjih makroekonomskih trendova i trendova u finansijskom, prvenstveno bankarskom sektoru na rizike i iskušenja s kojima će se finansijski sistem suočiti u narednim periodima.

U 2018. godini CBBiH nastavila je aktivnosti na provođenju makroekonomskih testova na stres. Testovi na stres u CBBiH rade se kvartalno i osnovni su alat za kvantifikaciju efekata

sistemskih rizika na bankarski sistem. Detaljni rezultati testova na stres dijele se s agencijama za bankarstvo, kojima se dostavlja i Izvještaj o rezultatima testova na stres, u kojem se na deskriptivan način prezentiraju sistemski rizici i budući trendovi. O rezultatima testova na stres kroz odgovarajuću formu Izvještaja o rezultatima testova na stres upoznaje se i Stalni odbor za finansijsku stabilnost. Agregirani rezultati testova na stres s podacima s kraja godine objavljuju se u Izvještaju o finansijskoj stabilnosti.

Kompilacija i objavljivanje seta osnovnih indikatora finansijskog zdravlja prema metodologiji MMF-a također je važan kanal komunikacije CBBiH sa širom javnošću. Indikatori finansijskog zdravlja objavljuju se kvartalno na web-stranici CBBiH od polovine 2009. godine, a od septembra 2011. godine i na web-stranici MMF-a.

U toku 2018. godine nastavljena je saradnja s ECB-om vezana za izradu publikacije Evropske centralne banke „Izvještaj o finansijskoj stabilnosti za zemlje kandidate i potencijalne kandidate za članstvo u EU“, koja se ogleda u dostavljanju relevantnih podataka, informacija i pojašnjenja aktuelnog stanja i trendova u domaćem finansijskom sektoru. Ova publikacija ima za cilj da doprinese boljem razumijevanju sistemskih rizika u regionu i pozicije BiH u odnosu na druge zemlje.

Kontinuirana razmjena informacija, mišljenja i iskustava s drugim relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama i nadogradnja postojećih analitičkih kapaciteta CBBiH na polju finansijske stabilnosti kroz edukaciju i programe tehničke pomoći osigurava usklađenost pristupa analiziranja sistemskog rizika s najboljim praksama i sadašnjim trendovima, kao i pravovremenu identifikaciju sistemskih rizika. Na preporuku misije tehničke pomoći MMF-a „Prevencija kriznih situacija i nadzor nad sistemskim rizicima“, analitički okvir za praćenje sistemskih rizika u 2018. godini proširen je novim dvjema analizama: mapom makrofinansijskih rizika i mrežnom analizom prelijevanja sistemskih rizika u bankarskom sektoru BiH. Mapa makrofinansijskih rizika, koja predstavlja međunarodno prihvaćeni alat za praćenje razvoja, odnosno evoluciju cikličnih i strukturnih rizika u finansijskom sistemu, prilagođena je specifičnostima naše zemlje te je izvršena ocjena nivoa makrofinansijskih rizika i promjene u makrofinansijskim rizicima u proteklom periodima. Svrha ove analize je procjena ključnih makrofinansijskih rizika koji mogu nastati u realnom, fiskalnom, vanjskom ili finansijskom sektoru, ili kao rezultat njihove međusobne povezanosti u određenom vremenskom trenutku, kao i procjena monetarnih i finansijskih uvjeta i sklonost ka riziku.

Uz tehničku pomoć u okviru projekta USAID FINRA urađena je mrežna analiza prelijevanja sistemskih rizika u bankarskom sektoru BiH s podacima s kraja 2017. godine, a svrha ove analize je procjena intenziteta potencijalnih šokova usljed međusobne povezanosti, kao i prekogranične izloženosti domaćih komercijalnih banaka. Rezultati ovih analiza u skraćenoj formi dati su u Izveštaju o finansijskoj stabilnosti za 2017. godinu. Također, uz tehničku pomoć u okviru USAID FINRA projekta u toku 2018. godine u saradnji s entitetskim agencijama za bankarstvo, započeli smo s unapređenjem okvira za provođenje makroekonomskih „top-down“ testova na stres. Ova unapređenja imaju za cilj metodološko prilagođavanje alata za provođenje testova na stres smjernicama EBA-e, kojima se rukovode i agencije za bankarstvo u kreiranju supervizorskih „bottom-up“ testova na stres te proširenje vremenskog horizonta i uključivanje dodatnih ključnih rizika u testove na stres, kao što su tržišni rizik i rizik prelijevanja zaraze između banaka.

U 2018. godini CBBiH je obavljala poslove koordinacije djelatnosti agencija za bankarstvo, a koji se odnose na aktivnosti entitetskih agencija za bankarstvo o pitanjima supervizije banaka, mikrokreditnih organizacija i društava za lizing i informiranje o stanju u ovim institucijama. Poslovi koordinacije uključivali su redovne sastanke s predstavnicima agencija za bankarstvo u skladu sa Zakonom o CBBiH i Memorandumom o principima koordinacije bankarske supervizije, saradnji i razmjeni podataka i informacija, što je rezultiralo uspostavljanjem jače koordinacije i proširenjem saradnje agencija i s drugim organizacionim dijelovima CBBiH.

Informacije o stanju u bankarskom sektoru, mikrokreditnim organizacijama i društvima za lizing razmjenjivane su kvartalno, a na sastancima koordinacije bankarske supervizije razmatrana su i pitanja koja se odnose na regulativu iz oblasti supervizije banaka i o aktivnostima CBBiH i saradnje s agencijama za bankarstvo. Ostvarena je i kontinuirana saradnja s Agencijom za osiguranje BiH i s Udruženjem banaka BiH.

2.9 Saradnja s međunarodnim institucijama i rejting agencijama

CBBiH je u 2018. godini, kao i prethodnih godina, nastavila s aktivnim doprinosom procesu pridruživanja Bosne i Hercegovine EU i ispunjavanjem obaveza iz svoje nadležnosti definiranih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju. Važna je aktivnost bila priprema odgovora na dodatna pitanja Evropske komisije (EC). Svrha dodatnih pitanja bila je pojašnjenje prethodno dostavljenih odgovora na pitanja iz Upitnika EK, njihova dopuna ili ažuriranje informacija. U skladu sa zahtjevom i metodologijom EK i Odlukom o sistemu koordinacije procesa evropskih

integracija u BiH, CBBiH je izvršila ažuriranje informacija i produženje vremenske pokrivenosti statističkih podataka u poglavljima Upitnika u kojima je učestvovala kao nadležna institucija ili zainteresirana strana, čime je iznimno kompleksan i zahtjevan posao izrade odgovora na Upitnik EK završen.

Tokom 2018. godine predstavnici CBBiH nastavili su aktivan doprinos procesu evropskih integracija BiH kroz izradu informacija, pripremu izvještaja i podataka strukturiranih prema zahtjevima i metodologiji EC. U okviru SSP-a između EU i BiH, CBBiH je učestvovala u radu i pripremila materijale iz svoje nadležnosti za sastanke Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku i Pododbora za unutrašnje tržište i konkurenciju. Dodatno, CBBiH je učestvovala u redovnim godišnjim aktivnostima u sklopu izrade Programa ekonomskih reformi, uključujući proces konsultacija i dijaloga s EK i ECB kao dio ekonomskog i finansijskog dijaloga EU. CBBiH je učestvovala i na redovnom Godišnjem ministarskom dijalogu o ekonomskoj politici u okviru Vijeća za ekonomska i finansijska pitanja EU (ECOFIN).

EK je promijenila datum objavljivanja te je Paket proširenja, odnosno skup dokumenata koje EK izdaje na godišnjoj osnovi, a kojima se određuje okvir za pristupanje država kandidatkinja i potencijalnih kandidatkinja EU umjesto u oktobru 2017. godine objavljen u aprilu 2018. godine. Prvi put paralelno s Izvještajem o napretku EK je objavila i godišnju ocjenu Programa ekonomskih reformi naglašavajući ekonomske aspekte EU-integracije. Svi EU-izvještaji navode opredijeljenost aranžmanu valutnog odbora kao faktoru stabilnosti. Istovremeno, date su i preporuke koje se odnose na CBBiH i zahtijevaju jačanje institucionalnih, posebno analitičkih kapaciteta, kao i daljne usklađivanje statistike s EU i međunarodnim standardima.

U procesu usklađivanja praksi, standarda i politika s EU-standardima središnjeg bankarstva, CBBiH je i protekle godine radila na jačanju institucionalnih kapaciteta u cilju unapređenja priprema za pristup u Evropski sistem središnjih banaka (ESCB). Kontinuirana implementacija standarda EU u poslovanju CBBiH ostvaruje se vlastitim kapacitetima, korištenjem internih resursa, ali i kroz pristup fondovima EU IPA te bilateralnu i multilateralnu saradnju s drugim središnjim bankama. Tokom 2018. godine rađeno je na pripremi regionalnog, višedržavnog programa „Jačanje institucionalnih kapaciteta centralnih banaka Zapadnog Balkana u cilju integracije u ESCB“ u sklopu makroprograma „Unapređenje ekonomskog upravljanja i konkurentnosti“, uz finansijsku podršku Evropske unije IPA II. Program će implementirati ESCB kroz koordiniran pristup i predsjedavanje Deutsche Bundesbank. Program je nastavak

ranijih uspješnih programa ESCB-a i namijenjen je zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima iz zapadnog Balkana koji su obuhvaćeni Uredbom IPA.

Tokom 2018. godine obavljene su pripreme za nastavak i drugu fazu Programa bilateralne pomoći i izgradnje kapaciteta centralnih banaka koji finansira Švicarski sekretarijat za ekonomske poslove (SECO), a implementira Institut za međunarodne i razvojne studije iz Ženeve. Druga faza programa trajat će do 2022. godine. U pripremnom dijelu Programa izvršena je analiza potreba CBBiH te su definirana prioriteta, slična područja rada kao i u prvoj fazi, budući da je potrebno dodatno jačanje kapaciteta u cilju primjene rezultata postignutih u prvoj fazi programa. Područja rada u sklopu Programa u kojima će kroz prijenos znanja biti osigurano jačanje kapaciteta i postepena prilagodba CBBiH međunarodnim i EU-standardima su:

- Analiza i implementiranje monetarne politike (upravljanje deviznim pričuvama i istraživački kapaciteti);
- Makroekonomsko računovodstvo i statistika (pohranjivanje podataka i metodologije vremenskih serija);
- Upravljanje ljudskim resursima i
- Dodatno područje: unapređenje planova za kontinuitet poslovanja, naročito u pogledu IT sistema.

Program se realizira kroz sljedeće aktivnosti: i) misije tehničke pomoći i izgradnje kapaciteta u CBBiH, ii) programe posjeta Institutu i mentorstva (*Research Coaching and Visiting Programmes*) u cilju unapređenja istraživačkih kapaciteta i primijenjenih istraživanja, iii) konferencije u Švicarskoj i partnerskim zemljama, kao forum za promociju razmjene znanja, rezultata istraživanja i aktivnosti tehničke pomoći između kolega (*peer-to-peer*), akademske zajednice te vodećih međunarodnih eksperata i praktičara. Institut organizira jednu godišnju međunarodnu konferenciju u Ženevi, kao i regionalnu konferenciju u jednoj od partnerskih zemalja učesnica programa.

U organizaciji CBBiH tokom 2018. godine održane su misije međunarodnih rejting agencija Standard&Poor's i Moody's Investors Services s relevantnim međunarodnim i domaćim institucijama u BiH u cilju ocjene suverenog kreditnog rejtinga BiH. Glavne teme za razgovor

prilikom utvrđivanja kreditnog rejtinga BiH su politička situacija, budžet, servisiranje vanjskog duga, odnosi s međunarodnim finansijskim institucijama i finansijska stabilnost. U toku 2018. godine obje međunarodne rejting agencije koje je BiH angažirala u ocjeni suverenog kreditnog rejtinga potvrdile su prethodno utvrđen kreditni rejting i to: agencija Standard&Poor's „B/sa stabilnim izgledima“, a agencija Moody's Investors Service „B3/sa stabilnim izgledima“.

2.10 Proces interne revizije

Pravnu osnovu za obavljanje funkcije interne revizije predstavljaju: Zakon o CBBiH, Pravilnik o internoj reviziji u Centralnoj banci, Priručnik o radu interne revizije u Centralnoj banci i obavezujuće smjernice Međunarodnog okvira profesionalne prakse interne revizije. Pravilnikom o internoj reviziji u CBBiH regulirano je da glavni interni revizor podnosi godišnji izvještaj o radu Ureda glavnog internog revizora (UGIR), koji razmatra Revizorski komitet, a usvaja UV CBBiH. Tokom 2018. godine poslovne aktivnosti UGIR-a bile su usmjerene na izvršavanje dužnosti definiranih Zakonom o CBBiH i realizaciji poslova i zadataka utvrđenih Strateškim planom interne revizije za period 2018–2021. godina i Planom interne revizije za 2018.

U obavljanju svojih dužnosti UGIR ocjenjuje efektivnost i efikasnost upravljačkih i kontrolnih mehanizama, dosljednost u provođenju pozitivnih zakona i propisa koji se odnose na CBBiH i svojom aktivnošću doprinosi unapređenju poslovanja, ostvarenju postavljenih strateških ciljeva i formuliranih planova, uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja rizicima, očuvanju integriteta sredstava i drugih resursa i poduzimanju mjera protiv eventualnih gubitaka zbog zloupotreba, lošeg upravljanja, grešaka, prevara i nepravilnosti. Uloga UGIR-a je preventivna, a ne represivna te je u tom svjetlu potrebno posmatrati i njegovu ulogu u otkrivanju i sprečavanju korupcije i prevara. Doprinos UGIR-a u borbi protiv prevara i korupcije ogleda se kroz provjeru jesu li uspostavljeni i funkcioniraju li uspješno sistemi internih kontrola i to na način da svojim djelovanjem spriječe prevare i korupciju ili im umanje prostor za djelovanje.

UGIR kontinuirano radi na unapređenju tehnika i metoda rada, na procjeni efikasnosti i efektivnosti sistema internih kontrola i na uspostavljanju određenih procedura i instrumenata za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolu rizika kojima je CBBiH izložena pri obavljanju poslovnih aktivnosti.

U 2018. godini pokrenuto je ažuriranje Priručnika o radu interne revizije u CBBiH, zasnovanog na obavezujućim smjernicama Međunarodnog okvira. Navedeni Priručnik definira predmet i područje interne revizije, cilj, namjenu, metode obavljanja interne revizije, postupke kao i odgovornosti, ovlasti i kodeks internih revizora. U skladu s Pravilnikom o internoj reviziji u CBBiH, u 2018. godini donesen je Program osiguranja kvaliteta i unapređenja interne revizije.

Standardi – 1300 Program osiguranja kvaliteta i unapređenja (IIA) definiraju obavezu uspostavljanja i održavanja Programa osiguranja kvaliteta i unapređenja, koji obuhvata sve aspekte aktivnosti interne revizije i uključuje povremene interne i eksterne kontrole kvaliteta kao i kontinuirano interno praćenje. Program pomaže internoj reviziji u dodavanju nove vrijednosti, unapređenju poslovanja i osiguranja dosljednog poštivanja međunarodnih standarda za profesionalno obavljanje interne revizije i etičkog kodeksa.

U 2018. godini u cilju procjene kvaliteta rada interne revizije kao alat smo počeli koristiti Upitnik za revidirani subjekt. Anketiranje revidiranog subjekta putem prikladnog upitnika koristi se za dobivanje povratnih informacija od revidiranih subjekata kod kojih je u proteklih 12 mjeseci obavljena interna revizija. Odgovori dobiveni od revidiranih subjekata mogu naglasiti područja za daljnji rad u unapređivanju rada interne revizije.

Od eksperata DNB-a koji su 2016. godine vršili eksternu evaluaciju i validaciju rezultata interne samoprocjene u sklopu programa eksterne procjene kvaliteta funkcije interne revizije dobili smo izvještaj u kojem je navedeno da je aktivnost interne revizije „Generalno usaglašena“ s međunarodnim okvirom, što je najviša ocjena predviđena programom eksterne procjene.

Shodno navedenim planskim aktima obavljene su revizije određenih funkcija, poslovnih procesa i aktivnosti CBBiH u organizacionim jedinicama u cilju ocjene o adekvatnosti i efikasnosti sistema internih kontrola, ocjene usaglašenosti rada sa zakonima i propisima koji se odnose na CBBiH i internim aktima, planovima, uspostavljenim procedurama, instrukcijama i uputstvima, kao i procjene izloženosti riziku poslovnih procesa. Revizija se provodi na način i po postupcima definiranim Priručnikom o radu interne revizije koji donosi glavni interni revizor. Kontinuirano se prati zakonska i međunarodna profesionalna regulativa za oblast interne revizije i u skladu s promjenama vrši se usaglašavanje navedenog Priručnika.

2.11 Ostalo

2.11.1 Upravljanje ljudskim resursima

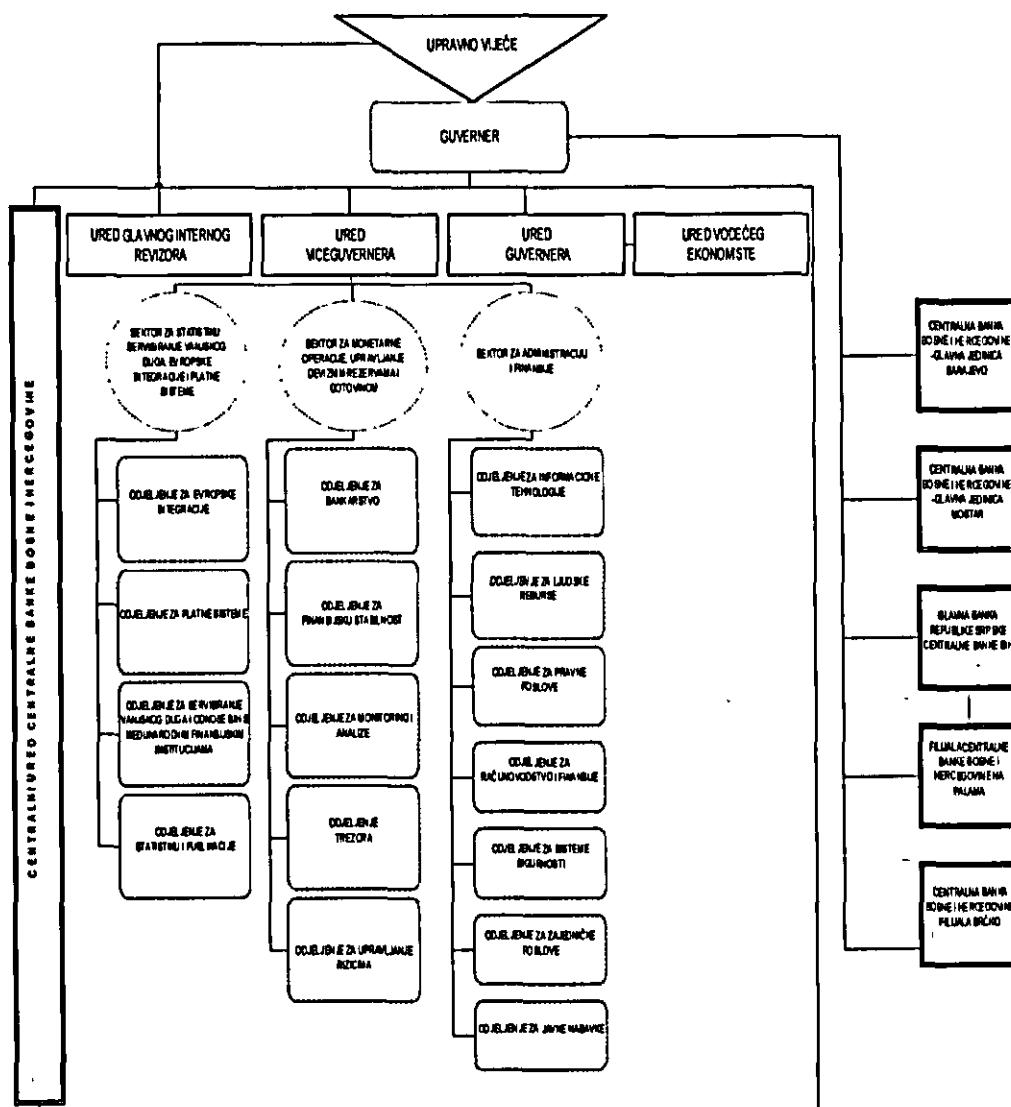
Najviši organ CBBiH je Upravno vijeće (UV), koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju CBBiH u skladu s ovlaštenjima utvrđenim Zakonom. Upravno vijeće čine guverner, koji predsjedava Vijećem, i četiri člana (Tabela 2.7). Upravu Centralne banke čine guverner i tri viceguvernera koje je imenovao guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Zadatak Uprave je operativno rukovođenje poslovanjem Centralne banke. Svaki je viceguverner neposredno odgovoran za rad jednog sektora Centralne banke (vidjeti organizacijsku shemu CBBiH).

Tabela 2.7: Rukovodna struktura CBBiH na kraju 2018. godine

Upravno vijeće CBBiH	dr. Senad Softić, predsjedavajući
	mr. Anika Kolobarč, član
	dr. Šenfilsović, član
	mr. Trivo Marinković, član
	dr. Ljubša Vladušić, član
Uprava CBBiH	dr. Senad Softić, glavni izvršni funkcioner CBBiH
	mr. Ernadina Bajrović, viceguverner nadležan za Sektor za administraciju i finansije
	dr. Milica Lakić, viceguverner nadležan za Sektor za monetarne operacije, upravljanje deviznim rezervama i gotovinom
	Želimir Raspudić, viceguverner nadležan za Sektor za statistiku, servisiranje vanjskog duga, evropske integracije i platne sisteme

Izvor: CBBiH.

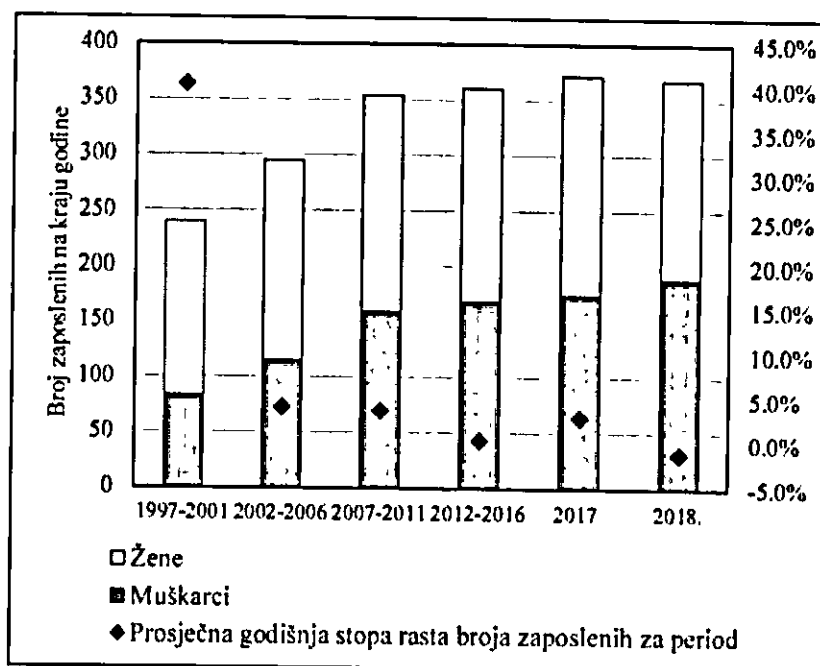
Organizaciona shema Centralne banke Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2018. godine

Na dan 31.12.2018. godine u CBBiH bilo je zaposleno 363 službenika u radno pravnom statusu na neodređeno i određeno vrijeme i pet službenika kojima prava i obaveze iz radnog odnosa na neodređeno vrijeme miruju zbog korištenja neplaćenog odsustva s rada. Broj zaposlenih je u godinama neposredno nakon uspostavljanja CBBiH rastao dosta brzo jer je rastao i broj funkcija koje je CBBiH preuzela (Grafikon 2.18). Umjeren rast zaposlenih u periodu 2002–2010. omogućio je razvoj osnovnih funkcija CBBiH kroz strateški odabir profila kadrova koji su bili neophodni za dalje unapređenje efikasnosti poslovanja. Umjereni rast u skladu sa potrebama posla i poslovnih procesa je nastavljen i u periodu do 2017. godine, da bi u 2018. godini bilo zabilježeno smanjenje ukupnog broja zaposlenih u odnosu na 2017.godinu. Grafikon također

sugerira da se vremenom korigirala i inicijalna spolna nejednačenost u strukturi zaposlenih. Od ukupnog broja službenika na kraju 2018. godine 51,36% bile su žene. Prosječna starost službenika bila je 46 godina.

Grafikon 2.18: Broj zaposlenih u CBBiH

Izvor: CBBiH. Napomena: Broj zaposlenih je stanje na kraju perioda.

Od ukupnog broja službenika 76,90% bili su s visokom stručnom spremom, a od toga deset doktora nauka i 64 magistara.

Tokom 2018. godine CBBiH je nastavila ulaganje u razvoj svojih službenika, unapređenje njihovih znanja i vještina u cilju unapređenja poslovnih procesa i sveukupnog poslovanja te povećanja motivacije službenika. Službenici su učestvovali na edukacijama koje obrađuju teme usko vezane s djelokrugom rada organizacionih dijelova i oblika u koje su raspoređeni, strateškim ciljevima CBBiH, oblastima od posebnog interesa određenih Programom obuke za 2018. godinu, kao i potrebama i mogućnostima CBBiH. Edukacije službenika realizirane su po programima edukacija koje organizuju vanjski ponuđači i CBBiH, angažiranjem fizičkih, pravnih lica ili službenika CBBiH koji za to imaju potrebna znanja i vještine. Prvenstveno su odobravane edukacije na teritoriji BiH, a ukoliko nije bilo odgovarajućeg programa za edukaciju koji se provodi u zemlji, za specifične teme, odobravale su se edukacije službenika u

inozemstvu, s tim da je prednost data u cjelosti ili djelimično sponzoriranim programima edukacija koje nude druge centralne banke.

U cilju osiguranja prijenosa znanja i iskustva stečenog učešćem na usavršavanju kao i unapređenja poslovnih procesa CBBiH svaki je službenik bio dužan nakon usavršavanja dostaviti izvještaj o edukaciji koristeći za to propisani obrazac, u kojem je između ostalog bio dužan navesti prijedloge za implementaciju stečenog znanja u CBBiH, organizirati prezentaciju na kojoj učestvuju i službenici drugih organizacionih jedinica te dostaviti elektronski materijal s edukacije radi objave na intranet-stranici CBBiH.

2.11.2 Komuniciranje s javnosti i društveno odgovorno poslovanje

U toku 2018. godine CBBiH je intenzivno informirala javnost o svojim redovnim aktivnostima, ali i drugim događanjima za koja su mediji bili zainteresirani. Izrađeni su i Akcijski plan za implementiranje Strategije komuniciranja CBBiH 2017–2021. godine te Plan kriznog komuniciranja CBBiH.

Svojim aktivnostima vezanim za odnose s javnošću CBBiH je kao i do sada nastojala sačuvati reputaciju odgovorne i profesionalne institucije, koja uživa povjerenje najvećeg broja građana i privrednih subjekata. U javnim istupima CBBiH nastojala je prezentirati javnosti svoju ulogu u očuvanju monetarne i finansijske stabilnosti, posebno u složenim i otežanim uvjetima investiranja deviznih rezervi na međunarodnim finansijskim tržištima koji su bili izraženi i u toku 2018. godine, a koji su se odrazili i na prihode CBBiH. U skladu sa Strategijom komuniciranja o utjecaju kretanja na finansijskim tržištima na finansijsko poslovanje CBBiH, nastavili smo informirati javnost, a pokušali smo osigurati razumijevanje aktivnostima u vezi s ulaganjem deviznih rezervi CBBiH u izmijenjenim složenim okolnostima.

Također, CBBiH je počela s održavanjem brifinga za predstavnike medija s ciljem razmjene mišljenja novinara i bankarskih stručnjaka, a kako bi se omogućilo dovoljno podataka za lakše razumijevanje i relevantno informiranje javnosti o nadležnostima CBBiH, njenom poslovanju, kao i okruženju u kojem ona posluje.

Imajući u vidu činjenicu da je i 2018. godina bila u znaku intenzivnijih aktivnosti u pogledu evropskih integracija na razini BiH, CBBiH je nastavila davati svoj doprinos izradi Akcijskog plana za implementaciju Komunikacijske strategije za informiranje javnosti o procesu pristupanja BiH Evropskoj uniji.

Pored spomenutih unapređenja u poslovnim funkcijama, tokom 2018. godine realizirano je više aktivnosti koje su znatno doprinijele vizibilitetu i promociji CBBiH, a od kojih se mogu izdvojiti:

- Organiziranje međunarodne istraživačke konferencije pod nazivom „Budućnost gotovog novca“, u suorganizaciji s USAID FINRA, na kojoj su učestvovali domaći i međunarodni eksperti, predstavnici središnjih banaka iz Evrope i regije te međunarodnih finansijskih institucija;
- Obilježavanje 20. godišnjice KM, uz promoviranje prigodne poštanske marke;
- Obilježavanje Svjetskog dana štednje u mjestima sjedišta glavnih jedinica i podružnica CBBiH;
- Obilježavanje Svjetske sedmice novca, održavanjem upriličene debate.

I u prošloj godini među mlađom populacijom zabilježen je veliki interes za rad CBBiH te su u okviru aktivnosti institucije na finansijskoj edukaciji organizirane posjete učenika osnovnih i srednjih škola i fakulteta iz svih dijelova BiH te inozemstva, a u toku predavanja, koja su bila prilagođena različitim uzrastima i oblastima interesiranja, nastojalo se mladima približiti CBBiH, njenu ulogu i aktivnosti. Također, predstavnici CBBiH i partnerske organizacije i sami su išli u posjetu srednjim školama u svrhu održavanja edukativnih radionica. U saradnji s partnerskom organizacijom pripremane su i upriličene publikacije na temu finansijske edukacije i inkluzije i za druge kategorije populacije.

Centralna je banka nastavila s praksom stipendiranja djece svojih preminulih službenika, a i u 2018. godini organizirana je redovna akcija dobrovoljnog darivanja krvi.

3. Finansijski izvještaji i Izvještaj nezavisnog vanjskog revizora

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ I IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG VANJSKOG REVIZORA POSTAJU DIO GODIŠNJEG IZVJEŠTAJA U OBJAVLJENOJ VERZIJI, NAKON PODNOŠENJA PARLAMENTARNOJ SKUPŠTINI BIH.

4. Publikacije i web-servisi

Mjesečni ekonomski pregled	Kratka informacija o posljednim trendovima u makroekonomskom okruženju, koja se od maja 2013. godine objavljuje na web-stranici CBBiH. Publikacija je do tada bila interna.
Bilten	Kvartalna publikacija, obuhvata podatke monetarne i finansijske statistike, podatke o platnim transakcijama, podatke realnog sektora i podatke platnog bilansa Bosne i Hercegovine.
Godišnji izvještaj	Publikacija sadrži izvještaj o poslovanju CBBiH u toku godine i finansijski izvještaj, koje CBBiH dostavlja Predsjedništvu BiH i Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.
Izvještaj o finansijskoj stabilnosti	Godišnja publikacija sadrži ocjenu rizika koji proizlaze iz makroekonomskog okruženja i trendova u finansijskom sistemu te procjenu otpornosti sistema na identificirane rizike.
Specijalne teme istraživanja	Povremena publikacija koja se objavljuje na web-stranici CBBiH.
Monografija CBBiH	Jubilarna publikacija povodom obilježavanja dvadesete godišnjice CBBiH
WEB-STRANICA www.cbbh.ba e-mail: contact@cbbh.ba pr@cbbh.ba TWITTER@CBBiH	Otvorenost i transparentnost djelovanja CBBiH smatra izuzetno važnim za vjerodostojnost, javnu odgovornost i povjerenje koje uživa među stanovništvom i drugim institucijama u BiH i u međunarodnim institucijama. Na osnovi Pravilnika o radu CBBiH, CBBiH ima obavezu da obavještava javnost o svom radu davanjem blagovremenih informacija, objavljivanjem izvještaja, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za štampu. Web-stranica CBBiH postoji od 1998. Sadrži osnovne podatke o CBBiH, Zakon o CBBiH, prezentira novčanice i kovanice Bosne i Hercegovine te numizmatička izdanja CBBiH; na stranici se također može naći veliki broj publikacija i statističkih podataka (godišnji izvještaji, mjesečni bilansi stanja, kvartalni bilteni, izvještaj o finansijskoj stabilnosti, platni bilans BiH, platni promet...) te spisak svih komercijalnih banaka u BiH. Publikacije i statistički podaci objavljuju se u općeprihvaćenim formatima DOC, XLS i PDF. Na

	stranici se također objavljuje kursna lista, koja se mijenja jednom dnevno te ostale relevantne novosti i saopćenja za javnost. Materijal se objavljuje na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku. U 2013. godini CBBiH je radi povećanja otvorenosti i transparentnosti te dosezanja što širih društvenih slojeva pokrenula službeni profil na društvenoj mreži Twitter. Putem tog profila objavljuju se podaci koji se inače objavljuju na web-stranici banke www.cbbh.ba, kao i dodatne informacije i podaci za koje postoji procjena da su relevantni. Način komunikacije prilagođen je ciljanoj javnosti.
--	--

5. STATISTIČKE TABELE

T01: Glavni ekonomski indikatori									
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.*
Nominalni BDP BiH, (u milionima KM) tekuće cijene ¹⁾	25.365	26.231	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	32.954
Stopa realnog rasta BDP-a (u %) ¹⁾	0,9	1,0	-0,8	2,4	1,2	3,1	3,1	3,2	3,2
Stopa rasta indeksa potrošačkih cijena (CPI) u BiH ²⁾	u procentima								
Prosječna godišnja stopa rasta CPI	2,1	3,7	2,1	-0,1	-0,9	-1,0	-1,1	1,2	1,4
Godišnja stopa rasta CPI za decembar	3,1	3,1	1,8	-1,2	-0,4	-1,3	-0,3	1,3	1,6
Budžet opšte vlade ³⁾	u procentima BDP-a								
Prihodi	42,9	43,3	43,8	42,7	43,8	43,0	42,7	43,1	...
Rashodi ⁴⁾	45,3	44,6	45,8	44,8	45,8	42,3	41,5	40,5	...
Saldo	-2,4	-1,2	-2,0	-2,2	-2,0	0,7	1,2	2,6	...
Novac i kredit	u procentima BDP-a								
Novac u širem smislu (M2)	53,7	55,0	56,9	60,1	63,1	65,2	67,5	70,5	73,4
Kredit nevladinim sektorima	54,0	54,4	56,1	56,5	56,2	55,0	54,3	55,6	56,0
Platni bilans									
Bruto devizne rezerve									
U milionima KM	6.458	6.424	6.509	7.068	7.826	8.606	9.531	10.557	11.623
U milionima USD	4.372	4.569	4.274	4.797	5.309	4.883	5.391	6.083	6.806
U mjesecima uvoza robe i usluga	6,0	5,3	5,3	5,8	6,1	6,8	7,3	7,2	7,5
Saldo tekućeg računa									
U milionima KM	-1.531	-2.483	-2.266	-1.425	-2.005	-1.513	-1.391	-1.476	-1.371,2
U milionima USD	-1.037	-1.766	-1.488	-967	-1.360	-858	-787	-850	-827,2
U procentima BDP-a	-6,0	-9,5	-8,6	-5,3	-7,3	-5,3	-4,7	-4,7	-4,2
Saldo robne razmjene									
U milionima KM	-7.186	-7.827	-7.779	-7.099	-7.874	-7.191	-7.061	-7.384	-7.528,7
U milionima USD	-4.866	-5.566	-5.108	-4.817	-5.342	-4.080	-3.994	-4.255	-4.542,2
U procentima BDP-a	-28,3	-29,8	-29,7	-26,5	-28,8	-25,2	-23,6	-23,5	-22,8
Vanjski dug sektora vlade ⁵⁾									
U milionima KM	6.291	6.663	7.212	7.563	8.442	8.691	8.871	8.146	8.179
U milionima USD	4.272	4.408	4.861	5.330	5.249	4.855	4.781	4.995	4.790
U procentima BDP-a	24,8	25,4	27,5	28,2	30,9	30,4	29,2	26,0	24,8
Servisiranje vanjskog duga sektora vlade ⁵⁾									
U milionima KM	301	340	413	685	761	581	723	983	955
U milionima USD	204	242	271	465	516	330	409	567	576
U procentima Izvoza robe i usluga	4,0	4,0	4,9	7,6	8,2	5,8	6,8	7,8	7,0

Napomena:

1) Izvor: Agencija za statistiku BiH, Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, rashodnom i dohodovnom 2017., januar 2019. Podatak o prosječnom godišnjem kursu BAM/USD Izvor je CBBiH.

*BDP za 2018. godinu je procjena Međunarodnog monetarnog fonda, te se koristi kao preliminarni podatak, do objavljivanja službenog BDP-a od strane Agencije za statistiku BiH.

2) Izvor: Agencija za statistiku BiH

3) Izvor: GFS, Centralna banka BiH

4) Rashodi uključuju i neto nabavku stalnih sredstava.

5) Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

**Podaci revidirani od 2009. godine u skladu s primljenim izvještajem od Ministarstva finansija i trezora BiH od 01.02.2019. i uključuju kredit JP Putevi RS i direktan dug Brčko Distrikta.

T02: Bruto domaći proizvod Bosne i Hercegovine (tekuće cijene)

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Nominalni BDP, (u milionima KM)	25.365	26.231	26.223	26.779	27.359	28.589	29.904	31.376	32.954
Nominalni BDP (u milionima USD)	17.174	18.655	17.221	18.173	18.566	16.220	16.914	18.079	19.882
BDP po stanovniku BiH (u KM)	7.165	7.414	7.418	7.584	7.759	8.127	8.517	8.954	9.421
BDP po stanovniku BiH (u USD)	4.851	5.273	4.872	5.147	5.265	4.611	4.818	5.160	5.684
Godišnji rast realnog BDP (u%)	0,9	1,0	-0,8	2,4	1,2	3,1	3,1	3,2	3,2
Broj stanovnika (u hiljadama) ¹⁾	3.541	3.538	3.535	3.531	3.526	3.518	3.511	3.504	3.498
Prosječni godišnji kurs BAM/USD	1,476900	1,406117	1,522700	1,473557	1,474019	1,762605	1,768011	1,735482	1,657498

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Bruto domaći proizvod prema proizvodnom, rashodnom i dohodovnom 2017., januar 2019. Podatak o prosječnom godišnjem kursu BAM/USD izvor je CBBiH.

1) Procjena broja stanovnika za 2018. godinu uključuje dostupne podatke o prirodnom prirastu sa krajem septembra 2018. godine; Izvor: Agencija za statistiku BiH

* BDP za 2018. godinu je procjena Međunarodnog monetarnog fonda, te se koristi kao preliminarni podatak, do objavljivanja službenog BDP-a od strane Agencije za statistiku BiH.

T03: Indeks industrijske proizvodnje

Godina	Mjesec	Mjesec / Isti mjesec prethodne godine			Period / Isti period prethodne godine		
		FBIH	RS	BiH	FBIH	RS	BiH
2006.	12.	106,7	128,5	...	110,4	119,1	...
2007.	12.	98,4	102,0	...	108,6	101,4	106,6
2008.	12.	109,4	199,6	...	107,9	116,8	107,3
2009.	12.	90,1	121,0	95,5	88,4	119,0	96,7
2010.	12.	112,7	114,1	108,7	104,2	105,0	101,6
2011.	12.	93,6	93,9	100,4	102,5	104,7	105,6
2012.	12.	99,6	98,5	95,2	95,7	95,8	94,8
2013.	12.	107,7	104,7	107,0	107,4	104,1	106,4
2014.	12.	97,9	99,8	98,7	100,1	100,6	100,2
2015.	12.	101,7	99,5	101,7	102,2	103,0	101,9
2016.	12.	103,0	120,0	107,5	102,6	108,2	104,4
2017.	12.	101,5	97,3	99,6	103,8	101,2	103,1
2018.	12.	98,2	96,9	97,7	100,8	104,2	101,6
2018.	01.	113,1	98,2	108,4	113,1	98,2	108,4
	02.	103,8	105,2	103,6	108,3	101,8	105,9
	03.	101,4	106,3	103,3	105,8	103,4	105,0
	04.	101,4	112,6	102,6	104,7	105,8	104,4
	05.	99,0	121,2	105,7	103,5	108,8	104,7
	06.	96,5	95,6	96,0	102,3	106,3	103,1
	07.	99,5	114,1	104,1	101,9	107,5	103,3
	08.	97,2	98,1	97,4	101,2	106,3	102,5
	09.	99,9	103,7	100,7	101,1	106,0	102,3
	10.	102,2	105,9	102,8	101,2	106,0	102,4
	11.	100,0	95,1	98,3	101,1	104,9	102,0
	12.	98,2	96,9	97,7	100,8	104,2	101,6

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Napomena: Indeks industrijske proizvodnje za period / isti period prethodne godine u decembru predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T04: Indeks potrošačkih cijena za BiH (CPI)

Godina	Mjesec	Mjesec/prethodni mjesec tekuće godine	Mjesec/isti mjesec prethodne godine	Period/isti period prethodne godine
2006.	12.	...	104,6	106,1
2007.	12.	...	104,9	101,5
2008.	12.	...	103,8	107,4
2009.	12.	...	100,0	99,6
2010.	12.	...	103,1	102,1
2011.	12.	...	103,1	103,7
2012.	12.	...	101,8	102,1
2013.	12.	...	98,8	99,9
2014.	12.	...	99,6	99,1
2015.	12.	...	98,8	99,0
2016.	12.	...	99,7	98,9
2017.	12.	...	101,3	101,2
2018.	12	...	101,6	101,4
2018.	01.	100,2	100,3	100,3
	02.	101,0	100,9	100,6
	03.	100,4	101,1	100,8
	04.	99,6	101,0	100,8
	05.	100,2	101,3	100,9
	06.	100,0	101,9	101,2
	07.	99,3	101,8	101,2
	08.	99,9	101,8	101,3
	09.	100,5	101,7	101,3
	10.	100,9	101,8	101,4
	11.	100,1	101,8	101,4
	12.	101,1	101,6	101,4

Izvor: Agencija za statistiku BiH od 2006. a do 2006. Federalni zavod za statistiku FBiH i Republički zavod za statistiku RS.

Napomena: Do 2006. prikazan je indeks cijena na malo na nivou BiH i izračunat je kao ponderisani prosjek mjesečnih indeksa cijena entiteta, gdje ponder predstavlja učešće entiteta u BDP-u (vidi napomenu T01).

Za 2006. i dalje prikazan je indeks potrošačkih cijena.

Indeks cijena za period/isti period prethodne godine u decembru predstavlja godišnji indeks u odnosu na prethodnu godinu.

T05: Prosječne bruto i neto plate i penzije
- u KM -

Godina	Mjesec	Bruto plate				Neto plate				Penzije		
		FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko	BiH	FBIH	RS	Brčko
1998.		507	258	...	454	329	172	...	296	153	...	...
1999.		551	314	...	503	374	216	...	343	174	87	...
2000.		607	387	...	539	413	277	...	372	176	115	...
2001.		652	444	792	598	443	309	504	409	170	105	...
2002.		710	528	1.031	660	483	347	676	446	189	120	138
2003.		771	576	1.057	717	524	379	695	484	192	133	148
2004.		785	643	1.076	748	533	423	707	505	203	166	169
2005.		820	707	1.050	798	558	465	676	538	221	190	188
2006.		887	793	1.048	869	603	521	674	586	238	215	208
2007.		974	875	1.088	935	662	585	684	645	284	230	243
2008.		1.105	1.132	1.139	1.113	751	755	730	752	340	309	310
2009.		1.204	1.204	1.194	1.204	792	788	769	790	346	335	326
2010.		1.223	1.199	1.234	1.217	804	784	797	798	341	321	316
2011.		1.248	1.326	1.262	1.271	819	809	800	816	349	321	319
2012.		1.266	1.349	1.271	1.290	830	818	819	826	351	312	311
2013.		1.275	1.333	1.266	1.291	835	808	817	827	348	318	310
2014.		1.272	1.334	1.265	1.183	833	825	814	830	367	333	323
2015.		1.269	1.339	1.275	1.289	830	831	821	830	368	343	327
2016.		1.283	1.343	1.290	1.301	839	836	830	838	370	342	326
2017.		1.318	1.331	1.304	1.321	860	831	838	851	372	344	326
2018.		1.365	1.357	1.363	1.363	888	857	872	879	395	361	342
2018.	01.	1.363	1.321	1.338	1.351	888	825	856	870	374	351	329
	02.	1.306	1.349	1.320	1.319	852	841	842	849	377	351	329
	03.	1.353	1.346	1.344	1.351	881	840	860	869	384	351	332
	04.	1.338	1.345	1.340	1.341	872	840	862	863	409	358	340
	05.	1.378	1.356	1.365	1.371	896	847	873	881	402	358	343
	06.	1.353	1.360	1.384	1.356	881	849	884	872	401	367	347
	07.	1.368	1.361	1.368	1.366	891	848	875	878	401	367	348
	08.	1.389	1.364	1.376	1.382	898	852	880	888	400	367	348
	09.	1.344	1.368	1.363	1.351	875	881	872	877	400	367	348
	10.	1.383	1.372	1.384	1.379	899	884	886	894	399	367	348
	11.	1.395	1.364	1.397	1.386	907	880	892	899	399	367	348
	12.	1.405	1.382	1.383	1.398	914	891	885	906	399	366	348

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku FBiH, Republički zavod za statistiku RS i Statistički biro Brčko distrikta.

Napomena: Od 1. 1. 2006. u bruto i neto plate na nivou BiH uključene su i plate Brčko distrikta.

T06: Monetarni agregati
- na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Depoziti banaka kod monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti	Rezervni novac	M1	QM	M2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11=3+4+5	12=6+7	13=8+9+10	14=12+13
2006.	12.	2.154,2	2.891,9	10,5	1.978,3	2.761,4	1.365,4	691,3	3.105,4	5.056,6	4.739,8	5.162,0	9.901,8
2007.	12.	2.439,7	3.777,1	12,2	2.185,3	3.546,6	1.726,5	833,8	3.661,1	6.229,0	5.731,9	6.221,3	11.953,2
2008.	12.	2.552,4	3.144,2	7,4	2.302,4	3.388,8	1.776,2	1.107,2	3.864,7	5.704,0	5.691,2	6.748,1	12.439,3
2009.	12.	2.267,7	3.375,1	6,0	2.009,5	3.536,3	1.844,3	1.078,0	4.241,0	5.648,9	5.545,8	7.163,3	12.709,1
2010.	12.	2.497,5	3.393,5	8,7	2.210,8	3.689,2	1.991,0	1.209,8	4.526,4	5.899,7	5.900,0	7.727,2	13.627,1
2011.	12.	2.645,1	3.192,8	11,1	2.366,4	3.819,0	2.285,7	1.100,1	4.846,1	5.848,9	6.185,5	8.231,9	14.417,4
2012.	12.	2.747,5	3.040,6	13,5	2.414,3	3.728,4	2.672,7	1.052,9	5.041,4	5.801,7	6.142,7	8.767,0	14.909,7
2013.	12.	2.909,9	3.475,3	15,9	2.542,3	4.153,3	3.006,3	1.189,3	5.202,4	6.401,0	6.695,6	9.398,0	16.093,6
2014.	12.	3.210,5	3.751,1	38,3	2.814,0	4.496,4	3.377,3	1.301,2	5.280,0	6.999,9	7.310,4	9.958,5	17.268,9
2015.	12.	3.499,5	4.063,5	51,7	3.055,3	5.125,6	3.562,6	1.360,4	5.543,3	7.614,7	8.180,9	10.466,3	18.647,2
2016.	12.	4.066,8	4.269,1	52,0	3.401,2	5.899,8	3.883,0	1.535,6	5.478,0	8.387,9	9.301,0	10.896,6	20.197,6
2017.	12.	4.319,4	5.033,1	76,1	3.648,1	6.924,4	4.091,6	1.816,2	5.636,1	9.428,5	10.572,5	11.543,8	22.116,3
2018.	12.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1
2018.	01.	4.282,9	5.191,4	86,5	3.532,9	7.080,7	4.084,6	1.852,9	5.674,9	9.560,8	10.613,6	11.612,4	22.226,0
	02.	4.302,9	5.100,7	85,9	3.564,6	7.057,2	4.091,0	1.863,2	5.682,6	9.489,5	10.621,9	11.636,8	22.258,6
	03.	4.342,7	5.205,3	85,8	3.637,7	7.085,6	4.088,1	1.889,1	5.680,9	9.633,8	10.723,3	11.658,1	22.381,4
	04.	4.407,7	5.168,7	98,2	3.675,7	7.263,1	4.103,2	1.877,5	5.674,2	9.674,7	10.938,8	11.654,9	22.593,7
	05.	4.452,1	5.077,4	97,8	3.680,4	7.423,4	4.130,0	1.912,5	5.681,0	9.627,3	11.103,8	11.723,6	22.827,4
	06.	4.515,4	5.024,3	98,1	3.756,0	7.467,9	4.143,6	2.030,8	5.686,8	9.637,8	11.223,9	11.861,2	23.085,2
	07.	4.621,4	5.191,6	110,2	3.852,6	7.751,3	4.141,8	1.944,6	5.686,0	9.923,2	11.603,9	11.772,4	23.376,3
	08.	4.717,6	5.339,0	110,7	3.929,3	7.933,9	4.168,9	1.983,9	5.682,6	10.167,4	11.863,2	11.835,5	23.698,7
	09.	4.717,2	5.437,8	112,6	3.946,4	8.046,8	4.140,1	1.966,6	5.740,1	10.267,6	11.993,2	11.846,8	23.840,0
	10.	4.693,0	5.348,5	126,2	3.878,9	8.141,8	4.142,1	2.016,2	5.759,3	10.167,7	12.020,6	11.917,6	23.938,2
	11.	4.670,3	5.432,5	125,4	3.870,6	8.075,0	4.168,9	1.954,4	5.785,0	10.228,2	11.945,6	11.908,3	23.853,9
	12.	4.750,6	5.523,3	125,5	3.978,6	8.166,4	4.302,2	1.961,4	5.782,4	10.399,4	12.145,1	12.046,0	24.191,1

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 44.

Napomena: Gotovina izvan monetarnih vlasti je preuzeta iz Bilansa stanja CBBiH i predstavlja gotov novac izvan Centralne banke (monetarnih vlasti). Depoziti komercijalnih banaka predstavljaju sredstva komercijalnih banaka na računima kod CBBiH. Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora kod monetarnih vlasti predstavljaju depozite drugih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Centralna vlada predstavlja Institucije BiH, vlade entiteta, entitetske fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Fondovi socijalne sigurnosti/zaštite na entitetskom nivou (iz Federacije BiH: Fond PIO, Fond zdravstva Federacije BiH, Fond za zapošljavanje Federacije BiH, a iz Republike Srpske: Fond penzijsko-invalidskog osiguranja RS, Fond zdravstva RS, Fond za zapošljavanje RS i Fond za dječju zaštitu RS) klasifikovani su na nivo centralne vlade. Gotovina izvan banaka je preuzeta iz Bilansa stanja CBBiH (tabela 8) i predstavlja gotov novac u opticaju izvan Centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Prenosivi ili transferabilni depoziti u domaćoj valuti su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavljaju depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Ostali depoziti u domaćoj valuti, prenosivi i ostali depoziti u stranoj valuti su preuzeti iz Monetarnog pregleda (tabela 7) i predstavljaju depozite necentralne vlade (depozite kantona i općina), depozite javnih i privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i depozite ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) je u cijelosti preuzet iz Bilansa stanja CBBiH (tabela 8), a čine ga gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim centralne vlade) kod monetarnih vlasti. Prema nacionalnoj definiciji, novčanu masu čine svi prenosivi i ostali depoziti domaćih nebankarskih i nevladinih sektora, kao i sektora lokalne vlade u domaćoj i stranoj valuti. Depoziti entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite priključeni su centralnoj vladi na entitetskom nivou i time isključeni iz Novčane mase ili Monetarnih agregata. Monetarni agregat M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Monetarni agregat QM je definisan kao Istolmena pozicija u Monetarnom pregledu (tabela 7) i obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM.

T07: Monetarni pregled

na kraju perioda, u milionima KM -

AKTIVA												
Godina	Mjesec	Neto strana aktiva			Potraživanja od domaćih sektora							Ukupno
		Strana aktiva	Strana pasiva	5 = 3+4	Potraživanja od centralne vlade (neto)	Potraživanja od kantona i opština	Potraživanja od nefinansijskih javnih preduzeća	Potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća	Potraživanja od ostalih finansijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora	12 = 6+...+11	
1	2	3	4	5 = 3+4	6	7	8	9	10	11	12 = 6+...+11	13 = 5+12
2006.	12.	7.835,7	-3.696,4	4.139,3	-971,9	62,3	248,3	4.086,1	89,4	4.450,8	7.965,0	12.104,3
2007.	12.	10.285,0	-4.818,5	5.466,5	-2.378,4	96,1	271,3	5.315,7	159,6	5.793,5	9.257,9	14.724,4
2008.	12.	9.429,7	-6.000,0	3.429,7	-1.655,8	148,3	256,4	6.751,6	169,2	6.804,5	12.474,1	15.903,8
2009.	12.	9.430,9	-5.386,9	4.043,9	-1.294,6	195,6	268,2	6.682,5	103,0	6.411,3	12.365,8	16.409,8
2010.	12.	9.300,8	-4.397,0	4.903,8	-996,9	270,8	351,3	6.965,5	80,2	6.424,3	13.095,3	17.999,1
2011.	12.	9.175,9	-3.779,7	5.396,2	-440,3	323,1	360,2	7.166,9	94,0	6.770,1	14.274,0	19.670,2
2012.	12.	9.044,2	-3.559,7	5.484,4	-182,6	386,3	390,9	7.473,1	73,7	6.874,4	15.015,8	20.500,2
2013.	12.	9.733,5	-3.330,9	6.402,6	-19,1	422,5	451,6	7.556,4	67,4	7.133,6	15.612,5	22.015,1
2014.	12.	10.479,7	-2.961,1	7.518,6	71,0	509,1	443,6	7.452,0	61,3	7.502,5	16.039,4	23.557,9
2015.	12.	11.107,9	-2.614,6	8.493,3	160,1	537,2	400,0	7.452,6	74,6	7.875,3	16.499,8	24.993,1
2016.	12.	12.199,0	-2.476,4	9.722,6	101,8	517,8	375,6	7.743,9	67,2	8.155,8	16.962,0	26.684,6
2017.	12.	13.372,4	-2.589,5	10.782,9	-148,7	511,5	406,2	8.354,5	96,5	8.689,3	17.909,4	28.692,2
2018.	12	15.505,5	-3.041,1	12.464,4	-464,7	496,0	428,0	8.654,6	136,8	9.306,3	18.556,9	31.021,4
2018.	01.	13.305,2	-2.362,0	10.943,2	-119,0	500,7	399,6	8.314,2	85,1	8.705,3	17.885,9	28.829,1
	02.	13.184,6	-2.241,9	10.942,6	-205,5	494,9	398,9	8.443,0	87,7	8.732,1	17.951,1	28.893,7
	03.	13.601,3	-2.424,5	11.176,9	-379,1	485,5	390,0	8.543,9	93,4	8.820,8	17.954,5	29.131,3
	04.	13.908,9	-2.565,1	11.343,8	-444,1	486,5	400,8	8.532,2	92,6	8.908,7	17.976,6	29.320,4
	05.	14.193,5	-2.738,2	11.455,3	-401,0	487,4	403,2	8.506,1	97,1	8.997,6	18.090,5	29.545,7
	06.	14.447,9	-2.930,5	11.517,4	-409,0	481,3	415,6	8.601,9	122,6	9.063,3	18.275,8	29.793,2
	07.	14.664,3	-2.876,2	11.788,2	-356,5	473,8	418,4	8.609,0	124,0	9.129,5	18.398,3	30.186,5
	08.	15.007,1	-2.837,0	12.170,1	-388,8	494,5	412,2	8.556,6	124,6	9.176,1	18.375,1	30.545,3
	09.	15.082,4	-2.779,6	12.302,9	-418,5	491,9	415,8	8.577,2	127,8	9.223,4	18.417,6	30.720,4
	10.	15.016,8	-2.792,2	12.224,6	-371,8	494,5	424,7	8.680,7	125,2	9.276,2	18.629,6	30.854,2
	11.	15.196,1	-2.824,5	12.371,6	-541,7	493,3	424,3	8.602,5	127,9	9.278,8	18.385,1	30.756,7
	12.	15.505,5	-3.041,1	12.464,4	-464,7	496,0	428,0	8.654,6	136,8	9.306,3	18.556,9	31.021,4

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 44.

Napomena: Monetarni pregled prikazuje konsolidovane podatke Bilansa stanja CBBiH - monetarnih vlasti (tabela 8) i Konsolidovanog bilansa komercijalnih banaka BiH (tabela 9). Neto strana aktiva predstavlja razliku između zbir stranih aktiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH i zbir stranih pasiva CBBiH - monetarnih vlasti i komercijalnih banaka BiH. Domaći krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka od svih domaćih sektora uz napomenu da su potraživanja od centralne vlade iskazana u neto iznosu, tj. umanjena za depozite centralne vlade kod CBBiH i kod komercijalnih banaka BiH. Centralna vlada predstavlja Institucije BiH, vlade entiteta, entitetske Fondove socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Prema novoj metodologiji, fondovi socijalne sigurnosti/zaštite se klasifikuju na nivo centralne vlade kao entitetski vanbudžetski fondovi, što se direktno odražava na podatke o neto potraživanjima od centralne vlade u Monetarnom pregledu.

T07: Monetarni pregled

- na kraju perioda, u milionima KM -

PASIVA														
Novčana masa (M2)														
Novac (M1)														
Kvazi-novac (QM)														
Godina	Mjesec	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti		Prenosivi depoziti u stranoj valuti	Ostali depoziti u domaćoj valuti	Ostali depoziti u stranoj valuti			Vrijednosni papiri	Kredit	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=6+7+8	10=5+9	11	12	13	14	15=10+...+14
2006.	12.	1.978,3	2.761,4	4.739,8	691,3	1.365,4	3.105,4	5.162,0	9.901,8	0,0	114,0	1.897,3	191,2	12.104,3
2007.	12.	2.185,3	3.546,6	5.731,9	833,8	1.726,5	3.661,1	6.221,3	11.953,2	5,2	106,1	2.355,0	304,9	14.724,4
2008.	12.	2.302,4	3.388,8	5.691,2	1.107,2	1.776,2	3.864,7	6.748,1	12.439,3	17,9	264,3	2.770,9	411,4	15.903,8
2009.	12.	2.009,5	3.536,3	5.545,8	1.078,0	1.844,3	4.241,0	7.163,3	12.709,1	13,6	446,7	2.821,8	418,5	16.409,8
2010.	12.	2.210,8	3.689,2	5.900,0	1.209,8	1.991,0	4.526,4	7.727,2	13.627,1	9,1	595,1	3.042,3	725,4	17.999,1
2011.	12.	2.366,4	3.819,0	6.185,5	1.100,1	2.285,7	4.846,1	8.231,9	14.417,4	0,0	675,3	3.592,8	984,7	19.670,2
2012.	12.	2.414,3	3.728,4	6.142,7	1.052,9	2.672,7	5.041,4	8.767,0	14.909,7	0,0	712,4	3.767,1	1.111,1	20.500,2
2013.	12.	2.542,3	4.153,3	6.695,6	1.189,3	3.006,3	5.202,4	9.398,0	16.093,6	0,0	707,9	3.815,2	1.398,4	22.015,1
2014.	12.	2.814,0	4.496,4	7.310,4	1.301,2	3.377,3	5.280,0	9.958,5	17.268,9	0,0	681,0	3.993,5	1.614,5	23.557,9
2015.	12.	3.055,3	5.125,6	8.180,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	10.466,3	18.647,2	8,0	599,2	4.148,0	1.590,7	24.993,1
2016.	12.	3.401,2	5.899,8	9.301,0	1.535,6	3.883,0	5.478,0	10.896,6	20.197,6	8,0	510,0	4.440,4	1.528,6	26.684,6
2017.	12.	3.648,1	6.924,4	10.572,5	1.816,2	4.091,6	5.636,1	11.543,8	22.116,3	8,0	460,0	4.659,5	1.448,4	28.692,2
2018.	12.	3.978,6	8.166,4	12.145,1	1.961,4	4.302,2	5.782,4	12.046,0	24.191,1	8,0	467,5	4.848,9	1.505,9	31.021,4
2018.	01.	3.532,9	7.080,7	10.613,6	1.852,9	4.084,6	5.674,9	11.612,4	22.226,0	8,0	451,5	4.644,4	1.499,1	28.829,1
	02.	3.564,6	7.057,2	10.621,9	1.863,2	4.091,0	5.682,6	11.636,8	22.258,6	7,9	438,8	4.680,9	1.507,4	28.893,7
	03.	3.637,7	7.085,6	10.723,3	1.889,1	4.088,1	5.680,9	11.658,1	22.381,4	7,9	453,0	4.737,3	1.551,7	29.131,3
	04.	3.675,7	7.263,1	10.938,8	1.877,5	4.103,2	5.674,2	11.654,9	22.593,7	8,0	458,8	4.731,4	1.528,5	29.320,4
	05.	3.680,4	7.423,4	11.103,8	1.912,5	4.130,0	5.681,0	11.723,6	22.827,4	8,0	468,7	4.721,6	1.520,2	29.545,7
	06.	3.756,0	7.467,9	11.223,9	2.030,8	4.143,6	5.686,8	11.861,2	23.085,2	8,0	466,4	4.725,3	1.508,3	29.793,2
	07.	3.852,6	7.751,3	11.603,9	1.944,6	4.141,8	5.686,0	11.772,4	23.376,3	8,0	463,1	4.733,9	1.605,2	30.186,5
	08.	3.929,3	7.933,9	11.863,2	1.983,9	4.168,9	5.682,6	11.835,5	23.698,7	8,0	466,9	4.828,3	1.543,4	30.545,3
	09.	3.946,4	8.046,8	11.993,2	1.966,6	4.140,1	5.740,1	11.846,8	23.840,0	7,9	477,5	4.806,2	1.588,8	30.720,4
	10.	3.878,9	8.141,8	12.020,6	2.016,2	4.142,1	5.759,3	11.917,6	23.938,2	8,0	474,8	4.860,2	1.573,1	30.854,2
	11.	3.870,6	8.075,0	11.945,6	1.954,4	4.168,9	5.785,0	11.908,3	23.853,9	8,0	466,6	4.854,6	1.573,7	30.756,7
	12.	3.978,6	8.166,4	12.145,1	1.961,4	4.302,2	5.782,4	12.046,0	24.191,1	8,0	467,5	4.848,9	1.505,9	31.021,4

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 44.

Napomena: Novac M1 čine gotovina izvan banaka i prenosivi depoziti u domaćoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Kvazi-novac QM obuhvata ostale depozite u domaćoj valuti, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti svih domaćih sektora (osim depozita centralne vlade). Novčanu masu M2 čine monetarni agregati, novac M1 i kvazi-novac QM. Ostalu pasivu čine vrijednosni papiri, krediti, dionice i drugi kapital i ostale stavke (neto). Prema novoj metodologiji, kao posebni finansijski instrumenti na strani pasive se iskazuju krediti (uz koje se dodaje obračunata kamata), kao i dionice i drugi kapital. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. U ostale stavke (neto) su takođe uključeni i ograničeni depoziti, protivstavke fondova i vladini fondovi za kreditiranje.

T08: Bilans stanja CBBiH

Godina	Mjesec	AKTIVA			PASIVA						
		Strana aktiva	Potraživanja od privatnog sektora	Ukupno	Rezervni novac		Strana pasiva	Depoziti centralne vlade	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
					Gotovina izvan monetarnih vlasti	Prenosivi depoziti u domaćoj valuti					
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9	10	11	12=7+...+11
2006.	12.	5.479,5	2,3	5.481,8	2.154,2	5.056,6	1,0	126,1	301,0	-2,9	5.481,8
2007.	12.	6.726,3	2,2	6.728,5	2.439,7	6.229,0	0,9	74,8	386,4	37,4	6.728,5
2008.	12.	6.323,6	2,1	6.325,6	2.552,4	5.704,0	1,0	23,4	499,3	97,9	6.325,6
2009.	12.	6.239,9	1,9	6.241,8	2.267,7	5.648,9	0,9	56,7	502,5	33,0	6.241,8
2010.	12.	6.485,5	1,8	6.487,3	2.497,5	5.899,7	1,4	69,8	533,9	-17,5	6.487,3
2011.	12.	6.451,4	1,6	6.453,0	2.645,1	5.848,9	1,1	66,2	547,6	-10,8	6.453,0
2012.	12.	6.536,4	1,6	6.538,0	2.747,5	5.801,7	1,2	185,3	575,7	-25,9	6.538,0
2013.	12.	7.096,2	1,7	7.097,8	2.909,9	6.401,0	1,0	258,2	466,3	-28,7	7.097,8
2014.	12.	7.853,4	1,6	7.855,1	3.210,5	6.999,9	1,1	293,2	585,0	-24,2	7.855,1
2015.	12.	8.634,1	1,5	8.635,7	3.499,5	7.614,7	1,3	449,9	593,7	-24,0	8.635,7
2016.	12.	9.559,0	1,5	9.560,4	4.066,8	8.387,9	2,2	538,4	667,4	-35,5	9.560,4
2017.	12.	10.584,4	2,2	10.586,6	4.319,4	9.428,5	1,6	548,6	652,6	-44,8	10.586,6
2018.	12	11.651,0	2,1	11.653,1	4.750,6	10.399,4	1,8	583,9	719,8	-51,8	11.653,1
2018.	01.	10.724,4	1,5	10.726,0	4.282,9	9.560,8	2,5	556,5	652,2	-46,1	10.726,0
	02.	10.657,3	1,7	10.659,0	4.302,9	9.489,5	3,3	547,7	663,6	-45,0	10.659,0
	03.	10.912,5	2,0	10.914,5	4.342,7	9.633,8	3,2	618,6	704,4	-45,5	10.914,5
	04.	11.008,4	1,6	11.010,0	4.407,7	9.674,7	2,6	691,6	693,5	-52,4	11.010,0
	05.	11.006,7	1,9	11.008,5	4.452,1	9.627,3	2,1	742,6	688,9	-52,4	11.008,5
	06.	11.127,4	2,1	11.129,5	4.515,4	9.637,8	2,0	828,7	713,5	-52,5	11.129,5
	07.	11.221,2	1,7	11.222,8	4.621,4	9.923,2	1,8	662,4	687,1	-51,8	11.222,8
	08.	11.450,6	1,8	11.452,4	4.717,6	10.167,4	2,4	654,7	680,2	-52,3	11.452,4
	09.	11.589,5	1,9	11.591,4	4.717,2	10.267,6	2,0	724,7	649,2	-52,1	11.591,4
	10.	11.506,8	1,7	11.508,5	4.693,0	10.167,7	2,9	713,0	676,7	-51,8	11.508,5
	11.	11.590,6	1,7	11.592,3	4.670,3	10.228,2	2,3	714,9	698,5	-51,6	11.592,3
	12.	11.651,0	2,1	11.653,1	4.750,6	10.399,4	1,8	583,9	719,8	-51,8	11.653,1

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Napomena: Strana aktiva CBBiH - monetarnih vlasti obuhvata zlato, devize u trezoru CBBiH, devizne depozite kod inostranih banaka, raspolaganje SDR, strane vrijednosne papire i ostalo. Rezervni novac (primarni novac ili monetarna baza) čine gotov novac izvan monetarnih vlasti, depoziti komercijalnih banaka i depoziti ostalih domaćih sektora (osim centralne vlade) kod monetarnih vlasti. Gotovina izvan banaka predstavlja gotov novac u opticaju izvan centralne banke (monetarnih vlasti) i gotov novac izvan komercijalnih banaka. Strana pasiva CBBiH obuhvata kratkoročne obaveze prema nerezidentima, depozite nerezidenata i ostale kratkoročne obaveze prema nerezidentima i obaveze prema MMF-u (računi 1 i 2). Depoziti centralne vlade kod CBBiH predstavljaju prenosive i ostale depozite Institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta u domaćoj valuti. Dionice i drugi kapital obuhvataju dionički kapital, rezultat tekuće godine, opšte i posebne rezerve i prilagođavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (nerasporedene) stavke pasive umanjene za nelocirane (nerasporedene) stavke aktive.

T09: Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH
 - na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	AKTIVA							Ukupno
		Rezerve	Strana aktiva	Potraživanja od generalne vlade	Potraživanja od nefinansijskih javnih preduzeća	Potraživanja od nefinansijskih privatnih preduzeća	Potraživanja od ostalih finansijskih institucija	Potraživanja od ostalih domaćih sektora	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10 = 3+...+9
2006.	12.	3.063,6	2.356,1	69,8	248,3	4.086,1	89,4	4.448,9	14.362,2
2007.	12.	4.022,9	3.558,6	127,5	271,3	5.315,7	159,6	5.791,7	19.247,3
2008.	12.	3.393,3	3.106,1	265,5	256,4	6.751,6	169,2	6.802,8	20.744,9
2009.	12.	3.632,0	3.190,3	355,5	268,2	6.682,5	103,0	6.409,8	20.641,1
2010.	12.	3.679,8	2.814,2	465,4	351,3	6.965,5	80,2	6.423,0	20.779,3
2011.	12.	3.469,7	2.724,5	904,7	360,2	7.166,9	94,0	6.768,9	21.488,9
2012.	12.	3.370,4	2.507,8	1.236,2	390,9	7.473,1	73,7	6.873,3	21.925,4
2013.	12.	3.843,7	2.637,3	1.379,4	451,6	7.556,4	67,4	7.131,8	23.067,7
2014.	12.	4.115,0	2.626,3	1.854,5	443,6	7.452,0	61,3	7.501,7	24.054,3
2015.	12.	4.511,7	2.473,8	2.161,1	400,0	7.452,6	74,6	7.874,7	24.948,5
2016.	12.	4.936,6	2.640,0	2.179,1	375,6	7.743,9	67,2	8.155,4	26.097,7
2017.	12.	5.711,7	2.787,9	2.197,0	406,2	8.354,5	96,5	8.688,8	28.242,7
2018.	12.	6.296,9	3.854,5	2.280,9	428,0	8.654,6	136,8	9.305,9	30.957,6
2018.	01.	5.948,5	2.580,7	2.261,1	399,6	8.314,2	85,1	8.705,0	28.294,1
	02.	5.847,1	2.527,2	2.239,2	398,9	8.443,0	87,7	8.731,8	28.274,9
	03.	6.017,4	2.688,8	2.217,6	390,0	8.543,9	93,4	8.820,4	28.771,5
	04.	5.907,7	2.900,5	2.234,5	400,8	8.532,2	92,6	8.908,4	28.976,7
	05.	5.865,6	3.186,8	2.322,8	403,2	8.506,1	97,1	8.997,2	29.378,9
	06.	5.801,0	3.320,5	2.546,6	415,6	8.601,9	122,6	9.062,9	29.871,0
	07.	5.965,2	3.443,2	2.345,7	418,4	8.609,0	124,0	9.129,3	30.034,8
	08.	6.137,2	3.556,6	2.369,3	412,2	8.556,6	124,6	9.175,8	30.332,2
	09.	6.211,2	3.492,9	2.363,1	415,8	8.577,2	127,8	9.223,0	30.411,1
	10.	6.163,8	3.510,0	2.375,6	424,7	8.680,7	125,2	9.276,0	30.555,9
	11.	6.235,9	3.605,5	2.322,4	424,3	8.602,5	127,9	9.278,5	30.597,0
	12.	6.296,9	3.854,5	2.280,9	428,0	8.654,6	136,8	9.305,9	30.957,6

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 44.

Napomena: Konsolidovani bilans komercijalnih banaka obuhvata Konsolidovane bilanse komercijalnih banaka Glavne jedinice Sarajevo, Glavne jedinice Mostar, Glavne banke Republike Srpske, Brčko distrikta (od jula 2001. do novembra 2002), NBRS (do decembra 1998) i NBBiH (do novembra 2002). Konsolidovana su međusobna potraživanja i obaveze između komercijalnih banaka. Rezerve banaka sastoje se od gotovine u trezorima banaka i depozita banaka kod CBBiH. Strana aktiva komercijalnih banaka obuhvata: devize u trezorima, prenosive i ostale depozite u stranoj valuti kod nerezidenata, kredite nerezidentima, vrijednosne papire nerezidenata u stranoj valuti i ostala potraživanja od nerezidenata. Potraživanja od generalne vlade obuhvataju potraživanja od svih nivoa vlada: centralne vlade (institucije BiH, vlade entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti i Brčko distrikta) i necentralne vlade (vlada kantona i općinskih vlada). Potraživanja od ostalih domaćih sektora obuhvataju: potraživanja od nefinansijskih javnih preduzeća, nefinansijskih privatnih preduzeća, ostalih finansijskih institucija i ostalih domaćih sektora (stanovništva, neprofitnih institucija i ostalih neklasifikovanih sektora). Bilans stanja komercijalnih banaka Federacije BiH sadrži pored aktivnog podbilansa i podatke pasivnog podbilansa. Pasivni podbilans sadrži obaveze po stranim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. marta 1992. Ove obaveze će preuzeti Ministarstvo finansija Federacije BiH u procesu privatizacije u skladu s entitetskim Zakonom o početnom bilansu preduzeća i banaka i Zakonom o privatizaciji.

T09: Konsolidovani bilans komercijalnih banaka BiH
 na kraju perioda, u milionima KM -

PASIVA												
Godina	Mjesec	Depoziti centralne vlade	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Prenosivi depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj valuti	Ostali depoziti drugih domaćih sektora u stranoj valuti	Vrijednosni papiri	Kredit	Strana pasiva	Dionice i drugi kapital	Ostale stavke (neto)	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13=3+...+12
2006.	12.	853,3	2.751,0	691,3	1.365,4	3.105,4	0,0	114,0	3.695,4	1.596,3	190,2	14.362,2
2007.	12.	2.335,0	3.534,4	833,8	1.726,5	3.661,1	5,2	106,1	4.817,5	1.968,6	259,1	19.247,3
2008.	12.	1.749,7	3.381,4	1.107,2	1.776,2	3.864,7	17,9	264,3	5.999,0	2.271,6	312,9	20.744,9
2009.	12.	1.397,9	3.530,3	1.078,0	1.844,3	4.241,0	13,6	446,7	5.386,1	2.319,4	383,9	20.641,1
2010.	12.	1.121,7	3.680,5	1.209,8	1.991,0	4.526,4	9,1	595,1	4.395,7	2.508,4	741,7	20.779,3
2011.	12.	955,7	3.807,9	1.100,1	2.285,7	4.846,1	0,0	675,3	3.778,6	3.045,1	994,3	21.488,9
2012.	12.	847,2	3.714,8	1.052,9	2.672,7	5.041,4	0,0	712,4	3.558,6	3.191,3	1.134,1	21.925,4
2013.	12.	717,8	4.137,4	1.189,3	3.006,3	5.202,4	0,0	707,9	3.329,9	3.348,9	1.427,8	23.067,7
2014.	12.	981,3	4.458,2	1.301,2	3.377,3	5.280,0	0,0	681,0	2.960,0	3.408,5	1.606,8	24.054,3
2015.	12.	1.014,1	5.073,9	1.360,4	3.562,6	5.543,3	8,0	599,2	2.613,3	3.554,3	1.619,5	24.948,5
2016.	12.	1.021,3	5.847,8	1.535,6	3.883,0	5.478,0	8,0	510,0	2.474,2	3.773,0	1.566,9	26.097,7
2017.	12.	1.285,6	6.848,3	1.816,2	4.091,6	5.636,1	8,0	460,0	2.587,9	4.006,8	1.502,2	28.242,7
2018.	12.	1.665,9	8.040,9	1.961,4	4.302,2	5.782,4	8,0	467,5	3.039,2	4.129,1	1.560,9	30.957,6
2018.	01.	1.322,7	6.994,2	1.852,9	4.084,6	5.674,9	8,0	451,5	2.359,4	3.992,2	1.553,6	28.294,1
	02.	1.402,1	6.971,3	1.863,2	4.091,0	5.682,6	7,9	438,8	2.238,6	4.017,3	1.562,0	28.274,9
	03.	1.492,7	6.999,8	1.889,1	4.088,1	5.680,9	7,9	453,0	2.421,2	4.032,8	1.705,8	28.771,5
	04.	1.500,5	7.164,8	1.877,5	4.103,2	5.674,2	8,0	458,8	2.562,4	4.037,9	1.589,3	28.976,7
	05.	1.493,8	7.325,6	1.912,5	4.130,0	5.681,0	8,0	468,7	2.736,0	4.032,7	1.590,6	29.378,9
	06.	1.645,6	7.369,8	2.030,8	4.143,6	5.686,8	8,0	466,4	2.928,5	4.011,8	1.579,6	29.871,0
	07.	1.566,0	7.641,1	1.944,6	4.141,8	5.686,0	8,0	463,1	2.874,3	4.046,8	1.663,1	30.034,8
	08.	1.608,9	7.823,2	1.983,9	4.168,9	5.682,6	8,0	466,9	2.834,6	4.148,1	1.607,1	30.332,2
	09.	1.565,1	7.934,2	1.966,6	4.140,1	5.740,1	7,9	477,5	2.777,6	4.156,9	1.645,0	30.411,1
	10.	1.539,8	8.015,5	2.016,2	4.142,1	5.759,3	8,0	474,8	2.789,3	4.183,5	1.627,5	30.555,9
	11.	1.655,9	7.949,7	1.954,4	4.168,9	5.785,0	8,0	466,6	2.822,2	4.156,1	1.630,4	30.597,0
	12.	1.665,9	8.040,9	1.961,4	4.302,2	5.782,4	8,0	467,5	3.039,2	4.129,1	1.560,9	30.957,6

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi bilješku na strani 44.

Napomena: Depoziti centralne vlade uključuju prenosive i ostale depozite u domaćoj i stranoj valuti institucija BiH, vlada entiteta, entitetskih fondova socijalne sigurnosti/zaštite i Brčko distrikta. Prenosivi i ostali depoziti drugih domaćih sektora u domaćoj i stranoj valuti predstavljaju obaveze banaka prema necentralnoj vladi (kantona i općina), nefinansijskim javnim preduzećima, nefinansijskim privatnim preduzećima, ostalim finansijskim institucijama i ostalim domaćim sektorima (stanovništvu, neprofitnim institucijama i ostalim neklasifikovanim sektorima). Strana pasiva komercijalnih banaka obuhvata obaveze banaka prema nerezidentima po osnovu prenosivih i ostalih depozita, kredita, vrijednosnih papira, trgovinskih kredita i avansa i ostalih računa dugovanja. Prema novoj metodologiji, krediti na strani pasive su prikazani kao poseban finansijski instrument, uz koje se dodaje obračunata kamata. Dionice i drugi kapital obuhvataju dionički kapital, zadržani prihod, rezultat tekuće godine, opšte i posebne rezerve i prilagođavanje/ponovno utvrđivanje vrijednosti. Ostale stavke (neto) su nelocirane (neraspoređene) stavke pasive umanjene za nelocirane (neraspoređene) stavke aktive. Ostale stavke (neto) takođe obuhvataju i ograničene depozite.

T10: Kamatne stope na kredite stanovništvu
u procentima, na godišnjem nivou

		Stanovništvo																Revolving krediti, prekoračenja i kreditne kartice* (kreditna pogodnost i produženi krediti)*	
		Kamatne stope na kredite u KM				Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom													
		Potrošački krediti		Ostali krediti		Potrošački krediti		Stambeni krediti				Ostali krediti				Kamatne stope na kredite u KM		Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom	
Godina	Period	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	preko 10 godina IPFKS	promjenjiva stopa i do 1 godine IPFKS	Over 1 up to 5 Years IPF	preko 5 godina IPFKS	Prekoračenja	Kreditna kartica sa produženim kreditom	Prekoračenja		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
Ponderisani mjesečni prosjeci																			
2012.	12.	8,058	7,159	8,686	8,030	8,193	-	6,626	8,288	7,425	6,990	8,969	8,905	8,149	13,123	13,825	13,742		
2013.	12.	7,738	-	7,664	7,018	7,248	8,542	6,360	7,497	7,375	6,056	8,429	8,412	8,599	12,442	14,622	13,907		
2014.	12.	7,499	7,728	7,151	7,090	5,689	8,182	6,138	6,819	6,522	6,172	8,290	7,570	7,693	11,516	14,652	13,858		
2015.	12.	7,797	4,790	7,236	6,819	-	6,919	5,609	6,163	6,081	5,822	7,616	7,163	7,436	12,367	14,706	12,740		
2016.	12.	8,150	6,060	6,986	6,214	-	7,349	5,221	5,981	5,330	5,277	7,745	6,714	6,450	12,456	14,688	11,680		
2017.	12.	4,159	-	5,944	6,261	-	7,169	4,327	4,240	4,617	4,705	6,384	5,992	6,364	12,253	14,668	11,191		
2018.	12.	5,817	3,701	5,479	5,262	...	...	3,637	3,166	3,820	4,022	6,632	5,616	5,469	12,202	14,619	10,880		
2018.	1.	4,410	3,721	6,279	6,334	...	...	4,118	4,102	4,409	4,576	6,409	5,591	6,482	12,305	14,668	11,140		
	2.	5,400	3,562	6,184	6,160	...	6,384	4,054	...	4,140	4,517	6,469	5,484	6,042	12,321	14,699	11,139		
	3.	5,559	...	6,484	5,670	...	6,939	3,983	5,045	4,040	4,352	6,046	5,679	6,095	12,389	14,704	11,144		
	4.	...	3,854	6,180	5,550	...	6,775	3,935	3,566	3,919	4,178	5,987	5,774	6,056	12,345	14,703	11,156		
	5.	...	5,046	5,813	5,566	...	7,268	3,752	...	3,952	3,665	6,391	5,615	5,969	12,389	14,705	11,155		
	6.	4,983	5,079	5,700	5,411	...	7,282	3,922	5,523	4,175	4,095	6,220	5,343	5,721	12,375	14,695	11,137		
	7.	6,096	4,330	5,690	5,439	...	6,331	3,694	4,007	4,137	4,083	6,316	5,795	6,111	12,355	14,689	11,112		
	8.	5,171	4,300	5,589	5,493	...	6,761	3,720	...	3,887	4,119	6,209	5,322	5,969	12,360	14,636	11,073		
	9.	6,878	4,543	5,601	5,412	...	...	3,642	...	4,177	4,095	6,494	5,335	5,734	12,362	14,664	11,065		
	10.	5,132	4,271	5,451	5,499	...	6,979	3,635	3,594	3,989	3,945	6,345	5,270	5,767	12,345	14,660	11,029		
	11.	5,268	4,047	5,645	5,426	...	...	3,771	...	4,104	3,754	6,765	5,577	5,520	12,237	14,626	10,963		
	12.	5,817	3,701	5,479	5,262	...	...	3,637	3,166	3,820	4,022	6,632	5,616	5,469	12,202	14,619	10,880		
Iznosi kredita (novi poslovi)																			
- u hiljadama KM -																			
2012.	12.	1,650	95	13,330	2,196	355	-	12,884	663	2,562	3,705	89,858	13,413	3,306	611,936	160,052	53,001		
2013.	12.	473	-	62,268	5,512	390	422	11,481	763	2,493	2,900	105,523	17,232	7,034	538,077	114,753	49,438		
2014.	12.	200	507	47,019	10,525	89	1,043	13,696	385	1,067	4,948	92,582	23,137	8,174	477,047	104,227	47,031		
2015.	12.	51	292	34,379	18,377	-	118	10,486	432	990	4,021	112,780	14,553	15,293	530,393	100,377	56,325		
2016.	12.	37	207	55,519	23,435	-	491	11,206	961	1,275	5,159	64,833	23,133	18,529	521,185	93,033	59,127		
2017.	12.	483	-	49,832	14,785	-	569	17,187	395	3,826	8,180	74,945	23,401	36,446	522,643	89,901	56,786		
2018.	12.	34	346	66,009	27,336	...	...	17,610	155	3,340	9,211	47,731	10,078	27,896	526,750	85,550	55,624		
2018.	1.	212	169	39,637	11,440	...	...	13,971	587	2,264	4,860	57,049	18,579	28,440	532,585	89,059	55,946		
	2.	122	225	47,781	15,515	...	322	15,623	...	3,774	5,049	58,245	21,594	50,775	495,676	86,605	56,057		
	3.	118	...	50,679	31,146	...	513	16,417	100	4,795	5,800	100,126	9,412	36,001	522,759	86,013	55,255		
	4.	...	236	57,002	39,013	...	426	16,320	166	3,745	10,213	101,440	14,645	22,295	521,775	86,153	55,292		
	5.	...	266	74,087	35,748	...	1,106	20,800	...	3,558	16,428	82,170	12,856	22,987	527,666	86,224	55,325		
	6.	363	521	67,108	32,318	...	396	19,818	465	6,350	62,408	71,199	18,292	31,883	523,546	85,450	55,426		
	7.	63	183	68,748	29,437	...	911	17,829	451	3,408	11,056	71,329	5,007	22,824	523,790	85,285	56,284		
	8.	304	160	56,968	26,790	...	817	17,261	...	4,133	10,082	60,148	11,307	21,175	528,032	85,050	56,595		
	9.	406	155	66,691	27,814	...	...	16,976	...	3,177	11,140	49,770	10,152	23,291	529,440	84,821	56,699		
	10.	23	447	76,058	30,712	...	800	21,278	235	4,437	10,978	54,634	13,068	25,132	538,137	85,168	56,903		
	11.	84	270	70,846	21,615	...	...	15,532	...	3,956	14,416	49,741	9,458	27,896	534,276	86,436	56,211		
	12.	34	346	66,009	27,336	...	...	17,610	155	3,340	9,211	47,731	10,078	27,896	526,750	85,550	55,624		

Napomena:

*Kamatne stope u tabeli za revolving kredite i kreditne kartice i iznosi tih kredita se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

... nedovoljan broj podataka za objavljivanje

U sklopu kamatnih stopa na revolving kredite i kreditne kartice prikupljaju se i podaci o kreditnim karticama s kreditnom pogodnosti. S obzirom da kreditne kartice s kreditnom pogodnosti podrazumijevaju beskamatnu odgodu plaćanja

(0% ks), iste se i ne publikuju

Nema podataka za kamatne stope na kredite u stranoj valuti po kreditnim karticama i prekoračenjima stanovništvu

T11: Kamatne stope na kredite nefinansijskim preduzećima
u procentima, na godišnjem nivou

		Kamatne stope na kredite u KM					Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom									
		do iznosa od 0,25 mil EUR	preko 0,25 mil EUR do 1 mil EUR	Preko iznosa 1 mil EUR	do iznosa od 0,25 mil EUR			preko 0,25 mil EUR do 1 mil EUR		Preko iznosa 1 mil EUR	Revolving krediti i prekoračenja*					
		promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	preko 1 do 5 godina IPFKS	preko 5 godina IPFKS	promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS	Kamatne stope na kredite u KM	Kamatne stope na kredite u KM s valutnom klauzulom		
Godina	Period	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Ponderisani mjesečni prosjek																
2012.	12.	8,245	8,005	6,691	6,670	7,689	8,727	7,765	7,998	6,414	7,914	7,000	7,029	6,509		
2013.	12.	8,011	7,526	6,460	7,223	7,834	8,231	8,016	6,731	6,707	7,867	6,417	6,838	6,517		
2014.	12.	7,071	7,097	5,798	6,090	6,668	7,572	6,997	6,175	6,479	5,444	4,875	6,355	6,311		
2015.	12.	6,608	6,409	4,988	5,626	6,687	5,816	6,189	5,812	5,902	6,260	5,953	5,519	5,955		
2016.	12.	5,977	5,420	4,623	4,315	5,845	4,882	5,008	5,628	4,448	4,854	4,463	4,707	4,868		
2017.	12.	4,881	4,823	3,507	3,249	4,647	4,348	5,302	4,388	3,772	4,601	3,518	4,011	4,131		
2018.	12.	4,247	4,069	3,100	3,253	4,204	3,910	3,672	3,800	3,321	3,571	4,480	3,497	3,594		
2018.	1.	5,126	5,142	3,576	3,176	4,472	4,536	4,257	4,121	3,814	4,320	3,087	4,053	4,046		
	2.	4,706	4,683	3,975	3,379	4,706	4,614	4,239	4,495	3,420	4,326	3,164	3,982	4,000		
	3.	4,955	5,138	3,627	3,294	4,298	4,278	4,752	4,231	3,964	4,282	4,381	3,943	3,981		
	4.	4,991	4,733	3,587	3,224	4,536	4,384	4,210	4,294	3,251	3,470	3,607	3,880	3,919		
	5.	4,809	4,629	3,316	3,633	4,588	4,021	4,161	4,103	3,027	3,706	4,106	3,835	3,848		
	6.	4,622	4,503	3,149	3,942	4,243	4,421	4,520	3,908	3,112	3,782	3,777	3,773	3,829		
	7.	4,437	4,341	3,213	3,428	4,285	4,385	3,931	4,044	3,284	3,989	4,348	3,738	3,755		
	8.	4,793	4,273	3,061	3,358	4,294	4,340	4,197	4,787	3,302	4,014	3,843	3,666	3,742		
	9.	4,529	4,288	3,314	3,324	4,130	4,004	4,264	4,843	3,037	4,181	3,555	3,616	3,761		
	10.	4,590	4,333	3,006	3,151	4,068	4,051	4,010	4,255	3,140	3,742	3,443	3,553	3,709		
	11.	4,376	4,490	3,062	3,120	4,046	4,003	4,060	4,186	3,205	3,591	4,786	3,500	3,652		
	12.	4,247	4,069	3,100	3,253	4,204	3,910	3,672	3,800	3,321	3,571	4,480	3,497	3,594		
Iznosi kredita (novi poslovi)																
- u hiljadama KM -																
2012.	12.	59.827	3.218	78.180	69.492	31.020	12.444	6.103	25.115	11.663	5.238	68.638	1.804.800	598.167		
2013.	12.	58.148	2.808	61.373	59.503	36.938	14.643	5.331	47.739	3.490	11.397	63.237	1.712.557	593.756		
2014.	12.	57.589	3.428	59.350	45.951	51.005	11.580	4.490	51.621	13.600	10.177	138.835	1.562.823	574.250		
2015.	12.	50.117	14.157	56.173	42.450	17.594	13.003	6.571	30.490	19.323	14.047	35.546	1.667.461	534.778		
2016.	12.	48.482	19.022	68.596	35.951	18.266	15.794	5.580	10.638	6.238	18.458	45.779	1.865.259	461.392		
2017.	12.	61.618	15.167	78.915	70.622	16.356	12.180	4.747	18.699	19.145	20.480	164.874	2.127.013	418.315		
2018.	12.	51.404	26.718	62.726	79.085	8.815	14.021	3.637	23.544	11.311	9.906	25.588	2.367.482	686.874		
2018.	1.	26.284	9.334	25.642	25.775	8.604	8.503	6.613	19.042	8.240	8.569	44.073	2.153.632	691.371		
	2.	36.707	16.676	39.058	29.150	9.729	10.624	6.243	10.648	11.656	8.943	34.115	2.204.575	733.008		
	3.	51.176	14.649	57.455	36.120	9.275	16.077	4.421	24.825	13.245	19.409	10.724	2.303.711	750.730		
	4.	45.319	16.646	35.468	27.706	9.493	12.029	4.794	20.271	15.299	8.037	19.414	2.263.626	766.690		
	5.	46.397	20.005	42.641	20.000	10.627	13.404	4.489	21.480	10.120	12.983	12.350	2.229.831	782.297		
	6.	47.042	22.294	57.663	39.022	9.285	12.272	7.015	15.549	15.970	19.121	36.703	2.276.166	774.501		
	7.	39.743	17.053	58.112	92.605	13.556	12.689	5.795	19.497	11.490	9.490	29.832	2.254.301	774.028		
	8.	38.053	15.006	42.605	25.280	7.335	6.208	4.094	24.342	7.412	6.146	28.370	2.248.486	754.618		
	9.	45.339	12.695	42.496	33.906	10.667	6.788	3.180	16.040	7.470	7.156	16.860	2.260.036	727.701		
	10.	42.313	18.923	59.433	46.913	8.331	6.707	3.497	15.945	9.224	15.921	34.463	2.342.848	724.913		
	11.	45.727	17.506	48.056	67.616	8.480	9.818	2.579	14.953	6.940	12.307	20.560	2.349.588	717.502		
	12.	51.404	26.718	62.726	79.085	8.815	14.021	3.637	23.544	11.311	9.906	25.588	2.367.482	686.874		

Napomena:

Revidirana serija podataka o kamatnim stopama na kredite preduzećima u KM s valutnom klauzulom, do iznosa 0,25 mil EUR, promjenljiva stopa 1 do 1 godine IPFKS, za period januar 2015. – novembar 2017. godine, zbog isključenja podataka jedne banke s kamatnim stopama koje ne odražavaju kretanje na tržištu.

* Kamatne stope u tabeli za revolving kredite i kreditne kartice i iznosi tih kredita se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

IPFKS - inicijalni period fiksne kamatne stope

... nedovoljan broj podataka za objavljivanje

U sklopu kamatnih stopa na revolving kredite i kreditne kartice prikupljaju se i podaci o kreditnim karticama s kreditnom pogodnošću. S obzirom da kreditne kartice s kreditnom pogodnošću podrazumijevaju beskamatnu odgovodu plaćanja (0% ks), iste se i ne publikuju

Nema podataka za kamatne stope na kredite u stranoj valuti po kreditnim karticama i prekoračenjima nefinansijskim preduzećima.

T12: Kamatne stope na depozite stanovništva i nefinansijskih preduzeća
u procentima, na godišnjem nivou

Godina Period		Stanovništvo										Nefinansijska preduzeća																
		Depoziti u KM i depoziti s valutnom klauzulom					Depoziti u EUR					Depoziti u stranoj valuti					Depoziti u KM i s valutnom klauzulom					Depoziti u EUR					Depoziti u stranoj valuti	
		s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju (pretenocij)*	s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju (pretenocij)*	preko 1 do 5 godina IPFS sa dogovorenim dospijećem	preko 5 godina IPFS Depoziti po viđenju (pretenocij)*	s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju (pretenocij)*	s dogovorenim dospijećem			Depoziti po viđenju (pretenocij)*	preko 1 do 2 godine	preko 2 godine	Depoziti po viđenju (pretenocij)*	Depoziti po viđenju (pretenocij)*					
		do 1 godine	preko 11 do 2 godine	preko 2 godine		do 1 godine	preko 11 do 2 godine	preko 2 godine				do 1 godine	preko 11 do 2 godine	preko 2 godine		do 1 godine	preko 11 do 2 godine	preko 2 godine										
		1	2	3		4	5	6				7	8	9		10	11	12						13	14	15	16	17
Ponderisani mjesečni prosjeci																												
2012.	12.	2,079	3,163	4,407	0,140	2,384	3,298	3,993	0,342	1,953	0,092	3,467	4,540	4,063	0,176	1,456	4,026	-	0,136	0,098								
2013.	12.	1,973	3,189	3,754	0,116	2,068	3,127	3,927	0,240	1,232	0,075	1,686	3,862	3,933	0,219	2,458	3,517	-	0,144	0,157								
2014.	12.	1,263	2,764	2,973	0,089	1,431	2,901	3,170	0,181	0,916	0,064	0,760	2,867	3,369	0,203	1,890	-	2,319	0,132	0,094								
2015.	12.	1,062	2,164	2,358	0,091	1,236	2,128	2,684	0,129	0,966	0,061	0,930	1,428	1,937	0,122	0,609	2,469	-	0,097	0,057								
2016.	12.	0,548	1,698	2,102	0,093	0,545	1,525	2,211	0,106	0,423	0,057	0,456	1,393	1,822	0,085	0,915	-	2,124	0,083	0,048								
2017.	12.	0,234	1,346	1,458	0,065	0,309	1,265	1,533	0,062	0,572	0,046	0,708	1,588	-	0,045	0,588	-	-	0,019	0,033								
2018.	12.	0,344	1,262	1,448	0,053	0,252	1,368	1,658	0,055	1,036	0,042	0,706	1,136	1,958	0,082	1,003	0,973	-	0,027	0,043								
2018.	01.	0,372	1,392	1,278	0,064	0,322	1,172	1,411	0,060	0,438	0,045	0,766	1,209	-	0,039	0,491	-	-	0,021	0,034								
	02.	0,295	1,449	1,382	0,068	0,268	1,232	1,374	0,059	0,423	0,045	0,467	1,266	-	0,037	-	-	-	0,026	0,037								
	03.	0,319	1,244	1,515	0,061	0,267	1,078	1,474	0,060	0,214	0,045	0,603	0,825	1,319	0,035	-	-	1,104	0,017	0,034								
	04.	0,246	1,152	1,257	0,059	0,324	1,131	1,566	0,057	0,465	0,046	0,461	1,399	1,988	0,036	-	-	-	0,022	0,039								
	05.	0,335	1,234	1,454	0,056	0,239	1,141	1,312	0,060	0,549	0,045	0,329	0,971	1,581	0,037	-	-	-	0,033	0,029								
	06.	0,384	1,182	1,482	0,050	0,242	1,296	1,340	0,057	0,834	0,044	0,579	1,023	1,731	0,039	-	-	-	0,024	0,032								
	07.	0,273	1,312	1,221	0,049	0,669	1,388	1,397	0,058	0,641	0,045	0,623	1,280	1,675	0,032	-	1,085	-	0,035	0,034								
	08.	0,233	1,252	1,424	0,050	0,255	1,149	1,513	0,057	0,581	0,044	0,416	1,322	1,772	0,037	0,191	-	-	0,038	0,027								
	09.	0,280	1,269	1,327	0,054	0,256	1,103	1,768	0,057	0,841	0,043	0,531	1,147	1,757	0,036	-	-	-	0,040	0,032								
	10.	0,458	1,123	1,250	0,052	0,346	1,096	1,244	0,055	0,850	0,042	0,510	1,068	1,053	0,036	-	1,428	-	0,047	0,060								
	11.	0,268	1,220	1,410	0,054	0,228	1,210	1,416	0,055	1,871	0,043	0,445	1,278	1,406	0,041	-	0,848	1,754	0,029	0,039								
	12.	0,344	1,262	1,448	0,053	0,252	1,368	1,658	0,055	1,036	0,042	0,706	1,136	1,958	0,082	1,003	0,973	-	0,027	0,043								
Iznosi kredita (novi poslovi)																						- u hiljadama KM -						
2012.	12.	22.786	32.900	32.655	1.691.057	30.445	77.512	40.687	689.308	11.233	217.349	45.600	53.329	3.973	1.536.916	17.408	1.248	-	319.103	44.031								
2013.	12.	19.637	34.381	21.954	1.923.736	29.340	74.954	57.798	731.719	5.744	235.804	20.855	22.272	5.378	1.889.799	6.398	40.153	-	427.605	42.477								
2014.	12.	24.762	33.097	19.050	2.115.947	28.079	72.251	48.611	787.586	4.240	213.851	26.218	15.491	4.029	1.920.631	1.277	-	1.381	494.367	63.957								
2015.	12.	15.246	29.802	27.103	2.540.711	22.363	57.842	54.185	921.532	7.180	233.901	16.591	61.505	8.118	2.029.544	3.118	10.252	-	475.393	63.119								
2016.	12.	12.326	33.407	37.407	3.052.215	15.650	50.354	53.399	1.046.384	3.090	261.142	19.822	14.794	8.874	2.168.102	1.663	-	17.116	523.643	75.169								
2017.	12.	11.394	24.378	19.272	3.375.019	11.119	50.394	38.014	1.248.762	3.981	287.026	9.762	16.772	-	2.653.618	1.663	-	-	677.882	89.421								
2018.	12.	13.211	26.379	34.047	3.938.041	9.431	50.050	73.670	1.482.740	4.001	319.831	54.947	9.111	39.381	3.229.644	10.788	3.815	-	741.850	64.148								
2018.	01.	8.183	28.996	21.758	3.438.403	16.150	39.060	38.522	1.299.171	2.742	290.644	8.470	5.778	-	2.804.911	1.057	-	-	759.431	79.593								
	02.	6.260	26.231	20.210	3.502.070	9.351	41.315	29.059	1.311.981	2.897	295.686	4.329	5.089	-	2.665.982	-	-	-	752.687	90.705								
	03.	7.953	21.689	24.673	3.536.465	9.926	36.217	55.593	1.367.209	2.399	297.614	7.319	20.240	4.770	2.620.671	-	-	38.312	724.046	106.056								
	04.	7.358	19.445	17.648	3.633.705	10.536	35.225	50.025	1.381.765	2.620	299.233	39.517	5.735	3.864	2.690.584	-	-	-	733.387	80.018								
	05.	6.997	21.251	27.033	3.639.044	9.061	37.638	30.092	1.322.493	2.375	313.928	10.109	3.135	6.554	2.771.208	-	-	-	769.402	76.225								
	06.	10.346	17.494	25.213	3.683.549	12.989	35.676	32.135	1.417.796	3.570	310.901	34.349	13.155	2.615	2.775.861	-	-	-	856.594	65.769								
	07.	5.489	19.475	19.124	3.740.431	22.843	37.059	49.435	1.419.549	3.009	313.425	27.254	9.748	10.215	3.022.843	-	1.093	-	774.677	65.493								
	08.	6.380	20.440	21.119	3.760.448	12.890	37.250	63.955	1.435.512	3.509	313.092	25.653	2.205	407	3.109.368	1.622	-	-	789.130	84.750								
	09.	7.529	18.201	21.246	3.795.835	10.098	33.653	71.290	1.439.473	4.245	318.904	12.881	12.911	3.607	3.187.829	-	-	-	784.767	73.558								
	10.	17.498	22.070	19.791	3.775.326	11.857	40.411	47.626	1.466.705	3.206	323.393	26.793	3.805	1.080	3.271.334	-	10.544	-	820.653	75.981								
	11.	6.790	22.277	28.109	3.837.010	11.483	45.164	44.313	1.462.278	22.643	319.819	8.891	39.212	33.565	3.199.713	-	24.874	24.487	751.461	71.217								
	12.	13.211	26.379	34.047	3.938.041	9.431	50.050	73.670	1.482.740	4.001	319.831	54.947	9.111	39.381	3.229.644	10.788	3.815	-	741.850	64.148								

Napomena:

* Kamatne stope na depozite po viđenju i iznosi tih depozita se odnose na postojeće poslove (preostala stanja).

Kamatne stope na depozite s dogovorenim dospijećem i iznosi tih depozita se odnose na nove poslove.

Depoziti u stranoj valuti obuhvaćaju sve strane valute osim EUR

TT3: Ukupni depoziti i krediti komercijalnih banaka

* na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	Depoziti			Krediti		
		Prenosivi depoziti	Ostali depoziti	Ukupni depoziti	Kratkoročni krediti	Dugoročni krediti	Ukupni krediti
1	2	3	4	5(3+4)	6	7	8(6+7)
2006.	12	4.004,4	4.758,1	8.762,5	2.057,0	6.755,6	8.812,6
2007.	12.	5.105,8	6.980,7	12.086,5	2.541,4	8.954,2	11.495,5
2008.	12.	4.904,3	6.970,0	11.874,4	3.427,5	10.708,6	14.136,1
2009.	12.	5.214,4	6.877,0	12.091,4	3.391,5	10.293,3	13.684,8
2010.	12.	5.556,9	6.972,4	12.529,3	3.614,8	10.530,3	14.145,1
2011.	12.	5.518,1	7.474,1	12.992,2	3.972,1	10.929,9	14.901,9
2012.	12.	5.306,9	8.018,8	13.325,8	4.271,2	11.271,3	15.542,5
2013.	12.	5.771,9	8.477,3	14.249,2	4.318,6	11.707,7	16.026,4
2014.	12.	6.292,8	9.082,5	15.375,2	4.170,2	12.303,3	16.473,5
2015.	12.	7.038,7	9.492,1	16.530,8	4.164,9	12.701,9	16.866,8
2016.	12.	8.056,6	9.695,5	17.752,1	4.152,6	13.048,5	17.201,1
2017.	12.	9.558,1	10.111,0	19.669,1	4.261,5	14.160,9	18.422,4
2018.	12.	11.318,5	10.431,3	21.749,8	4.289,8	15.196,1	19.485,8
2018.	01.	9.788,6	10.132,1	19.920,7	4.206,8	14.159,5	18.366,4
	02.	9.866,6	10.137,1	20.003,7	4.319,8	14.193,4	18.513,1
	03.	9.980,6	10.164,4	20.145,0	4.428,4	14.266,7	18.695,1
	04.	10.135,4	10.179,3	20.314,7	4.383,8	14.415,6	18.799,4
	05.	10.322,3	10.215,1	20.537,4	4.382,5	14.596,8	18.979,3
	06.	10.645,1	10.226,7	20.871,7	4.391,5	14.786,6	19.178,0
	07.	10.750,7	10.224,1	20.974,8	4.370,2	14.856,7	19.226,9
	08.	11.012,9	10.250,1	21.262,9	4.345,5	14.918,1	19.263,6
	09.	11.073,9	10.268,0	21.341,9	4.345,6	14.985,8	19.331,4
	10.	11.205,0	10.264,5	21.469,5	4.428,0	15.061,3	19.489,4
	11.	11.206,6	10.303,8	21.510,4	4.339,3	15.069,9	19.409,1
	12.	11.318,5	10.431,3	21.749,8	4.289,8	15.196,1	19.485,8

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi napomenu na strani 44.

Napomena: Ukupni depoziti predstavljaju obaveze komercijalnih banaka BiH prema svim domaćim institucionalnim sektorima u domaćoj i stranoj valuti. Ukupni krediti predstavljaju potraživanja komercijalnih banaka BiH od svih institucionalnih sektora, u domaćoj i stranoj valuti.

T14: Sektorska struktura prenosivih depozita kod komercijalnih banaka
 - na kraju perioda, u milionima KM -

DEPOZITI DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA													
Godina	Mjesec	Depoziti institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada općina	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	44,2	393,7	348,6	169,8	124,3	156,0	697,6	1.067,2	139,6	853,3	10,1	4.004,4
2007.	12.	45,7	544,5	381,0	242,0	147,5	186,2	740,3	1.321,0	176,2	1.311,7	9,6	5.105,8
2008.	12.	52,3	255,2	271,7	204,0	108,2	137,5	781,8	1.328,9	161,3	1.558,8	44,7	4.904,3
2009.	12.	41,4	416,0	352,7	187,9	148,6	146,5	852,2	1.280,0	173,1	1.601,4	14,5	5.214,4
2010.	12.	58,8	458,1	291,0	194,6	149,7	144,2	723,8	1.444,3	172,4	1.904,0	16,1	5.556,9
2011.	12.	42,2	413,1	290,9	190,0	154,8	176,9	688,5	1.447,8	182,1	1.917,2	14,7	5.518,1
2012.	12.	94,0	339,2	231,1	195,2	105,9	161,5	517,5	1.443,4	186,5	2.015,3	17,0	5.306,9
2013.	12.	65,3	300,8	228,1	172,4	79,0	209,7	615,2	1.667,4	194,4	2.226,8	12,8	5.771,9
2014.	12.	60,0	412,1	261,4	176,9	61,4	171,5	470,8	1.954,4	247,9	2.462,7	13,7	6.292,8
2015.	12.	102,2	468,3	312,0	209,3	33,9	198,7	498,8	2.104,8	245,0	2.841,6	24,2	7.038,7
2016.	12.	94,9	520,2	399,6	255,6	58,1	190,1	523,9	2.313,6	251,1	3.431,4	18,0	8.056,6
2017.	12.	150,8	612,8	575,2	305,9	130,0	230,2	618,1	2.775,5	281,5	3.858,3	19,6	9.558,1
2018.	12.	122,8	932,2	691,9	365,7	261,0	273,7	724,0	3.095,3	303,2	4.523,7	24,9	11.318,5
2018.	01.	156,4	661,2	550,2	336,3	123,9	232,3	653,0	2.882,8	298,0	3.872,0	22,7	9.788,6
	02.	151,5	718,6	569,3	357,8	162,1	243,2	697,5	2.664,5	310,6	3.970,5	21,0	9.866,6
	03.	150,2	763,6	598,0	355,2	177,9	276,4	735,0	2.586,0	306,0	4.012,3	20,1	9.980,6
	04.	140,6	755,8	604,0	361,9	196,7	260,6	795,6	2.571,6	305,9	4.122,5	20,3	10.135,4
	05.	143,9	774,4	627,0	363,3	165,8	296,0	787,8	2.690,3	311,9	4.141,5	20,3	10.322,3
	06.	145,2	902,3	645,1	373,8	196,8	281,3	748,2	2.815,4	317,5	4.201,4	18,0	10.645,1
	07.	134,4	826,4	645,1	379,4	204,2	308,0	819,0	2.845,4	326,1	4.244,3	18,4	10.750,7
	08.	136,2	850,6	691,5	392,7	219,0	309,1	830,5	2.939,9	328,5	4.282,7	32,1	11.012,9
	09.	142,2	809,1	718,3	406,6	221,9	295,2	875,5	2.930,5	327,2	4.326,3	21,2	11.073,9
	10.	122,6	817,8	750,2	402,2	232,9	277,9	916,5	3.011,3	316,0	4.330,3	27,4	11.205,0
	11.	143,5	894,7	730,7	401,1	264,5	272,0	797,5	2.990,3	306,2	4.384,9	21,4	11.206,6
	12.	122,8	932,2	691,9	365,7	261,0	273,7	724,0	3.095,3	303,2	4.523,7	24,9	11.318,5

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi napomenu na strani 44.

Napomena: Prenosivi depoziti su raspoloživi na zahtjev bez naknada i ograničenja, mogu se direktno upotrijebiti za plaćanja trećim licima, posebni štedni računi s kojih je dozvoljen prenos sredstava na prenosive depozite.

T15: Sektorska struktura ostalih depozita kod komercijalnih banaka
 * na kraju perioda, u milionima KM -

DEPOZITI DOMAĆIH INSTITUCIONALNIH SEKTORA													
Godina	Mjesec	Depoziti Institucija BiH	Depoziti vlada entiteta	Depoziti vlada kantona	Depoziti vlada opština	Depoziti fondova socijalne zaštite	Depoziti ostalih finansijskih institucija	Depoziti nefinansijskih javnih preduzeća	Depoziti nefinansijskih privatnih preduzeća	Depoziti neprofitnih organizacija	Depoziti domaćinstva	Ostali depoziti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	22,7	222,3	35,6	33,0	42,4	168,3	405,0	516,0	50,9	3.246,9	15,1	4.758,1
2007.	12.	11,8	1.457,4	56,4	47,4	124,0	217,5	537,8	595,4	59,8	3.854,2	18,9	6.980,7
2008.	12.	16,0	1.211,7	21,3	50,1	101,5	334,0	758,5	743,7	78,1	3.647,0	8,2	6.970,0
2009.	12.	4,7	725,3	20,9	48,8	61,7	478,8	753,5	606,0	100,5	4.062,0	14,8	6.877,0
2010.	12.	22,5	383,2	16,8	41,2	49,2	438,8	825,0	504,5	91,2	4.580,4	19,6	6.972,4
2011.	12.	62,8	237,8	24,0	30,0	41,7	567,5	816,3	471,5	79,1	5.134,1	9,2	7.474,1
2012.	12.	31,7	242,0	21,4	27,6	31,0	598,3	778,9	537,8	87,1	5.639,9	23,0	8.018,8
2013.	12.	62,7	170,8	21,0	26,6	35,0	651,4	724,0	531,1	100,3	6.137,1	17,1	8.477,3
2014.	12.	127,1	266,0	36,8	36,0	32,0	674,0	669,6	529,3	115,6	6.579,3	16,6	9.082,5
2015.	12.	129,7	224,7	25,0	36,3	31,9	693,0	688,7	501,9	120,7	7.023,2	17,0	9.492,1
2016.	12.	73,4	226,3	26,4	22,3	34,7	771,4	695,9	474,2	123,4	7.229,7	17,6	9.695,5
2017.	12.	116,6	243,8	24,3	34,4	22,9	816,8	766,7	554,4	102,6	7.412,8	15,7	10.111,0
2018.	12.	62,6	267,5	41,9	37,4	16,7	873,7	758,4	627,8	95,7	7.622,7	26,9	10.431,3
2018.	01.	114,8	225,9	21,4	27,7	31,8	806,6	761,3	609,6	101,8	7.415,6	15,5	10.132,1
	02.	114,8	214,5	21,2	27,4	34,2	812,5	752,3	606,1	101,4	7.430,5	22,4	10.137,1
	03.	114,5	249,4	21,8	27,3	31,6	796,4	757,0	597,7	100,7	7.446,7	21,3	10.164,4
	04.	113,3	257,2	38,6	26,5	31,4	801,6	771,6	593,7	94,1	7.431,3	20,1	10.179,3
	05.	113,0	259,2	38,7	33,7	31,9	799,3	768,7	613,8	96,7	7.439,9	20,3	10.215,1
	06.	113,3	256,5	38,6	31,1	26,5	808,9	768,9	613,9	97,5	7.450,4	21,0	10.226,7
	07.	110,9	261,6	40,4	36,6	23,7	793,4	798,3	585,4	96,3	7.452,6	24,9	10.224,1
	08.	110,2	262,9	40,7	36,2	25,4	842,5	768,2	574,3	94,8	7.476,1	18,7	10.250,1
	09.	108,7	250,1	43,5	36,2	28,9	834,7	737,9	604,9	94,8	7.506,9	21,5	10.268,0
	10.	106,9	232,9	42,0	38,3	23,3	850,0	701,8	617,2	99,2	7.534,4	18,5	10.264,5
	11.	65,7	261,0	41,9	38,2	23,2	858,1	720,2	612,9	98,9	7.564,4	19,3	10.303,8
	12.	62,6	267,5	41,9	37,4	16,7	873,7	758,4	627,8	95,7	7.622,7	26,9	10.431,3

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi napomenu na strani 44.

Napomena: Ostali depoziti dozvoljavaju automatsko povlačenje sredstava ali ne i plaćanje trećim licima, štedne i oročene depozite, ostale depozite - ostalo.

T16: Sektorska struktura kratkoročnih kredita komercijalnih banaka
 na kraju perioda, u milionima KM -

KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA														
Godina	Mjesec	Krediti Institucijama BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina	Krediti fondovima socijalne zaštite	Krediti ostalim finansijskim institucijama	Krediti nefinansijskim javnim preduzećima	Krediti nefinansijskim privatnim preduzećima	Krediti neprofitnim organizacijama	Krediti stanovništvu	Ostali krediti	Ukupno	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13	
2006.	12.	0,1	6,2	2,2	1,4	0,1	30,1	77,6	1.453,4	11,8	466,6	7,5	2.057,0	
2007.	12.	0,0	6,3	2,3	0,3	0,0	53,5	73,8	1.819,0	17,0	564,5	4,6	2.541,4	
2008.	12.	0,0	6,0	2,3	10,4	0,1	69,8	76,5	2.579,8	32,8	645,7	4,2	3.427,5	
2009.	12.	3,2	8,7	2,2	31,7	33,5	33,4	80,0	2.459,8	10,6	716,4	12,0	3.391,5	
2010.	12.	0,1	6,1	2,3	21,9	40,6	28,1	69,1	2.624,0	13,5	801,9	7,1	3.614,8	
2011.	12.	0,0	11,9	1,4	21,5	26,0	37,4	70,1	2.935,2	5,9	858,4	4,2	3.972,1	
2012.	12.	0,0	2,6	0,7	22,2	9,9	41,1	73,8	3.188,4	6,7	919,5	6,3	4.271,2	
2013.	12.	0,0	12,9	0,6	40,1	35,3	28,5	89,2	3.152,2	5,5	942,2	12,1	4.318,6	
2014.	12.	0,0	26,7	4,0	45,3	26,0	27,4	90,7	2.989,7	4,9	936,4	19,0	4.170,2	
2015.	12.	0,0	72,0	4,8	22,0	39,4	28,3	86,4	2.944,8	4,2	937,0	26,0	4.164,9	
2016.	12.	0,0	48,0	1,6	19,8	8,5	27,2	90,4	3.030,0	7,2	904,9	14,9	4.152,6	
2017.	12.	0,0	44,3	1,4	15,7	7,8	33,8	73,2	3.163,2	10,2	896,4	15,4	4.261,5	
2018.	12.	0,0	60,2	1,1	12,8	4,3	40,6	89,6	3.151,5	6,2	911,3	12,1	4.289,8	
2018.	01.	0,0	34,9	0,4	15,7	7,4	27,8	72,3	3.116,4	10,1	906,7	15,1	4.206,8	
	02.	0,0	40,3	0,3	15,9	6,9	31,7	73,4	3.232,9	12,0	891,3	15,1	4.319,8	
	03.	0,0	56,9	0,2	14,3	6,4	40,2	69,4	3.310,7	11,9	902,4	15,9	4.428,4	
	04.	0,0	50,1	0,2	14,7	5,9	34,4	65,1	3.281,6	11,9	904,1	15,9	4.383,8	
	05.	0,0	58,2	0,3	14,3	5,3	33,1	70,2	3.260,8	11,0	913,4	15,8	4.382,5	
	06.	0,0	60,3	0,4	13,9	4,6	45,2	84,0	3.258,8	7,6	905,7	10,9	4.391,5	
	07.	0,0	54,7	0,2	13,8	3,9	41,5	88,7	3.241,7	6,6	907,6	11,4	4.370,2	
	08.	0,0	85,7	0,8	13,8	3,0	37,3	85,0	3.193,1	6,8	908,9	11,1	4.345,5	
	09.	0,0	84,5	0,9	13,9	2,8	38,3	85,6	3.189,5	6,6	911,4	12,1	4.345,6	
	10.	0,0	78,2	0,7	14,0	2,6	32,4	94,1	3.270,1	4,2	919,8	11,8	4.428,0	
	11.	0,0	77,0	0,7	13,7	2,4	35,4	86,1	3.200,0	5,3	906,8	11,8	4.339,3	
	12.	0,0	60,2	1,1	12,8	4,3	40,6	89,6	3.151,5	6,2	911,3	12,1	4.289,8	

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi napomenu na strani 44.

T17: Sektorska struktura dugoročnih kredita komercijalnih banaka
 na kraju perioda, u milionima KM -

KREDITI DOMAĆIM INSTITUCIONALNIM SEKTORIMA													
Godina	Mjesec	Krediti institucijama BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina	Krediti fondovima socijalne zaštite	Krediti ostalim finansijskim institucijama	Krediti nefinansijskim javnim preduzećima	Krediti nefinansijskim privratnim preduzećima	Krediti neprofitnim organizacijama	Krediti stanovništvu	Ostali krediti	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14=3+...+13
2006.	12.	0,0	0,4	1,3	56,2	0,6	31,8	167,7	2.592,7	10,3	3.893,0	1,5	6.755,6
2007.	12.	0,7	8,8	1,1	92,3	15,5	77,9	195,0	3.439,2	18,5	5.104,4	0,9	8.954,2
2008.	12.	1,7	95,6	0,9	132,5	13,5	73,9	177,2	4.142,2	19,5	6.051,1	0,5	10.708,6
2009.	12.	1,4	89,2	2,1	155,5	19,7	43,6	185,8	4.186,9	17,4	5.590,8	0,9	10.293,3
2010.	12.	0,1	105,8	40,2	201,6	26,5	27,0	270,8	4.309,5	17,4	5.522,3	9,1	10.530,3
2011.	12.	0,0	233,2	42,8	251,1	38,8	25,4	285,3	4.186,7	12,7	5.846,4	7,5	10.929,9
2012.	12.	0,0	404,3	68,7	289,5	28,4	19,3	313,0	4.248,8	16,3	5.875,2	7,9	11.271,3
2013.	12.	0,0	418,6	77,9	299,4	17,5	23,4	361,5	4.369,0	15,0	6.123,0	2,5	11.707,7
2014.	12.	0,0	465,2	161,2	295,2	77,1	20,0	351,4	4.429,6	9,7	6.491,7	2,3	12.303,3
2015.	12.	0,0	418,3	225,5	281,7	99,0	31,8	310,3	4.473,4	12,5	6.847,2	2,2	12.701,9
2016.	12.	0,0	295,5	231,5	262,0	95,7	25,2	281,5	4.673,3	11,9	7.171,4	0,5	13.048,5
2017.	12.	0,0	333,7	207,8	276,3	79,5	49,6	328,4	5.156,5	11,6	7.717,3	0,2	14.160,9
2018.	12.	0,0	328,5	185,7	279,4	169,9	85,0	331,7	5.471,5	14,1	8.330,0	0,4	15.196,1
2018.	01.	0,0	334,4	201,3	273,5	76,9	44,5	322,7	5.163,7	11,5	7.730,9	0,2	14.159,5
	02.	0,0	328,3	198,8	269,9	74,3	41,5	320,8	5.177,5	11,5	7.770,5	0,2	14.193,4
	03.	0,0	316,1	192,0	269,6	72,2	41,9	315,9	5.200,0	11,7	7.847,1	0,3	14.266,7
	04.	0,0	356,7	186,7	269,6	69,0	46,6	330,9	5.216,3	11,9	7.927,4	0,3	14.415,6
	05.	0,0	352,3	183,2	274,6	174,5	52,2	328,2	5.209,5	12,1	8.010,0	0,3	14.596,8
	06.	0,0	352,1	176,4	275,6	177,9	65,7	326,8	5.306,8	16,8	8.088,3	0,3	14.786,6
	07.	0,0	346,4	170,7	273,9	174,9	70,6	324,9	5.329,4	16,4	8.149,3	0,2	14.856,7
	08.	0,0	339,2	185,1	280,0	175,8	75,1	322,4	5.327,2	15,5	8.197,6	0,2	14.918,1
	09.	0,0	338,2	182,1	278,7	176,9	78,0	325,5	5.347,8	15,6	8.242,7	0,3	14.985,8
	10.	0,0	340,0	181,6	280,5	173,8	81,0	325,8	5.377,0	15,5	8.285,6	0,5	15.061,3
	11.	0,0	339,5	181,5	279,8	170,9	80,4	333,4	5.367,0	15,6	8.301,6	0,4	15.069,9
	12.	0,0	328,5	185,7	279,4	169,9	85,0	331,7	5.471,5	14,1	8.330,0	0,4	15.196,1

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Vidi napomenu na strani 44.

T18: Kupovina i prodaja KM
 - u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	Krediti institucija BiH	Krediti vladama entiteta	Krediti vladama kantona	Krediti vladama općina
1	2	3	4	5(3-4)	6
2006.		3.316.074	2.181.712	1.134.362	4.880.802
2007.		3.878.146	2.822.867	1.055.279	5.936.081
2008.		4.933.211	5.564.318	-631.108	5.304.973
2009.		4.197.642	4.234.491	-36.849	5.268.124
2010.		5.273.777	5.014.550	259.227	5.527.351
2011.		5.088.041	5.162.710	-74.669	5.452.682
2012.		5.511.162	5.491.846	19.316	5.471.998
2013.		4.588.615	3.918.598	670.017	6.142.015
2014.		5.065.358	4.379.047	686.312	6.828.327
2015.		5.470.552	4.699.060	771.492	7.599.818
2016.		7.485.849	6.622.039	863.811	8.463.629
2017.		8.476.378	7.421.186	1.055.192	9.518.821
2018.		10.792.432	9.780.514	1.011.918	10.530.740
2018.	01.	852.932	715.889	137.043	9.655.865
	02.	657.348	733.451	-76.103	9.579.761
	03.	787.989	572.265	215.724	9.795.486
	04.	728.905	631.048	97.857	9.893.342
	05.	708.444	687.829	20.615	9.913.958
	06.	1.206.578	1.164.568	42.010	9.955.968
	07.	989.316	818.859	170.457	10.126.425
	08.	901.336	660.206	241.130	10.367.555
	09.	830.216	714.442	115.773	10.483.328
	10.	1.000.186	1.059.977	-59.791	10.423.537
	11.	1.043.430	976.896	66.534	10.490.071
	12.	1.085.753	1.045.085	40.668	10.530.740

T19: Prosječne obavezne rezerve

* u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	Osnovica za obračun obavezne rezerve*	Prosječne obavezne rezerve	Prosječan saldo računa obaveznih rezervi kod CBBiH	Razlika
1	2	3	4	5	6=5-4
2006.		10.905.879	1.635.882	2.372.908	737.026
2007.		14.328.455	2.149.268	3.309.562	1.160.294
2008.		17.320.130	2.961.865	3.630.571	668.706
2009.		16.194.265	1.754.398	3.010.417	1.256.019
2010.		15.617.849	1.624.905	3.154.793	1.529.888
2011.		15.227.393	1.323.886	2.959.315	1.635.429
2012.		14.755.574	1.257.850	2.711.013	1.453.163
2013.		15.162.241	1.290.758	3.103.865	1.813.107
2014.		15.999.278	1.370.137	3.577.824	2.207.688
2015.		16.664.525	1.432.593	3.770.500	2.337.907
2016.		18.494.243	1.734.081	4.057.613	2.323.532
2017.		21.224.853	2.122.485	4.303.340	2.180.855
2018.		23.537.084	2.353.708	5.205.234	2.851.526
2018	01.	22.408.516	2.240.852	5.005.391	2.764.539
	02.	22.437.158	2.243.716	5.021.367	2.777.651
	03.	22.513.890	2.251.389	5.097.692	2.846.303
	04.	22.805.136	2.280.514	5.144.656	2.864.142
	05.	23.098.267	2.309.827	5.184.855	2.875.028
	06.	23.409.623	2.340.962	5.028.943	2.687.980
	07.	23.930.408	2.393.041	5.152.205	2.759.164
	08.	24.136.702	2.413.670	5.250.319	2.836.649
	09.	24.316.621	2.431.662	5.354.192	2.922.530
	10.	24.360.159	2.436.016	5.358.800	2.922.784
	11.	24.483.363	2.448.336	5.430.886	2.982.550
	12.	24.545.168	2.454.517	5.433.503	2.978.986

Napomena:

Od 1. jula 2016. godine stopa obavezne rezerve koju primjenjuje CBBiH na osnovicu za obračun obavezne rezerve iznosi 10%.

Od 1. jula 2016. godine CBBiH primjenjuje nove stope za obračun naknade na sredstva na računu rezervi banaka: Centralna banka BiH na računu rezervi komercijalne banke u obračunskom periodu ne obračunava naknadu na iznos sredstava obavezne rezerve, a na iznos sredstava iznad obavezne rezerve obračunava naknadu po stopi koja je jednaka 50% stope koju primjenjuje Evropska centralna banka na depozite komercijalnih banaka (Deposit Facility Rate).

Od 1. maja 2015. godine Centralna banka obračunava naknadu banci na iznos sredstava te banke na računu rezervi kod Centralne banke u obračunskom periodu, kako slijedi:

- na iznos obavezne rezerve – prosjek EONIA-e koji je u istom periodu zabilježen na tržištu umanjen za 10 baznih poena, ili minimum nula,
- na iznos sredstava iznad obavezne rezerve – nulta stopa naknade.

Nulta stopa naknade na obaveznu rezervu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih poena imala negativnu vrijednost.

Od 1. septembra 2014. stopa naknade se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana, s tim da se na iznos obavezne rezerve obračunava 70% ili minimum nula, a na iznos sredstava iznad obavezne rezerve 90% od navedene stope ili minimum nula.

Od 1. avgusta 2011. godine stopa naknade se utvrđuje na osnovu ponderisanog prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana, s tim da se na iznos obavezne rezerve obračunava 70%, a na iznos sredstava iznad obavezne rezerve 90% od navedene stope.

Od 1. februara 2011. g stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva sa ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine je smanjena sa 14% na 10%, dok je stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva sa ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine ostala nepromjenjena.

Od 1. jula 2010. godine stopa naknade na iznos obavezne rezerve je promijenjena i obračunava se na osnovu prosjeka kamatne stope koju je u istom periodu ostvarila Centralna banka na "overnight" depozite, dok je stopa naknade na iznos sredstava iznad obavezne rezerve ostala nepromjenjena.

Od 1. maja 2009. god. stopa obavezne rezerve na depozite i pozajmljena sredstva sa ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine iznosi 7%.

Od 1. aprila 2009. god. stopa naknade se utvrđuje na iznos sredstava koji je banka dužna da drži kao obavezne rezerve po stopi 0.50%, na iznos sredstava iznad obavezne rezerve po stopi koja se utvrđuje na osnovu prosjeka kamatnih stopa koje je u istom periodu na tržištu ostvarila Centralna banka na depozite investirane do mjesec dana.

Od 1. januara 2009. g stopa obavezne rezerve je 14% na depozite i pozajmljena sredstva sa ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine, a 10% na depozite i pozajmljena sredstva sa ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine.

Od 11. oktobra 2008. god. stopa obavezne rezerve je smanjena sa 18% na 14%.

Od 1. januara 2008. god. stopa obavezne rezerve je povećana sa 15% na 18%.

*Osnovicu za obračun obavezne rezerve čine depoziti i pozajmljena sredstva u domaćoj i drugim valutama izraženi u KM.

T20: Transakcije u platnom prometu
 - u milionima KM -

Godina	Mjesec	RTGS		ŽIROKLIRING		UKUPNO	
		br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos	br. transakcija	iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6
2006.		591.823	37.280	24.309.113	10.448	24.900.936	47.728
2007.		704.702	48.174	27.662.395	12.018	28.367.097	60.193
2008.		766.690	57.335	28.831.882	13.009	29.598.572	70.345
2009.		692.669	52.283	28.346.898	12.175	29.039.567	64.458
2010.		713.755	55.281	31.060.911	12.498	31.774.666	67.779
2011.		760.459	63.608	31.729.367	13.046	32.489.826	76.653
2012.		763.522	68.310	33.073.839	13.223	33.837.361	81.533
2013.		773.099	63.232	35.026.526	13.373	35.799.626	76.605
2014.		821.897	73.897	37.108.440	13.961	37.930.337	87.858
2015.		874.575	70.655	38.212.073	14.451	39.086.648	85.106
2016.		935.319	72.876	39.068.883	15.509	40.004.202	88.380
2017.		996.043	79.855	40.111.318	16.388	41.107.361	96.243
2018.		1.067.256	85.393	41.266.770	17.277	42.334.026	102.670
2018.	01.	77.607	6.288	3.176.072	1.254	3.253.679	7.542
	02.	77.793	6.015	3.197.875	1.266	3.275.668	7.282
	03.	84.380	6.319	3.463.291	1.377	3.547.671	7.696
	04.	89.289	6.669	3.492.429	1.441	3.581.718	8.109
	05.	89.501	6.893	3.510.577	1.468	3.600.078	8.360
	06.	89.038	7.469	3.427.402	1.429	3.516.440	8.898
	07.	93.017	7.461	3.638.794	1.513	3.731.811	8.974
	08.	91.870	7.733	3.436.569	1.495	3.528.439	9.227
	09.	85.155	6.771	3.235.250	1.388	3.320.405	8.159
	10.	97.795	7.671	3.684.811	1.587	3.782.606	9.258
	11.	92.532	7.582	3.395.550	1.480	3.488.082	9.062
	12.	99.279	8.522	3.608.150	1.579	3.707.429	10.101

T21: Platni bilans Bosne i Hercegovine
 - u milionima KM -

TEKUĆI I KAPITALNI RAČUN								
Godina	Tekući račun				Kapitalni račun	Ukupno	FINANSIJSKI RAČUN	NETO GREŠKE I PROPUSTI
	Roba	Usluge	Primarni dohodak	Sekundarni dohodak				
2007.	-8.480	1.862	670	3.901	415	-1.632	-1.766	-134
2008.	-10.197	1.912	943	3.827	383	-3.132	-3.300	-167
2009.	-7.436	1.552	955	3.341	350	-1.238	-1.131	107
2010.	-7.186	1.713	413	3.529	389	-1.142	-957	184
2011.	-7.827	1.593	211	3.540	357	-2.127	-2.039	88
2012.	-7.779	1.631	205	3.676	334	-1.933	-1.806	127
2013.	-7.099	1.624	357	3.694	337	-1.088	-909	179
2014.	-7.874	1.676	224	3.969	442	-1.563	-1.428	135
2015.	-7.191	1.915	194	3.570	360	-1.153	-1.190	-37
2016.	-7.061	2.081	81	3.507	297	-1.094	-945	149
2017.	-7.384	2.257	-139	3.790	302	-1.174	-998	176
2018.	-7.529	2.458	-169	3.868	310	-1.061	-858	203
2012. Q1	-1.744	341	98	827	75	-403	-537	-134
Q2	-1.865	418	-108	930	80	-545	-409	136
Q3	-2.200	497	100	943	91	-569	-428	141
Q4	-1.969	374	115	977	88	-415	-432	-16
2013. Q1	-1.607	338	83	837	78	-272	-449	-177
Q2	-1.618	436	-106	926	80	-282	-215	67
Q3	-1.869	481	128	951	91	-218	-25	192
Q4	-2.005	370	251	980	89	-316	-220	96
2014. Q1	-1.733	388	81	833	76	-355	-472	-117
Q2	-1.912	395	-86	989	85	-528	-367	162
Q3	-2.135	509	68	1.071	153	-335	-172	163
Q4	-2.094	384	161	1.076	128	-344	-417	-72
2015. Q1	-1.564	386	52	877	99	-150	-353	-203
Q2	-1.880	514	-35	901	99	-401	-375	26
Q3	-1.938	600	-17	891	80	-384	-246	139
Q4	-1.809	415	193	901	82	-217	-216	1
2016. Q1	-1.537	408	36	745	68	-280	-256	24
Q2	-1.858	547	-20	904	77	-350	-247	102
Q3	-1.788	624	16	927	77	-145	-43	102
Q4	-1.877	501	49	931	75	-320	-399	-79
2017. Q1	-1.603	441	15	840	72	-235	-344	-109
Q2	-1.976	617	-117	993	76	-407	-233	174
Q3	-1.876	678	-71	981	77	-210	-36	174
Q4	-1.929	522	34	976	76	-321	-384	-64
2018. Q1	-1.693	433	-16	854	72	-349	-424	-75
Q2	-1.906	706	-74	1.019	76	-178	-50	128
Q3	-2.002	757	-59	1.016	81	-206	-24	182
Q4	-1.928	562	-21	979	80	-328	-359	-32

Izvor podataka: CBBiH; Statistika platnog bilansa.

Napomena: Platni bilans BiH urađen je u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za platni bilans i međunarodnu investicijsku poziciju, šesto izdanje – BPM6)

Detaljnija metodološka objašnjenja se nalaze na web stranici, www.cbbh.ba pod statistika.

T22: Platni bilans BiH: Tekući i kapitalni račun
- u milionima KM -

Godina	TEKUĆI RAČUN										KAPITALNI RAČUN			
	Ukupno			Roba		Usluge		Primarni dohodak		Sekundarni dohodak				
	Potražuje	Duguje	Saldo	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Potražuje	Duguje	Saldo
2007.	11.764	13.811	-2.047	3.542	12.022	2.569	707	1.553	883	4.101	200	415	0	415
2008.	12.543	16.058	-3.515	4.158	14.355	2.694	782	1.656	713	4.036	209	383	0	383
2009.	11.046	12.634	-1.588	3.756	11.193	2.446	894	1.265	309	3.579	238	350	0	350
2010.	12.200	13.731	-1.531	5.015	12.201	2.518	804	881	468	3.787	257	389	0	389
2011.	13.157	15.640	-2.483	6.029	13.856	2.374	781	935	725	3.818	278	357	0	357
2012.	13.311	15.577	-2.266	6.067	13.846	2.416	785	874	669	3.954	277	334	0	334
2013.	13.873	15.297	-1.425	6.645	13.743	2.391	768	864	507	3.973	279	337	0	337
2014.	14.518	16.523	-2.005	6.847	14.721	2.449	774	955	731	4.267	298	442	0	442
2015.	14.807	16.319	-1.513	7.194	14.385	2.775	860	928	734	3.909	339	360	0	360
2016.	15.441	16.832	-1.391	7.699	14.759	2.961	880	929	847	3.852	345	297	0	297
2017.	17.685	19.161	-1.476	9.340	16.724	3.235	977	959	1.098	4.152	362	302	0	302
2018.	18.768	20.139	-1.371	10.083	17.612	3.482	1.023	941	1.110	4.262	394	310	0	310
2012. Q1	2.903	3.381	-478	1.338	3.082	472	131	199	101	894	67	75	0	75
Q2	3.487	4.112	-625	1.660	3.525	611	192	218	326	997	68	80	0	80
Q3	3.588	4.248	-660	1.547	3.747	792	295	233	133	1.016	73	91	0	91
Q4	3.333	3.836	-504	1.522	3.491	541	167	223	109	1.047	70	88	0	88
2013. Q1	3.082	3.432	-350	1.491	3.098	478	141	207	123	906	70	78	0	78
Q2	3.646	4.007	-361	1.806	3.424	625	190	218	323	996	70	80	0	80
Q3	3.689	3.998	-308	1.683	3.552	755	274	231	103	1.019	68	91	0	91
Q4	3.455	3.860	-405	1.664	3.669	532	163	208	-43	1.051	71	89	0	89
2014. Q1	3.198	3.629	-432	1.546	3.279	524	136	225	144	903	70	76	0	76
Q2	3.582	4.195	-613	1.698	3.610	585	190	238	324	1.060	71	85	0	85
Q3	3.989	4.477	-488	1.792	3.927	789	280	258	190	1.151	80	153	0	153
Q4	3.749	4.222	-472	1.811	3.905	551	167	235	73	1.153	76	128	0	128
2015. Q1	3.392	3.641	-249	1.666	3.230	539	153	238	186	949	72	99	0	99
Q2	3.730	4.230	-500	1.802	3.682	720	206	219	254	989	88	99	0	99
Q3	4.021	4.485	-464	1.869	3.807	924	324	249	266	979	88	80	0	80
Q4	3.663	3.963	-300	1.858	3.667	592	177	222	28	992	91	82	0	82
2016. Q1	3.277	3.625	-348	1.657	3.194	569	160	221	186	830	85	68	0	68
Q2	3.904	4.331	-427	1.950	3.808	743	195	223	243	988	84	77	0	77
Q3	4.216	4.438	-222	1.985	3.773	965	341	256	239	1.011	84	77	0	77
Q4	4.044	4.438	-395	2.107	3.984	685	183	229	179	1.023	91	75	0	75
2017. Q1	3.809	4.117	-307	2.043	3.646	605	165	231	216	930	90	72	0	72
Q2	4.457	4.940	-484	2.302	4.278	835	218	240	357	1.080	87	76	0	76
Q3	4.888	5.176	-288	2.491	4.367	1.068	391	256	327	1.073	92	77	0	77
Q4	4.531	4.928	-397	2.505	4.434	726	204	233	199	1.068	92	76	0	76
2018. Q1	4.127	4.549	-422	2.309	4.002	637	204	235	251	946	92	72	0	72
Q2	4.856	5.111	-255	2.586	4.492	923	217	232	306	1.115	96	76	0	76
Q3	5.113	5.401	-287	2.609	4.611	1.152	394	244	302	1.109	94	81	0	81
Q4	4.672	5.079	-408	2.580	4.508	770	208	229	250	1.092	113	80	0	80

Izvor podataka: CBBiH Statistika platnog bilansa.

Napomena: Platni bilans BiH urađen je u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za platni bilans i međunarodnu investicijsku poziciju, šesto izdanje - BPM6)

Detaljnija metodološka objašnjenja se nalaze na web stranici, www.cbbh.ba/podstatistika.

T23: Platni bilans BiH: Finansijski račun
 - u milionima KM -

Godina	FINANSIJSKI RAČUN				Ukupno*
	Direktne investicije	Portfolio investicije	Ostale investicije	Rezervna aktiva	
2007.	-2.560	4	-453	1.242	-1.766
2008.	-1.315	29	-1.551	-462	-3.300
2009.	-344	274	-957	-104	-1.131
2010.	-532	173	-857	258	-957
2011.	-674	46	-1.378	-33	-2.039
2012.	-506	19	-1.391	73	-1.806
2013.	-342	144	-1.420	709	-909
2014.	-784	107	-1.463	712	-1.428
2015.	-509	110	-1.671	881	-1.190
2016.	-502	167	-1.541	930	-945
2017.	-646	153	-1.642	1.136	-998
2018.	-745	233	-1.455	1.114	-858
2012. Q1	-26	-6	-191	-314	-537
Q2	-134	45	-90	-230	-409
Q3	-107	-18	-697	394	-428
Q4	-240	-2	-413	224	-432
2013. Q1	-295	51	-37	-168	-449
Q2	-164	26	-317	241	-215
Q3	4	21	-498	447	-25
Q4	113	46	-568	189	-220
2014. Q1	-250	13	-75	-161	-472
Q2	-230	31	-330	163	-367
Q3	-116	-20	-661	625	-172
Q4	-189	83	-396	85	-417
2015. Q1	-105	-14	-183	-52	-353
Q2	-210	-44	-334	213	-375
Q3	-105	77	-595	378	-246
Q4	-89	91	-559	342	-216
2016. Q1	-162	2	-34	-62	-256
Q2	-51	46	-395	152	-247
Q3	-120	79	-695	692	-43
Q4	-169	39	-417	148	-399
2017. Q1	-306	66	152	-257	-344
Q2	-77	22	-438	260	-233
Q3	-136	62	-710	747	-36
Q4	-127	3	-646	386	-384
2018. Q1	-259	-19	-450	304	-424
Q2	-149	23	-157	233	-50
Q3	-224	72	-426	555	-24
Q4	-113	157	-421	22	-359

Izvor podataka: CBBiH; Statistika platnog bilansa.

Napomena: Platni bilans BiH urađen je u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za platni bilans i međunarodnu investicijsku poziciju, šesto izdanje – BPM6)

Detaljnija metodološka objašnjenja se nalaze na web stranici, www.cbbh.ba pod statistika.

*Vrijednost pod stavkom Ukupno uključuje i vrijednosti finansijskih derivativa.

T24: Servisiranje vanjskog duga sektora vlade
 - u hiljadama KM -

Kreditor	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.		
								Glavnica	Kamata	Ukupno
Javni kreditori	269.064	339.601	617.207	693.718	515.617	648.016	909.078	793.590	124.650	918.240
Međunarodne i regionalne organizacije	226.021	290.493	559.130	620.692	425.697	549.724	785.931	673.205	100.038	773.242
Evropska investicijska banka	30.871	38.236	40.804	51.583	59.051	79.346	88.995	76.338	21.741	98.079
Evropska banka za obnovu i razvoj	72.598	75.034	90.998	112.436	121.045	112.893	89.765	110.069	7.459	117.528
Svjetska banka - IDA	43.102	49.547	51.296	56.489	67.968	104.563	142.855	92.928	37.657	130.584
Svjetska banka - IBRD ¹⁾	48.164	51.290	45.057	43.490	51.235	52.836	52.520	41.398	11.387	52.785
Razvojna banka Vijeća Evrope ¹⁾	651	991	1.818	3.086	4.112	4.740	5.306	4.144	1.246	5.390
Međunarodni fond za razvoj poljoprivrede	1.932	2.341	6.412	2.902	3.784	4.113	4.241	3.410	623	4.033
MMF	15.463	64.134	318.723	338.799	106.677	179.498	390.523	337.094	16.021	353.116
EUROFIMA	8.398	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Evropska komisija	4.844	8.919	4.022	11.907	11.824	11.735	11.726	7.823	3.903	11.726
Vlada i vladine agencije	43.043	49.108	58.077	73.026	89.919	98.293	123.147	120.385	24.613	144.997
Pariski klub ¹⁾	28.470	30.493	31.746	33.811	38.344	40.906	43.055	36.891	9.364	46.256
Saudijski fond za razvoj	2.607	3.050	4.808	4.505	6.698	7.818	9.680	8.113	1.782	9.895
Ostala bilateralna ²⁾	11.966	15.566	21.523	34.710	44.877	49.568	70.411	75.380	13.466	88.846
Privatni kreditori	70.927	73.682	67.604	67.177	65.706	75.090	74.155	36.377	702	37.079
Londoni klub ¹⁾	70.927	73.682	67.604	67.177	65.706	75.090	74.155	36.377	702	37.079
Ukupno	339.992	413.283	684.810	760.895	581.323	723.106	983.233	829.967	125.353	955.319

Izvor: Ministarstvo finansija i trezora BiH

1) Dug nastao prije 1992.

2) Ostala bilateralna sadrži sljedeće kreditore: Fortis banka, Vlada Japana, OPEC, KFW, Vlada Španije, Izvoz-Uvoz Banka Koreje (EximBank), Austrijska banka, Belgija, Banka za rad i privredu (BAWAG), Raiffaisen banka.

T25: Ukupan dug opšte vlade (Mastiški dug)
 -na kraju perioda, u milionima KM -

UKUPAN DUG OPŠTE VLADE BiH (Mastiški dug)				
Godina	VANJSKI DUG			Mastiški dug
	Ukupno	Javni kreditori	Privatni kreditori	
1	2=3+4	3	4	5
2009.	5.236,3	4.511,3	725,0	6.427,1
2010.	6.291,0	5.601,2	689,9	7.657,6
2011.	6.663,1	6.014,6	648,5	8.605,0
2012.	7.211,8	6.598,6	613,2	9.576,6
2013.	7.563,0	6.995,1	567,9	10.069,5
2014.	8.442,3	7.928,6	513,7	11.381,0
2015.	8.692,6	8.238,5	454,1	11.982,1
2016.	8.872,5	8.504,4	368,1	12.094,8
2017.	8.147,0	7.870,1	276,9	11.325,8
2018.	8.179,1	7.916,5	262,6	11.623,6

Napomena: Statistička definicija duga je kao što je definisano u Maastrichtskom sporazumu. Podaci se objavljuju na nekonsolidovanoj osnovi u skladu sa zahtjevima Eurostata.

Izvor: Izvještaj o stanju vanjskog duga Ministarstva finansija i trezora BiH, Baza podataka o HOV i kreditima CBBiH – Statistika vladinih finansija i finansijskih računa i Monetama i finansijska statistika

T26: Devizne rezerve CBBiH

- na kraju perioda, u milionima KM -

Godina	Mjesec	Bruto devizne rezerve							Neto devizne rezerve	Monetarna pasiva	Neto strana aktive CBBiH
		Zlato	Držanje SDR	Strana valuta u trezoru CBBiH	Depoziti kod nerezidentnih banaka	Ostalo	Investicije u vrijednosne papire				
1	2	3	4	5	6	7	8	9=3+...+8	10	11	12=10-11
2006.	12.	0,0	0,6	55,2	5.002,7	0,0	393,3	5.451,7	5.450,7	5.182,6	268,1
2007.	12.	0,0	0,4	40,1	5.971,1	80,7	606,2	6.698,5	6.697,6	6.303,9	393,7
2008.	12.	0,0	0,4	212,2	4.727,9	49,9	1.305,3	6.295,7	6.294,8	5.727,5	567,3
2009.	12.	63,3	5,7	107,4	3.298,0	2,2	2.735,4	6.212,1	6.211,2	5.705,5	505,7
2010.	12.	66,9	0,0	102,2	3.000,8	2,7	3.285,1	6.457,7	6.456,3	5.969,6	486,8
2011.	12.	151,3	1,1	93,6	4.385,6	0,0	1.792,0	6.423,6	6.422,5	5.915,1	507,4
2012.	12.	159,0	4,5	133,2	2.334,5	0,0	3.877,4	6.508,6	6.507,4	5.987,0	520,4
2013.	12.	164,1	2,7	91,6	2.217,6	0,0	4.592,3	7.068,3	7.067,3	6.659,2	408,1
2014.	12.	182,7	5,2	71,8	2.181,7	0,0	5.384,1	7.825,6	7.824,5	7.293,1	531,4
2015.	12.	182,3	3,8	128,5	1.003,6	0,0	7.288,1	8.606,3	8.605,0	8.064,6	540,4
2016.	12.	205,1	2,6	194,8	2.970,4	0,0	6.158,2	9.531,1	9.529,0	8.926,3	602,6
2017.	12.	203,9	1,5	236,4	2.698,6	0,0	7.416,1	10.556,6	10.555,0	9.977,1	577,8
2018.	12.	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2	11.621,4	10.983,3	638,1
2018.	01.	203,3	5,2	245,2	2.571,7	0,0	7.671,3	10.696,6	10.694,1	10.117,3	576,8
	02.	202,9	1,8	245,6	2.493,1	0,0	7.686,2	10.629,5	10.626,2	10.037,2	589,0
	03.	202,1	1,7	245,5	2.513,1	0,0	7.922,2	10.884,7	10.881,5	10.252,4	629,1
	04.	204,4	5,7	245,5	2.475,3	0,0	8.049,6	10.980,6	10.978,0	10.366,3	611,6
	05.	208,5	2,0	245,7	2.392,8	0,0	8.129,8	10.978,9	10.976,7	10.369,9	606,8
	06.	201,3	2,0	246,0	2.471,0	0,0	8.179,3	11.099,6	11.097,6	10.466,4	631,2
	07.	196,5	6,0	245,9	2.492,1	0,0	8.252,9	11.193,4	11.191,5	10.585,7	605,9
	08.	194,4	2,2	249,2	2.560,8	0,0	8.416,2	11.422,7	11.420,3	10.822,1	598,2
	09.	192,8	1,5	249,1	2.625,5	0,0	8.492,8	11.561,7	11.559,7	10.992,3	567,4
	10.	201,6	5,8	248,6	2.647,2	0,0	8.375,8	11.479,0	11.476,1	10.880,7	595,4
	11.	202,8	2,2	248,7	2.692,6	0,0	8.416,4	11.562,8	11.560,5	10.943,1	617,3
	12.	210,0	2,2	274,1	2.911,4	0,0	8.225,4	11.623,2	11.621,4	10.983,3	638,1

Monetarni podaci ažurirani u skladu sa metodologijom MMF-a (Priručnik za monetarnu i finansijsku statistiku, 2000), od januara 2006. godine.

Napomena: Bruto devizne rezerve čine stanja bilansnih pozicija kratkoročne strane aktive CBBiH (zlato, raspolaganje CBBiH SDR, devize u trezoru CBBiH, prenosivi depoziti u stranoj valuti kod nerezidentnih banaka i ostalo) i investiranja u vrijednosne papire od jula 2006. po odluci Investicionog komiteta CBBiH. Neto devizne rezerve predstavljaju razliku između bruto deviznih rezervi i obaveza prema nerezidentima. Monetarnu pasivu CBBiH čine novac izvan monetarnih vlasti i depoziti rezidenata kod monetarnih vlasti. Neto strana aktive CBBiH predstavlja razliku između neto deviznih rezervi i monetarne pasive CBBiH.

T27: Vanjskotrgovinska razmjena BiH - u milionima KM -					
Godina	Mjesec	Izvoz robe	Uvoz robe	Saldo izvoza i uvoza robe	Pokrivenost uvoza izvozom u %
1	2	3	4	5=(3-4)	6=(3/4)x100
2006.		5.164	11.389	-6.224	45,3
2007.		5.937	13.898	-7.962	42,7
2008.		6.712	16.293	-9.581	41,2
2009.		5.530	12.348	-6.818	44,8
2010.		7.096	13.616	-6.521	52,1
2011.		8.222	15.525	-7.303	53,0
2012.		7.858	15.253	-7.395	51,5
2013.		8.380	15.170	-6.790	55,2
2014.		8.682	16.199	-7.518	53,6
2015.		8.987	15.852	-6.864	56,7
2016.		9.418	16.161	-6.743	58,3
2017.		11.055	18.186	-7.130	60,8
2018.		11.900	19.270	-7.370	61,8
2018.	01.	908	1.257	-349	72,2
	02.	907	1.419	-513	63,9
	03.	974	1.726	-752	56,4
	04.	977	1.552	-574	63,0
	05.	1.015	1.734	-719	58,5
	06.	1.055	1.666	-611	63,3
	07.	1.076	1.755	-679	61,3
	08.	909	1.577	-668	57,6
	09.	1.025	1.659	-634	61,8
	10.	1.069	1.797	-728	59,5
	11.	1.061	1.603	-543	66,2
	12.	926	1.526	-600	60,7

Napomena: Korišteni su najnoviji podaci Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine o vrijednosti uvoza robe po specijalnom sistemu trgovine i nisu uključena prilagođenja obuhvata i vrijednosti koja se rade u svrhu izvještavanja o platnom bilansu.

T28: BiH izvoz po zemljama destinacije
 - u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	Njemačka	Hrvatska	Srbija*	Italija	Slovenija	Austrija	Crna Gora*	Druge zemlje	Ukupno
2006.		668.733	965.258	681.764	713.413	629.633	313.807	-	1.191.688	5.164.296
2007.		762.169	1.090.120	770.717	779.102	645.369	369.608	155.707	1.363.793	5.936.584
2008.		913.488	1.156.836	942.277	843.065	614.875	415.224	231.444	1.594.482	6.711.690
2009.		814.110	944.144	741.441	702.356	463.129	325.370	229.506	1.311.143	5.531.199
2010.		1.085.936	1.070.626	894.775	862.022	611.744	470.584	310.180	1.789.638	7.095.505
2011.		1.215.957	1.204.440	1.001.879	963.546	706.818	619.042	300.430	2.210.001	8.222.112
2012.		1.210.103	1.165.019	710.002	939.241	653.304	654.764	249.230	2.276.299	7.857.962
2013.		1.310.844	1.194.637	766.745	1.003.294	686.503	687.565	270.745	2.459.942	8.380.275
2014.		1.317.490	955.047	800.690	1.195.438	697.785	755.827	293.818	2.665.647	8.681.742
2015.		1.412.906	925.166	770.695	1.214.930	748.870	743.062	262.844	2.908.721	8.987.194
2016.		1.479.411	985.360	822.846	1.131.096	807.200	730.590	240.751	3.220.854	9.418.109
2017.		1.595.704	1.284.200	1.093.685	1.209.035	973.397	899.235	352.507	3.647.618	11.055.383
2018.		1.741.537	1.464.040	1.251.801	1.352.791	1.057.052	1.020.991	401.455	3.610.622	11.900.289
2018.	01.	141.488	108.967	85.280	105.165	78.103	75.258	27.074	286.558	907.892
	02.	136.237	103.788	93.558	98.001	82.029	75.716	27.264	290.158	906.750
	03.	143.064	116.106	97.736	110.234	86.619	77.729	29.782	312.538	973.807
	04.	158.390	125.906	93.265	106.966	83.472	86.796	36.225	286.451	977.470
	05.	138.326	123.377	101.856	120.706	90.954	80.237	35.190	323.976	1.014.622
	06.	152.692	121.955	96.113	128.166	90.391	90.021	37.119	338.240	1.054.698
	07.	148.152	137.541	117.047	139.243	96.389	93.662	38.220	305.629	1.075.883
	08.	136.430	126.957	110.679	74.021	81.668	90.767	32.487	255.691	908.701
	09.	156.479	128.682	107.931	126.923	92.733	90.042	30.595	291.488	1.024.872
	10.	157.992	132.704	118.913	127.841	98.840	104.727	37.509	290.101	1.068.627
	11.	155.454	121.946	115.216	122.811	93.008	92.753	32.154	327.385	1.060.728
	12.	116.833	116.112	114.205	92.715	82.846	63.283	37.836	302.407	926.240

Napomena: Kao kriterij za prikazivanje zemlje izvoza korišten je procenat učešća izvoza u tu zemlju u odnosu na ukupan bh. izvoz za 2010. U skladu s prethodno navedenim, sve zemlje u koje je izvoz veći od 4% ukupnog bh. izvoza u 2010. iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u koloni "Druge zemlje".

*Do 12. 2. 2007. podaci o izvozu u Srbiju i Crnu Goru su prikazani kao izvoz u Srbiju, a od tog datuma se Srbija i Crna Gora prikazuju kao zasebne zemlje.

T29: BiH Uvoz po zemljama porijekla
 'u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	Hrvatska	Srbija*	Njemačka	Italija	Ruska Federacija	Slovenija	Kina	Austrija	SAD	Mađarska	Druge zemlje	Ukupno
2006.		1.946.914	1.116.167	1.417.257	1.020.542	254.626	860.684	391.090	456.213	220.622	394.682	3.309.988	11.388.785
2007.		2.449.198	1.408.588	1.742.880	1.255.982	277.902	884.579	597.930	535.957	298.658	478.958	3.967.610	13.898.242
2008.		2.779.927	1.726.195	1.914.630	1.520.914	344.006	963.337	748.615	606.290	524.553	719.598	4.444.452	16.292.516
2009.		1.855.136	1.283.006	1.395.705	1.243.234	865.684	758.953	557.106	455.395	325.140	401.304	3.214.517	12.355.179
2010.		2.058.946	1.429.477	1.424.980	1.210.391	1.189.105	808.852	655.539	489.083	485.491	416.780	3.447.593	13.616.238
2011.		2.226.507	1.465.645	1.648.403	1.381.687	1.635.091	828.564	774.881	491.679	626.711	379.214	4.067.045	15.525.428
2012.		2.202.545	1.431.534	1.725.796	1.429.362	1.493.885	803.360	816.377	504.094	388.173	412.951	4.044.863	15.252.942
2013.		1.956.353	1.485.608	1.734.842	1.482.256	1.505.995	754.344	914.082	519.291	384.852	441.535	3.990.634	15.169.793
2014.		1.851.693	1.629.521	1.869.564	1.653.565	1.292.467	763.235	1.359.548	532.109	475.375	433.638	4.338.562	16.199.278
2015.		1.673.161	1.728.490	1.914.225	1.758.289	910.072	773.559	1.091.670	560.924	441.158	411.579	4.588.564	15.851.692
2016.		1.617.713	1.828.142	1.998.877	1.899.582	729.427	831.403	1.091.966	556.399	327.745	405.278	4.874.484	16.161.014
2017.		1.828.432	2.029.997	2.103.758	2.062.127	907.315	912.704	1.186.073	618.743	584.798	451.831	5.499.863	18.185.642
2018.		1.915.819	2.070.731	2.297.536	2.170.886	892.386	916.995	1.339.271	672.988	631.241	496.506	5.865.725	19.270.086
2018.	01.	133.257	124.445	146.712	137.844	35.261	63.462	98.906	41.320	37.660	32.900	405.383	1.257.150
	02.	117.218	149.309	186.496	156.146	83.715	64.284	96.861	55.953	51.605	39.219	418.680	1.419.487
	03.	140.779	184.704	207.947	195.015	158.299	85.042	124.850	56.574	37.294	37.002	498.456	1.725.962
	04.	147.673	167.453	186.495	186.463	58.366	76.697	101.410	57.592	53.464	37.331	479.001	1.551.946
	05.	165.391	184.411	195.394	199.895	132.886	79.059	107.116	62.200	63.527	39.625	504.201	1.733.705
	06.	161.910	185.837	200.122	205.477	71.943	84.605	102.157	61.466	61.939	36.878	493.557	1.665.892
	07.	175.321	168.099	200.795	195.818	175.258	84.031	111.555	58.228	63.347	40.782	481.691	1.754.925
	08.	176.649	196.319	185.962	152.602	27.194	73.215	120.981	51.684	54.394	48.350	489.224	1.576.574
	09.	166.186	175.450	194.919	175.344	37.359	82.209	130.709	57.047	47.013	46.499	546.004	1.658.739
	10.	209.907	183.760	205.491	201.815	36.724	84.905	130.496	57.600	59.232	46.377	580.303	1.796.610
	11.	177.179	178.528	195.947	181.874	32.815	71.629	115.082	56.488	50.019	46.803	496.950	1.603.316
	12.	144.349	172.417	191.256	182.594	42.565	67.858	99.147	56.835	51.746	44.739	472.275	1.525.782

Napomena: Kao kriterij za prikazivanje zemlje uvoza korišten je procenat učešća uvoza iz te zemlje u odnosu na ukupan BiH uvoz za 2010. U skladu s navedenim, sve zemlje iz kojih je uvoz veći od 3% ukupnog bh. uvoza u 2010. Iskazane su posebno, dok su ostale zemlje prikazane u stupcu "Druge zemlje".

* Do 12. 2. 2007. podaci o uvozu iz Srbije uključivali su i uvoz iz Crne Gore, a od tog datuma uvoz iz Crne Gore obuhvaćen je uvozom predstavljenim u koloni "Druge zemlje".

T30: Struktura izvoza i uvoza robe po proizvodima u milionima KM

Grupa proizvoda	Izvoz robe								Uvoz robe							
	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Ukupno	8.222,1	7.858,0	8.380,3	8.681,7	8.987,3	9.418,1	11.055,4	11.900,3	15.525,4	15.252,9	15.169,8	16.199,3	15.851,9	16.161,0	18.185,6	19.270,1
Zivotinje i proizvodi životinjskog porijekla	129,0	134,3	127,5	114,6	189,1	171,8	173,0	170,7	414,6	425,0	442,7	456,7	520,4	488,1	509,7	544,5
Proizvodi biljnog porijekla	101,7	91,1	128,8	158,9	202,1	264,7	302,4	224,4	681,8	705,8	663,6	710,3	756,8	765,6	816,0	757,8
Masti i ulja životinjskog porijekla i biljnog porijekla	58,2	75,9	92,6	93,3	118,6	142,5	170,2	113,9	146,4	171,9	162,3	150,7	167,3	206,5	262,5	207,3
Prehrambene preradnine	323,3	336,7	324,9	282,5	307,8	355,3	363,5	319,3	1.527,1	1.513,9	1.482,8	1.434,2	1.446,5	1.489,8	1.536,8	1.576,1
Proizvodi mineralnog porijekla	1.316,0	872,0	1.091,9	947,1	738,3	748,9	1.051,1	1.298,9	3.456,7	3.229,0	3.045,2	2.813,2	2.258,0	2.036,4	2.749,0	2.974,5
Proizvodi hemijske industrije ili srodnih industrije	570,6	533,2	531,6	604,5	705,0	772,3	958,3	991,9	1.475,5	1.522,5	1.475,4	1.565,5	1.571,9	1.594,0	1.680,9	1.787,0
Plastične mase, guma i kaučuk	166,0	202,7	229,0	249,2	284,1	319,1	359,1	415,2	800,4	846,8	858,8	949,6	1.007,3	1.075,0	1.179,0	1.254,9
Koža i krzno	178,9	179,8	170,8	147,2	161,8	155,6	197,8	191,7	382,1	397,8	426,1	482,3	462,8	465,8	488,9	448,9
Drvo i proizvodi od drveta	504,4	507,4	579,5	645,0	668,9	729,1	783,8	801,7	168,2	158,0	165,3	191,3	206,2	237,1	258,1	291,3
Celuloza, papir i karton i njihovi proizvodi	234,9	224,7	233,5	230,1	260,1	241,2	279,1	324,7	398,4	353,3	352,3	387,4	387,7	405,4	409,6	454,4
Tekstil i tekstilni proizvodi	353,1	332,2	371,4	425,2	494,7	507,4	565,8	627,2	754,9	734,7	827,3	986,2	1.023,5	1.103,2	1.192,6	1.232,5
Obočja, šeširi, kape i slični proizvodi	461,4	476,3	557,2	666,2	639,9	673,4	707,6	757,0	252,1	251,1	276,7	329,2	335,7	330,1	336,7	343,0
Proizvodi od kamena, gipsa, cementa i sličnih materijala, keramički proizvodi, staklo i stakleni proizvodi	49,3	49,0	52,3	62,7	52,9	65,6	81,4	89,8	296,9	284,3	280,8	302,9	313,8	340,3	352,5	383,4
Biseri, plemeniti metali i njihovi proizvodi, drago i poludrago kamenje	12,1	19,7	36,2	12,9	12,1	12,3	11,4	12,2	14,2	11,5	12,5	13,9	12,7	14,3	17,2	18,4
Bazni metali i proizvodi od baznih metala	1.934,6	1.908,8	1.753,9	1.749,1	1.652,0	1.571,1	1.975,8	2.290,0	1.384,0	1.330,1	1.399,8	1.500,3	1.536,0	1.574,4	1.955,0	2.203,4
Mašine, aparati, mehanizmi i električni uređaji	815,1	791,3	859,6	939,5	1.018,1	1.046,3	1.290,1	1.437,1	1.870,2	1.881,1	1.866,6	2.338,0	2.198,3	2.243,9	2.526,1	2.664,1
Transportna sredstva i njihovi dijelovi i pribor	189,0	203,0	260,4	299,9	317,2	319,7	334,6	370,8	1.053,7	909,9	936,7	1.037,8	1.070,5	1.160,6	1.258,6	1.355,1
Setovi, mjerni, muzički i medicinski instrumenti	19,0	19,5	17,1	17,2	20,6	25,1	29,9	31,7	191,7	211,7	181,2	192,8	218,8	220,8	222,9	290,6
Oružje i municija; njihovi dijelovi i pribor	44,5	79,0	63,5	92,1	136,1	171,2	193,9	205,1	3,7	4,5	7,9	6,3	7,0	10,4	14,1	12,4
Razni proizvodi	760,1	821,2	898,5	944,4	1.007,7	1.125,2	1.226,7	1.227,1	251,3	309,5	305,0	350,2	350,1	399,0	419,1	469,8
Umjetnička djela, kolekcionarski predmeti i antikviteti	0,8	0,0	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0	1,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,6
Nerazvrstano	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Napomena:

- Izvor ovih podataka je Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine.
- Podaci su klasifikovani prema Harmonizovanom sistemu kodova Svjetske trgovinske organizacije.

T31: Pregled prosječnih srednjih kurseva KM
 - u hiljadama KM -

Godina	Mjesec	EMU	Hrvatska	Češka R.	Mađarska	Japan	Švicarska	Turska	V. Britanija	SAD	Kina	Srbija
		EUR	HRK	CZK	HUF	JPY	CHF	TRY	GBP	USD	CNY	RSD
		1	100	1	100	100	1	1	1	1	1	100
2006.		1,955830	26,703006	0,069019	0,741214	1,340471	1,243337	1,090541	2,869188	1,559433	...	2,327066
2007.		1,955830	26,653716	0,070501	0,778418	1,213767	1,190857	1,095670	2,858739	1,429542	...	2,446287
2008.		1,955830	27,072193	0,078403	0,778567	1,299707	1,233196	1,030147	2,462700	1,336615	...	2,406718
2009.		1,955830	26,641714	0,074058	0,698858	1,504078	1,295257	0,904894	2,195821	1,406763	...	2,083674
2010.		1,955830	26,836049	0,077335	0,710646	1,684634	1,417637	0,979613	2,280434	1,476950	...	1,903300
2011.		1,955830	26,296474	0,079574	0,702511	1,765578	1,589068	0,840993	2,253721	1,406117	...	1,918824
2012.		1,955830	26,003868	0,077784	0,676389	1,909803	1,622699	0,845478	2,412276	1,522668	...	1,732491
2013.		1,955830	25,806786	0,075328	0,658705	1,512911	1,589326	0,775940	2,304432	1,473557	0,239647	1,729721
2014.		1,955830	25,619449	0,071033	0,633710	1,393940	1,610337	0,673375	2,426325	1,474019	0,239264	1,668863
2015.		1,955830	25,688577	0,071687	0,631327	1,456462	1,832914	0,650180	2,694477	1,762605	0,280568	1,619915
2016.		1,955830	25,960428	0,072346	0,627987	1,628845	1,794449	0,586378	2,396405	1,768011	0,266189	1,588875
2017.		1,955830	26,205454	0,074317	0,632480	1,546889	1,761597	0,476205	2,232882	1,735482	0,256628	1,611317
2018.		1,955830	26,365492	0,076267	0,613697	1,500585	1,693763	0,351884	2,210985	1,657498	0,250633	1,653621
2018.	01.	1,955830	26,306147	0,076788	0,632318	1,445233	1,667877	0,425643	2,213129	1,605994	0,249544	1,648667
	02.	1,955830	26,292364	0,077279	0,627822	1,464722	1,694417	0,418453	2,213529	1,581661	0,250277	1,651594
	03.	1,955830	26,293653	0,076921	0,626250	1,496388	1,675438	0,408381	2,215036	1,586829	0,250962	1,654033
	04.	1,955830	26,353356	0,077109	0,627454	1,481313	1,646714	0,392404	2,242330	1,593341	0,252947	1,654666
	05.	1,955830	26,456231	0,076360	0,617894	1,506116	1,656547	0,375068	2,228834	1,651760	0,259378	1,654735
	06.	1,955830	26,493736	0,075868	0,606905	1,523129	1,692140	0,362173	2,227562	1,675174	0,259482	1,655565
	07.	1,955830	26,441058	0,075613	0,601840	1,503018	1,682491	0,352241	2,204270	1,674952	0,249486	1,656842
	08.	1,955830	26,342139	0,076164	0,605896	1,526468	1,712256	0,292050	2,181583	1,694907	0,247438	1,656226
	09.	1,955830	26,322248	0,076329	0,602164	1,499701	1,734367	0,265010	2,189926	1,677303	0,244749	1,653604
	10.	1,955830	26,343141	0,075775	0,603874	1,508889	1,713704	0,291767	2,216813	1,702322	0,246121	1,651173
	11.	1,955830	26,323022	0,075433	0,606997	1,519433	1,718087	0,319983	2,221063	1,720951	0,247997	1,652686
	12.	1,955830	26,412717	0,075657	0,605953	1,529820	1,731710	0,323689	2,179189	1,718630	0,249268	1,653531

T32: Vladine finansije BiH - jedinice sektora vlade
- u milionima KM -

Godina	Institucije BiH	FBIH	RS	Brčko	Konsolidirani prihodi	Institucije BiH	FBIH	RS	Brčko	Konsolidirani prihodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/deficit
2006.	801,8	5.177,2	2.525,6	201,0	8.586,4	713,3	4.590,0	2.187,5	174,3	7.546,0	489,6	550,9
2007.	885,0	5.901,0	2.919,1	241,5	9.832,7	753,9	5.532,4	2.458,9	197,5	8.828,8	745,8	258,1
2008.	980,7	6.537,5	3.264,5	236,6	10.903,1	876,4	6.651,2	3.003,7	184,5	10.599,6	842,8	-539,3
2009.	1.086,6	6.074,6	3.080,3	210,9	10.342,5	975,5	6.292,4	3.316,6	189,9	10.664,5	748,0	-1.070,0
2010.	1.009,8	6.474,1	3.234,6	235,7	10.862,6	996,5	6.324,5	3.410,6	200,4	10.840,3	634,2	-611,9
2011.	968,6	6.571,2	3.685,6	237,4	11.357,1	983,6	6.449,7	3.372,1	209,1	10.908,7	771,1	-322,7
2012.	1.045,6	6.642,8	3.652,6	246,1	11.459,5	952,9	6.595,9	3.534,1	215,5	11.170,8	815,7	-526,9
2013.	1.069,8	6.608,6	3.604,4	232,6	11.406,5	939,0	6.474,5	3.415,1	219,2	10.938,8	1.046,8	-579,2
2014.	1.109,8	6.972,1	3.769,8	223,7	11.961,7	940,3	6.652,2	3.652,3	219,0	11.350,1	1.166,8	-555,3
2015.	1.088,4	7.196,5	3.931,3	232,0	12.335,1	935,9	6.843,5	3.700,6	220,1	11.587,0	559,1	188,9
2016.	1.062,9	7.645,4	3.937,0	248,5	12.767,3	949,3	7.013,5	3.636,9	198,6	11.672,0	724,5	370,8
2017.	1.049,4	8.150,9	4.141,8	263,7	13.479,2	967,0	7.164,3	3.696,0	212,8	11.913,4	759,7	806,0
2012. Q1	207,6	1.320,0	669,7	49,7	2.230,2	208,6	1.348,7	664,7	36,4	2.241,7	28,8	-40,3
Q2	292,0	1.476,0	759,0	54,5	2.544,9	239,5	1.446,2	743,6	45,1	2.437,8	31,4	75,6
Q3	254,6	1.555,1	760,7	76,0	2.605,9	244,4	1.483,1	723,5	63,7	2.474,3	42,9	88,7
Q4	291,4	1.541,4	830,9	65,9	2.695,8	260,4	1.729,1	898,3	70,2	2.924,2	86,7	-315,2
2013. Q1	223,3	1.308,9	636,9	47,1	2.200,2	211,7	1.349,8	659,6	40,8	2.245,9	20,5	-66,2
Q2	288,1	1.533,2	764,2	64,3	2.620,6	233,4	1.448,7	701,4	57,8	2.412,0	32,8	175,7
Q3	241,1	1.494,2	761,6	61,6	2.542,2	220,5	1.425,0	731,2	59,0	2.419,5	49,4	73,3
Q4	317,2	1.538,8	854,9	59,7	2.726,9	273,3	1.702,3	854,2	61,6	2.847,9	94,6	-215,6
2014. Q1	238,3	1.387,7	761,7	49,2	2.416,8	220,9	1.376,7	695,9	39,7	2.313,1	21,8	81,8
Q2	274,5	1.577,2	744,0	54,4	2.620,4	222,9	1.464,7	746,7	50,5	2.455,0	32,4	133,0
Q3	256,6	1.602,1	784,7	58,8	2.680,1	220,9	1.528,9	805,6	58,9	2.592,2	56,3	31,5
Q4	340,1	1.635,5	883,3	61,3	2.878,6	277,6	1.693,7	917,6	69,9	2.917,3	252,2	-290,8
2015. Q1	241,1	1.440,2	738,2	51,8	2.448,9	215,3	1.378,9	706,6	46,2	2.324,7	24,1	100,1
Q2	293,0	1.532,0	818,4	57,6	2.670,8	226,1	1.446,6	757,9	47,2	2.447,5	26,5	196,8
Q3	252,9	1.685,4	850,7	61,8	2.826,7	229,3	1.523,4	803,0	60,1	2.591,8	51,2	183,7
Q4	301,4	1.642,6	829,5	60,9	2.798,6	265,3	1.793,5	914,3	66,6	3.003,9	137,2	-342,5
2016. Q1	242,5	1.498,3	706,4	54,9	2.478,4	226,3	1.430,0	687,6	43,1	2.363,4	24,0	91,0
Q2	288,3	1.622,2	813,1	57,9	2.745,9	230,2	1.521,8	747,5	43,6	2.507,4	51,7	186,7
Q3	256,6	1.761,1	812,0	62,4	2.867,4	227,9	1.494,9	776,2	41,0	2.515,2	105,3	246,9
Q4	275,6	1.791,9	897,5	65,6	2.990,8	265,0	1.818,6	882,6	67,9	2.994,2	166,0	-169,4
2017. Q1	251,8	1.621,7	747,1	51,7	2.646,9	223,9	1.457,0	688,7	31,9	2.376,1	30,0	240,9
Q2	273,3	1.792,9	827,2	61,1	2.920,7	231,1	1.556,0	747,9	44,0	2.545,1	70,1	305,4
Q3	252,0	1.931,1	940,7	64,5	3.162,1	238,7	1.587,4	767,1	56,3	2.623,1	31,6	507,3
Q4	272,3	1.851,2	887,8	76,2	3.050,0	273,3	1.863,6	906,1	77,0	3.082,6	204,3	-236,8
2018. Q1	277,7	1.762,1	816,9	57,0	2.882,0	231,4	1.499,4	728,4	34,3	2.462,0	30,9	389,0
Q2	347,0	1.914,5	884,1	61,4	3.179,4	231,7	1.683,3	784,4	51,8	2.723,3	66,5	389,6
Q3	296,1	1.969,6	861,7	69,0	3.164,0	243,9	1.669,4	835,0	56,0	2.772,1	91,2	300,7

Napomena: Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva finansija svih nivoa vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti, entitetskih javnih preduzeća za ceste i entitetskih javnih preduzeća za autoceste. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradove), JP Ceste svih nivoa vlasti FBIH, JP Putevi RS, JP Autoceste FBIH i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T33: Vladine finansije BiH - struktura konsolidiranih prihoda i rashoda
 - u milionima KM -

Godina	Porez	Doprinosi za socijalno	Grantovi i ostali prihodi	Konsolidirani prihodi	Kompensacija zaposlenih	Korištenje robe i usluga	Kamate	Subvencije	Socijalna davanja	Grantovi i ostali rashodi	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava
2006.	4 947,1	2.536,2	1.103,1	8.586,4	2.222,7	1.986,0	108,0	310,4	2.426,5	492,4	7.546,0	489,6
2007.	5.536,5	2.908,9	1.387,3	9.832,7	2.534,7	2.220,9	110,8	378,2	3.030,6	553,5	8.828,8	745,8
2008.	5.946,3	3.568,7	1.388,1	10.903,1	3.022,3	2.462,0	123,6	439,6	3.945,1	607,0	10.599,6	842,8
2009.	5.351,9	3.638,6	1.352,0	10.342,5	3.155,2	2.489,4	123,9	418,5	3.951,0	526,5	10.664,5	748,0
2010.	5.640,2	3.813,0	1.409,4	10.862,6	3.169,8	2.593,1	122,7	476,6	3.770,3	707,8	10.840,3	634,2
2011.	6 032,2	4.036,4	1.288,5	11.357,1	3.336,9	2.088,2	161,4	402,8	4.330,3	589,1	10.908,7	771,1
2012.	6.037,9	4.046,6	1.375,0	11.459,5	3.323,8	2.156,4	200,6	416,1	4.394,4	679,5	11.170,8	815,7
2013.	5.917,2	4.105,2	1.384,1	11.406,5	3.278,1	2.122,7	201,1	383,9	4.423,7	529,3	10.938,8	1.046,8
2014.	6 078,6	4.234,8	1.648,3	11.961,7	3.265,5	2.127,2	238,9	364,9	4.658,0	695,6	11.350,1	1.166,8
2015.	6.439,7	4.329,6	1.565,8	12.335,1	3.294,3	2.138,8	264,3	384,8	4.729,5	775,4	11.587,0	559,1
2016.	6.760,4	4.473,6	1.533,4	12.767,3	3.295,5	2.187,5	252,0	382,8	4.755,0	799,3	11.672,0	724,5
2017.	7.151,1	4.734,2	1.594,0	13.479,2	3.312,6	2.230,7	223,0	444,0	4.758,5	834,7	11.913,4	759,7
2012. Q1	1.132,0	931,4	166,9	2.230,2	702,6	367,7	34,2	32,3	1.028,2	76,7	2.241,7	28,8
Q2	1.279,5	1.021,9	243,4	2.544,9	704,3	429,3	52,4	52,0	1.048,0	151,8	2.437,8	31,4
Q3	1.359,3	1.007,0	239,7	2.605,9	697,5	397,7	36,4	109,0	1.091,2	142,4	2.474,3	42,9
Q4	1.438,7	1.086,4	170,8	2.695,8	731,7	521,0	51,8	175,4	1.138,8	305,5	2.924,2	86,7
2013. Q1	1.110,3	930,9	159,1	2.200,2	685,5	381,5	30,1	25,5	1.035,8	87,6	2.245,9	20,5
Q2	1.327,2	1.019,2	274,2	2.620,6	697,2	420,7	58,1	58,2	1.068,2	109,7	2.412,0	32,8
Q3	1.320,1	1.035,1	187,0	2.542,2	690,2	407,4	33,3	86,0	1.059,5	143,1	2.419,5	49,4
Q4	1.368,0	1.119,9	239,0	2.726,9	790,0	546,9	48,2	173,9	1.152,5	136,4	2.847,9	94,6
2014. Q1	1.207,3	961,3	248,2	2.416,8	697,3	387,9	38,3	31,8	1.080,3	77,5	2.313,1	21,8
Q2	1.262,3	1.050,0	308,1	2.620,4	710,0	417,4	50,5	62,7	1.091,1	123,3	2.455,0	32,4
Q3	1.352,4	1.077,4	250,3	2.680,1	708,7	427,1	32,5	87,9	1.155,2	180,7	2.592,2	56,3
Q4	1.433,2	1.146,1	299,4	2.878,6	735,3	495,4	79,7	138,2	1.202,0	266,6	2.917,3	252,2
2015. Q1	1.255,6	981,8	211,5	2.448,9	712,6	393,8	41,3	28,7	1.079,3	69,0	2.324,7	24,1
Q2	1.356,0	1.076,0	238,8	2.670,8	702,9	402,6	65,5	46,5	1.124,0	105,9	2.447,5	26,5
Q3	1.426,4	1.099,4	300,9	2.826,7	718,1	410,2	42,9	111,9	1.143,3	165,3	2.591,8	51,2
Q4	1.424,4	1.172,5	201,8	2.798,6	735,3	533,8	75,0	152,9	1.249,1	257,8	3.003,9	137,2
2016. Q1	1.290,0	998,7	189,6	2.478,4	711,1	400,5	44,3	30,4	1.097,8	79,3	2.363,4	24,0
Q2	1.412,5	1.095,5	237,8	2.745,9	706,1	418,8	71,8	66,5	1.135,6	108,6	2.507,4	51,7
Q3	1.468,4	1.136,0	262,9	2.867,4	702,8	409,8	42,8	65,3	1.163,2	131,3	2.515,2	105,3
Q4	1.612,0	1.243,2	135,5	2.990,8	732,8	552,0	56,9	160,9	1.220,8	270,8	2.994,2	166,0
2017. Q1	1.349,6	1.076,7	220,7	2.646,9	707,8	403,5	45,6	35,4	1.114,3	69,5	2.376,1	30,0
Q2	1.530,4	1.192,4	197,9	2.920,7	703,6	438,4	74,0	85,8	1.133,6	109,6	2.545,1	70,1
Q3	1.692,0	1.196,0	274,0	3.162,1	720,4	440,3	46,8	109,6	1.134,6	171,4	2.623,1	31,6
Q4	1.568,6	1.269,1	212,3	3.050,0	726,8	538,0	54,2	146,5	1.224,5	392,7	3.082,6	204,3
2018. Q1	1.526,1	1.153,2	202,7	2.882,0	719,0	432,2	47,4	42,4	1.136,3	84,9	2.462,0	30,9
Q2	1.701,7	1.243,8	233,9	3.179,4	742,6	464,6	65,0	108,2	1.198,7	144,2	2.723,3	66,5
Q3	1.683,2	1.241,5	239,3	3.164,0	730,6	470,6	46,4	103,1	1.224,5	196,9	2.772,1	91,2

Napomena: Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstva finansija svih nivoa vlasti, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti, entitetskih javnih preduzeća za ceste i entitetskih javnih preduzeća za autoceste. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradove), JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH, JP Putevi RS, JP Autoceste FBiH i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T34: Vladine finansije FBiH - jedinice sektora vlade
- u milionima KM -

Godina	Budžet Federacije BiH	Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani prihodi	Budžet Federacije BiH	Fondovi socijalnog osiguranja	Kantoni	Konsolidirani rashodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/deficit
2006.	1.157,1	1.843,9	1.722,9	5.177,2	846,3	1.816,2	1.566,9	4.590,0	198,4	388,9
2007.	1.319,8	2.265,9	1.895,9	5.901,0	1.254,3	2.216,5	1.815,0	5.532,4	248,1	120,5
2008.	1.296,9	2.764,6	2.032,6	6.537,5	1.574,1	2.729,4	2.027,8	6.651,2	397,4	-511,1
2009.	1.205,3	2.739,7	1.788,5	6.074,6	1.357,1	2.812,4	1.865,0	6.292,4	300,7	-518,5
2010.	1.398,7	2.875,2	1.854,8	6.474,1	1.325,5	2.859,8	1.894,5	6.324,5	281,3	-131,7
2011.	1.321,6	2.924,0	1.903,6	6.571,2	1.318,7	2.990,4	1.897,4	6.449,7	338,8	-217,3
2012.	1.416,5	2.986,2	1.830,7	6.642,8	1.378,5	3.031,6	1.936,2	6.595,9	442,5	-395,5
2013.	1.457,5	2.988,2	1.709,7	6.608,6	1.344,2	3.034,8	1.826,9	6.474,5	645,6	-511,5
2014.	1.581,3	3.117,2	1.812,1	6.972,1	1.361,0	3.164,5	1.846,5	6.652,2	685,7	-365,8
2015.	1.510,0	3.175,8	1.919,5	7.196,5	1.354,1	3.224,3	1.869,1	6.843,5	221,4	131,6
2016.	1.652,8	3.323,4	2.012,1	7.645,4	1.380,2	3.314,2	1.885,5	7.013,5	248,1	383,7
2017.	1.876,9	3.538,4	2.108,4	8.150,9	1.394,8	3.423,3	1.970,4	7.164,3	353,6	633,1
2012. Q1	291,7	688,2	401,5	1.320,0	255,1	742,8	412,2	1.348,7	8,1	-36,8
Q2	351,1	737,3	448,8	1.476,0	306,4	749,9	451,1	1.446,2	11,0	18,9
Q3	382,8	768,6	489,4	1.555,1	353,2	757,1	458,6	1.483,1	12,3	59,7
Q4	390,9	786,8	442,2	1.541,4	463,8	776,6	567,2	1.729,1	26,8	-214,5
2013. Q1	276,9	706,4	386,8	1.308,9	267,4	746,0	397,6	1.349,8	3,3	-44,2
Q2	436,3	735,9	426,3	1.533,2	300,6	762,6	450,7	1.448,7	6,2	78,4
Q3	352,1	759,0	457,3	1.494,2	322,8	742,4	434,0	1.425,0	10,1	59,0
Q4	392,2	779,2	439,2	1.538,8	453,4	776,2	427,4	1.702,3	28,2	-191,7
2014. Q1	314,5	726,2	411,0	1.387,7	268,4	768,0	404,4	1.376,7	5,0	5,9
Q2	484,4	772,6	393,7	1.577,2	308,8	788,7	440,6	1.464,7	10,3	102,2
Q3	399,8	787,0	509,0	1.602,1	385,6	786,7	450,3	1.528,9	17,5	55,7
Q4	382,6	821,5	498,4	1.635,5	398,1	811,3	516,9	1.693,7	33,2	-91,3
2015. Q1	319,6	751,1	433,5	1.440,2	256,4	785,7	400,9	1.378,9	4,1	57,1
Q2	360,7	762,8	471,7	1.532,0	289,8	798,5	421,4	1.446,6	10,0	75,4
Q3	436,7	788,6	526,8	1.685,4	337,4	797,1	455,6	1.523,4	14,0	148,0
Q4	393,1	864,1	487,6	1.642,6	470,4	833,9	591,3	1.793,5	26,5	-177,3
2016. Q1	336,4	763,3	465,1	1.498,3	274,9	811,7	409,9	1.430,0	4,0	64,3
Q2	392,2	809,2	493,1	1.622,2	337,3	821,0	435,8	1.521,8	10,1	90,3
Q3	474,2	829,7	531,7	1.761,1	305,9	817,1	446,4	1.494,9	14,4	251,8
Q4	450,1	907,2	522,2	1.791,9	462,1	850,6	593,5	1.818,6	44,3	-71,1
2017. Q1	331,3	821,8	501,9	1.621,7	273,6	834,9	412,6	1.457,0	6,2	158,5
Q2	407,4	891,5	541,7	1.792,9	345,2	841,5	445,9	1.556,0	12,6	224,4
Q3	439,1	869,8	589,8	1.931,1	341,8	841,6	479,6	1.587,4	11,9	331,9
Q4	699,1	933,5	475,1	1.851,2	434,1	885,8	632,2	1.863,6	57,3	-69,7
2018. Q1	414,4	884,7	531,6	1.762,1	273,2	866,2	428,7	1.499,4	6,4	256,2
Q2	396,6	947,8	589,1	1.914,5	366,7	910,3	493,8	1.683,3	15,8	215,4
Q3	406,9	933,5	629,2	1.969,6	341,4	902,7	496,9	1.669,4	32,1	268,0

Napomena: Administrativni podaci prikupljeni od: ministarstava finansija, fondova socijalnog osiguranja svih nivoa vlasti u FBiH, JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradovi), JP Ceste svih nivoa vlasti FBiH i JP Autoceste FBiH, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T35: Vladine finansije RS - jedinice sektora vlade
 - u milionima KM -

Godina	Budžet Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani prihodi	Budžet Republike Srpske	Fondovi socijalnog osiguranja	Konsolidirani prihodi	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	Neto suficit/ deficit
2006.	1.211,3	950,2	2.525,6	1.049,1	944,1	2.187,5	212,0	126,2
2007.	1.419,8	1.030,3	2.919,1	1.324,0	1.013,1	2.458,9	433,5	26,7
2008.	1.547,1	1.348,9	3.264,5	1.602,6	1.313,9	3.003,7	329,4	-68,5
2009.	1.349,4	1.377,9	3.080,3	1.676,0	1.517,4	3.316,6	310,0	-546,3
2010.	1.422,8	1.488,1	3.234,6	1.676,3	1.552,0	3.410,6	241,8	-417,7
2011.	1.656,4	1.573,7	3.685,6	1.628,8	1.497,8	3.372,1	372,6	-59,1
2012.	1.666,5	1.566,5	3.652,6	1.647,9	1.595,1	3.534,1	307,7	-189,2
2013.	1.638,4	1.616,9	3.604,4	1.546,7	1.637,1	3.415,1	310,3	-121,0
2014.	1.778,7	1.683,3	3.769,8	1.749,3	1.704,1	3.652,3	360,5	-243,1
2015.	1.804,1	1.713,5	3.931,3	1.707,5	1.754,9	3.700,6	235,3	-4,6
2016.	2.556,5	744,4	3.937,0	2.415,9	749,7	3.636,9	366,3	-66,3
2017.	2.713,7	780,7	4.141,8	2.422,3	746,2	3.696,0	268,7	177,1
2012.Q1	360,1	359,6	669,7	338,7	376,0	664,7	15,9	-11,0
Q2	415,7	393,9	759,0	391,4	402,8	743,6	13,5	1,8
Q3	428,9	382,3	760,7	370,1	403,8	723,5	16,2	21,0
Q4	461,8	427,1	830,9	547,7	408,6	898,3	20,6	-88,0
2013.Q1	346,7	340,1	636,9	317,6	391,9	659,6	9,0	-31,7
Q2	419,6	405,7	764,2	352,3	410,2	701,4	12,5	50,3
Q3	419,6	397,5	761,6	390,4	396,3	731,2	15,8	14,6
Q4	452,5	469,3	854,9	486,4	434,8	854,2	21,3	-20,7
2014.Q1	454,2	352,3	761,7	336,5	404,1	695,9	10,7	55,1
Q2	402,3	413,9	744,0	405,1	413,8	746,7	18,0	-20,7
Q3	440,2	440,3	784,7	478,9	422,6	805,6	12,4	-33,3
Q4	481,9	471,9	883,3	528,8	459,4	917,6	134,9	-169,3
2015.Q1	435,4	359,7	738,2	352,3	411,2	706,6	6,0	25,6
Q2	449,3	428,6	818,4	397,1	420,4	757,9	9,2	51,3
Q3	484,2	443,5	850,7	446,7	433,3	803,0	17,4	30,3
Q4	435,2	477,4	829,5	511,5	486,0	914,3	49,5	-134,3
2016.Q1	574,5	138,4	706,4	537,3	156,8	687,6	13,3	5,4
Q2	658,7	165,1	813,1	578,4	179,7	747,5	31,0	34,6
Q3	633,4	207,3	812,0	604,3	200,5	776,2	70,5	-34,6
Q4	690,0	228,8	897,5	695,9	208,0	882,6	49,3	-34,4
2017.Q1	604,2	147,4	747,1	531,5	161,7	688,7	11,0	47,4
Q2	656,9	183,1	827,2	584,8	175,8	747,9	26,4	52,9
Q3	747,7	229,5	940,7	604,5	199,1	767,1	21,2	152,4
Q4	704,9	216,0	887,8	734,3	204,9	906,1	64,1	-82,4
2018.Q1	665,5	170,8	816,9	585,9	161,9	728,4	8,8	79,7
Q2	719,3	185,4	884,1	637,6	167,4	784,4	33,4	66,3
Q3	699,7	182,4	861,7	682,5	172,8	835,0	37,2	-10,5

Napomena: Administrativni podaci prikupljeni od: Ministarstva finansija, fondova socijalnog osiguranja u RS, JP Putevi RS i JP Autoputevi RS. Podaci na godišnjem nivou za konsolidovane prihode/rashode uključuju lokalni nivo vlasti (općine i gradovi), JP Putevi RS i JP Autoputevi RS, dok ih podaci za kvartale zbog nedostupnosti izvornih podataka ne uključuju. Razlika između prihoda, s jedne strane, i rashoda s neto nabavkom nefinansijskih sredstava, s druge strane, predstavlja neto suficit/deficit.

T36: Tokovi direktnih stranih ulaganja u BiH klasifikovani prema zemlji stranog ulagača - u milionima KM -

Godina	Austrija	Holandija	Hrvatska	Italija	Njemačka	Rusija	Slovenija	Srbija*	Švicarska	Turska	Ostale zemlje	Ukupno
2006.	235,0	41,2	182,0	41,8	37,2	n/a	115,8	38,8	55,6	47,7	69,6	864,8
2007.	292,5	29,0	160,6	23,2	16,7	332,8	132,9	1.351,1	65,8	-0,6	195,9	2.599,8
2008.	242,9	36,0	103,0	47,7	28,8	339,4	210,3	213,3	40,6	5,8	69,6	1.337,5
2009.	79,6	-16,5	125,2	3,7	-9,1	129,2	58,9	3,4	-122,2	18,0	81,8	351,9
2010.	60,0	47,7	85,1	16,6	34,3	89,1	-22,8	40,5	83,6	46,4	119,2	599,7
2011.	137,6	14,5	32,7	4,7	38,3	140,3	64,5	110,0	-5,9	31,6	130,2	698,6
2012.	133,6	1,6	86,1	28,5	37,7	147,5	-81,1	81,8	8,7	-5,4	161,9	601,1
2013.	8,5	32,7	18,6	22,5	36,9	-82,8	-35,6	104,6	44,0	31,1	226,7	407,1
2014.	171,1	26,0	88,7	24,0	-6,1	195,8	-1,2	33,1	8,9	17,6	253,1	811,1
2015.	5,3	83,3	161,5	66,3	52,3	28,5	21,1	36,8	-33,5	56,1	159,2	636,9
2016.	75,7	50,7	138,3	27,1	2,5	-50,9	37,1	-22,4	-15,6	31,5	289,9	564,0
2017.	186,8	-15,6	102,0	44,6	53,5	-3,6	101,7	53,9	58,7	1,1	194,5	777,7
Jan - Sep 2018.	47,2	-0,3	-1,0	-2,8	9,6	10,3	7,6	4,1	54,4	36,1	81,7	246,9

Napomena: Direktna strana ulaganja (tokovi i stanja) kompilirana su u skladu s najnovijim metodološkim uputstvima i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda (MMF) i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD). Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platni bilans - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije direktnih stranih ulaganja - četvrto izdanje.

*Od 2007. podaci se odnose na Srbiju, a do 2007. podaci su uključivali Srbiju i Crnu Goru.

n/a u ovoj djelatnosti/zemlji manje je od tri preduzeća s direktnim ulaganjem, te u skladu sa statističkim standardima nismo u mogućnosti prikazati iznose ulaganja.

T37: Tokovi direktnih stranih investicija u BiH prema NACE Rev2 klasifikaciji djelatnosti
 - u milionima KM -

Godina	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja predmeta od siame i pletarskih materijala	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	Proizvodnja hemikalija i hemijskih proizvoda	Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	Proizvodnja baznih metala	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	Trgovina na veliko, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	Trgovina na malo, osim trgovine motornim vozilima i motociklima	Telekomunikacije	Finansijske uslužne djelatnosti, osim osiguranja i penzijskih fondova	Poslovanje nekretnostima	Ostale djelatnosti	Ukupno
2011.	32,2	12,5	43,6	12,2	-7,3	-24,0	-5,2	125,3	63,8	10,8	165,4	78,7	190,6	698,6
2012.	-5,9	-0,1	2,6	18,7	3,4	-26,0	7,0	144,8	40,2	6,4	130,2	12,1	267,7	601,1
2013.	-4,0	2,2	-101,1	26,5	13,9	4,0	5,0	-44,4	73,7	46,1	138,5	19,7	226,9	407,1
2014.	0,3	-5,7	180,6	3,0	-25,4	35,5	-59,4	64,1	37,3	6,8	138,4	187,1	248,5	811,1
2015.	45,0	5,2	24,0	58,4	-4,4	-52,9	6,7	84,0	-29,3	57,8	116,8	89,5	236,1	636,9
2016.	11,6	6,1	-58,1	50,4	-14,5	1,9	14,8	153,8	-0,0	37,2	138,4	-16,9	239,4	564,0
2017.	1,6	5,1	-21,7	-17,0	-5,2	50,7	46,5	38,1	110,2	18,1	261,2	40,6	249,5	777,7
Jan - Sep 2018.	-3,1	-0,9	10,5	-3,5	0,1	30,6	17,4	49,7	4,0	0,4	68,8	33,7	39,1	246,9

Napomena: Tokove direktnih stranih investicija u BiH prema NACE 1. Rev 1. klasifikacije djelatnosti za period 2004-2012 možete naći na web stranici. Direktnne strane investicije (tokovi i stanja) kompilirane su u skladu s najnovijim metodološkim uputstvima i preporukama Međunarodnog monetarnog fonda i Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj. Detaljan metodološki pristup kompilaciji i prezentiranju je predstavljen u MMF-ovom Priručniku za platni bilans - šesto izdanje i OECD-ovom Okvirnom konceptu definicije direktnih stranih ulaganja - četvrto izdanje.

T38: Međunarodna investicijska pozicija (MIP)
- u milionima KM -

								AKTIVA						
Godina	NETO MIP	Ukupno aktiva	Direktne investicije					Ostala ulaganja						
			Ukupno	Vlasnički kapital i dionice	Investicijskih fondova	Zaduženje (razni dužnički instrumenti)	Portfolio investicije	Financijski derivativi	Ukupno	Valuta i depoziti	Zajmovi	Trgovinski krediti i avansi	Ostala aktiva	Rezervna aktiva
1	2=3-15	3=4+7+8+9+14	4=5+6	5	6	7	8	9=10+11+12+13	10	11	12	13	14	
2006.	-5.336,1	9.635,3	245,5	79,3	166,2	28,8	0,0	3.881,4	3.225,8	130,2	461,9	63,4	5.479,5	
2007.	-6.096,6	12.465,2	340,6	110,5	230,1	16,3	0,0	5.382,0	4.374,1	194,3	749,8	63,8	6.726,3	
2008.	-9.834,4	12.377,4	398,8	126,0	272,9	40,7	0,0	5.614,3	4.219,4	171,2	1.164,9	58,7	6.323,5	
2009.	-12.118,5	12.071,9	266,1	124,0	142,1	315,2	0,0	5.250,7	3.755,0	163,1	1.277,0	55,6	6.239,9	
2010.	-12.950,1	11.821,4	428,5	233,6	194,9	451,0	0,0	4.456,4	3.145,1	173,3	1.076,4	61,7	6.485,5	
2011.	-13.886,3	11.565,1	417,1	250,6	166,5	440,5	0,0	4.256,1	2.968,1	69,5	1.154,1	64,4	6.451,4	
2012.	-14.651,6	11.658,0	560,1	297,3	262,8	469,2	0,0	4.092,3	2.760,0	74,2	1.177,3	80,9	6.536,4	
2013.	-15.175,7	13.007,3	695,1	290,9	404,2	532,6	0,0	4.711,2	3.031,5	333,9	1.181,4	164,5	7.068,3	
2014.	-15.542,8	13.562,6	708,5	298,8	409,7	568,8	0,0	4.459,7	2.784,7	311,4	1.200,6	163,1	7.825,6	
2015.	-15.684,0	14.186,6	878,1	361,7	516,4	629,9	0,1	4.072,1	2.659,7	231,8	1.026,2	154,5	8.606,3	
2016.	-15.572,6	15.417,3	876,8	373,0	503,9	735,4	1,6	4.272,4	2.875,1	157,7	1.096,8	142,7	9.531,1	
2017.	-15.012,1	16.619,2	1.038,7	423,2	615,6	854,1	0,2	4.169,6	2.857,7	76,0	1.066,8	169,1	10.556,6	

Napomena: Međunarodna investicijska pozicija (IIP) za BiH kompilirana je u skladu sa najnovijom metodologijom Međunarodnog monetarnog fonda za kompilaciju statistike platnog bilansa (BOP) i međunarodne investicijske pozicije, šesto izdanje (BPM6). Revizija objavljenih statistika je urađena za prethodne četiri godine u skladu sa najnovijim revizijama podataka Monetarne statistike, Statistike direktnih investicija, kao i u skladu sa najnovijim revizijama podataka za stranu aktivu vladinog sektora. Skraćena verzija primjenjene metodologije za kompilaciju BOP i IIP za BiH dostupna je na web stranici CBBiH.

T38: Međunarodna investicijska pozicija (MIP)
 - u milionima KM -

Godina	Ukupno pasiva Ukupno	PASIVA					Ostala ulaganja				
		Direktne investicije				Finansijski derivatvi					
		Ukupno	Vlasnički kapital i dionice investicijskih fondova	Zaduženje (razni dužnički instrumenti)	Portfolio investicije		Ukupno	Valuta i depoziti	Zajmovi	Trgovinski krediti i avansi	Ostala pasiva
1	15=16+19+20+21	16=17+18	17	18	19	20	21=22+23+24+25	22	23	24	25
2006.	14.971,4	4.911,2	4.217,5	693,7	251,5	0,0	9.808,7	2.136,1	6.669,7	769,2	233,7
2007.	18.561,8	7.380,4	6.484,5	895,9	310,0	0,0	10.871,5	2.673,5	7.176,0	823,0	198,9
2008.	22.211,7	8.817,2	7.289,8	1.527,4	408,9	0,0	12.985,6	3.387,1	8.304,8	1.101,0	192,8
2009.	24.190,4	9.512,6	7.467,5	2.045,2	835,5	0,0	13.842,2	3.226,8	8.509,7	1.564,9	540,7
2010.	24.771,5	9.963,1	7.473,3	2.489,8	787,1	0,0	14.021,2	2.618,6	8.944,4	1.968,6	489,7
2011.	25.451,3	10.883,7	7.885,6	2.998,1	726,8	0,0	13.840,9	2.135,8	9.126,2	2.093,1	485,8
2012.	26.309,6	11.323,7	8.006,0	3.317,6	702,9	0,0	14.283,0	2.052,9	9.574,6	2.178,8	476,8
2013.	28.182,9	11.845,4	8.468,1	3.377,4	543,7	0,0	15.793,8	1.934,3	11.104,1	2.230,4	525,0
2014.	29.105,5	11.867,1	8.045,9	3.821,2	473,5	0,0	16.764,8	1.653,5	12.300,9	2.283,5	526,9
2015.	29.870,5	12.677,1	9.112,2	3.564,9	348,6	0,0	16.844,9	1.595,3	12.587,0	2.118,1	544,5
2016.	30.990,0	12.970,6	9.267,3	3.703,3	280,9	1,5	17.737,0	1.489,3	13.123,1	2.581,2	543,4
2017.	31.631,3	13.614,9	9.993,1	3.621,8	217,4	0,1	17.798,9	1.555,3	12.930,4	2.829,5	483,6

Napomena: Međunarodna investicijska pozicija (IIP) za BiH kompilirana je u skladu sa najnovijom metodologijom Međunarodnog monetarnog fonda za kompilaciju platnog bilansa (BOP) i međunarodne investicione pozicije (MIP), šesto izdanje (BPM6). Revizija objavljenih statistika je urađena za prethodne četiri godine u skladu sa najnovijim revizijama podataka Monetarne statistike, Statistike direktnih investicija, kao i u skladu sa najnovijim revizijama podataka za stranu aktivu vladinog sektora. Skraćena verzija primjenjene metodologije za kompilaciju BOP i IIP za BiH dostupna je na web stranici CBBiH.

T40: Gotovina izvan monetarnih vlasti i banaka

	Gotovina izvan banaka	Povećanje optičaja u odnosu na prethodnu godinu	Gotovina izvan monetarnih vlasti	Novac u komercijalnim bankama
1998.	162.495.839	-	167.458.839	4.963.000
1999.	515.275.238	217,1%	538.356.238	23.081.000
2000.	651.725.615	26,5%	695.887.615	44.162.000
2001.	1.673.877.219	156,8%	1.805.962.219	132.085.000
2002.	1.736.502.940	3,7%	1.870.782.940	134.280.000
2003.	1.601.303.246	-7,8%	1.721.858.246	120.555.000
2004.	1.670.551.255	4,3%	1.817.427.255	146.876.000
2005.	1.729.125.940	3,5%	1.907.182.940	178.057.000
2006.	1.978.348.296	14,4%	2.154.234.164	175.885.868
2007.	2.300.250.011	16,5%	2.420.700.153	254.440.142

NAPOMENA

Revidirani podaci za period januar 2006. – novembar 2015. godine su bazirani na aktivnom podbilansu banaka s većinskim državnim kapitalom iz Federacije BiH, pri čemu je isključen pasivni podbilans. Kroz ovu dopunu statistike korisnicima se pruža veća analitička korisnost podataka i objektivni pokazatelji o trenutnom poslovanju banaka u BiH. Pasivni podbilans sadrži obaveze po inostranim kreditima i staroj deviznoj štednji građana do 31. marta 1992. godine, i ne odlikava aktuelno poslovanje banke, te će ovaj podbilans u procesu privatizacije preuzeti Ministarstvo finansija FBiH u skladu sa Zakonom o početnom bilansu banaka i Zakonom o privatizaciji, kao što je urađeno za prethodno privatizirane banke. Izvršena revizija je u najvećoj mjeri uticala na smanjenje kredita javnim preduzećima u stranoj valuti, smanjenje strane pasive, na smanjenje ostalih stavki aktive i pasive po osnovu stare devizne štednje, a u znatno manjim iznosima na stavke kredita vladni entiteta, fiksnu aktivu, depozite nerezidenata, dionice i kapital. Podaci o „punom“ bilansu, s uključenim pasivnim podbilansom, korisnicima su još uvijek dostupni na:

http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_bs.aspx

U novembru 2014. godine, dvije banke su izvršile prodaju i prenos dijela kreditnog portfolija što je za efekat imalo povećanje rezervi kod monetarnih vlasti u ukupnom iznosu od 64 miliona KM i smanjenja sljedećih stavki: potraživanja od privatnih preduzeća za 260 miliona KM, strane pasive za 101 milion KM i ostalih stavki (neto) za 95 miliona KM.

Zbog primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda (MRS) i Međunarodnih standarda u finansijskim izvještajima banaka Federacije BiH i prenosa novčanih tokova u decembarskim podacima za 2011, došlo je do sljedećih promjena na strani aktive: smanjenja kredita za 155 miliona KM, povećanja ostale aktive za 10 miliona KM, na strani pasive: smanjenja obaveza prema nerezidentima u iznosu od 624 miliona KM, povećanja rezervisanja za kreditne gubitke za 472 miliona KM i povećanja ostale pasive za sedam miliona KM.

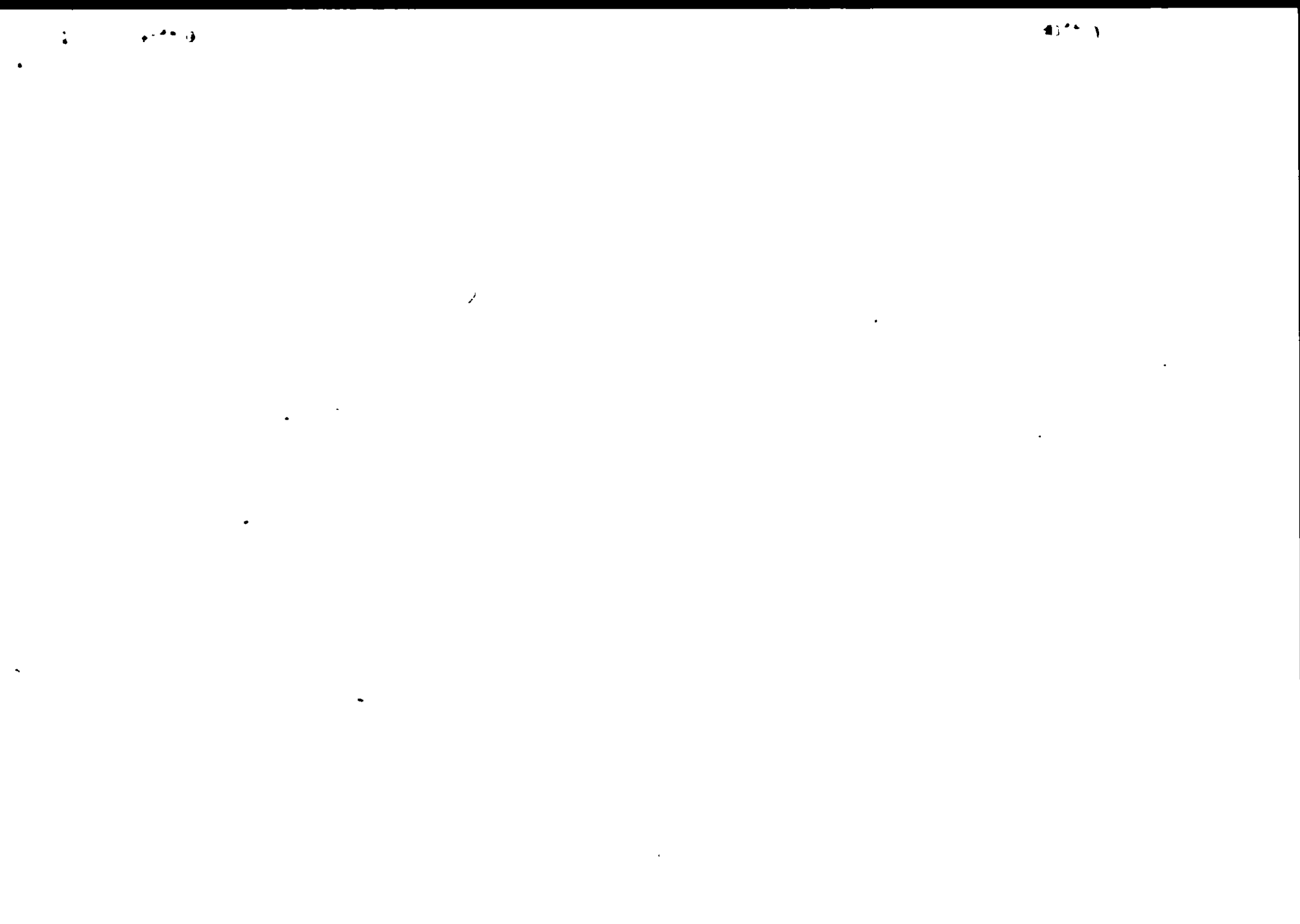
U februaru 2011. jedna banka iz Federacije BiH izvršila je reklasifikaciju depozita u iznosu od oko 80 miliona KM, s depozita javnih preduzeća na depozite vlade entiteta, u skladu s preporukama MMF-a.

Po nalogu Agencije za bankarstvo FBiH, u junu 2010. jedna banka je izvršila preknjižavanje oko 300 miliona KM potraživanja po osnovu vrijednosnih papira od domaćih institucionalnih sektora na potraživanja od nerezidenata. U decembru 2010. ista banka je izvršila retroaktivno ovu ispravku u odgovarajućim iznosima za period od augusta 2009, kada je greška nastala, do maja 2010. Navedena ispravka se odrazila na porast strane aktive i pad ostalih stavki neto.

Jedna banka iz Federacije BiH izvršila je reklasifikaciju finansijskih instrumenata u okviru strane aktive za period januar - august 2010. u iznosu od oko 40 miliona KM. Potraživanja od nerezidenata po osnovu kredita reklasifikovana su u potraživanja od nerezidenata po osnovu vrijednosnih papira, što se odrazilo na promjene unutar kratkoročne i dugoročne strane aktive.

Po nalogu Agencije za bankarstvo Republike Srpske, jedna banka je izvršila reklasifikaciju finansijskih instrumenata na strani pasive za period septembar 2008. - novembar 2010, tj. smanjenje oročenih i štednih depozita nebankarskih finansijskih institucija i sektora vlade, a povećanje kredita od navedenih sektora, respektivno, u odgovarajućim iznosima, po mjesecima, u rasponu 50 - 150 miliona KM.

U skladu s novom regulativom Agencije za bankarstvo RS-a, objavljenoj u Sl. glasniku RS br. 136/10, kojom je propisan novi način knjigovodstvenog evidentiranja potraživanja klasifikovanih u kategoriju E, obračuna i knjigovodstvenog evidentiranja kamate po nekvalitetnoj aktivu, te obračuna opštih i posebnih rezervisanja, banke iz RS-a su u podacima za decembar 2010. izvršile primjenu navedene regulative prenosom navedenih pozicija iz vanbilansne evidencije u bilans. Ispravka se odrazila na strani aktive na porast kredita u iznosu od 144 miliona KM, porast dospjelih kamata u iznosu od 36 miliona KM, a na strani pasive na porast rezervisanja za kreditne gubitke u iznosu od 180 miliona KM u okviru računa kapitala.

**CENTRALNA BANKA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA I FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI
ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA
31. DECEMBRA 2018.**

Sadržaj

Strana

Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća za pripremu i odobravanje godišnjih finansijskih izvještaja	1
Izvještaj nezavisnog revizora	2
Izvještaj o dobiti ili gubitku	5
Izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti	6
Izvještaj o finansijskom položaju	7
Izvještaj o promjenama u kapitalu	8
Izvještaj o novčanim tokovima	10
Napomene uz finansijske izvještaje	12 – 80
1 Osnovne informacije	
2 Osnova za pripremu	
3 Značajne računovodstvene politike	
4 Neto kamatni prihodi	
5 Neto prihodi od naknada i provizija	
6 Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	
7 Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju	
8 Neto dobiti / (gubici) od kursnih razlika	
9 Ostali prihodi	
10 Troškovi osoblja	
11 Administrativni i ostali operativni troškovi	
12 Neto rezervacije za očekivane kreditne gubitke	
13 Strana valuta u gotovini	
14 Depoziti kod inostranih banaka	
15 Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	
16 Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	
17 Monetarno zlato	
18 Ulaganja koja se drže do dospelja	
19 Ostala imovina	
20 Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina	
21 Ostala ulaganja	
22 Gotov novac u opticaju	
23 Depoziti banaka	
24 Depoziti Vlade i ostalih deponenata	
25 Rezervacije za obaveze i troškove	
26 Ostale obaveze	
27 Kapital	
28 Raspodjela dobiti	
29 Novac i novčani ekvivalenti	
30 Aranžman valutnog odbora	
31 Transakcije sa povezanim licima	
32 Upravljanje finansijskim rizicima	
33 Mjerenje fer vrijednosti finansijske imovine i finansijskih obaveza	
34 Vanbilansne stavke	
35 Domaći platni sistem i sistem za poravnanja	
36 Događaji poslije datuma izvještavanja	

Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća za pripremu i odobravanje godišnjih finansijskih izvještaja

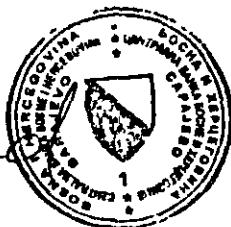
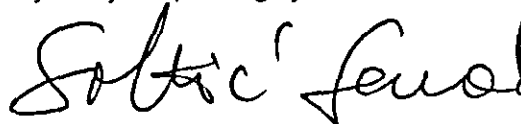
Uprava je dužna za svaku finansijsku godinu pripremiti finansijske izvještaje koji pružaju istinit i vjeran prikaz finansijskog položaja Centralne banke Bosne i Hercegovine („Banke“) te rezultata njenog poslovanja i novčanog toka, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“) koje je objavio Odbor za međunarodne računovodstvene standarde („OMRS“), te je odgovorna za vođenje odgovarajućih računovodstvenih evidencija koje u svakom trenutku omogućuju pripremanje finansijskih izvještaja. Uprava ima opštu odgovornost za poduzimanje koraka koji su joj u razumnoj mjeri dostupni kako bi joj omogućili očuvanje imovine Banke, te sprečavanje i otkrivanje prevara i ostalih nepravilnosti.

Upravno vijeće je odgovorno za odabir prikladnih računovodstvenih politika koje su u skladu sa važećim zakonskim zahtjevima, a Uprava je odgovorna za njihovu dosljednu primjenu, donošenje razumnih i uvjerljivih prosuđivanja i procjena, te pripremanje finansijskih izvještaja po načelu trajnosti poslovanja.

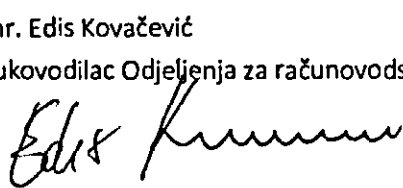
Uprava je dužna podnijeti na odobravanje Upravnom vijeću godišnje finansijske izvještaje, a Upravno vijeće odobrava godišnje finansijske izvještaje te ih podnosi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

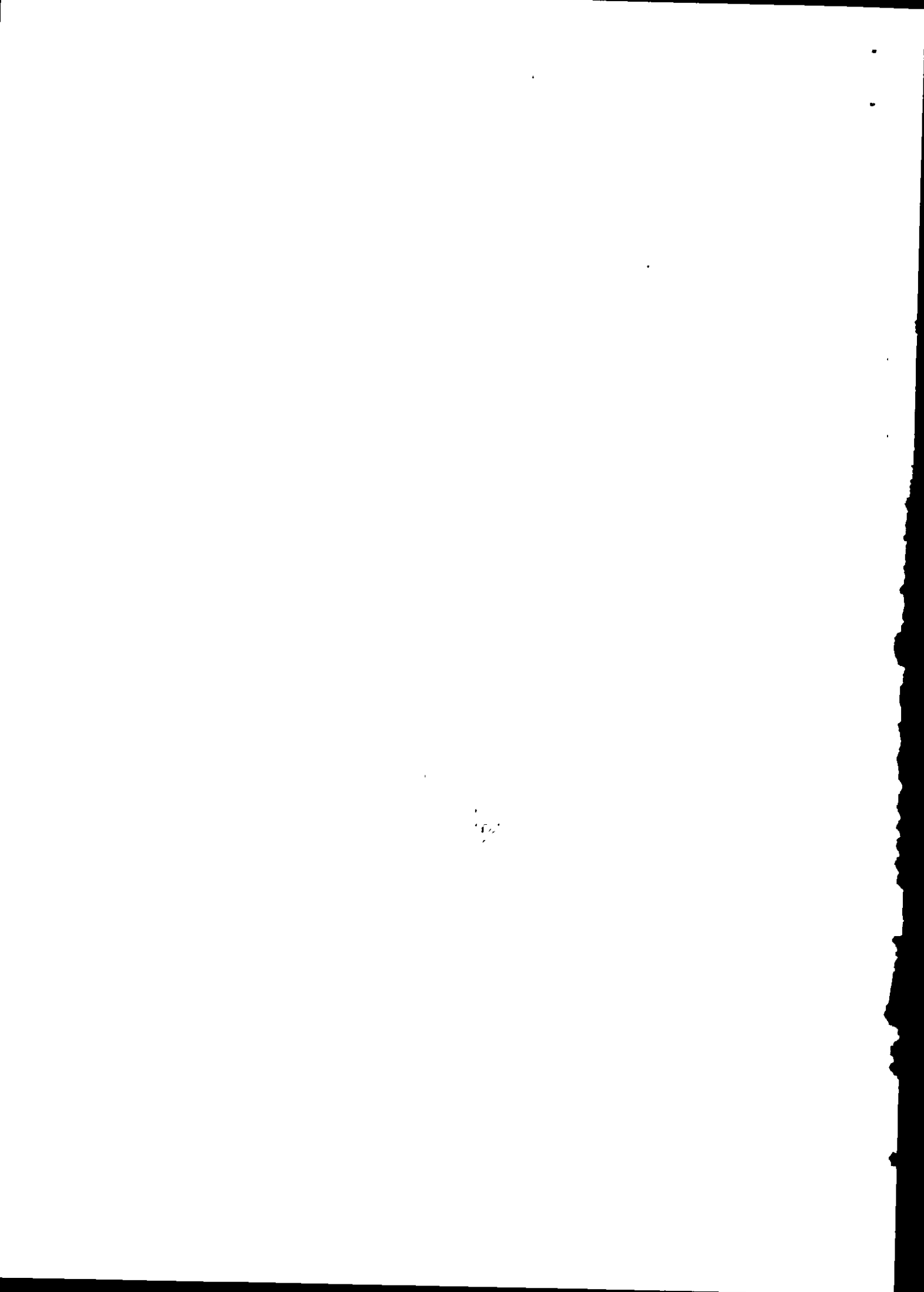
Priloženi finansijski izvještaji prikazani na stranicama od 5 do 80 odobreni su od strane Upravnog vijeća 27. marta 2019. godine i potpisani u njegovo ime:

dr. Senad Softić
predsjedavajući Upravnog vijeća

mr. Edis Kovačević
rukovodilac Odjeljenja za računovodstvo i finansije

Izvještaj nezavisnog revizora

Grant Thornton d.o.o. Banja Luka

Vase Pelagića 2/IV
78 000 Banja Luka
Republika Srpska
Bosna i Hercegovina

T +387 51 211 509, +387 51 211 294

F +387 51 211 501

E office@grantthornton.ba

www.grantthornton.ba

Upravnom vijeću Centralne Banke Bosne i Hercegovine

Mišljenje

Obavili smo reviziju priloženih finansijskih izvještaja Centralne Banke Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu "Banka"), koji obuhvataju izvještaj o finansijskom položaju na 31. decembar 2018. godine i izvještaj o dobiti ili gubitku, izvještaj o sveobuhvatnoj dobiti, izvještaj o promjenama u kapitalu i izvještaj o novčanim tokovima za godinu koja se završava na navedeni datum, kao i pregled značajnih računovodstvenih politika i napomena uz finansijske izvještaje.

Prema našem mišljenju, priloženi finansijski izvještaji fer prikazuju, u svim materijalnim značajnim aspektima, finansijski položaj Centralne banke Bosne i Hercegovine na 31. decembar 2018. godine, rezultate njenog poslovanja i novčane tokove za godinu koja se završava na navedeni datum, u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Osnova za mišljenje

Obavili smo reviziju u skladu sa Međunarodnim revizijskim standardima (MRevS-ima). Naše odgovornosti, u skladu sa navedenim standardima su opisane u ovom izvještaju u odjeljku o revizorskim odgovornostima za reviziju finansijskih izvještaja. Mi smo nezavisni od Banke u skladu sa Kodeksom etike za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne standarde etike za računovođe (IESBA Kodeksom) kao i u skladu sa etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih izvještaja Banke u Bosni i Hercegovini i ispunili smo naše ostale etičke odgovornosti u skladu sa tim zahtjevima.

Vjerujemo da su revizijski dokazi koje smo dobili dovoljni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje.

Odgovornost Uprave i Upravnog vijeća Banke za finansijske izvještaje

Uprava je odgovorna za sastavljanje i fer prezentaciju finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja i za one interne kontrole za koje Uprava odredi da su potrebne za omogućavanje sastavljanja finansijskih izvještaja, a koji su bez značajnog pogrešnog prikaza usljed prevare ili greške.

U sastavljanju finansijskih izvještaja, Uprava je odgovorna za procjenjivanje sposobnosti Banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju i objavljivanje, ako je primjenjivo, pitanja povezanih s vremenski neograničenim poslovanjem i korištenjem računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja.

Upravno vijeće Banke odgovorno je za nadgledanje procesa finansijskog izvještavanja Banke.

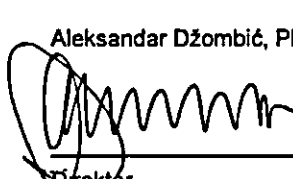
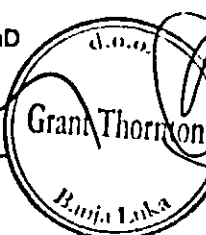
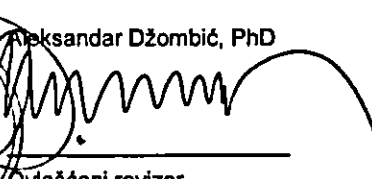
Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih izvještaja

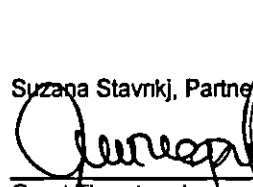
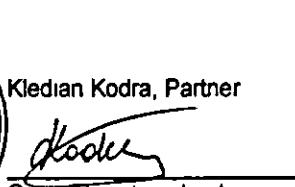
Naši ciljevi su steći razumno uvjerenje o tome jesu li finansijski izvještaji kao cjelina bez značajnog pogrešnog prikaza uslijed prevare ili greške i izdati revizorski izvještaj koji uključuje naše mišljenje. Razumno uvjerenje je viši nivo uvjerenja, ali nije garancija da će revizija obavljena u skladu s MRevS-ima uvijek otkriti značajno pogrešno prikazivanje kada ono postoji. Pogrešni prikazi mogu nastati uslijed prevare ili greške i smatraju se značajnim ako se razumno može očekivati da, pojedinačno ili u zbiru, utiču na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu tih finansijskih izvještaja.

Kao sastavni dio revizije, u skladu sa MRevS-ima, stvaramo profesionalno prosuđivanje i održavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Prepoznavamo i procjenjujemo rizike značajnog pogrešnog prikaza finansijskih izvještaja, zbog prevare ili greške, oblikujemo i obavljamo revizijske postupke kao reakciju na te rizike i pribavljamo revizijske dokaze koji su dostatni i primjereni da osiguraju osnovu za naše mišljenje. Rizik neotkrivanja značajnog pogrešnog prikaza nastalog uslijed prevare je veći od rizika nastalog uslijed greške, jer prevara može uključiti tajne sporazume, krivotvorenje, namjerno ispuštanje, pogrešno prikazivanje ili zaoblazanje internih kontrola;
- Stičemo razumijevanje internih kontrola relevantnih za reviziju kako bismo oblikovali revizijske postupke koji su primjereni u datim okolnostima, ali ne i za svrhu izražavanja mišljenja o učinkovitosti internih kontrola Banke;
- Ocjenjujemo primjerenost korištenih računovodstvenih politika, razumnost računovodstvenih procjena i povezanih objava koje je stvorila Uprava;
- Zaključujemo o primjerenosti korištenja računovodstvene osnove utemeljene na vremenskoj neograničenosti poslovanja Uprave i, temeljno na pribavljenim revizijskim dokazima, zaključujemo o tome postoji li značajna neizvjesnost u vezi s događajima ili okolnostima koji mogu stvarati značajnu sumnju u sposobnost Banke da nastavi s poslovanjem po vremenski neograničenom poslovanju. Ako zaključimo da postoji značajna neizvjesnost, od nas se zahtijeva da skrenemo pažnju u našem revizorskom izvještaju na povezane objave u finansijskim izvještajima ili, ako takve objave nisu odgovarajuće, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se temelje na revizijskim dokazima pribavljenim sve do datuma našeg revizorskog izvještaja. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu uzrokovati da Banka prekine s nastavljanjem poslovanja po vremenski neograničenom poslovanju;
- Ocjenjujemo ukupnu prezentaciju, strukturu i sadržaj finansijskih izvještaja, uključujući i objave, kao i odražavaju li finansijski izvještaji, osnovne transakcije i događaje na način kojim se postiže fer prezentacija.

Ostvarili smo komunikaciju sa Upravnim vijećem u vezi, između ostalog, planiranim obimom i vremenom obavljanja revizije i značajnih rezultata revizije, uključujući bilo koje značajne nedostatke interne kontrole koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Aleksandar Džombić, PhD			Aleksandar Džombić, PhD	
Direktor			Ovlašćeni revizor	
Grant Thornton d.o.o.			Grant Thornton d.o.o.	
Banja Luka, 27. mart 2019			Banja Luka, 27. mart 2019	

Suzana Stavnjki, Partner			Kledian Kodra, Partner	
Grant Thornton d.o.o.			Grant Thornton sh p k.	
Skopje, 27. mart 2019			Tirana, 27. mart 2019	

IZVJEŠTAJ O DOBITI ILI GUBITKU

U hiljadama KM	Napomena	Za godinu koja je završila 31. decembra	
		2018.	2017.
Kamatni prihodi		48.186	42.996
Kamatni rashodi		(24.393)	(21.022)
NETO KAMATNI PRIHODI	4	23.793	21.974
Prihodi od naknada i provizija		17.209	15.834
Rashodi od naknada i provizija		(636)	(562)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA	5	16.573	15.272
Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	6	4.277	-
Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju	7	-	2.587
Neto dobiti / (gubici) od kursnih razlika	8	151	(560)
Ostali prihodi	9	1.522	1.549
OPERATIVNI PRIHODI		46.316	40.822
Troškovi osoblja	10	(19.034)	(19.019)
Administrativni i ostali operativni troškovi	11	(8.250)	(7.583)
Deprecijacija i amortizacija	20	(2.426)	(2.035)
OPERATIVNI TROŠKOVI		(29.710)	(28.637)
FINANSIJSKI REZULTAT PRIJE REZERVACIJA ZA OČEKIVANE KREDITNE GUBITKE		16.606	12.185
Neto rezervacije za očekivane kreditne gubitke	12	(8.175)	-
NETO DOBIT ZA GODINU		8.431	12.185

Napomene na stranama od 12 do 80 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O FINANSIJSKOM POLOŽAJU

U hiljadama KM	Napomena	31. decembar 2018.	Na dan 31. decembar 2017.
IMOVINA			
Strana valuta u gotovini	13	274.099	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	14	2.911.448	2.698.650
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	15	-	6.202.071
Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	16	8.225.439	-
Monetarno zlato	17	209.996	203.908
Specijalna prava vučenja u MMF-u	29, 34	2.236	1.531
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	18	-	1.214.062
Ostala imovina	19	10.554	11.656
Nekretnine i oprema	20	44.677	45.465
Nematerijalna imovina	20	1.342	1.072
Ostala ulaganja	21	27.813	27.813
UKUPNO IMOVINA		11.707.604	10.642.630
OBAVEZE I KAPITAL			
OBAVEZE			
Gotov novac u opticaju	22	4.750.614	4.319.360
Depoziti banaka	23	5.523.290	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	24	709.367	624.708
Rezervacije za obaveze i troškove	25	1.259	1.650
Ostale obaveze	26	3.227	11.212
Ukupno obaveze		10.987.757	9.989.995
KAPITAL			
Početni kapital		25.000	25.000
Rezerve		694.847	627.635
Ukupno kapital	27	719.847	652.635
UKUPNO OBAVEZE I KAPITAL		11.707.604	10.642.630

Napomene na stranama od 12 do 80 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU

U hiljadama KM

	Početni kapital	Generalne rezerve (zadržana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Rezervacije za očekivane kreditne gubitke	Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	Ukupno rezerve	Ukupno kapital
Na dan 31. decembar 2017. godine	25.000	542.766	31.300	-	-	93.120	(39.551)	627.635	652.635
Uticaaj primjene MSFI 9 (Napomena 2.6. (c))	-	(36.477)	-	141.765	4.290	(93.120)	39.551	56.009	56.009
Na dan 1. januar 2018. godine - prepravljeno	25.000	506.289	31.300	141.765	4.290	-	-	683.644	708.644
Ukupno sveobuhvatna dobit za godinu	-	8.431	-	(8.069)	4.703	-	6.138	11.203	11.203
Neto dobit za godinu (Napomena 28)	-	8.431	-	-	-	-	-	8.431	8.431
Ostala sveobuhvatna dobit	-	-	-	(8.069)	4.703	-	6.138	2.772	2.772
Neto nerealizovane negativne promjene u fer vrijednosti dužničkih vrijednosnih papira	-	-	-	(6.390)	-	-	-	(6.390)	(6.390)
Neto realizovane pozitivne promjene u fer vrijednosti dužničkih vrijednosnih papira prenesene u dobit ili gubitak	-	-	-	(1.679)	-	-	-	(1.679)	(1.679)
Neto nerealizovane pozitivne promjene u rezervacijama za očekivane kreditne gubitke za dužničke vrijednosne papire	-	-	-	-	7.301	-	-	7.301	7.301
Neto realizovane pozitivne promjene u rezervacijama za očekivane kreditne gubitke prenesene u dobit ili gubitak za dužničke vrijednosne papire	-	-	-	-	(2.598)	-	-	(2.598)	(2.598)
Neto nerealizovane pozitivne promjene u fer vrijednosti monetarnog zlata	-	-	-	-	-	-	6.138	6.138	6.138
Stanje na dan 31. decembar 2018. godine	25.000	514.720	31.300	133.696	8.993	-	6.138	694.847	719.847

Napomene na stranama od 12 do 80 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU (NASTAVAK)

U hiljadama KM

	Početni kapital	Generalne rezerve (zadržana dobit)	Ostale rezerve	Rezerve fer vrijednosti – finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	Ukupno rezerve	Ukupno kapital
Na dan 1. januar 2017. godine	25.000	537.892	31.300	111.597	(38.357)	642.432	667.432
Ukupno sveobuhvatni (gubitak) za godinu	-	12.185	-	(18.477)	(1.194)	(7.486)	(7.486)
Neto dobit za godinu	-	12.185	-	-	-	12.185	12.185
Ostali sveobuhvatni (gubitak)	-	-	-	(18.477)	(1.194)	(19.671)	(19.671)
<i>Neto nerealizovane negativne promjene u fer vrijednosti dužničkih vrijednosnih papira</i>	-	-	-	(15.890)	-	(15.890)	(15.890)
<i>Neto realizovane pozitivne promjene u fer vrijednosti dužničkih vrijednosnih papira prenesene u dobit ili gubitak</i>	-	-	-	(2.587)	-	(2.587)	(2.587)
<i>Neto nerealizovane negativne promjene u fer vrijednosti monetarnog zlata</i>	-	-	-	-	(1.194)	(1.194)	(1.194)
Raspodjela dobiti							
Raspodjela dobiti u državni budžet (Napomena 28)	-	(7.311)	-	-	-	(7.311)	(7.311)
Stanje na dan 31. decembar 2017. godine	25.000	542.766	31.300	93.120	(39.551)	627.635	652.635

Napomene na stranama od 12 do 80 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA

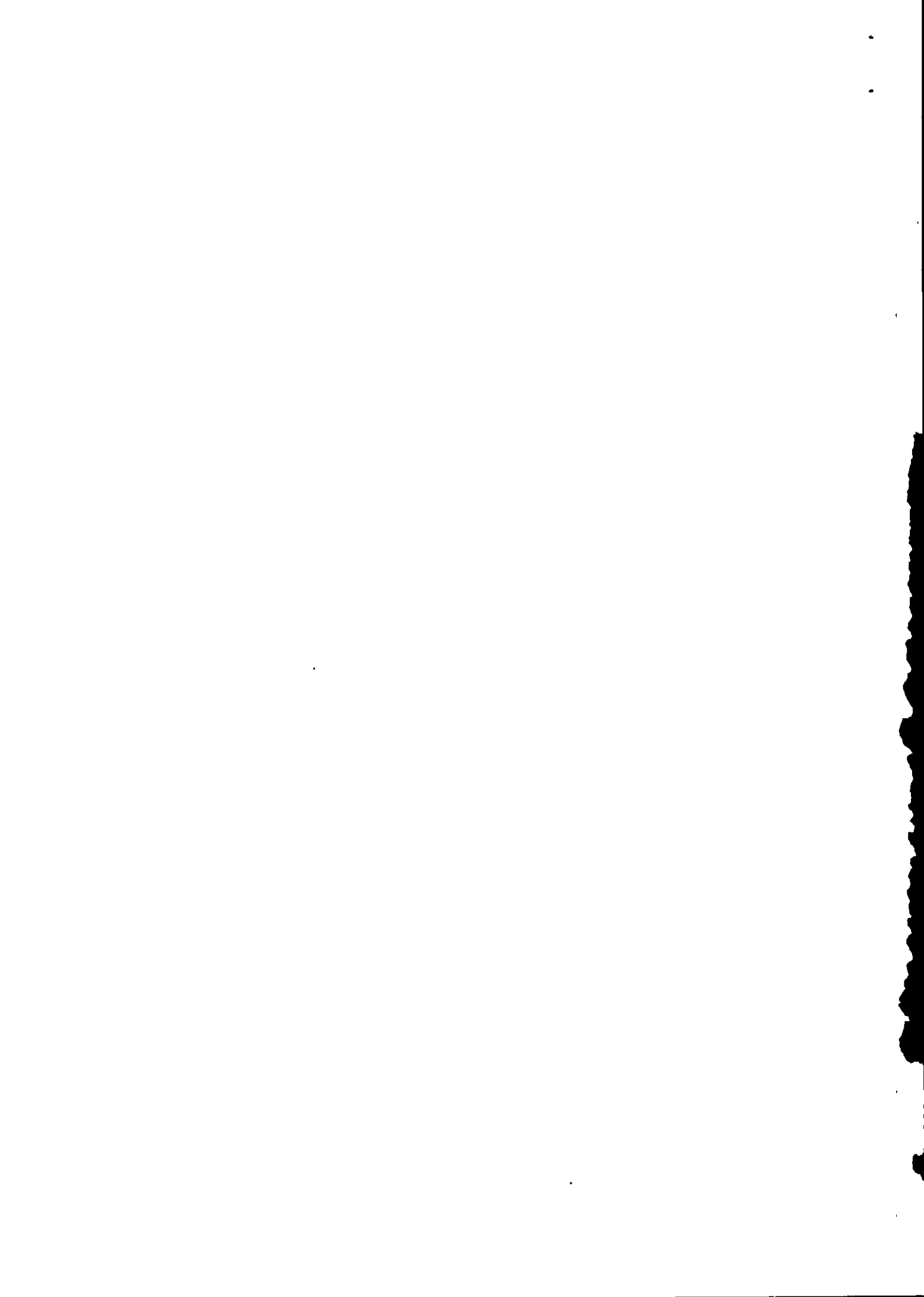
		Za godinu koja je završila 31. decembra	
Napomena		2018.	2017.
U hiljadama KM			
NOVČANI TOKOVI OD OPERATIVNIH AKTIVNOSTI			
Neto dobit za godinu		8.431	12.185
Prilagođeno za:			
Kamatne prihode	4	(48.186)	(42.996)
Kamatne rashode	4	24.393	21.022
Neto rezervacije za očekivane kreditne gubitke	12	8.175	-
Neto realizovane (dobitke) od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju		-	(2.587)
Neto realizovane (dobitke) od prodaje dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		(4.277)	-
Neto (dobitke) / gubitke od kursnih razlika		(151)	560
Prihode od donacija	9	(144)	(132)
Rezervacije za obaveze i troškove	25	(222)	226
Neto (dobitke) od otuđenja nekretnina i opreme		(3)	(43)
Prihod od dividendi priznat u dobit ili gubitak	9	(589)	(763)
Deprecijaciju i amortizaciju	20	2.426	2.035
Neto novčani tokovi od operativnih aktivnosti prije promjena na poslovnoj imovini i obavezama		(10.147)	(10.493)
Promjene na poslovnoj imovini i obavezama			
(Povećanje) oročenih depozita kod inostranih banaka preko 3 mjeseca		(641.253)	(681.284)
(Povećanje) dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		(729.251)	-
(Povećanje) finansijske imovine raspoložive za prodaju		-	(1.175.774)
(Povećanje) ulaganja koja se drže do dospeljeća		-	(69.113)
Smanjenje / (povećanje) ostale imovine		1.221	(7.222)
Povećanje gotovog novca u opticaju		431.254	252.556
Povećanje depozita		580.668	802.663
(Smanjenje) ostalih obaveza		(566)	(1.088)
Isplate po osnovu rezervacija za obaveze i troškove		(169)	(187)
Naplaćena kamata		60	29
Plaćena kamata		(8.637)	(10.477)
Neto novac od operativnih aktivnosti		(376.820)	(900.390)
NOVČANI TOKOVI OD INVESTICIJSKIH AKTIVNOSTI			
Prilivi od prodaje nekretnina i opreme		5	46
Kupovine nekretnina, opreme i nematerijalne imovine		(1.910)	(3.100)
Primljena dividenda		589	763
Neto novac od investicijskih aktivnosti		(1.316)	(2.291)

IZVJEŠTAJ O NOVČANIM TOKOVIMA (NASTAVAK)

U hiljadama KM	Napomena	Za godinu koja je završila 31. decembra	
		2018.	2017.
NOVČANI TOKOVI OD FINANSIJSKIH AKTIVNOSTI			
Raspodjela dobiti u državni budžet		(7.311)	(8.437)
Neto novac od finansijskih aktivnosti		(7.311)	(8.437)
Efekti promjena u ispravci vrijednosti za očekivane kreditne gubitke na novac i novčane ekvivalente		336	-
Efekti kursnih promjena na novac i novčane ekvivalente		187	(679)
Neto (smanjenje) novca i novčanih ekvivalenata		(384.924)	(911.797)
Novac i novčani ekvivalenti na dan 1. januar		2.061.284	2.973.081
Novac i novčani ekvivalenti na dan 31. decembar	29	1.676.360	2.061.284

Napomene na stranama od 12 do 80 čine sastavni dio ovih finansijskih izvještaja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE IZVJEŠTAJE

1. OSNOVNE INFORMACIJE

Centralna banka Bosne i Hercegovine („Banka“) je osnovana u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, koji je usvojila Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine („BiH“) 20. juna 1997. godine, saglasno Opštem okvirnom sporazumu za mir u Bosni i Hercegovini.

Banka je počela sa radom 11. augusta 1997. godine.

Osnovni ciljevi i zadaci Banke jesu:

- da definiše, usvoji i kontroliše provođenje monetarne politike BiH putem izdavanja domaće valute (konvertibilne marke ili „KM“) uz puno pokriće u slobodno konvertibilnim deviznim sredstvima;
- da drži i upravlja službenim deviznim rezervama Banke na siguran i profitabilan način;
- da sprovodi monetarnu politiku u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;
- da uspostavi i održava odgovarajuće platne i obračunske sisteme;
- da koordinira djelatnosti agencija za bankarstvo nadležnih za izdavanje bankarskih licenci i superviziju banaka;
- da prima depozite od državnih i javnih institucija BiH i depozite od komercijalnih banaka;
- da izdaje propise i smjernice za ostvarivanje djelatnosti Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine;
- da učestvuje u radu međunarodnih organizacija koje rade na jačanju finansijske i ekonomske stabilnosti zemlje;
- da zastupa BiH u međunarodnim organizacijama o pitanjima monetarne politike.

Najviši organ Banke je Upravno vijeće koje je nadležno za utvrđivanje monetarne politike i kontrolu njenog provođenja, organizaciju i strategiju Banke, u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Upravu Banke čine guverner i viceguverneri, koje imenuje guverner uz odobrenje Upravnog vijeća. Uprava operativno rukovodi poslovanjem Banke.

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine guverner, uz odobrenje Upravnog vijeća, imenuje glavnog internog revizora i tri zamjenika.

Banka posluje preko Centralnog ureda, tri glavne jedinice sa sjedištem u Sarajevu, Mostaru i Banjoj Luci i dvije filijale Brčko i Pale, koja je pod nadležnošću Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Sjedište Centralnog ureda Banke je u Sarajevu, Maršala Tita broj 25.

1. OSNOVNE INFORMACIJE (NASTAVAK)

Tokom 2017. i 2018. godine, uključujući i period do datuma izdavanja ovog izvještaja, članove Upravnog vijeća, Uprave, Ureda glavnog internog revizora i Revizorskog komiteta čine:

Upravno vijeće

dr. Senad Softić	predsjedavajući
mr. Ankica Kolobarić	član
mr. Šerif Isović	član (od 1. novembra 2017.)
dr. Kemal Kozarić	član (do 31. oktobra 2017.)
mr. Trivo Marinković	član
dr. Ljubiša Vladušić	član

Uprava

dr. Senad Softić	guverner
mr. Ernadina Bajrović	viceguverner
dr. Milica Lakić	viceguverner (do 15. juna 2017. i od 11. augusta 2017.)
dr. Radomir Božić	viceguverner (od 16. juna 2017. do 10. augusta 2017.)
mr. Želimira Raspudić	viceguverner (od 1. jula 2017.)
mr. Ankica Kolobarić	viceguverner (do 30. juna 2017.)

Ured glavnog internog revizora

Anita Dujmović	glavni interni revizor (od 24. oktobra 2017.)
mr. Edis Kovačević	glavni interni revizor (do 30. septembra 2017.)
Marica Bulić	zamjenik glavnog internog revizora (od 8. decembra 2017.)
Angela Medić	zamjenik glavnog internog revizora (do 30. novembra 2017.)
Jasmina Novalija	zamjenik glavnog internog revizora (do 10. augusta 2018. i od 18. decembra 2018.)
Stojanka Šarović	zamjenik glavnog internog revizora (od 4. septembra 2017.)
Krstinja Tošović	zamjenik glavnog internog revizora (do 21. augusta 2017.)

Revizorski komitet

dr. Elvir Čizmić	član (od 1. septembra 2018.)
dr. Mila Gadžić	član
dr. Sead Kreso	član (do 31. augusta 2018.)
Radomir Repija	član

2. OSNOVA ZA PRIPREMU

2.1. Izjava o usklađenosti

Finansijski izvještaji Banke pripremljeni su u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja („MSFI“), objavljenim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde („OMRS“).

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.2. Osnova mjerenja

Ovi finansijski izvještaji su pripremljeni na osnovi historijskog troška, izuzev za sljedeće značajne stavke:

Stavka	Osnova mjerenja
Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (u primjeni od 1. januara 2018.)	fer vrijednost
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju (u primjeni prije 1. januara 2018.)	fer vrijednost
Monetarno zlato	fer vrijednost

Historijski trošak je općenito formiran na osnovu fer vrijednosti date naknade u zamjenu za imovinu.

Fer vrijednost je cijena koja bi bila ostvarena prodajom ili plaćena za prenos neke obaveze u redovnoj transakciji među tržišnim učesnicima na datum mjerenja, nezavisno od toga da li je ona direktno vidljiva ili procijenjena nekom drugom metodom vrednovanja. Prilikom procjenjivanja fer vrijednosti imovine ili obaveze, Banka uzima u obzir karakteristike imovine ili obaveze koju bi tržišni učesnici uzeli u obzir prilikom procjenjivanja njihove cijene na datum mjerenja.

Pored toga, za potrebe finansijskog izvještavanja, mjerenja fer vrijednosti su kategorizovana na Nivo 1, 2 ili 3 u zavisnosti od stepena dostupnosti ulaznih podataka za mjerenje fer vrijednosti, kao i značaja koji ulazni podaci imaju na mjerenje fer vrijednosti u cjelini, kako slijedi:

- Ulazni podaci Nivoa 1 su (neusklađene) cijene koje kotiraju na aktivnim tržištima za identičnu imovinu ili obavezu koje su Banci dostupne na datum mjerenja;
- Ulazni podaci Nivoa 2 su ulazni podaci, osim kod kotiranih cijena uključenih u Nivo 1, koji su dostupni za predmetnu imovinu, odnosno obavezu, bilo direktno bilo indirektno; i
- Ulazni podaci Nivoa 3 su ulazni podaci o predmetnoj imovini, odnosno obavezi koji nisu dostupni.

Detaljnije objave o mjerenju fer vrijednosti finansijske imovine i finansijskih obaveza prikazane su u Napomeni 33.

2.3. Korištenje prosuđivanja i procjena

Priprema finansijskih izvještaja u skladu sa MSFI zahtijeva od Uprave korištenje prosudbi, procjena i pretpostavki koji utiču na iskazane iznose imovine i obaveza, kao i objavljivanje iznosa potencijalne imovine i obaveza na izvještajni datum, te odgovarajuće iskazane iznose prihoda i rashoda za izvještajni period. Stvarni iznosi mogu se razlikovati od ovih procjena.

Procjene i uz njih vezane pretpostavke kontinuirano se razmatraju. Izmjene računovodstvenih procjena priznaju se u periodu u kojem je procjena izmijenjena ukoliko izmjena utiče samo na taj period ili i u periodu izmjene i u budućim periodima, ako izmjena utiče i na tekući i na buduće periode.

Informacije o prosuđivanjima korištenim pri primjeni računovodstvenih politika koje su imale najveći uticaj na iznose priznate u Bančnim finansijskim izvještajima su uključene u Napomeni 3.15.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.4. Funkcionalna i izvještajna valuta

Finansijski izvještaji Banke prikazani su u državnoj valuti Bosne i Hercegovine koju predstavlja konvertibilna marka (KM). Sve finansijske informacije su zaokružene na najbližu hiljadu (ukoliko nije drugačije navedeno).

Službeni kurs KM prema euru (EUR) određen je Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine u iznosu 1,95583 KM = 1 EUR. Prema Zakonu, Banka je dužna da bez restrikcija kupuje i prodaje KM za EUR, unutar teritorija Bosne i Hercegovine, po definisanom kursu.

Bančino operativno pravilo za izdavanje KM je objavljeno u Napomeni 30.

2.5. Standardi, tumačenja i izmjene postojećih standarda na snazi u tekućem periodu

Sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja, izdani od OMRS, na snazi su za tekući period:

- MSFI 9: "Finansijski instrumenti" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- MSFI 15: "Prihodi od ugovora s kupcima" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- IFRIC tumačenje 22: "Transakcije u stranim valutama i avansno plaćanje naknada" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- Izmjene i dopune MSFI 15: "Prihodi od ugovora s kupcima" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- Izmjene i dopune MSFI 2: "Plaćanje temeljeno na dionicama" – Klasifikacija i mjerenje plaćanja temeljenog na dionicama (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- Izmjene i dopune MSFI 4: "Ugovori o osiguranju" – Primjena MSFI 9: "Finansijski instrumenti" sa MSFI 4: "Ugovori o osiguranju" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018. ili kada se prvi put primjenjuje MSFI 9: "Finansijski instrumenti"),
- Izmjene i dopune MRS 40: "Ulaganja u nekretnine" – Prenosi ulaganja u nekretnine (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.),
- Ciklus godišnjih poboljšanja MSFI-ova 2014. – 2016. – Izmjene i dopune MSFI 1: "Prva primjena Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja" i MRS 28: "Ulaganja u pridružene subjekte i zajedničke poduhvate" (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2018.).

Primjena ovih standarda, izmjena i tumačenja nema značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke u tekućem periodu, osim MSFI 9. Više informacija o efektima primjene MSFI 9 je dato u nastavku.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika

Od 1. januara 2018. Banka je usvojila MSFI 9: "Finansijski instrumenti" i promijenila računovodstvenu politiku koja se odnosi na računovodstveni tretman monetarnog zlata. Pregled promjena računovodstvenih politika dat je u nastavku:

(a) MSFI 9: "Finansijski instrumenti" (MSFI 9)

Banka je primjenila MSFI 9 kako je objavljen od strane OMRS u Julu 2014. godine, sa datumom prelaska 1. januar 2018. godine, što je rezultiralo promjenama računovodstvenih politika i usklađivanjem iznosa prethodno priznatih u finansijskim izvještajima. Ovaj standard zamjenjuje MRS 39: "Finansijski instrumenti: Priznavanje i mjerenje" (MRS 39). Primjena MSFI 9 rezultirala je promjenama računovodstvenih politika Banke za priznavanje, klasifikaciju, mjerenje i umanjenje finansijske imovine. Klasifikacija i mjerenje finansijskih obaveza se nisu mijenjale.

Kako je dopušteno tranzicionim odredbama po MSFI-u 9, Banka je izabrala da ne prepravlja uporedne informacije. Zbog izabranog tranzicionog metoda Banke, uporedne informacije u ovim finansijskim izvještajima uglavnom nisu prepravljane da bi se prikazao uticaj njegovih zahtjeva. Sva usklađivanja knjigovodstvenih vrijednosti finansijske imovine na datum prelaska priznata su na početnom stanju generalnih rezervi (zadržane dobiti) i rezervama fer vrijednosti tekućeg perioda.

Puni uticaj primjene standarda dat je u nastavku:

(i) Klasifikacija i mjerenje finansijske imovine i finansijskih obaveza na datum početne primjene MSFI 9

Sljedeća tabela i prateće napomene prikazuju usklađenja prvobitnih klasifikacija po MRS-u 39 i novih klasifikacija po MSFI-u 9 za svaku klasu finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke na dan 1. januar 2018. godine. Za više informacija o specifičnim računovodstvenim politikama po MSFI-u 9 koje su primjenjene u tekućem periodu vidjeti Napomenu 3.2.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

U hiljadama KM

1. januar 2018.

Finansijska imovina	Kategorija mjerjenja po MRS-u 39	Kategorija mjerjenja po MSFI-u 9	Knjigovodstvena vrijednost po MRS-u 39	Knjigovodstvena vrijednost po MSFI-u 9
Strana valuta u gotovini	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	236.402	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	2.698.650	2.697.015
Specijalna prava vučenja u MMF-u	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	1.531	1.531
Dužnički vrijednosni papiri	Raspoloživo za prodaju	Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	6.202.071	6.202.071
Dužnički vrijednosni papiri	Držano do dospijeca	Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	1.214.062	1.271.786
Vlasnički vrijednosni papiri	Raspoloživo za prodaju	Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit – neopoziv izbor	27.813	27.813
Ostala finansijska imovina	Kredit i potraživanja	Amortizovani trošak	2.728	2.698
UKUPNO FINANSIJSKA IMOVINA			10.383.257	10.439.316

U hiljadama KM

1. januar 2018.

Finansijske obaveze	Kategorija mjerjenja po MRS-u 39	Kategorija mjerjenja po MSFI-u 9	Knjigovodstvena vrijednost po MRS-u 39	Knjigovodstvena vrijednost po MSFI-u 9
Gotov novac u opticaju	Amortizovani trošak	Amortizovani trošak	4.319.360	4.319.360
Depoziti banaka	Amortizovani trošak	Amortizovani trošak	5.033.065	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	Amortizovani trošak	Amortizovani trošak	624.708	624.708
Ostale finansijske obaveze	Amortizovani trošak	Amortizovani trošak	10.510	10.510
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE			9.987.643	9.987.643

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

(ii) Usklađenje iznosa finansijske imovine u izvještaju o finansijskom položaju iz MRS-a 39 po MSFI-u 9

Banka je izvršila detaljnu analizu poslovnih modela za upravljanje finansijskom imovinom i analizu njihovih karakteristika novčanih tokova po MSFI 9. Za više informacija o poslovnim modelima, vidjeti Napomenu 3.2.2.1.

Sljedeća tabela daje prikaz usklađenja knjigovodstvenih vrijednosti finansijske imovine iz prethodne kategorije mjerenja po MRS-u 39 u novu kategoriju mjerenja prilikom prelaska na MSFI 9 na dan 1. januar 2018. godine:

U hiljadama KM

Ref	Knjigovodstvena vrijednost po MRS-u 39 na dan 31. decembar 2017.	Reklasifikacije	Ponovno mjerenje	Knjigovodstvena vrijednost po MSFI-u 9 na dan 1. januar 2018.
Finansijska imovina				
Strana valuta u gotovini				
Početno stanje po MRS-u 39				
i zaključno stanje po MSFI-u 9	236.402	-	-	236.402
Depoziti kod inostranih banaka				
Početno stanje po MRS-u 39	2.698.650	-	-	2.698.650
Ponovno mjerenje: Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	-	-	(1.635)	(1.635)
Zaključno stanje po MSFI-u 9				2.697.015
Specijalna prava vučenja u MMF-u				
Početno stanje po MRS-u 39	1.531	-	-	1.531
Ponovno mjerenje: Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	-	-	-	-
Zaključno stanje po MSFI-u 9				1.531
Ostala finansijska imovina				
Početno stanje po MRS-u 39	2.728	-	-	2.728
Ponovno mjerenje: Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	-	-	(30)	(30)
Zaključno stanje po MSFI-u 9				2.698
Ukupno finansijska imovina koja se mjeri po amortizovanom trošku	2.939.311	-	(1.665)	2.937.646

Sve klase finansijske imovine date u prethodnoj tabeli reklasifikovane su iz njihove prethodne klasifikacije kao "kredit i potraživanja" po MRS-u 39 u finansijsku imovinu po amortizovanom trošku po MSFI-u 9 na dan 1. januar 2018. godine.

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

U hiljadama KM

Finansijska imovina	Ref	Knjigovodstvena vrijednost po MRS-u 39 na dan 31. decembar 2017.	Reklasifikacije	Ponovno mjerjenje	Knjigovodstvena vrijednost po MSFI-u 9 na dan 1. januar 2018.
Ulaganja koja se drže do dospjeća po MRS-u 39					
Početno stanje po MRS-u 39		1.214.062	(1.214.062)	-	-
Klasifikacija u:					
Dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	A	-	1.214.062	57.724	1.271.786
Zaključno stanje po MSFI-u 9		-	1.214.062	57.724	1.271.786
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju po MRS-u 39					
Početno stanje po MRS-u 39		6.229.884	(6.229.884)	-	-
Klasifikacija u:					
Dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	B	-	6.202.071	-	6.202.071
Vlasničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	C	-	27.813	-	27.813
Zaključno stanje po MSFI-u 9		-	6.229.884	-	6.229.884
Ukupno ulaganja koja se drže do dospjeća po MRS-u 39		1.214.062	(1.214.062)	-	-
Ukupno finansijska imovina raspoloživa za prodaju po MRS-u 39		6.229.884	(6.229.884)	-	-
Ukupno finansijska imovina koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit po MSFI-u 9		-	7.443.946	57.724	7.501.670

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

Primjena računovodstvenih politika Banke rezultirala je reklasifikacijama objašnjenim u nastavku:

(A) Dio dužničkih vrijednosnih papira prvobitno su bili klasifikovani kao držani do dospeljeća po MRS-u 39. Banka je reklasifikovala sve dužničke vrijednosne papire u dužničke instrumente koji se naknadno mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit po MSFI-u 9. Banka smatra da se ovi dužnički vrijednosni papiri drže u okviru poslovnog modela čiji se cilj ostvaruje prikupljanjem ugovornih novčanih tokova i prodajom.

(B) Dio dužničkih vrijednosnih papira prvobitno su bili klasifikovani kao raspoloživi za prodaju po MRS-u 39. Banka je reklasifikovala ove vrijednosne papire u dužničke instrumente koji se naknadno mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit po MSFI-u 9. Banka smatra da se ovi dužnički vrijednosni papiri drže u okviru poslovnog modela čiji se cilj ostvaruje prikupljanjem ugovornih novčanih tokova i prodajom.

(C) Za vlasničke vrijednosne papire koji su bili klasifikovani kao raspoloživi za prodaju po MRS-u 39, Banka je napravila neopozivi izbor kako bi naknadne promjene fer vrijednosti iskazala kroz ostalu sveobuhvatnu dobit prema MSFI-u 9. Vlasnički vrijednosni papiri Banke nemaju aktivno tržište i početno su priznati po trošku (vidjeti Napomenu 3.2.2.1. i Napomenu 21).

(iii) Usklađenje stanja ispravke vrijednosti po MRS-u 39 sa ispravkama vrijednosti za očekivane kreditne gubitke po MSFI-u 9 za finansijsku imovinu:

U hiljadama KM

Kategorija mjerenja	Ispravka vrijednosti po MRS-u 39 na dan 31. decembar 2017.	Reklasifikacija	Ponovno mjerenje	Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke po MSFI-u 9 na dan 1. januar 2018.
Kredit i potraživanja (MRS 39) / Finansijska imovina po amortizovanom trošku (MSFI 9)				
Depoziti kod inostranih banaka	-	-	1.635	1.635
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	-	-	-
Ostala finansijska imovina	600	(600)	30	30
Klasifikacija u:				
Ispravku vrijednosti po MSFI-u 9	-	600	-	600
Ukupno	600	-	1.665	2.265
Ulaganja koja se drže do dospeljeća (MRS 39) / Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (MSFI 9)				
Dužnički vrijednosni papiri	-	-	804	804
Ukupno	-	-	804	804
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju (MRS 39) / Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (MSFI 9)				
Dužnički vrijednosni papiri	-	-	3.486	3.486
Ukupno	-	-	3.486	3.486
Ukupno ispravka vrijednosti	600	-	5.955	6.555

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

Ispravka vrijednosti po MRS-u 39 u iznosu od 600 hiljada KM odnosi se na potraživanje vezano za krađu izvršenu od strane službenika u trezoru bančine Glavne jedinice u Sarajevu, koja je otkrivena 8. decembra 2014. godine. Banka je umanjila vrijednost ovog potraživanja u ukupnom iznosu.

Više informacija o mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka po MSFI-u 9 je dato u Napomeni 32.1.

(b) Monetarno zlato

Banka je preispitala svoju računovodstvenu politiku za monetarno zlato i promijenila računovodstveni tretman monetarnog zlata, sa primjenom od 1. januara 2018. godine. Promjena računovodstvene politike za monetarno zlato je primijenjena prospektivno kako je dopušteno definicijom „neizvodljivo“ u MRS-u 8, a koja se odnosi na zahtjev o mogućnosti utvrđivanja postojanja pretpostavki o tome kakve bi bile namjere Banke za monetarno zlato u prethodnom periodu za retrospektivnu primjenu. Za više informacija o računovodstvenoj politici za monetarno zlato vidjeti Napomenu 3.3.

Sljedeća tabela daje sažetak računovodstvenih politika za monetarno zlato do 31. decembra 2017. godine i od 1. januara 2018. godine:

Početno priznavanje	Naknadno mjerenje	Valuta	Efekti naknadnog mjerenja	Primijenjena politika
Fer vrijednost	Fer vrijednost	USD	Kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	do 31. decembra 2017.
Fer vrijednost	Fer vrijednost	EUR	Kroz ostalu sveobuhvatnu dobit tokom godine, a u slučaju negativnog salda na kraju godine, iznos negativnog salda se prenosi u dobit ili gubitak (Napomena 3.3.)	od 1. januara 2018.

Sljedeća tabela prikazuje usklađivanje knjigovodstvenih vrijednosti monetarnog zlata usljed promjene računovodstvene politike na dan 1. januar 2018. godine:

U hiljadama KM

	Klasifikacija	Mjerenje	Knjigovodstvena vrijednost
Monetarno zlato			
Na dan 31. decembar 2017.	-	-	203.908
Primjena nove računovodstvene politike – kursne razlike	-	(50)	(50)
Na dan 1. januar 2018.	-	(50)	203.858

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

(c) Uticaj promjena računovodstvenih politika na kapital Banke

Sljedeće tabele prikazuju uticaj na početno stanje generalnih rezervi (zadržane dobiti) i rezervi fer vrijednosti Banke po osnovu prelaska sa MRS-a 39 na MSFI 9 i uticaj promjene računovodstvene politike za monetarno zlato, na dan 1. januar 2018. godine:

U hiljadama KM	Uticaj Implementacije MSFI 9 i promjene računovodstvene politike za monetarno zlato na početno stanje
Generalne rezerve (zadržana dobit)	
Priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka po MSFI-u 9:	(5.955)
Rezervacije za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente	(4.290)
Ispravka vrijednosti za finansijsku imovinu po amortizovanom trošku	(1.665)
Primjena nove metode efektivne kamatne stope po MSFI-u 9	9.079
Implementacija nove računovodstvene politike za monetarno zlato – mjerenje fer vrijednosti	(39.551)
Implementacija nove računovodstvene politike za monetarno zlato – kursne razlike	(50)
Ukupno uticaj na dan 1. januar 2018.	(36.477)

Na osnovu Odluke Upravnog vijeća, Banka je na dan 1. januar 2018. godine smanjila generalne rezerve (zadržanu dobit) u iznosu od 36.477 hiljada KM po osnovu implementacije MSFI 9 i promjene računovodstvene politike za monetarno zlato.

U hiljadama KM	Uticaj Implementacije MSFI 9 na početno stanje
1. Rezerve fer vrijednosti - finansijska imovina koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit:	
Reklasifikacija iz finansijske imovine raspoložive za prodaju u finansijsku imovinu koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	93.120
Reklasifikacija iz ulaganja koja se drže do dospijanja u finansijsku imovinu koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	57.724
Primjena nove metode efektivne kamatne stope po MSFI 9	(9.079)
Ukupno rezerve fer vrijednosti za finansijsku imovinu koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit na dan 1. januar 2018.	141.765

2. Rezervacije za očekivane kreditne gubitke za finansijsku imovinu koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit na dan 1. januar 2018.	4.290
---	-------

2. OSNOVA ZA PRIPREMU (NASTAVAK)

2.6. Promjene računovodstvenih politika (nastavak)

U hiljadama KM	Uticaj promjene računovodstvene politike za monetarno zlato na početno stanje
3. Rezerve fer vrijednosti – monetarno zlato	
Stanje na dan 31. decembar 2017.	(39.551)
Implementacija nove računovodstvene politike za monetarno zlato	39.551
Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato na dan 1. januar 2018.	-

2.7 Standardi i tumačenja koji su objavljeni, a još nisu u upotrebi

Na dan izdavanja ovih finansijskih izvještaja, sljedeći standardi, izmjene postojećih standarda i tumačenja su objavljeni od strane OMRS, ali nisu još na snazi i nisu ranije usvojeni od strane Banke:

- MSFI 16: „Najmovi“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.),
- MSFI 17: „Ugovori o osiguranju“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2021.),
- IFRIC tumačenje 23: „Neizvjesnost u pogledu postupanja s porezom na dobit“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.),
- Izmjene MSFI 9: „Finansijski instrumenti – Karakteristike prijevremene otplate sa negativnom naknadom (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.),
- Izmjene MSFI 10: „Konsolidovani finansijski izvještaji“ i MRS 28: „Ulaganja u pridružena društva i zajedničke poduhvate“ – Prodaja ili kompenzacija imovine između investitora i njegovog pridruženog društva ili zajedničkog poduhvata (datum stupanja na snagu za godišnje periode treba biti određen),
- Ciklus godišnjih poboljšanja MSFI za 2015.-2017. - (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.),
- Izmjene MRS 19: „Primanja zaposlenih – Izmjene, ograničenja ili izmirenja plana“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2019.),
- Izmjene odredbi Konceptualnog okvira u MSFI standardima (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020.),
- Izmjene MSFI 3: „Poslovne kombinacije“ – Definicija biznisa (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020.),
- Izmjene MRS 1: „Prezentacija finansijskih izvještaja“ i MRS 8: „Računovodstvene politike, promjene računovodstvenih procjena i greške – definicija značajnosti“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na ili nakon 1. januara 2020.).

Banka je izabrala da ne usvoji ove standarde, izmjene i tumačenja prije nego oni stupe na snagu. Banka predviđa da usvajanje ovih standarda, izmjena i tumačenja neće imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE

Osim uticaja primjene MSFI 9 i promjene računovodstvene politike za monetarno zlato, kako je objašnjeno u Napomeni 2.6., računovodstvene politike date u nastavku su se kontinuirano primjenjivale na sve periode prikazane u ovim finansijskim izvještajima. Pošto Banka nije prepravljala uporedne informacije zbog promjena računovodstvenih politika, objavljene su obje grupe značajnih računovodstvenih politika gdje je to potrebno.

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda

3.1.1. Prihodi i rashodi od kamata

Politika u primjeni u oba perioda

Efektivna kamatna stopa

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se u dobit ili gubitak primjenom metode efektivne kamatne stope. „Efektivna kamatna stopa“ je stopa koja tačno diskontuje procijenjena buduća novčana plaćanja i primitke kroz očekivani vijek trajanja finansijskog instrumenta na:

- bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine ili
- amortizovani trošak finansijske obaveze.

„Amortizovani trošak“ finansijske imovine ili finansijske obaveze je iznos po kojem se finansijska imovina ili finansijska obaveza mjeri prilikom početnog priznavanja, umanjen za otplatu glavnice, uvećan ili umanjen za kumulativnu amortizaciju primjenom metode efektivne kamatne stope svih razlika između početnog iznosa i, za finansijsku imovinu, usklađen za svaku ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke.

Bruto knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine je amortizovani trošak finansijske imovine prije usklađenja za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke.

Prilikom izračuna efektivne kamatne stope za finansijske instrumente, Banka procjenjuje buduće novčane tokove uzimajući u obzir sve ugovorne uslove finansijskog instrumenta, ali isključujući očekivane kreditne gubitke. Obračun uključuje sve naknade i plaćene ili primljene iznose između Banke i druge strane koji su sastavni dio efektivne kamatne stope, transakcijske troškove i sve druge diskonte ili premije.

Metoda efektivne kamatne stope je metoda izračunavanja amortizovanog troška (bruto knjigovodstvene vrijednosti) finansijske imovine ili finansijske obaveze i raspoređivanja i priznavanja prihoda i rashoda od kamata u dobit ili gubitak tokom određenog perioda.

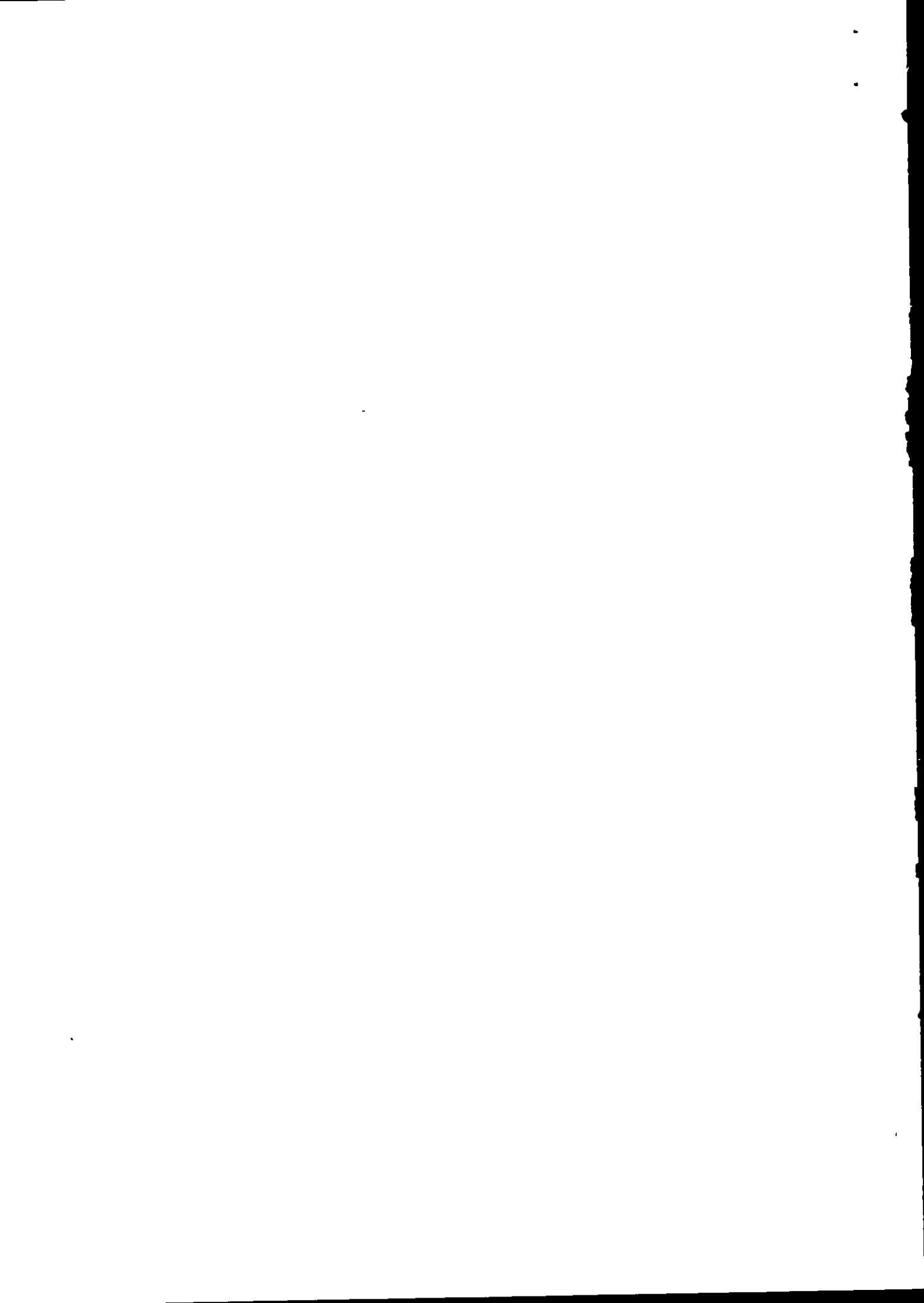
Prihodi i rashodi od kamata prikazani u izvještaju o dobiti ili gubitku, izračunati metodom efektivne kamatne stope, Banka ostvaruje po osnovu depozita kod inostranih banaka, dužničkih instrumenata, specijalnih prava vučenja u MMF-u, kredita zaposlenim i depozita domaćih banaka.

3.1.2. Prihodi i rashodi od naknada i provizija

Politika u primjeni u oba perioda

Prihodi i rashodi od naknada i provizija koji su sastavni dio efektivne kamatne stope na finansijsku imovinu ili obavezu se uključuju u mjerenje efektivne kamatne stope.

Ostali prihodi i rashodi od naknada i provizija se uglavnom sastoje od naknada primljenih i plaćenih na domaće i inostrane platne transakcije i priznaju se u izvještaju o dobiti ili gubitku, po izvršenju određene usluge.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.1. Priznavanje prihoda i rashoda (nastavak)

3.1.3. Transakcije u stranim valutama i kursne razlike

Politika u primjeni u oba perioda

Prilikom početnog priznavanja transakcije u stranim valutama evidentiraju se u KM primjenjujući na iznos u stranoj valuti promptni devizni kurs između KM i strane valute na datum transakcije.

Monetarne stavke iskazane u stranim valutama preračunavaju se u KM po kursu Banke važećem na datum izvještavanja. Nemonetarne stavke iskazane u stranim valutama mjerene po historijskom trošku preračunavaju se po kursu važećem na datum transakcije. Nemonetarne stavke iskazane u stranim valutama mjerene po fer vrijednosti preračunavaju se koristeći kurs koji je bio važeći na datum mjerenja fer vrijednosti

Kursne razlike proizašle iz transakcija monetarnih stavki ili iz preračunavanja monetarnih stavki po kursovima različitim od onih po kojima su početno priznate u tekućem ili u prethodnim izvještajnim periodima, priznaju se u dobit ili gubitak kada nastanu. Zbog aranžmana valutnog odbora, ne postoje kursne razlike od monetarnih stavki denominovanih u EUR valuti.

Srednji kursevi najznačajnijih valuta dati su u nastavku:

Srednji kurs:	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
	KM	KM
USD	1,707552	1,63081
SDR	2,374847	2,322489

3.1.4. Prihod od dividende

Politika u primjeni u oba perioda

Prihod od dividende na vlasničke vrijednosne papire priznaje se u dobit ili gubitak kada se uspostavi pravo Banke da prima uplate.

3.2. Finansijski Instrumenti

3.2.1. Priznavanje i početno mjerenje finansijske imovine i finansijskih obaveza

Politika u primjeni u oba perioda

Finansijska imovina i finansijske obaveze se priznaju u izvještaju o finansijskom položaju kada, i samo kada, Banka postane jedna od ugovornih strana na koju se primjenjuju ugovorni uslovi finansijskog instrumenta.

Finansijska imovina i finansijske obaveze se početno mjere po fer vrijednosti. Transakcijski troškovi direktno povezani sa sticanjem ili izdavanjem finansijske imovine ili finansijskih obaveza, osim za imovinu i obaveze koji se klasifikuju po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak, se dodaju u ili oduzimaju od fer vrijednosti finansijske imovine ili finansijskih obaveza prilikom početnog priznavanja po potrebi. Transakcijski troškovi direktno povezani sa sticanjem finansijske imovine ili finansijskih obaveza po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak se priznaju direktno u dobit ili gubitak.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski Instrumenti (nastavak)

3.2.1. Priznavanje i početno mjerenje finansijske imovine i finansijskih obaveza (nastavak)

Sva finansijska imovina se početno priznaje na datum podmirenja, a to je datum kada Banka stekne imovinu ili se imovina isporuči Banci.

3.2.2. Klasifikacija i naknadno mjerenje

3.2.2.1. Finansijska imovina

Politika u primjeni od 1. januara 2018. godine

Od 1. januara 2018. godine Banka je primijenila MSFI 9 i klasifikuje svoju finansijsku imovinu u sljedeće kategorije mjerenja:

- Fer vrijednost kroz ostalu sveobuhvatnu dobit
- Amortizovani trošak.

Na dan 31. decembar 2018. godine Banka nije imala finansijsku imovinu koja spada u kategoriju po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak.

Klasifikacija finansijske imovine određena je:

- Poslovnim modelom Banke za upravljanje finansijskom imovinom
- Karakteristikama ugovornih novčanih tokova finansijske imovine.

Poslovni model

Poslovni model označava način na koji Banka upravlja svojom imovinom sa ciljem generisanja novčanih tokova. To znači, da li je cilj Banke postignut samo prikupljanjem ugovornih novčanih tokova držanjem ili Banka prikuplja ugovorne novčane tokove držanjem i prodajom imovine. Ukoliko ništa od navedenog nije primjenjivo, onda se finansijska imovina klasifikuje kao dio „Ostalog“ poslovnog modela i mjeri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak. Na dan 31. decembar 2018. godine Banka upravlja svojom imovinom kroz sljedeće poslovne modele:

1. Model „držanje radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova“ za finansijsku imovinu koja generiše ugovorne novčane tokove u toku svog životnog vijeka i
2. Model „držanje radi prikupljanja ugovornih novčanih tokova i prodaje“ za finansijsku imovinu koja generiše ugovorne novčane tokove u toku svog životnog vijeka kao i prodajom.

Upravljanje ugovornim novčanim tokovima po osnovu dužničkih vrijednosnih papira može se vršiti kroz oba poslovna modela. Na dan 31. decembar 2018. godine cilj Banke je da se za sve dužničke vrijednosne papire stranih vlada prikupljanje ugovornih novčanih tokova vrši držanjem i prodajom.

Za finansijsku imovinu kojom se upravlja kroz ove modele, Banka procjenjuje da li su ugovorni novčani tokovi finansijske imovine samo plaćanja glavnice i kamate na nepodmireni iznos glavnice. Ova procjena se radi na nivou portfolija iz razloga što je taj nivo najbolji odraz načina upravljanja imovinom i informisanja Uprave i Upravnog vijeća Banke. U svrhu procjene, „glavnica“ se definiše kao fer vrijednost finansijske imovine prilikom početnog priznavanja. „Kamata“ se definiše kao naknada za vremensku vrijednost novca, kreditni rizik povezan sa nepodmirenim iznosom glavnice tokom određenog perioda i ostale rizike i troškove povezane sa držanjem finansijske imovine.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.2.2. Klasifikacija i naknadno mjerenje (nastavak)

3.2.2.1. Finansijska imovina (nastavak)

Za potrebe procjene da li su ugovorni novčani tokovi "plaćanje samo glavnice i kamate", Banka uzima u obzir ugovorne novčane tokove instrumenta. Samo ona finansijska imovina koja zadovoljava zahtjeve "plaćanje samo glavnice i kamate" može se klasifikovati u kategoriju finansijske imovine koja se mjeri po amortizovanom trošku ili finansijske imovine koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Prilikom početnog priznavanja finansijska imovina Banke se priznaje po: amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit na osnovu procjene poslovnog modela Banke. Finansijska imovina zadovoljava zahtjev "plaćanje samo glavnice i kamate" na dan 31. decembar 2018. godine.

Finansijska imovina po amortizovanom trošku

Finansijska imovina se mjeri po amortizovanom trošku ako imovina zadovoljava sljedeće uslove:

- drži se u okviru poslovnog modela čiji je cilj držanje finansijske imovine kako bi se prikupili ugovorni novčani tokovi i
- ugovornim uslovima finansijske imovine novčani tokovi nastaju na određeni datum i samo su plaćanja glavnice i kamate na nepodmireni iznos glavnice.

Nakon početnog priznavanja, finansijska imovina se mjeri po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrijednost imovine. Efekti naknadnog mjerenja finansijske imovine po amortizovanom trošku se priznaju u dobit ili gubitak kao prihod ili rashod od kamate u periodu kada su nastali.

Na dan 31. decembar 2018. godine u ovu kategoriju finansijskih instrumenata spadaju žiro računi Banke, strana valuta u gotovini, depoziti u inostranim bankama, specijalna prava vučenja u MMF-u i ostala finansijska imovina.

Finansijska imovina po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit

Finansijska imovina se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit ako imovina zadovoljava sljedeće uslove:

- drži se u okviru poslovnog modela čiji je cilj postignut naplatom ugovornih novčanih tokova i prodajom finansijske imovine i
- ugovornim uslovima finansijske imovine novčani tokovi nastaju na određeni datum i samo su plaćanja glavnice i kamate na nepodmireni iznos glavnice.

Dužnički instrumenti

Nakon početnog priznavanja, dužnički instrumenti se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit koristeći metodu efektivne kamatne stope na bruto knjigovodstvenu vrijednost imovine i usklađuju se sa fer vrijednosti instrumenta na svaki datum izvještavanja. Tokom perioda držanja, efekti naknadnog mjerenja dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit priznaju se na sljedeći način:

- Prihod ili rashod od kamata priznaje se u dobit ili gubitak u periodu kada su nastali
- Usklađivanja fer vrijednosti priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u periodu kada su nastali.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.2.2. Klasifikacija i naknadno mjerenje (nastavak)

3.2.2.1. Finansijska imovina (nastavak)

Prilikom prestanka priznavanja dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit, kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti reklasifikuje se iz kapitala u dobit ili gubitak, uključujući prethodno priznate dobitke ili gubitke od umanjenja.

Na dan 31. decembar 2018. godine dužnički instrumenti Banke pripadaju ovoj kategoriji finansijskih instrumenata.

Vlasnički instrumenti

Kako je dozvoljeno MSFI-om 9, Banka je napravila neopoziv izbor da u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti prikaže naknadne promjene fer vrijednosti vlasničkih instrumenata koji se ne drže za trgovanje zbog svojih specifičnih karakteristika i nepostojanja aktivnog tržišta za njihovo trgovanje. Vlasnički instrumenti su početno priznati po trošku sticanja za koji se smatra da odgovara njihovoj fer vrijednosti. Za više informacija o mjerenju fer vrijednosti vlasničkih instrumenata Banke vidjeti Napomenu 33.

Na dan 31. decembar 2018. godine svi vlasnički instrumenti Banke (BIS i SWIFT dionice) pripadaju ovoj kategoriji finansijskih instrumenata.

Politika u primjeni prije 1. januara 2018. godine

Finansijska imovina je mogla biti klasifikovana u sljedeće specifične kategorije:

- po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak,
- raspoloživa za prodaju,
- ulaganja koja se drže do dospelosti i
- krediti i potraživanja.

Klasifikacija je zavisila od prirode i svrhe finansijske imovine i određivala se u trenutku početnog priznavanja. Do 31. decembra 2017. godine, Banka nikad nije imala finansijsku imovinu po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak.

Kredit i potraživanja

Potraživanja (uključujući depozite kod inostranih banaka) koja su imala fiksna ili određiva plaćanja i nisu kotirala na aktivnom tržištu su bila klasifikovana kao kredit i potraživanja.

Kredit i potraživanja su se početno priznavali po fer vrijednosti uključujući i transakcijske troškove.

Nakon početnog priznavanja, kredit i potraživanja su se mjerili po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti. Prihodi i rashodi od kamata su se priznavali koristeći efektivnu kamatnu stopu.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski Instrumenti (nastavak)

3.2.2. Klasifikacija i naknadno mjerenje (nastavak)

3.2.2.1. Finansijska Imovina (nastavak)

Ulaganja koja se drže do dospeljeća

Dužnički vrijednosni papiri vlada sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim datumima dospeljeća za koje je Banka imala čvrstu namjeru i sposobnost držati ih do dospeljeća su se klasifikovali kao ulaganja koja se drže do dospeljeća. Ulaganja koja se drže do dospeljeća su se iskazivala po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope umanjeno za bilo koja umanjenja vrijednosti, a prihod se priznavao na bazi efektivnog prinosa.

Finansijska Imovina raspoloživa za prodaju

Vlasnički i dužnički vrijednosni papiri u posjedu Banke su bili klasifikovani kao raspoloživi za prodaju i iskazivali su se po fer vrijednosti. Fer vrijednost se utvrđivala na način opisan u Napomeni 33. Nekotirani vlasnički instrumenti čija se fer vrijednosti nije mogla pouzdano utvrditi, mjerili su se po trošku, umanjeno za umanjenja. Dobici i gubici koji su proizlazili iz promjena u fer vrijednosti dužničkih i vlasničkih vrijednosnih papira su se priznavali u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti u okviru računa rezerve fer vrijednosti, sa izuzetkom gubitaka od umanjenja vrijednosti, kamate izračunate primjenom metode efektivne kamatne stope i dobitaka i gubitaka po osnovu kursnih razlika na finansijsku imovinu koji su se priznavali direktno u dobit ili gubitak. Prilikom ustupanja ili utvrđivanja umanjenja vrijednosti ulaganja, sav kumulativni dobitak ili gubitak prethodno priznat na računu rezerve fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti se uključivao u dobit ili gubitak za taj period.

Dividenda na vlasničke vrijednosne papire raspoložive za prodaju priznavala se u dobit ili gubitak kada se uspostavljalo pravo Banke da prima uplate.

Fer vrijednost finansijske imovine raspoložive za prodaju koja je bila denominovana u stranoj valuti iskazivala se u toj stranoj valuti i preračunavala po srednjem kursu na datum izvještavanja. Promjene u fer vrijednosti po osnovu kursnih razlika proizašlih iz promjene u amortizovanom trošku imovine su se priznavale u dobit ili gubitak, a ostale promjene su se priznavale u kapitalu.

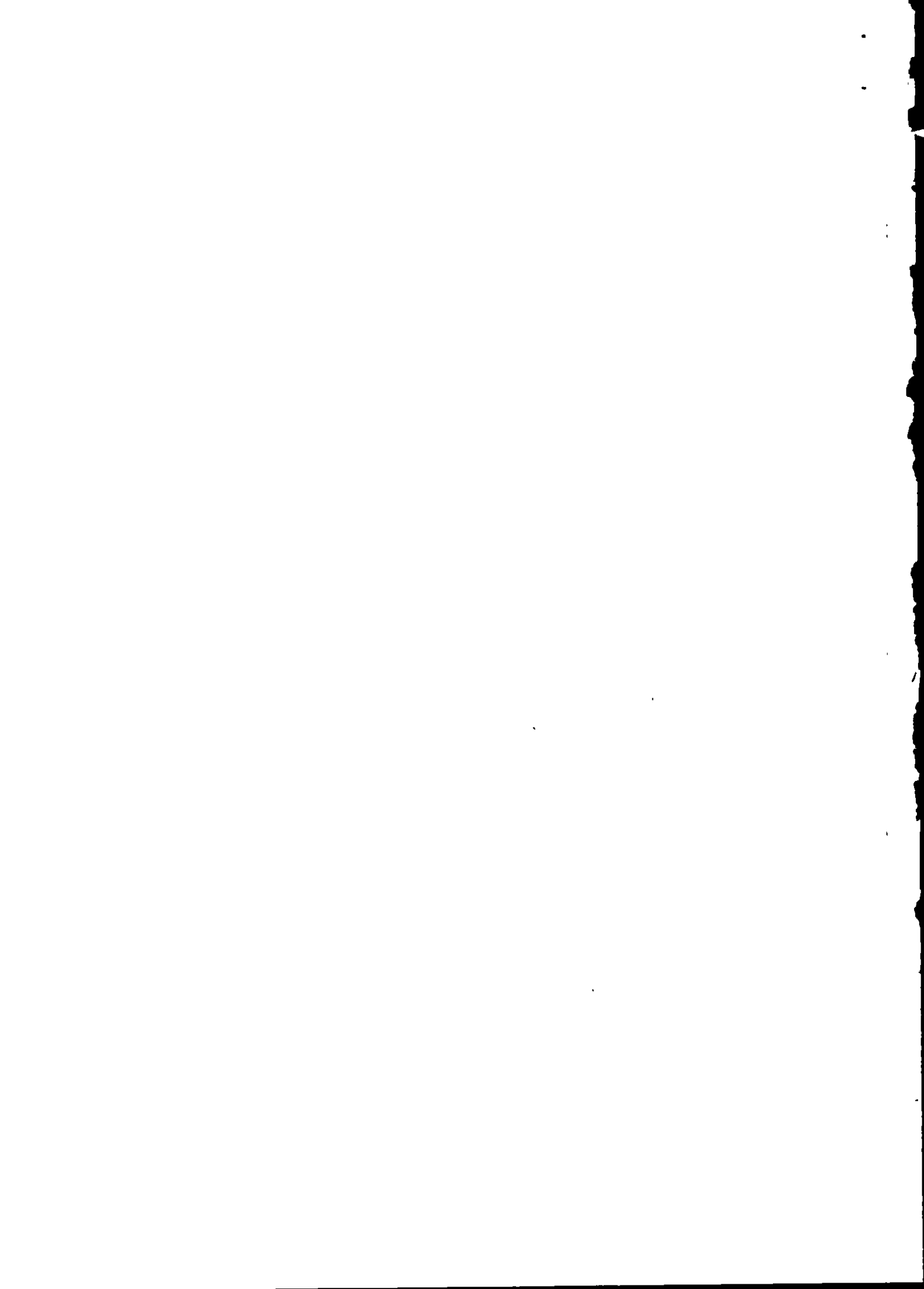
3.2.2.2. Finansijske obaveze

S obzirom da je računovodstveni tretman finansijskih obaveza ostao uglavnom isti prema MSFI-u 9 u odnosu na MRS 39, finansijske obaveze Banke nisu bile pod uticajem primjene MSFI 9. Ipak, u svrhu sveobuhvatnosti, u nastavku je objavljena računovodstvena politika.

Politika u primjeni od 1. januara 2018. godine

Banka klasifikuje sve svoje finansijske obaveze kao mjerene po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope. Prihod ili rashod od kamate od finansijskih obaveza mjerenih po amortizovanom trošku priznaje se u dobit ili gubitak.

Finansijske obaveze mjerene po amortizovanom trošku uključuju gotov novac u opticaju, depozite domaćih banaka, depozite Vlade i ostalih deponenata i ostale finansijske obaveze.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.2.2. Klasifikacija i naknadno mjerenje (nastavak)

3.2.2.2. Finansijske obaveze (nastavak)

Politika u primjeni prije 1. januara 2018. godine

Finansijske obaveze su se klasifikovale bilo kao finansijske obaveze „po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak“ bilo kao „ostale finansijske obaveze“. Na dan 31. decembar 2017. godine Banka nije imala finansijskih obaveza u kategoriji „po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak“.

Ostale finansijske obaveze

Ostale finansijske obaveze su uključivale gotov novac u opticaju, depozite od domaćih banaka, depozite od Vlade i ostalih deponenata i ostale finansijske obaveze.

Ostale finansijske obaveze su se naknadno mjerile po amortizovanom trošku koristeći metodu efektivne kamatne stope, a prihodi i rashodi od kamate su se priznavali na bazi efektivnog prinosa.

3.2.3 Umanjenje finansijske imovine

Politika u primjeni od 1. januara 2018. godine

Zahtjevi za umanjnjem po MSFI 9 koriste više informacija po principu pogleda unaprijed za priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka. Instrumenti koji potpadaju pod ove nove zahtjeve odnose se na finansijsku imovinu mjerenu po amortizovanom trošku odnosno depozite kod inostranih banaka, specijalna prava vučenja u MMF-u i dužničke instrumente mjerene po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Banka koristi pojednostavljeni pristup u izračunu očekivanih kreditnih gubitaka za ostala potraživanja. Vlasnički instrumenti mjereni po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit nisu predmetom umanjenja vrijednosti.

Banka priznaje ispravku vrijednosti za ove gubitke na svaki datum izvještavanja. Mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka odražava:

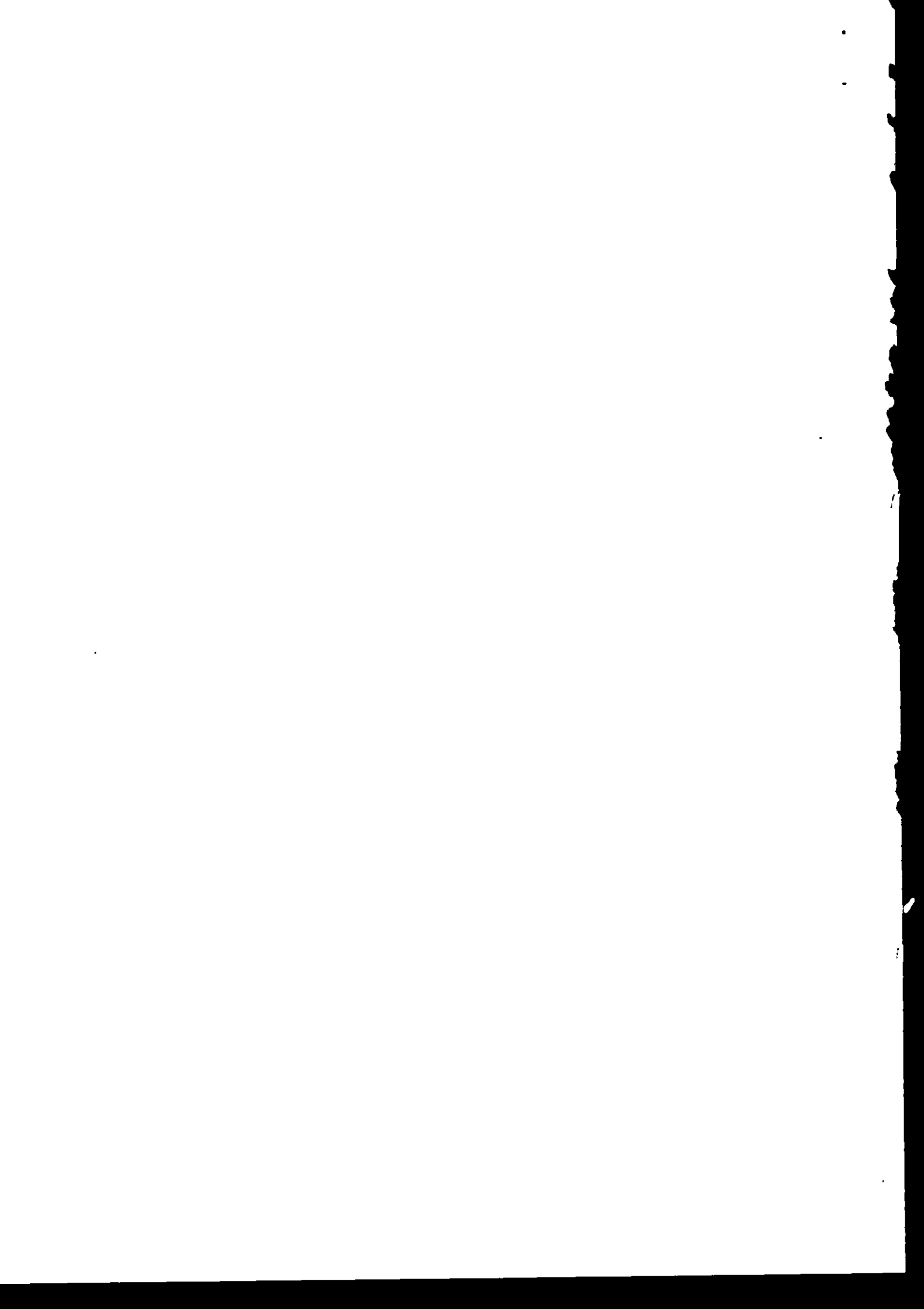
- Objektivna i ponderisana vjerovatan iznos koji se određuje procjenom više mogućih ishoda
- Vremensku vrijednost novca
- Razumne i korisne informacije koje su na raspolaganju bez dodatnih troškova ili napora na datum izvještavanja o prošlim događajima, trenutnim uslovima i predviđanjima o budućim ekonomskim uslovima.

Napomena 32.1. pruža više informacija o načinu mjerenja očekivanih kreditnih gubitaka.

Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke obračunava se i prikazuje u izvještaju o finansijskom položaju kako slijedi:

- Finansijska imovina koja se mjeri po amortizovanom trošku: Očekivani kreditni gubici obračunavaju se na bruto knjigovodstvenu vrijednost imovine i evidentiraju kao odbitna stavka bruto knjigovodstvene vrijednosti imovine
- Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit: Očekivani kreditni gubici obračunavaju se na bruto knjigovodstvenu vrijednost imovine, ali se ispravka vrijednosti priznaje u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti i ne umanjuje knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine u izvještaju o finansijskom položaju.

Dobici i gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se u dobit ili gubitak, nezavisno od klasifikacije finansijske imovine na svaki datum izvještavanja.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.2.3 Umanjenje finansijske imovine (nastavak)

Politika u primjeni do 1. januara 2018. godine

Na svaki datum izvještavanja procjenjivalo se da li su postojali pokazatelji za umanjenje vrijednosti finansijske imovine. Finansijska imovina je bila umanjena kada je postojao objektivni dokaz, kao posljedica jednog ili više događaja nastalih nakon početnog priznavanja finansijske imovine, o tome da su procijenjeni budući novčani tokovi ulaganja bili izmijenjeni.

Objektivni dokaz umanjenja vrijednosti mogao je uključivati:

- značajne finansijske poteškoće druge strane; ili
- neplaćanje ili kašnjenje u isplati ugovorene kamate ili glavnice; ili
- naznake da će dužnik ili izdavalac ući u postupak likvidacije ili stečaja.

Pojedinačno značajna imovina se testirala na umanjenje vrijednosti odvojeno. Preostala finansijska imovina se procjenjivala grupno. Pojedinačno značajna imovina za koju nije bilo objektivnog dokaza o umanjenju vrijednosti se zatim uključivala u grupno procjenjivanje imovine za umanjenje vrijednosti. Za potrebe grupnog vrednovanja umanjenja vrijednosti, finansijska imovina se grupisala na osnovu sličnih obilježja kreditnog rizika.

Za finansijsku imovinu koja se vodila po amortizovanom trošku, iznos umanjenja je bio razlika između knjigovodstvene vrijednosti imovine i njene sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih novčanih tokova diskontovanoj po prvobitnoj efektivnoj kamatnoj stopi te imovine.

Knjigovodstvena vrijednost finansijske imovine umanjivala se za iznos umanjenja putem računa ispravke vrijednosti. Kada se potraživanje smatralo nenaplativim, ono se otpisivalo u korist računa ispravke vrijednosti. Naknadne naplate ranije otpisanih iznosa teretile su račun ispravke vrijednosti. Promjene u knjigovodstvenoj vrijednosti računa ispravke vrijednosti priznavale su se u dobit ili gubitak.

Ukoliko je u narednom periodu, s izuzetkom vlasničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju, iznos gubitka od umanjenja za dužničke vrijednosne papire klasifikovane kao raspoložive za prodaju se smanjio i smanjenje se nije moglo povezati sa događajem nastalim nakon što je gubitak od umanjenja vrijednosti priznat, prethodno priznati gubitak od umanjenja vrijednosti se ukidao kroz dobit ili gubitak u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost ulaganja na datum ukidanja umanjenja vrijednosti nije prelazila iznos amortizovanog troška koji bi bio da umanjenja vrijednosti nije bilo.

U slučaju vlasničkih vrijednosnih papira raspoloživih za prodaju, svako povećanje fer vrijednosti nastalo nakon priznavanja gubitaka od umanjenja se priznavalo u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.2. Finansijski instrumenti (nastavak)

3.2.4. Prestanak priznavanja finansijskih instrumenata

Primjenjivo u oba perioda

3.2.4.1. Prestanak priznavanja finansijske imovine

Banka prestaje priznavati finansijsku imovinu samo onda kada ugovorna prava na novčane primitke od imovine isteknu ili kada Banka prenese finansijsku imovinu i suštinski sve rizike i koristi od vlasništva imovine na drugi subjekt.

3.2.4.2. Prestanak priznavanja finansijskih obaveza

Banka prestaje priznavati finansijske obaveze kada, i samo kada, su obaveze Banke izmirene, otkazane ili su istekle.

3.3. Monetarno zlato

Politika u primjeni od 1. januara 2018. godine

Monetarno zlato je dio deviznih rezervi Banke i klasifikovano je kao finansijska imovina. Monetarno zlato se početno priznaje po fer vrijednosti, uključujući transakcijske troškove koji se direktno mogu pripisati sticanju zlata.

Nakon početnog priznavanja, monetarno zlato se naknadno mjeri po fer vrijednosti. Nerealizovani dobiti i gubici koji proizlaze iz promjena fer vrijednosti, a po osnovu promjena u cijeni monetarnog zlata, priznaju se na računu rezervi fer vrijednosti u okviru ostale sveobuhvatne dobiti. U slučaju da nerealizovani gubici prelaze stanje rezervi fer vrijednosti za monetarno zlato na kraju finansijske godine, Banka će odbiti taj iznos od dobiti za taj period. Prilikom prodaje zlata, nerealizovani dobiti i gubici iz ostale sveobuhvatne dobiti se prenose u dobit ili gubitak.

Fer vrijednost monetarnog zlata se iskazuje u EUR valuti, prevodeći ga po fiksnom kursu KM na izvještajni datum i mjeri se po zadnjoj poslijepodnevnoj cijeni jedne unce zlata (Oz) na izvještajni datum, preuzetoj s Reutersa.

Politika u primjeni do 1. januara 2018. godine

Zlato se inicijalno priznavalo po trošku sticanja, koji je predstavljao fer vrijednost plaćenih naknada uključujući troškove sticanja vezanih za investiciju. Nakon inicijalnog priznavanja, zlato se naknadno mjerilo po fer vrijednosti. Dobici i gubici koji su proizlazili iz promjene fer vrijednosti, a odnosili su se na promjene u cijeni zlata te kursne razlike zbog preračunavanja američkog dolara u KM, priznavali su se u rezervi fer vrijednosti u okviru ostale sveobuhvatne dobiti dok se zlato nije prodalo, kada su se priznavali kao realizovani dobiti ili gubici u dobit ili gubitak.

Fer vrijednost monetarnog zlata iskazivala se u američkim dolarima (USD), primjenjujući srednji kurs na datum izvještavanja objavljen od strane Banke, a mjerila se prema posljednjoj ponuđenoj cijeni jedne unce zlata (Oz) preuzetoj sa Reutersa na datum izvještavanja.

Dobici i gubici po osnovu kursnih razlika od preračunavanja cijene zlata iz američkog dolara u KM priznavali su se kao dio usklađivanja fer vrijednosti u rezervi fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.4. Prebijanje

Finansijska imovina i obaveze se prebijaju i neto iznos se iskazuje u izvještaju o finansijskom položaju na neto principu samo kada postoji zakonski provedivo pravo za prebijanjem priznatih iznosa i kada postoji namjera za prikazivanjem i podmirivanjem transakcija na neto osnovi.

Prihodi i rashodi se prikazuju na neto osnovi samo kada to dopušta određeni MSFI, ili za one dobitke i gubitke koji proizlaze iz grupe sličnih transakcija.

3.5. Novac i novčani ekvivalenti

Novac i novčani ekvivalenti za potrebe izvještavanja o novčanim tokovima sastoje se od sljedećih kategorija: žiro računi, strana valuta u gotovini, devizni depoziti po viđenju, devizni depoziti sa rokom dospjeća do tri mjeseca ili kraće od datuma sticanja i specijalna prava vučenja u MMF-u.

3.6. Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina je imovina nabavljena iz vlastitih sredstava Banke i novčanih i nenovčanih donacija.

Nekretnine, oprema i nematerijalna imovina iskazuju se po historijskom trošku umanjenom za akumuliranu deprecijaciju/amortizaciju i akumulirane gubitke od umanjenja vrijednosti. Trošak uključuje kupovnu cijenu i sve troškove koji su direktno povezani sa dovođenjem imovine u radno stanje za namjeravanu upotrebu. Održavanje i popravke, zamjene te poboljšanja manjeg značaja priznaju se kao rashod kad su nastali. Značajna poboljšanja i zamjene se kapitaliziraju.

Imovina u pripremi iskazana je po trošku nabavke uključujući troškove fakturisane od trećih lica. Nakon završetka, svi akumulirani troškovi imovine prebacuju se na odgovarajuću kategoriju nekretnina, opreme i nematerijalne imovine na koje se naknadno primjenjuju odgovarajuće stope amortizacije.

Deprecijacija i amortizacija se obračunavaju na svu imovinu osim za zemljište i imovinu u pripremi prema linearnoj metodi po propisanoj stopi koja je utvrđena za postepeno otpisivanje troška nabavke imovine kroz njen procijenjeni korisni vijek trajanja. Procijenjene stope deprecijacije i amortizacije za 2017. i 2018. godinu su date kako slijedi:

Softver	20,0%
Druga nematerijalna imovina	20,0%
Zgrade	1,3% do 4,0%
Oprema	11,0% do 20,0%
Namještaj	10,0% do 12,5%
Vozila	15,5%

Dobici i gubici od otuđenja nekretnina i opreme priznaju se u dobit ili gubitak.

Korisni vijek trajanja nekretnina, opreme i nematerijalne imovine se preispituje i prilagođava na godišnjem nivou minimalno, ako je potrebno i primjenjuje se prospektivno.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.7. Umanjenje vrijednosti nefinansijske imovine

Knjigovodstvena vrijednost nefinansijske imovine Banke se pregleda na svaki datum izvještavanja u svrhu ocjenjivanja postoje li naznake umanjenja vrijednosti. Ukoliko postoje, procjenjuje se nadoknativa vrijednost imovine. Gubitak od umanjenja vrijednosti se priznaje uvijek kada knjigovodstvena vrijednost imovine ili jedinica koje stvaraju novac prelazi njenu nadoknadivu vrijednost. Gubici od umanjenja vrijednosti priznaju se u dobit ili gubitak.

Nadoknativa vrijednost ostale imovine je veća vrijednost pri upoređivanju njene upotrebne vrijednosti u odnosu na fer vrijednost, umanjena za troškove prodaje. U procjenjivanju upotrebne vrijednosti, očekivani budući novčani tokovi se diskontuju na sadašnju vrijednost koristeći diskontnu stopu prije oporezivanja koja odražava trenutna tržišna očekivanja vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu imovinu. Za imovinu koja ne generiše nezavisne novčane prilive, nadoknativi iznos se određuje za jedinicu koja stvara novac kojoj imovina pripada.

Gubitak od umanjenja se ukida ukoliko je došlo do promjena u procjenama korištenim u određivanju nadoknadivog iznosa. Gubitak od umanjenja se ukida samo u mjeri u kojoj knjigovodstvena vrijednost imovine ne prelazi knjigovodstvenu vrijednost koja bi se mogla odrediti, bez amortizacije, da nije bilo prethodno priznatog gubitka od umanjenja vrijednosti te imovine.

3.8. Rezervisanja za obaveze i troškove

Rezervisanja se priznaju kada Banka, kao posljedicu prošlog događaja, ima sadašnju zakonsku ili izvedenu obavezu za koju je vjerovatno da će biti potreban odliv resursa koji sadrže ekonomske koristi radi podmirenja obaveze i iznos obaveze se može pouzdano procijeniti. Rezervisanja se utvrđuju diskontovanjem očekivanih budućih novčanih tokova koristeći stopu koja odražava trenutnu tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca i rizike specifične za tu obavezu.

Rezervisanja za obaveze i troškove održavaju se na nivou koji Uprava Banke smatra dovoljnim za pokrivanje nastalih gubitaka. Uprava određuje adekvatnost rezervisanja na osnovu uvida u pojedine stavke, tekuće ekonomske uslove, karakteristike rizika određenih kategorija transakcija kao i ostale relevantne faktore.

Rezervisanja se ukidaju samo za one troškove za koje je rezervisanje izvorno priznato. Ako odliv ekonomskih koristi za podmirenje obaveza više nije vjerovatan, rezervisanje se ukida.

3.9. Donacije

Donacije za imovinu, a koje obuhvataju i nenovčane donacije, početno se priznaju kao odgođeni prihod po fer vrijednosti koji se priznaje kao prihod od donacije na sistemskoj osnovi tokom perioda korisnog vijeka te imovine. Donacije koje Banka dobije kao kompenzaciju za troškove priznaju se sistemski u dobit ili gubitak kao prihod od donacije u istom periodu u kojem su priznati i troškovi.

3.10. Porezi

U skladu sa Zakonom o porezu na dodanu vrijednost, Banka je obvezna da plaća porez na dodanu vrijednost za sve kupljene robe i usluge. Ova plaćanja su dio administrativnih i ostalih operativnih troškova Banke. Prema zakonima o porezu na dobit (i Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske), Banka je oslobođena od obaveza plaćanja poreza na dobit.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.11. Gotov novac u opticaju

Banka upravlja izdavanjem i povlačenjem domaćih novčanica i kovanica. Pripadajuća pasiva za izdati gotov novac u opticaju je evidentirana u izvještaju o finansijskom položaju.

Prilikom povlačenja gotovog novca iz opticaaja, isti se priznaje kao obaveza u okviru gotovog novca u opticaju do formalnog roka povlačenja iz opticaaja. Iznosi koji nisu povučeni nakon formalnog roka za povlačenje iz opticaaja, priznaju se kao prihod.

Troškovi koji se odnose na proizvodnju i dizajn novčanica i kovanica početno su priznati kao odgođeni troškovi koji se naknadno amortizuju kroz ostale operativne troškove. Od februara 2017. godine, Banka je povećala period razgraničenja ovih troškova sa tri na pet godina.

3.12. Upravljanje sredstvima za i u ime trećih lica

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada BiH i njenih entiteta, te inostranih vlada i finansijskih organizacija, kao i račune u stranim valutama državnih institucija i agencija te komercijalnih banaka za koje Banka djeluje kao agent.

3.13. Primanja zaposlenih

Kratkoročna primanja zaposlenih

U skladu sa domaćim propisima, a u ime svojih zaposlenika, Banka uplaćuje porez na dohodak i doprinose za penzijsko, invalidsko, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti, na i iz plate, koji se obračunavaju po zakonskim stopama tokom godine od iznosa bruto plate. Banka plaća ove poreze i doprinose u korist institucija Federacije Bosne i Hercegovine (na federalnom i kantonalnom nivou), Republike Srpske i Brčko distrikta.

Osim toga, naknade za topli obrok, prevoz i regres isplaćuju se u skladu sa domaćim zakonskim zahtjevima. Ovi troškovi se priznaju u dobit ili gubitak u periodu u kojem su nastali.

Dugoročna primanja zaposlenih

Prema domaćim zakonskim propisima, prilikom odlaska u penziju zaposlenici Banke imaju pravo na otpremninu, a po ispunjenju zakonskih uslova kao što su starost ili godine provedene u radnom odnosu, koja se u skladu sa internim aktima Banke dodjeljuje u visini od šest redovnih mjesečnih plata zaposlenika isplaćenih u zadnjih šest mjeseci.

Takve isplate se tretiraju kao ostala dugoročna primanja zaposlenih koja godišnje obračunava ovlašteni aktuar koristeći metod projicirane kreditne jedinice. Diskontna stopa koja se koristi za obračun obaveze kreće se u rasponu kamatnih stopa domaćih korporativnih obveznica i vladinih obveznica koje postoje na tržištu.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.14. Finansijski aranžmani BiH sa Međunarodnim monetarnim fondom

Na osnovu finansijskih aranžmana sačinjenih krajem 2002. godine između Bosne i Hercegovine i Međunarodnog monetarnog fonda ("MMF"), izvještaj o finansijskom položaju Banke sadrži sljedeće stavke koje se odnose na članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u: držanje specijalnih prava vučenja ("SDR-ovi"), obračunata kamata na držanje takvih SDR-ova, MMF-ov račun br. 1 i MMF-ov račun br. 2.

Ostale aktivne i pasivne stavke koje se odnose na MMF, a koje pripadaju ili koje su odgovornost Bosne i Hercegovine, evidentirane su na posebnom povjerilačkom fondu u okviru vanbilansne evidencije (vidjeti Napomenu 34).

3.15. Pretpostavke i izvori neizvjesnosti procjena

Ključne pretpostavke i procjene vezane za materijalno značajne pozicije izvještaja o finansijskom položaju su prikazane u nastavku:

U primjeni samo od 1. januara 2018. godine

Poslovni model

Napomena 3.2.2.1.: Određivanje poslovnog modela u okviru kojeg se drži finansijska imovina i procjena ugovornih uslova finansijske imovine vezanih za zahtjev "plaćanje samo glavnice i kamate". Ove procjene određuju klasifikaciju finansijske imovine po MSFI 9.

Umanjenje finansijske imovine

Od 1. januara 2018. godine Banka izračunava očekivane kreditne gubitke za određene klase finansijske imovine mjerene po amortizovanom trošku i dužničke instrumente mjerene po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Napomena 32.1. opisuje pretpostavke korištene u određivanju ulaznih podataka u model za mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka, uključujući i zahtjev za budućim informacijama koje su korištene u 2018. godini.

Primjenjivo u oba perioda

Fer vrijednost imovine i obaveza

Poslovna politika Banke je da objavi informacije o fer vrijednosti imovine ili obaveza za koje postoje zvanične tržišne informacije ili se vrijednost može izračunati na osnovu alternativnih tehnika vrednovanja i kada se fer vrijednost značajno razlikuje od knjigovodstvene vrijednosti. Po mišljenju rukovodstva Banke, iznosi u finansijskim izvještajima odražavaju najvjerodostojniju i najkorisniju procjenu fer vrijednosti za potrebe finansijskog izvještavanja u skladu sa MSFI.

Deprecijacija i amortizacija i primijenjene stope depreciacije i amortizacije

Obračun depreciacije i amortizacije i stope depreciacije i amortizacije su zasnovani na procijenjenom ekonomskom korisnom vijeku trajanja nekretnina, opreme i nematerijalne imovine. Jednom godišnje Banka procjenjuje ekonomski korisni vijek trajanja na osnovu trenutnih predviđanja.

3. ZNAČAJNE RAČUNOVODSTVENE POLITIKE (NASTAVAK)

3.16. Promjene u prezentaciji finansijskih izvještaja

U pripremi finansijskih izvještaja za godinu koja je završila 31. decembra 2018. godine, Banka je napravila određene izmjene u prikazivanju pozicija u temeljnim finansijskim izvještajima i prilagodila uporedne podatke kako slijedi:

- Izvještaj o dobiti ili gubitku: drugačija prezentacija pozicija u okviru Neto kamatnih prihoda i prikazivanje Finansijskog rezultata prije rezervacija za očekivane kreditne gubitke,
- Izvještaj o novčanim tokovima: reklasifikacija ulaganja u dužničke vrijednosne papire iz investicijskih u operativne aktivnosti.

Tabela u nastavku prikazuje promjenu u prezentovanju kamatnih prihoda i rashoda za finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju:

U hiljadama KM	Prethodno prikazano za godinu koja je završila 31. decembra 2017.	Efekat promjene u prezentaciji	Izmijenjena prezentacija za godinu koja je završila 31. decembra 2017.
Kamatni prihodi od finansijske imovine raspoložive za prodaju	16.358	9.552	25.910
Kamatni rashodi od finansijske imovine raspoložive za prodaju	-	(9.552)	(9.552)

Povezane napomene su prilagođene ovim promjenama. Ostale promjene u prikazivanju finansijskih izvještaja nisu bile materijalno značajne i izvršene su kako bi se pojačala i unaprijedila korisnost informacija u finansijskim izvještajima.

Posljedične izmjene MSFI 7: "Finansijski instrumenti: Objavljivanja" su također primijenjene na tekući period, ali ne i na uporedne podatke.

4. NETO KAMATNI PRIHODI

U hiljadama KM

	Za godinu koja završava 31. decembra	
	2018.	2017.
Kamatni prihodi po osnovu:		
Dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (Napomena 16)	42.334	-
Finansijske imovine raspoložive za prodaju (Napomena 15)	-	25.910
Ulaganja koja se drže do dospeljeća (Napomena 18)	-	12.621
Efekta negativne pasivne kamatne stope na depozite domaćih komercijalnih banaka	5.784	4.425
Depozita kod inostranih banaka	37	18
Ostale finansijske imovine po amortizovanom trošku	31	22
Ukupno kamatni prihodi	48.186	42.996
Kamatni rashodi po osnovu:		
Efekata negativnih kamatnih stopa – dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (Napomena 16)	(13.613)	-
Efekata negativnih kamatnih stopa – Finansijska imovina raspoloživa za prodaju (Napomena 15)	-	(9.552)
Efekata negativnih kamatnih stopa – Depoziti kod inostranih banaka	(10.780)	(11.470)
Ukupno kamatni rashodi	(24.393)	(21.022)
Neto kamatni prihodi	23.793	21.974

4. NETO KAMATNI PRIHODI (NASTAVAK)

Efekti negativnih kamatnih stopa na depozite kod inostranih banaka uključuju iznos od 8.507 hiljada KM na oročene depozite i iznos od 2.273 hiljade KM na depozite po viđenju (2017: uključivali su iznos od 8 887 hiljada KM na oročene depozite i iznos od 2.583 hiljade KM na depozite po viđenju).

Osnovicu za obračun kamata na depozite komercijalnih banaka čine ukupni depoziti komercijalnih banaka na računima rezervi u obračunskom periodu, koji se sastoje od iznosa obaveznih rezervi i viška iznad obaveznih rezervi.

Osnovicu za obračun obavezne rezerve komercijalnih banaka čine depoziti i pozajmljena sredstva, bez obzira na to u kojoj su valuti sredstva izražena. Također, utvrđena je jedinstvena stopa obavezne rezerve od 10% koju Banka primjenjuje na osnovicu za obračun obavezne rezerve.

Na iznos sredstava obavezne rezerve Banka ne obračunava naknadu, dok se na iznos sredstava iznad obavezne rezerve obračunava naknada koja je jednaka 50% stope koju primjenjuje Evropska centralna banka na depozite komercijalnih banaka.

Efekti negativnih kamatnih stopa od kamatonosne finansijske imovine su rezultat negativnih kamatnih stopa na depozite kod inostranih banaka i dužničke vrijednosne papire, a koje se, u skladu s aktuelnim tržišnim uslovima, nisu mogle izbjeći.

Efekti negativnih kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka su rezultat negativne kamatne stope na iznos sredstava iznad obavezne rezerve, a koja je u izvještajnim periodima iznosila 0,20% godišnje.

5. NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA

U hiljadama KM	Za godinu koja je završila 31. decembra	
	2018.	2017.
Prihodi od naknada i provizija:		
od domaćih komercijalnih banaka	16.047	14.720
od usluga za Vladu i druge nebankarske komitente	1.162	1.114
	<u>17.209</u>	<u>15.834</u>
Rashodi od naknada i provizija:		
transakcije sa bankama u inostranstvu	(636)	(562)
	<u>(636)</u>	<u>(562)</u>
Neto prihodi od naknada i provizija	<u>16.573</u>	<u>15.272</u>

6. NETO REALIZOVANI DOBICI OD PRODAJE FINANSIJSKE IMOVINE PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT

U hiljadama KM	Za godinu koja je završila 31. decembra
	2018.
Realizovani dobiti	4.277
Realizovani gubici	-
Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	<u>4.277</u>

6. NETO REALIZOVANI DOBICI OD PRODAJE FINANSIJSKE IMOVINE PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUHVAATNU DOBIT (NASTAVAK)

Na dan 31. decembar 2018. godine neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit uključuju neto iznos koji se sastoji od zaključnog stanja rezervi fer vrijednosti u iznosu od 1.679 hiljada KM i rezervacija za očekivane kreditne gubitke u iznosu od 2.598 hiljada KM za dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit (vidjeti Napomenu 32.1.1.).

7. NETO REALIZOVANI DOBICI OD PRODAJE FINANSIJSKE IMOVINE RASPOLOŽIVE ZA PRODAJU

	Za godinu koja završila 31. decembra
U hiljadama KM	2017.
Realizovani dobiti	2.587
Realizovani gubici	-
Neto realizovani dobiti od prodaje finansijske imovine raspoložive za prodaju	<u>2.587</u>

8. NETO DOBICI / (GUBICI) OD KURSNIH RAZLIKA

	Za godinu koja je završila 31. decembra	
U hiljadama KM	2018.	2017.
Dobici od kursnih razlika	727	577
Gubici od kursnih razlika	(576)	(1.137)
Neto dobiti / (gubici) od kursnih razlika	<u>151</u>	<u>(560)</u>

9. OSTALI PRIHODI

	Za godinu koja je završila 31. decembra	
U hiljadama KM	2018.	2017.
Prihod od dividende (Napomena 21)	589	763
Prihod od donacija	144	132
Ostali prihodi	789	654
UKUPNO	<u>1.522</u>	<u>1.549</u>

10. TROŠKOVI OSOBLJA

	Za godinu koja je završila 31. decembra	
U hiljadama KM	2018.	2017.
Plate	10.515	10.280
Porezi i doprinosi	5.977	5.846
Ostala primanja zaposlenika	2.694	2.667
Neto rezervacije za otpremnine zaposlenim (Napomena 25)	(152)	226
UKUPNO	<u>19.034</u>	<u>19.019</u>

10. TROŠKOVI OSOBLJA (NASTAVAK)

Troškovi zaposlenih uključuju 3.702 hiljade KM (2017.: 3.620 hiljada KM) obaveznih doprinosa za penziono osiguranje plaćenih javnim zavodima za penziono osiguranje Bosne i Hercegovine. Doprinosi se računaju kao postotak bruto plate. Na dan 31. decembar 2018. godine Banka je imala 368 zaposlenih radnika (2017.: 372 zaposlena radnika).

11. ADMINISTRATIVNI I OSTALI OPERATIVNI TROŠKOVI

U hiljadama KM	Za godinu koja je završila 31. decembra	
	2018.	2017.
Troškovi održavanja	2.695	2.494
Troškovi proizvodnje i dizajna novčanica i kovanica	1.751	1.429
Ostali administrativni i operativni troškovi	3.804	3.660
UKUPNO	8.250	7.583

12. NETO REZERVACIJE ZA OČEKIVANE KREDITNE GUBITKE

U hiljadama KM	Za godinu koja je završila 31. decembra	
	2018.	
Dobici od očekivanih kreditnih gubitaka:		
- od finansijske imovine koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		15.122
- od depozita kod inostranih banaka		9.266
- od ostale finansijske imovine		64
- od specijalnih prava vučenja u MMF-u		3
		24.455
Gubici od očekivanih kreditnih gubitaka:		
- od finansijske imovine koja se naknadno mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit		(22.423)
- od depozita kod inostranih banaka		(10.165)
- od ostale finansijske imovine		(39)
- od specijalnih prava vučenja u MMF-u		(3)
		(32.630)
Neto povećanje u rezervacijama za očekivane kreditne gubitke		(8.175)

Banka nije imala dobitke i gubitke po osnovu umanjenja finansijske imovine u skladu sa MRS-om 39 u 2017. godini.

13. STRANA VALUTA U GOTOVINI

Stranu valutu u gotovini predstavlja:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Gotovina u trezorima u valutama:		
- EUR	274.025	236.330
- CHF	38	36
- USD	20	19
- GBP	16	17
UKUPNO	274.099	236.402

14. DEPOZITI KOD INOSTRANIH BANAKA

Analiza oročenih depozita i depozita po viđenju kod inostranih banaka prema valutama, data je kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Oročeni depoziti:		
- EUR	2.118.444	2.027.067
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(2.064)	-
	2.116.380	2.027.067
Depoziti po viđenju:		
- EUR	788.997	666.153
- CHF	3.741	2.482
- USD	2.765	2.921
- GBP	36	27
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(471)	-
	795.068	671.583
UKUPNO	2.911.448	2.698.650

Oročeni depoziti kod inostranih banaka, analizirani prema preostaloj ugovorenoj ročnosti, dati su kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Do mjesec dana	777.266	993.768
Od jednog do dva mjeseca	349.106	136.200
Od dva do tri mjeseca	583.230	449.303
Od tri do četiri mjeseca	155.532	117.154
Od četiri do dvanaest mjeseci	253.310	330.642
Ukupno	2.118.444	2.027.067
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(2.064)	-
UKUPNO	2.116.380	2.027.067

14. DEPOZITI KOD INOSTRANIH BANAKA (NASTAVAK)

Tokom 2018. godine negativne kamatne stope na depozite po viđenju denominirane u EUR su se kretale u rasponu od 0,72% do 0,08% godišnje (2017.: negativne kamatne stope od 0,74% do 0,30% godišnje), a negativne kamatne stope na oročene depozite su se kretale u rasponu od 0,48% do 0,17% godišnje (2017.: od 0,65% do 0,36% godišnje).

Depoziti kod inostranih banaka uključuju negativnu obračunatu kamatu u iznosu od 2.395 hiljada KM na dan 31. decembar 2018. godine (2017.: uključivali su negativnu obračunatu kamatu u iznosu od 1.580 hiljada KM).

Prosječna stopa negativnog efektivnog prinosa na depozite je iznosila 0,42% godišnje (2017.: prosječna stopa negativnog efektivnog prinosa 0,43% godišnje)

Analiza depozita kod inostranih banaka prema vrsti banke u koju su investirani, data je kako slijedi:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Centralne banke	2.009.539	1.268.300
Komercijalne banke	904.444	1.430.350
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke (Napomena 32.1.1.)	(2.535)	-
UKUPNO	2.911.448	2.698.650

14. DEPOZITI KOD INOSTRANIH BANAKA (NASTAVAK)

Geografska analiza depozita kod inostranih banaka može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM		31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Luksemburg			
	Oročeni depoziti	1.224.011	837.201
	Depoziti po viđenju	234.620	156.307
		1.458.631	993.508
Švicarska			
	Oročeni depoziti	484.453	525.373
	Depoziti po viđenju	1.000	1.538
		485.453	526.911
Njemačka			
	Oročeni depoziti	-	-
	Depoziti po viđenju	479.941	434.215
		479.941	434.215
Velika Britanija			
	Oročeni depoziti	409.980	97.649
	Depoziti po viđenju	-	-
		409.980	97.649
Francuska			
	Oročeni depoziti	-	469.182
	Depoziti po viđenju	78.206	78.137
		78.206	547.319
SAD			
	Oročeni depoziti	-	-
	Depoziti po viđenju	1.772	1.386
		1.772	1.386
Holandija			
	Oročeni depoziti	-	97.662
	Depoziti po viđenju	-	-
		-	97.662
Ukupno oročeni depoziti		2.118.444	2.027.067
Ukupno depoziti po viđenju		795.539	671.583
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke		(2.535)	-
UKUPNO		2.911.448	2.698.650

15. FINANSIJSKA IMOVINA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU

Finansijska imovina raspoloživa za prodaju predstavljala je kvalitetne instrumente sa visokim stepenom utrživosti i likvidnosti, kreditnog rejtinga od AAA do BBB u 2017. godini (Pogledati Napomenu 32.1.). Portfolio se sastojao od kratkoročnih i dugoročnih dužničkih vrijednosnih papira sa fiksnom kamatnom stopom, koje izdaju vlade stranih država. Finansijska imovina raspoloživa za prodaju bila je denominirana u EUR.

15. FINANSIJSKA IMOVINA RASPOLOŽIVA ZA PRODAJU (NASTAVAK)

Struktura finansijske imovine raspoložive za prodaju je bila sljedeća:

U hiljadama KM	31. decembar 2017.
Dužnički vrijednosni papiri	6.143.154
Obračunata kamata	58.917
UKUPNO	6.202.071

Prosječna stopa efektivnog prinosa na finansijsku imovinu raspoloživu za prodaju iznosila je 0,35% godišnje.

Geografska analiza finansijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

	31. decembar 2017.	
	u hiljadama KM	%
<i>Francuska</i>	1.654.622	26,67
<i>Belgija</i>	976.652	15,75
<i>Njemačka</i>	732.285	11,81
<i>Španija</i>	728.413	11,74
<i>Austrija</i>	644.753	10,40
<i>Holandija</i>	565.017	9,11
<i>Italija</i>	552.722	8,91
<i>Finska</i>	341.643	5,51
<i>Slovačka</i>	5.964	0,10
UKUPNO	6.202.071	100,00

Analiza promjena fer vrijednosti finansijske imovine raspoložive za prodaju može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM	2017.
Na dan 1. januar	5.025.829
Kupovine tokom godine	3.887.900
Prodaje tokom godine	(470.089)
Prihod od kamata priznat tokom godine (Napomena 4)	25.910
Efekti negativnih kamatnih stopa priznati tokom godine (Napomena 4)	(9.552)
Dospijeća vrijednosnih papira	(2.155.608)
Dospijeća kupona	(86.429)
Usklađivanje fer vrijednosti	(15.890)
Na dan 31. decembar	6.202.071

16. DUŽNIČKI INSTRUMENTI PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUH VATNU DOBIT

Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit predstavljaju kvalitetne dužničke vrijednosne papire sa visokim stepenom utrživosti i likvidnosti, kreditnog rejtinga od AAA do BBB (Pogledati Napomenu 32.1.). Portfolio se sastoji od kratkoročnih i dugoročnih dužničkih vrijednosnih papira sa fiksnom kamatnom stopom, koje izdaju vlade stranih država. Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit su denominirani u EUR.

Struktura dužničkih instrumenta po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit je sljedeća:

	31. decembar 2018.
U hiljadama KM	
Dužnički vrijednosni papiri	8.153.320
Obračunata kamata	72.119
UKUPNO	8.225.439

Prosječna stopa efektivnog prinosa na dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit iznosila je 0,41% godišnje.

Geografska analiza dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit može se izvršiti na sljedeći način:

	31. decembar 2018.	
	U hiljadama KM	%
Francuska	2.211.257	26,87
Njemačka	1.504.585	18,29
Belgija	1.083.041	13,17
Austrija	950.959	11,56
Španija	844.614	10,27
Holandija	568.172	6,91
Italija	549.084	6,68
Finska	513.727	6,25
UKUPNO	8.225.439	100,00

Analiza promjena fer vrijednosti dužničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit može se izvršiti na sljedeći način:

	2018.
U hiljadama KM	
Na dan 1. januar (Napomena 2.6.(a))	7.473.857
Kupovine tokom godine	3.766.969
Prodaje tokom godine	(653.879)
Prihod od kamata priznat tokom godine (Napomena 4)	42.334
Efekti negativnih kamatnih stopa priznati tokom godine (Napomena 4)	(13.613)
Dospijea vrijednosnih papira	(2.265.677)
Dospijea kupona	(118.162)
Usklađivanje fer vrijednosti	(6.390)
Na dan 31. decembar	8.225.439

16. DUŽNIČKI INSTRUMENTI PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALU SVEOBUH VATNU DOBIT (NASTAVAK)

Ispravka vrijednosti za očekivane kreditne gubitke nije priznata u izvještaju o finansijskom položaju za dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Rezervacije za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit dio su kapitala Banke. Promjene u rezervacijama za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit date su u Napomeni 32.1.1.

17. MONETARNO ZLATO

Banka drži monetarno zlato na računu u banci u Švicarskoj, a fizički je locirano u trezoru Banke Engleske. Vrijednost monetarnog zlata na dan 31. decembar 2018. godine iznosi 209.996 hiljada KM, što predstavlja 96.000 unci zlata po vrijednosti od 2.187 KM po unci (2017.: 203.908 hiljada KM, što je predstavljalo 96.000 unci zlata po vrijednosti od 2.124 KM po unci).

Od 1. januara 2018. godine, Banka je promijenila računovodstvenu politiku koja se odnosi na računovodstveni tretman monetarnog zlata. Za više informacija, pogledati Napomenu 2.6. i Napomenu 3.3.

Analiza promjena fer vrijednosti monetarnog zlata može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM

	2018.	2017.
Na dan 1. januar - iskazano	203.908	205.102
Promjena računovodstvene politike	(50)	
Na dan 1. januar - prepravljeno	203.858	205.102
Kupovine tokom godine	-	-
Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato (od 1. januara 2018.)	6.138	
Rezerve fer vrijednosti za monetarno zlato (prije 1. januara 2018.)	-	(1.194)
- Promjene u cijeni zlata	-	25.387
- (Gubici) od kursnih razlika po osnovu prevođenja USD / KM	-	(26.581)
Na dan 31. decembar	209.996	203.908

18. ULAGANJA KOJA SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Sva ulaganja koja se drže do dospijeća imala su kreditni rejting od AAA do BBB (Pogledati Napomenu 32.1.) i bila su denominirana u EUR.

Struktura ulaganja koja se drže do dospijeća je sljedeća:

U hiljadama KM

	31. decembar 2017.
Dužnički vrijednosni papiri	1.206.306
Obračunata kamata	7.756
UKUPNO	1.214.062

Prosječna stopa efektivnog prinosa na ulaganja koja se drže do dospijeća iznosila je 1,04% godišnje.

18. ULAGANJA KOJA SE DRŽE DO DOSPIJEĆA (NASTAVAČ)

Geografska analiza ulaganja koja se drže do dospeljeća može se izvršiti na sljedeći način:

	31. decembar 2017.	
	u hiljadama KM	%
<i>Francuska</i>	411.431	33,90
<i>Italija</i>	216.636	17,84
<i>Belgija</i>	203.629	16,77
<i>Finska</i>	180.686	14,88
<i>Austrija</i>	161.278	13,28
<i>Holandija</i>	40.402	3,33
UKUPNO	1.214.062	100,00

Analiza promjena u ulaganjima koja se drže do dospeljeća može se izvršiti na sljedeći način:

U hiljadama KM	2017.
Na dan 1. januar	1.132.328
Kupovine tokom godine	90.720
Prihod od kamata priznat tokom godine (Napomena 4)	12.621
Dospeljeća kupona	(21.607)
Na dan 31. decembar	1.214.062

19. OSTALA IMOVINA

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Aktivna vremenska razgraničenja	6.811	7.931
Potraživanja od domaćih banaka	1.735	1.690
Numizmatičke zbirke	741	764
Ostala razna aktiva	596	598
Žiro računi	553	436
Kreditni zaposlenim	122	236
Avansi	1	1
Potraživanja od službenika po osnovu manjka gotovog novca	600	600
Umanjeno za ispravku vrijednosti ostalih potraživanja	(600)	(600)
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(5)	-
UKUPNO	10.554	11.656

Na dan 31. decembar 2018. godine aktivna vremenska razgraničenja uključuju troškove u iznosu od 5.816 hiljada KM nastalih po osnovu proizvodnje novčanica i kovanica (31. decembar 2017.: 7.564 hiljade KM nastalih po osnovu proizvodnje novčanica i kovanica). Kako je objašnjeno u Napomeni 3.11, počevši od februara 2017. godine, ovi troškovi se početno razgraničavaju i naknadno amortizuju kroz period od pet godina.

20. NEKRETNINE, OPREMA I NEMATERIJALNA IMOVINA

U hiljadama KM	Zemljište i zgrade	Oprema i namještaj	Vozila	Ostalo	Imovina u pripremi	Nekretnine i oprema ukupno	Softver i ostala nematerijalna imovina	Nematerijalna imovina u pripremi	Nematerijalna imovina ukupno
Nabavna vrijednost									
Na dan 1. januar 2017.	42.992	22.612	1.826	933	1.829	70.192	14.262	46	14.308
Nabavke	-	-	-	-	2.550	2.550	-	550	550
Stavljeno u upotrebu	162	1.257	425	45	(1.889)	-	313	(313)	-
Otpisi i otuđenja	-	(396)	(327)	(9)	-	(732)	(121)	-	(121)
Transferi	1.214	553	-	41	(1.808)	-	46	(46)	-
Na dan 31. decembar 2017.	44.368	24.026	1.924	1.010	682	72.010	14.500	237	14.737
Nabavke	-	-	-	-	1.322	1.322	-	588	588
Stavljeno u upotrebu	-	1.190	34	36	(1.260)	-	353	(353)	-
Otpisi i otuđenja	-	(333)	(59)	(5)	-	(397)	(24)	-	(24)
Transferi	-	704	11	-	(715)	-	188	(188)	-
Na dan 31. decembar 2018.	44.368	25.587	1.910	1.041	29	72.935	15.017	284	15.301
Akumulirana deprecijacija i amortizacija									
Na dan 1. januar 2017.	4.122	18.967	1.739	683	-	25.511	13.514	-	13.514
Trošak amortizacije	518	1.111	80	54	-	1.763	272	-	272
Otpisi i otuđenja	-	(393)	(327)	(9)	-	(729)	(121)	-	(121)
Na dan 31. decembar 2017.	4.640	19.685	1.492	728	-	26.545	13.665	-	13.665
Trošak amortizacije	755	1.198	97	58	-	2.108	318	-	318
Otpisi i otuđenja	-	(331)	(59)	(5)	-	(395)	(24)	-	(24)
Na dan 31. decembar 2018.	5.395	20.552	1.530	781	-	28.258	13.959	-	13.959
Neto knjigovodstvena vrijednost									
Na dan 1. januar 2018.	39.728	4.341	432	282	682	45.465	835	237	1.072
Na dan 31. decembar 2018.	38.973	5.035	380	260	29	44.677	1.058	284	1.342

Na datume 31. decembra 2018. i 2017. godine, Banka nije imala nikakvih terećenja po osnovu svojih nekretnina, opreme i nematerijalne imovine.

21. OSTALA ULAGANJA

Struktura vlasničkih instrumenata po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit je sljedeća:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
<i>Vlasnički vrijednosni papiri</i>		
Dionice Banke za međunarodna poravnanja (BIS) Bazel (Napomena 27)	27.803	27.803
Dionice SWIFT-a	10	10
UKUPNO	27.813	27.813

Na dan 1. januar 2018. godine Banka je odredila ova vlasnička ulaganja kao vlasničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit po MSFI 9. Do 31. decembra 2017. godine ova ulaganja su bila klasifikovana kao raspoloživa za prodaju prema MRS-u 39.

Vlasnički vrijednosni papiri se sastoje od običnih dionica Banke za međunarodna poravnanja (u daljem tekstu: BIS) po nominalnoj vrijednosti od 5.000 SDR po dionici (plaćenih u iznosu od 25% njihove nominalne vrijednosti od strane bivše Jugoslavije). U skladu sa Statutom BIS-a, preostalih 75% nominalne vrijednosti dionica se uplaćuje po pozivu BIS-a od strane Banke.

Dionice SWIFT-a se sastoje od dvije obične dionice i njihova ukupna vrijednost je 10 hiljada KM.

Dionice BIS-a i SWIFT-a predstavljaju nekotirane vlasničke instrumente čija se fer vrijednost ne može pouzdano utvrditi i stoga se evidentiraju po trošku sticanja.

Tokom godine Banka je primila dividende od BIS-a u iznosu od 589 hiljada KM (2017.: 763 hiljade KM) (Napomena 9).

22. GOTOV NOVAC U OPTICAJU

Gotov novac u opticaju se može analizirati na sljedeći način:

U hiljadama KM	2018.	2017.
Gotov novac stavljen u opticaj – Na dan 1. januar	4.319.360	4.066.804
Povećanje gotovog novca u opticaju tokom godine	431.254	252.556
Gotov novac stavljen u opticaj – Na dan 31. decembar	4.750.614	4.319.360

Od valute stavljene u opticaj u ukupnom iznosu od 4.750.614 hiljada KM sa 31. decembrom 2018. godine, 605 hiljada KM stavljen je u opticaj izvan Bosne i Hercegovine (2017.: 605 hiljada KM od 4.319.360 hiljada KM).

22. GOTOV NOVAC U OPTICAJU (NASTAVAK)

	Nominalna vrijednost	31. decembar 2018.		31. decembar 2017.	
		Kom.	Vrijednost u hiljadama KM	Kom.	Vrijednost u hiljadama KM
Kovanice	0,05	70.591.960	3.529	64.264.227	3.213
Kovanice	0,10	103.899.364	10.390	96.699.045	9.670
Kovanice	0,20	75.154.592	15.031	70.032.596	14.007
Kovanice	0,50	36.191.317	18.096	33.609.811	16.805
Kovanice	1	52.287.706	52.288	47.884.620	47.885
Kovanice	2	14.653.353	29.307	13.585.230	27.170
Kovanice	5	10.871.548	54.358	10.020.723	50.104
Novčanice	10	12.889.248	128.891	11.150.353	111.504
Novčanice	20	8.354.535	167.091	8.718.265	174.365
Novčanice	50	19.623.638	981.182	18.379.804	918.990
Novčanice	100	24.249.404	2.424.940	21.225.491	2.122.549
Novčanice	200	4.327.553	865.511	4.115.492	823.098
UKUPNO		433.094.218	4.750.614	399.685.657	4.319.360

23. DEPOZITI BANAKA

Struktura depozita banaka prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti domaćih komercijalnih banaka	5.522.701	5.032.593
Računi rezervi organizacionih dijelova Banke	553	436
Posebni depoziti komercijalnih banaka – blokirana sredstva	36	36
UKUPNO	5.523.290	5.033.065

Depoziti domaćih komercijalnih banaka služe za ispunjavanje obaveza prema obaveznim rezervama, za poravnanje platnih zaduženja i za transakcije između komercijalnih banaka i Banke. Na dan 31. decembar 2018. godine ukupan iznos od 5.522.701 hiljade KM predstavlja depozite 24 banke (2017.: iznos od 5.032.593 hiljade KM predstavljao je depozite 24 banke).

Kamata na depozite domaćih komercijalnih banaka je obračunata u skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine na iznos viška iznad obavezne rezerve. Politika obračunavanja kamatnih stopa na depozite domaćih komercijalnih banaka tokom izvještajnih perioda prikazana je u Napomeni 4.

Depoziti banaka uključuju negativnu obračunatu kamatu u iznosu od 513 hiljada KM na dan 31. decembar 2018. godine (31. decembar 2017: uključivali su negativnu obračunatu kamatu u iznosu od 449 hiljada KM).

24. DEPOZITI VLADE I OSTALIH DEPONENATA

Struktura depozita Vlade i ostalih deponenata prikazana je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti za budžet institucija BiH	494.575	448 079
Depoziti javnih institucija	125.501	76.120
Depoziti ostalih vlada i vladinih institucija	89.286	100.503
Depozitni račun po transakcijama Međunarodnog monetarnog fonda	5	6
UKUPNO	709.367	624.708

25. REZERVACIJE ZA OBAVEZE I TROŠKOVE

Rezervacije za obaveze i troškove se odnose na rezervacije za otpremnine zaposlenim i rezervacije za potencijalne obaveze po osnovu sudskih sporova.

Sudski sporovi

Banka se pojavljuje kao tužena strana u jednom sudskom procesu koji proizlazi iz njenog poslovanja. Banka osporava tu tužbu i na osnovu pravnog savjeta smatra da isti neće dovesti do drugih materijalno značajnih obaveza.

Promjene u rezervacijama za obaveze i troškove prikazane su u sljedećoj tabeli:

U hiljadama KM	2018.		
	Sudski sporovi	Otpremnine zaposlenim	Ukupno
Na dan 1. januar	150	1.500	1.650
Oslobađanje rezervacija	(70)	(152)	(222)
Povećanje u rezervacijama	-	-	-
Ukupno priznato u dobit ili gubitak	(70)	(152)	(222)
Plaćeni iznosi	(80)	(89)	(169)
Na dan 31. decembar	-	1.259	1.259

U hiljadama KM	2017.		
	Sudski sporovi	Otpremnine zaposlenim	Ukupno
Na dan 1. januar	150	1.461	1.611
Oslobađanje rezervacija	-	(12)	(12)
Povećanje u rezervacijama	-	238	238
Ukupno priznato u dobit ili gubitak	-	226	226
Plaćeni iznosi	-	(187)	(187)
Na dan 31. decembar	150	1.500	1.650

Na osnovu izračuna rezervacija za otpremnine zaposlenim urađenog od strane nezavisnog aktuara za 2018. godinu, Banka je smanjila rezervacije za otpremnine zaposlenim i priznala aktuarski dobitak na poziciji troškova osoblja.

27. KAPITAL (NASTAVAK)

Ostale rezerve

Ostale rezerve se odnose na:

- rezerve od donacija u iznosu od 3.497 hiljada KM, i odnose se na novčane donacije primljene od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 12. juna 1998. godine. Status ovih rezervi je regulisan Odlukom Upravnog vijeća Banke uz odobrenje Predsjedništva Bosne i Hercegovine. Pravo raspolaganja rezervama od donacija je u nadležnosti Upravnog vijeća Banke.
- sredstva primljena u skladu sa Sporazumom o sukcesiji bivše Jugoslavije u iznosu od 27.803 hiljade KM i odnose se na dionice Banke kod Banke za međunarodna poravnanja (BIS) Bazel (vidjeti Napomenu 21).

28. RASPODJELA DOBITI

Raspodjela neto dobiti Banke vrši se saglasno Zakonu o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine.

Odredbama citiranog zakona definisani su kriteriji raspodjele neto dobiti, po kojima Banka usmjerava 60% tekuće dobiti na račun institucije zadužene za budžet Bosne i Hercegovine, ukoliko zadovolji kriterij da iznos početnog kapitala i generalnih rezervi (zadržane dobiti) bude jednak 5,00% ukupnog iznosa monetarne pasive.

Ovaj odnos, prije raspodjele dobiti u 2018. godini iznosio je 4,84% (2017.: 5,64%). Saglasno odluci Upravnog vijeća, cijeli iznos neto dobiti za finansijsku 2018. godinu u iznosu od 8.431 hiljade KM je alociran u generalne rezerve (zadržanu dobit) Banke (2017: 60% neto dobiti za finansijsku 2017. godinu u iznosu od 7.311 hiljada KM je bilo raspoređeno državnom budžetu, a 40%, odnosno iznos od 4.874 hiljade KM je bio usmjeren u generalne rezerve (zadržanu dobit) Banke).

2018.

Prije raspodjele dobiti

	(u hiljadama KM)
Monetarna pasiva	10.983.271
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	531.289
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	4,84%

Raspodjela dobiti

	(u hiljadama KM)
Neto dobit prije raspodjele	8.431
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	8.431

Nakon raspodjele dobiti

	(u hiljadama KM)
Monetarna pasiva	10.983.271
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	539.720
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	4,91%

28. RASPODJELA DOBITI (NASTAVAK)

2017.

Prije raspodjele dobiti

(u hiljadama KM)

Monetarna pasiva	9.977.133
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	562.892
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	5,64%

Raspodjela dobiti

(u hiljadama KM)

Neto dobit prije raspodjele	12.185
Raspodjela dobiti u državni budžet	7.311
Raspodjela dobiti u generalne rezerve (zadržanu dobit)	4.874

Nakon raspodjele dobiti

(u hiljadama KM)

Monetarna pasiva	9.977.133
Početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit)	567.766
Odnos - početni kapital i generalne rezerve (zadržana dobit) / monetarna pasiva	5,69%

29. NOVAC I NOVČANI EKVIVALENTI

Za potrebe Izvještaja o novčanim tokovima, novac i novčani ekvivalenti se sastoje od:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Devizni depoziti po viđenju	795.539	671.583
Devizni depoziti sa rokom dospeljeća do tri mjeseca ili kraće, od datuma sticanja	605.552	1.151.332
Strana valuta u gotovini	274.099	236.402
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	2.236	1.531
Žiro računi	553	436
Ukupno	1.677.979	2.061.284
Umanjeno za ispravku vrijednosti za očekivane kreditne gubitke	(1.619)	-
UKUPNO	1.676.360	2.061.284

Promjene u očekivanim kreditnim gubicima na novac i novčane ekvivalente su dati u nastavku:

U hiljadama KM	2018.
Na dan 1. januar - iskazano	-
Efekti očekivanih kreditnih gubitaka na novac i novčane ekvivalente po MSFI 9	1.283
Na dan 1. januar - prepravljeno	1.283
Devizni depoziti po viđenju	(92)
Devizni depoziti sa rokom dospeljeća do tri mjeseca ili kraće, od datuma sticanja	428
Strana valuta u gotovini	-
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	-
Žiro računi	-
Na dan 31. decembar	1.619

30. ARANŽMAN VALUTNOG ODBORA

Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine definisano je operativno pravilo „valutni odbor“ za izdavanje KM, prema kojem se KM izdaje samo uz kupovinu konvertibilne strane valute uz puno pokriće u neto deviznim rezervama.

Član 31. Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine zahtijeva da ukupan iznos njene monetarne pasive nikada ne bude veći od njenih neto deviznih rezervi.

Detalji poštovanja tog pravila su sljedeći:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Bruto devizne rezerve	11.623.218	10.556.624
Strana valuta u gotovini	274.099	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	2.911.448	2.698.650
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	-	6.202.071
Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	8.225.439	-
Monetarno zlato	209.996	203.908
Specijalna prava vučenja u Međunarodnom monetarnom fondu	2.236	1.531
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	-	1.214.062
Obaveze prema nerezidentima	1.812	1.649
Neto devizne rezerve (bruto devizne rezerve umanjene za obaveze prema nerezidentima)	11.621.406	10.554.975
Monetarna pasiva	10.983.271	9.977.133
Gotov novac u opticaju	4.750.614	4.319.360
Depoziti banaka	5.523.290	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	709.367	624.708
NETO STRANA AKTIVA (neto devizne rezerve umanjene za monetarnu pasivu)	638.135	577.842

31. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Banka u okviru svog redovnog poslovanja stupa u transakcije sa povezanim licima. Imajući u vidu da je Banka osnovana aktom Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, a da je početni kapital uplaćen od strane Vijeća ministara BiH, transakcije koje se odvijaju u okviru redovnih operacija Banke sa državom i državnim institucijama predstavljaju transakcije sa povezanim licima. Pored toga, Banka smatra da ima direktni odnos povezane osobe sa članovima upravljačke strukture, bliskim članovima porodica članova upravljačke strukture i društvima pod kontrolom, zajedničkom kontrolom ili značajnim uticajem članova upravljačke strukture i bliskih članova njihovih porodica.

31. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (NASTAVAK)

Transakcije sa državom i državnim institucijama prikazane su u slijedećim tabelama:

U hiljadama KM

2018.	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	505.897	-	-
Državne institucije				
Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine	-	45.635	-	-
Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine	-	90.975	-	-
UKUPNO	-	642.507	-	-

U hiljadama KM

2017.	Izloženost	Pasiva	Prihodi	Rashodi
Država	-	492.837	-	-
Državne institucije				
Uprava za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine	-	10.146	-	-
Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine	-	45.879	-	-
UKUPNO	-	548.862	-	-

Naknade ključnim članovima upravljačke strukture

Ukupne naknade ključnim članovima upravljačke strukture (članovi Uprave i Upravnog vijeća) u 2018. godini iznosile su 964 hiljade KM, od čega se 590 hiljada KM odnosilo na plate i ostale naknade, a 374 hiljade KM na poreze i doprinose (u 2017. godini ukupan iznos od 991 hiljade KM odnosio se na plate i ostale naknade u iznosu od 626 hiljada KM, a 365 hiljada KM na poreze i doprinose).

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA

Finansijski instrumenti koji predstavljaju izloženost Banke finansijskim rizicima (kreditni rizik, tržišni rizici i rizik likvidnosti) su:

- Strana valuta u gotovini,
- Depoziti kod inostranih banaka (centralnih banaka, poslovnih banaka i BIS banke),
- Specijalna prava vučenja u MMF-u,
- Dužnički vrijednosni papiri,
- Monetarno zlato,
- Vlasnički vrijednosni papiri i
- Ostala finansijska imovina (potraživanja od domaćih banaka, krediti zaposlenim i ostala potraživanja).

32.1. Kreditni rizik

Primjenjivo u oba perioda

Kreditni rizik predstavlja rizik nastanka finansijskog gubitka za Banku ukoliko ugovorna strana vezano za finansijski instrument ne ispuní svoje ugovorne obaveze i proizlazi uglavnom iz ulaganja u depozite u drugim bankama i ulaganja u vrijednosne papire (devizne rezerve). Upravljanje ovom vrstom rizika ostvaruje se putem odabira ugovornih strana visokog kreditnog rejtinga, dodijeljenog od strane međunarodno priznatih rejting agencija, ograničenjem roka, kontrolisanjem obima i dinamike investiranja.

Kompozitni kreditni rejting predstavlja prosjek nivoa postojećih kreditnih rejtinga dodijeljenih određenom emitentu od strane najmanje dvije od tri rejting agencije (Standard & Poor's, Fitch Ratings ili Moody's). Kreditni rejtingi se prate na dnevnoj osnovi.

Za sredstva koja su evidentirana u vanbilansnoj evidenciji, Banka nije izložena kreditnom riziku, jer sav rizik koji eventualno može rezultirati iz osnova plasmana tih sredstava snose ugovorno vlasnici sredstava (vidjeti Napomenu 34).

U primjeni od 1. januara 2018. godine

Primjena MSFI 9 od 1. januara 2018. godine je uticala na način procjene kreditnog rizika Banke. Banka je u proces upravljanja kreditnim rizikom inkorporirala zahtjev za izračunom očekivanih kreditnih gubitaka za finansijsku imovinu na koju se odnosi primjena MSFI 9. Finansijska imovina Banke za koju se vrši izračun očekivanih kreditnih gubitaka obuhvata: depozite kod inostranih banaka, specijalna prava vučenja u MMF-u, dužničke vrijednosne papire, potraživanja od domaćih banaka, kredite zaposlenim i ostala potraživanja.

Mjerenje očekivanih kreditnih gubitaka

Prihkom procjene kreditnog rizika druge ugovorne strane Banka koristi kompozitni kreditni rejting kao kriterij za određivanje granice izloženosti kreditnom riziku. U nedostatku kreditnog rejtinga, Banka procjenjuje kapacitet dužnika da uredno izmiruje dospelje ugovorne novčane obaveze.

MSFI 9 propisuje model umanjenja vrijednosti finansijske imovine koji se odvija u tri faze na temelju promjena nivoa kreditnog rizika od početnog priznavanja kao što je prikazano u nastavku:

1. Faza 1 raspodjele izloženosti – Prihkom početnog priznavanja sva finansijska imovina za koju je ocijenjeno da se mora vršiti umanjenje vrijednosti, prema MSFI 9, alocirana je u Fazu 1.
2. Faza 2 raspodjele izloženosti – Ukoliko dođe do značajnog povećanja kreditnog rizika u odnosu na početno priznavanje, finansijska imovina prelazi u Fazu 2.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

3. Faza 3 raspodjele izloženosti – Ukoliko se finansijskoj imovini dodijeli status defaulta, finansijska imovina prelazi u Fazu 3.

Za finansijske instrumente koji se nalaze u Fazi 1, izračunavaju se 12-mjesečni očekivani kreditni gubici. Za finansijske instrumente koji se nalaze u Fazi 2 ili Fazi 3, izračunavaju se cjeloživotni očekivani kreditni gubici.

Značajno povećanje kreditnog rizika

Banka smatra da se kreditni rizik finansijskog instrumenta nije značajno povećao u odnosu na trenutak inicijalnog izlaganja kreditnom riziku, ako se utvrdi da je taj instrument niskog kreditnog rizika na datum izvještavanja. Banka smatra da izloženosti, odnosno finansijski instrumenti, imaju nizak kreditni rizik ako je nivo kompozitnog kreditnog rejtinga dužnika AA minus (AA-) ili bolji, odnosno ako procjenjuje da nerezjtingovani dužnik ima veliki kapacitet da uredno izmiruje dospelje ugovorne novčane obaveze.

Kriterij za transfer izloženosti u Fazu 2 je smanjenje ocjene kompozitnog kreditnog rejtinga za više od dva podioka u odnosu na datum početnog priznavanja i/ili smanjenje ocjene kompozitnog kreditnog rejtinga ispod investibilnog nivoa kompozitnog kreditnog rejtinga, tj. ispod ocjene BBB minus (BBB-).

Ako se finansijski instrument sastoji iz više tranši koje su inicijalno priznate (kupljene) u različitim periodima, a koje su u različitim periodima imale različite kompozitne rejtinge, konzervativnim pristupom relevantnim se uzima izračunato povećanje kreditnog rizika od najvišeg podioka.

Ukoliko je do promjene ocjene kreditnog rizika došlo uslijed promjene metodologije rejting agencije i ne radi se o značajnom povećanju kreditnog rizika u odnosu na inicijalno procijenjene rizike, izloženosti se ne klasifikuju u Fazu 2.

Banka za individualne finansijske instrumente na osnovu svoje analize može odrediti alokaciju finansijskog instrumenta u Fazu 2 ili Fazu 3.

Izloženost se može vratiti iz Faze 2 u Fazu 1 ukoliko su otklonjeni uzroci koji su doveli do transfera u Fazu 2 i to minimalno 90 dana nakon otklanjanja uzroka.

Pored navedenih kriterijuma, vrijede i pretpostavke prema kojima ako plaćanje kasni 30 dana, finansijski instrument prelazi u Fazu 2 (eng. Underperforming), odnosno ako plaćanje kasni 90 dana onda prelazi u Fazu 3 (eng. Nonperforming), te se u ovim slučajevima smatra da je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika.

Definicija statusa neispunjavanja obaveza (eng. Default)

Kriteriji za status neispunjavanja obaveza su objektivni dokazi umanjenja vrijednosti, i to posebno:

- značajne finansijske poteškoće emitenta vrijednosnog papira,
- kršenje ugovornih obaveza u smislu kašnjenja po obavezama glavnice i kamate,
- eventualno restrukturiranje ili izmjena postojećih uslova servisiranja obaveza po osnovu duga proizašlog iz finansijskog instrumenta iz razloga koji se odnose na finansijske poteškoće emitenta,
- vjerovatnoća bankrota i/ili likvidacije ili drugi oblik finansijske reorganizacije,
- nestanak aktivnog tržišta za trgovanje.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

Izračunavanje očekivanih kreditnih gubitaka

Izračunavanje očekivanih kreditnih gubitaka (eng. ECL) se vrši ili na 12-mjesečnoj ili na cjeloživotnoj osnovi u zavisnosti od toga koji je nivo kompozitnog kreditnog rejtinga instrumenta, da li je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika od momenta početnog priznavanja finansijske imovine ili u zavisnosti od toga da li se smatra da je finansijska imovina kreditno umanjena. Očekivani kreditni gubici se izračunavaju kao proizvod tri varijable: vjerovatnoće neispunjenja obaveza (eng. PD - Probability of default), gubitka u slučaju neispunjenja obaveza (eng. LGD – Loss Given Default) i izloženosti (eng. EAD – Exposure at Default), koji se definišu kako slijedi:

- Vjerovatnoća neispunjenja obaveza (PD) predstavlja procjenu vjerovatnoće da emitent neće biti u mogućnosti da ispunji svoje obaveze po osnovu duga. Vršiti se obračun 12-mjesečnih i cjeloživotnih vrijednosti PD-a. Kalkulacija vjerovatnoće defaulta u 2018. godini zasniva se na tržišnim cijenama CDS ugovora ili na osnovu ekspertskih procjena.
- Gubitak u slučaju neispunjenja obaveza (LGD) predstavlja procjenu procentualne izloženosti emitentu koji se u slučaju defaulta neće moći naplatiti. Za LGD se koristi konstantna vrijednost jednogodišnjeg LGD-a u iznosu od 45% u skladu s članom 161. Uredbe 575/2013 Evropskog parlamenta i Vijeća od 26.06.2013. godine (CRR).
- Izloženost (EAD) predstavlja knjigovodstvenu vrijednost finansijskog instrumenta, odnosno knjigovodstveno stanje na dan početnog priznavanja odnosno na datum izvještavanja.

Za ocjenu umanjjenja vrijednosti, prema MSFI 9, koriste se individualni i kolektivni pristup.

U skladu sa MSFI 9, Banka izračunava očekivane kreditne gubitke finansijskog instrumenta na način koji odražava objektivni i vjerovatnoćom ponderisani iznos koji se određuje evaluacijom niza mogućih ishoda/scenarija. Iz tog razloga, za individualni pristup ocjeni umanjjenja vrijednosti Banka koristi ocjenu kroz tri različita scenarija.

Pri mjerenju očekivanih kreditnih gubitaka Banka nije dužna odrediti svaki mogući scenario. Međutim, dužna je uzeti u obzir rizik ili vjerovatnoću nastanka kreditnog gubitka na način koji odražava vjerovatnoću nastanka kreditnog gubitka i vjerovatnoću izostanka kreditnog gubitka, čak i ako je vjerovatnoća nastanka kreditnog gubitka vrlo mala.

Iznos umanjjenja vrijednosti za izloženosti koje su predmet individualne procjene se računa kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti finansijskog instrumenta i vjerovatnoćom ponderisane sadašnje vrijednosti procijenjenih novčanih tokova, diskontovane efektivnom kamatnom stopom. Efektivna kamatna stopa je stopa kojom se diskontuju budući novčani tokovi tokom očekivanog perioda trajanja finansijskih sredstava ili obaveza (ili, prema potrebi, tokom kraćeg perioda) na njegovu sadašnju vrijednost.

S obzirom na strukturu i klasifikaciju portfolija, Banka će svaku izloženost za koju se utvrdi objektivno umanjjenje vrijednosti, odnosno status neispunjenja obaveza, posmatrati kao individualno značajnu izloženost i primjenjivati individualnu procjenu.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

Za potrebe određivanja značajnog povećanja kreditnog rizika i priznavanja rezervacija za umanjenje vrijednosti na kolektivnoj osnovi, finansijski instrumenti se mogu svrstati u skupine, i to na temelju zajedničkih karakteristika kreditnog rizika, kako bi se omogućila lakša provedba analize radi pravovremenog utvrđivanja značajnog povećanja kreditnog rizika.

Izračunavanje umanjenja vrijednosti za finansijske instrumente na kolektivnoj osnovi se kod izloženosti klasifikovanih u Fazu 1 vrši na 12-mjesečnom nivou, dok se za izloženosti klasifikovane u Fazu 2 izračunava cjeloživotni kreditni gubitak.

Uključivanje budućih (eng. forward-looking) informacija

Prema zahtjevima MSFI 9, cilj umanjenja vrijednosti je priznati očekivane kreditne gubitke na cjeloživotnom periodu za finansijske instrumente kod kojih je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika u odnosu na inicijalno procijenjene rizike, bez obzira da li se procjena radi na individualnoj ili kolektivnoj osnovi, uzimajući u obzir sve razumne i potkrijepljene informacije uključujući i one koje se odnose na budućnost.

U skladu sa navedenim, uključivanje budućih informacija u izračunavanje očekivanih gubitaka vrši se prilagođavanjem vjerovatnoće gubitka.

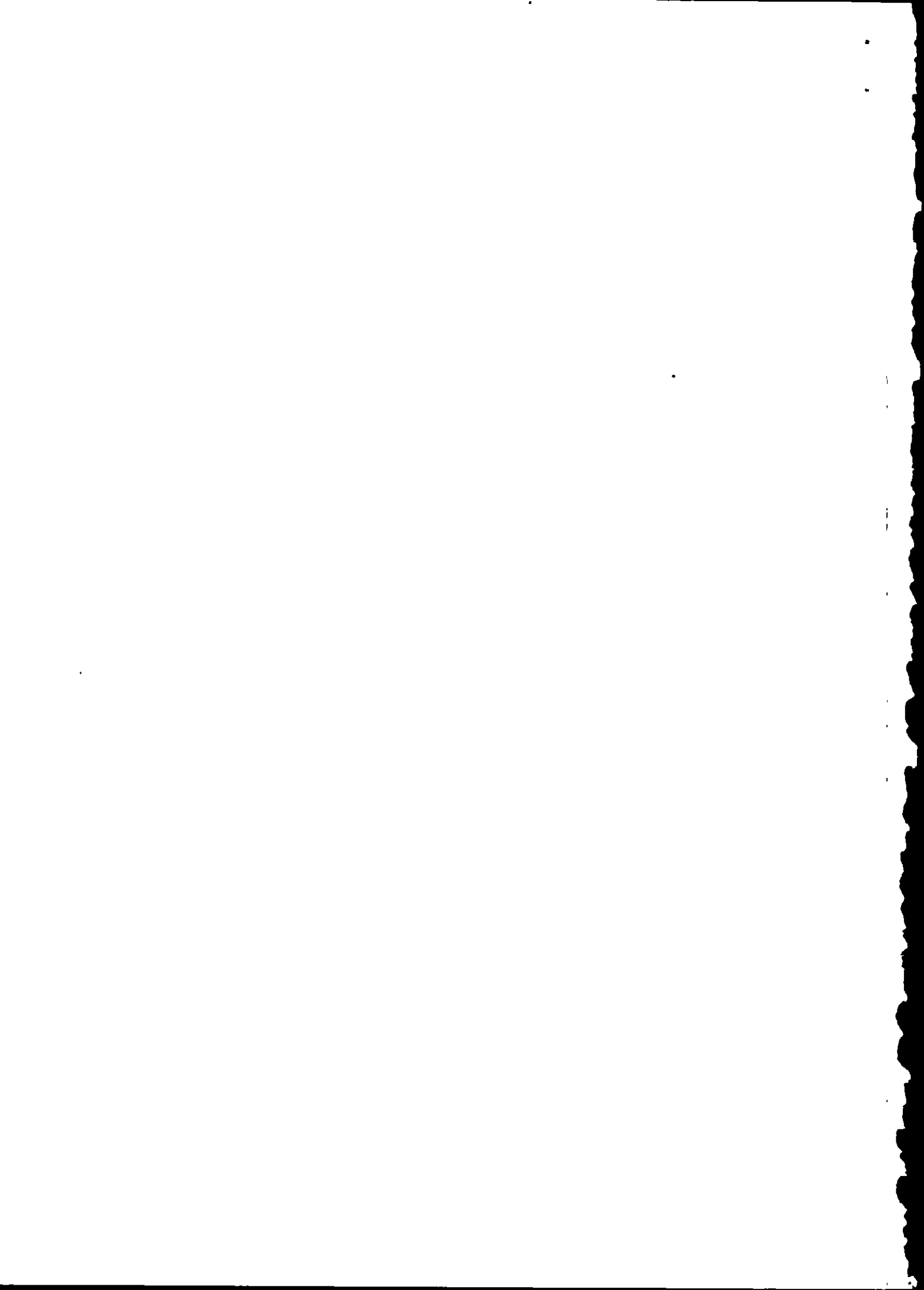
S obzirom da Banka u svom portfoliju ima finansijske instrumente od izdavaoca različitih i po strukturi (npr. vlade i komercijalne banke), kao i geografskoj rasprostranjenosti, s ciljem uključivanja budućih (forward-looking) informacija pri izračunavanju očekivanih kreditnih gubitaka, Banka se oslanja na predviđanja promjene rejtinga (eng. outlook) za pojedine instrumente (izdavaoce) koje ima u portfoliju, i to na način da inkorporira predviđanje smjera kretanja rejtinga na izračunatu vjerovatnoću gubitka: pozitivno, stabilno ili negativno predviđanje.

32.1.1. Izloženost kreditnom riziku

U primjeni od 1. januara 2018. godine

Klase finansijskih instrumenta po kojima je Banka najviše izložena kreditnom riziku su depoziti kod inostranih banaka i dužnički instrumenti koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.

Sljedeća tabela prikazuje usklađivanje između početnog i zaključnog stanja ispravke vrijednosti za finansijsku imovinu u 2018. godini:

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.1. Izloženost kreditnom riziku (nastavak)

U hiljadama KM

	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno
1. Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit				
Na dan 1. januar	4.290	-	-	4.290
Povećanja zbog promjene kreditnog rizika	22.423	-	-	22.423
Smanjenja zbog promjene kreditnog rizika	(13.841)	-	-	(13.841)
Smanjenja zbog dospjelih instrumenata	(1.281)	-	-	(1.281)
<i>Neto povećanje tokom godine</i>	<i>7.301</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>7.301</i>
Smanjenja zbog prodatih instrumenata	(2.598)	-	-	(2.598)
Na dan 31. decembar	8.993	-	-	8.993
2. Depoziti kod inostranih banaka				
Na dan 1. januar	1.635	-	-	1.635
Povećanja zbog promjene kreditnog rizika	10.165	-	-	10.165
Smanjenja zbog promjene kreditnog rizika	(5.202)	-	-	(5.202)
Smanjenja zbog prestanka priznavanja oročenih depozita	(4.063)	-	-	(4.063)
Na dan 31. decembar	2.535	-	-	2.535
3. Specijalna prava vučenja u MMF-u				
Na dan 1. januar	-	-	-	-
Povećanja zbog promjene kreditnog rizika	3	-	-	3
Smanjenja zbog promjene kreditnog rizika	(3)	-	-	(3)
Na dan 31. decembar	-	-	-	-
4. Ostala finansijska imovina				
Na dan 1. januar	30	-	600	630
Povećanja zbog promjene kreditnog rizika	39	-	-	39
Smanjenja zbog promjene kreditnog rizika	(64)	-	-	(64)
Na dan 31. decembar	5	-	600	605
Ukupno početno stanje na dan 1. januar	5.955	-	600	6.555
Ukupno zaključno stanje na dan 31. decembar	11.533	-	600	12.133

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.1. Izloženost kreditnom riziku (nastavak)

Neto povećanje ispravke vrijednosti za depozite kod inostranih banaka u iznosu od 900 hiljada KM proizlazi iz (Napomena 16):

- neto povećanja depozita u toku godine u iznosu od 215.333 hiljada KM jer je početno stanje bruto knjigovodstvene vrijednosti depozita kod inostranih banaka na dan 1. januar 2018. godine iznosilo 2.698.650 hiljada KM, a zaključno stanje depozita kod inostranih banaka na dan 31. decembar 2018. godine 2.913.983 hiljada KM,
- povećanja vjerovatnoća defaulta depozita kod inostranih banaka (prosječna vjerovatnoća defaulta porasla je sa 0,13% na dan 1. januar na 0,19% na dan 31. decembar).

Neto povećanje rezervacija za očekivane kreditne rizike po osnovu dužničkih instrumenata koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od 4.703 hiljade KM proizlazi iz (Napomena 16):

- povećanja kao rezultat neto kupovina dužničkih vrijednosnih papira u toku godine u iznosu od 3.113.090 hiljada KM
- smanjenja kao rezultat dospijuća vrijednosnih papira, uključujući dospijuća kupona u iznosu od 2.383.839 hiljada KM,
- povećanja kao rezultat povećanja vjerovatnoća defaulta dužničkih instrumenata (prosječna vjerovatnoća defaulta porasla je sa 0,13 % na dan 1. januar na 0,24% na dan 31. decembar).

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.2. Koncentracija kreditnog rizika

a) Maksimalna izloženost kreditnom riziku - Finansijski Instrumenti koji su predmet umanjenja

Sljedeća tabela prikazuje maksimalnu izloženost finansijske imovine Banke kreditnom riziku, analiziranu po klasama finansijskih instrumenata za koje se očekivani kreditni gubici računaju i priznaju.

U hiljadama KM	2018.			2017.	
Klase finansijskih instrumenata	Faza 1	Faza 2	Faza 3	Ukupno	Ukupno
Strana valuta u gotovini					
Bruto knjigovodstvena vrijednost	274.099	-	-	274.099	236.402
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-
Knjigovodstvena vrijednost	274.099	-	-	274.099	236.402
Depoziti kod inostranih banaka					
Bruto knjigovodstvena vrijednost	2.913.983	-	-	2.913.983	2.698.650
Ispravka vrijednosti	(2.535)	-	-	(2.535)	-
Knjigovodstvena vrijednost	2.911.448	-	-	2.911.448	2.698.650
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	-	-	-	-	6.202.071
Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit					
Bruto knjigovodstvena vrijednost	8.225.439	-	-	8.225.439	-
Rezervacije za očekivane kreditne gubitke (priznati u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti)	(8.993)	-	-	(8.993)	-
Knjigovodstvena vrijednost	8.225.439	-	-	8.225.439	-
Specijalna prava vučenja u MMF-u					
Bruto knjigovodstvena vrijednost	2.236	-	-	2.236	1.531
Ispravka vrijednosti	-	-	-	-	-
Knjigovodstvena vrijednost	2.236	-	-	2.236	1.531
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	-	-	-	-	1.214.062
Ostala finansijska imovina					
Bruto knjigovodstvena vrijednost	2.693	-	600	3.293	3.328
Ispravka vrijednosti	(5)	-	(600)	(605)	(600)
Knjigovodstvena vrijednost	2.688	-	-	2.688	2.728

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.2. Koncentracija kreditnog rizika

Kako je objašnjeno u Napomeni 16, rezervacije za očekivane kreditne gubitke za dužničke instrumente po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit ne umanjuju njihovu bruto knjigovodstvenu vrijednost i priznaju se u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti.

b) Maksimalna izloženost kreditnom riziku - Finansijski instrumenti koji nisu predmet umanjenja

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Knjigovodstvena vrijednost		
Monetarno zlato	209.996	203.908
Ostala ulaganja	27.813	27.813
UKUPNO	237.809	231.721

Banka ne drži kolaterale i ostala založna sredstva u cilju pokrivanja kreditnog rizika. Na dan 31. decembar 2018. godine Banka nema imovinu koja je dospjela, a nenaplaćena i ima umanjenu imovinu u iznosu od 600 hiljada KM (Na dan 31. decembar 2017. godine Banka je imala dospjelo, a nenaplaćeno potraživanje u iznosu od 25 hiljada KM, koje je naplaćeno početkom 2018. godine i umanjenu imovinu u iznosu od 600 hiljada KM).

Pojedinačna koncentracija kreditnog rizika

Ukupni depoziti kod inostranih banaka sa stanjem na dan 31. decembar 2018. godine iznose 2.911.448 hiljada KM (2017.: 2.698.650 hiljada KM). Najveći iznos tih sredstava investiran je u jednu inostranu banku sa pojedinačnom koncentracijom koja prelazi iznos ukupnog kapitala i rezervi Banke (u 2017. godini u jednu inostranu banku sa pojedinačnom koncentracijom koja prelazi iznos ukupnog kapitala i rezervi Banke).

Pojedinačna koncentracija kreditnog rizika koja prelazi iznos ukupnog kapitala i rezervi Banke:

31. decembar 2018.			31. decembar 2017.		
Rejting banke	u hiljadama KM	u % ukupnih depozita	Rejting banke	u hiljadama KM	u % ukupnih depozita
AAA	1.457.746	50,07%	AAA	993.508	36,81%

Primjenjivo u oba perioda

Koncentracija prema kreditnom rejtingu

Sljedeća tabela predstavlja analizu koncentracije kreditnog rizika za finansijsku imovinu Banke na dan 31. decembar 2018. godine:

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.2. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

U hiljadama KM

31. decembar 2018.

Kreditni rejting	Strana valuta u gotovini	Depoziti kod inostranih banaka	Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	Monetarno zlato	Specijalna prava vučenja u MMF-u	Ostala finansijska imovina	Ostala ulaganja	Ukupno
AAA	-	2.414.436	2.072.757	-	-	-	-	4.487.193
AA+	-	-	1.464.686	-	-	-	-	1.464.686
AA	-	78.140	2.211.257	-	-	-	-	2.289.397
AA-	-	-	1.083.041	-	-	-	-	1.083.041
A+	-	-	-	-	-	-	-	-
A	-	408.951	-	-	-	-	-	408.951
A-	-	-	844.614	-	-	-	-	844.614
II ¹	-	1.000	-	209.996	2.236	-	27.813	241.045
BBB+	-	8.921	-	-	-	-	-	8.921
BBB	-	-	549.084	-	-	-	-	549.084
Bez rejtinga	274.099	-	-	-	-	2.688	-	276.787
UKUPNO	274.099	2.911.448	8.225.439	209.996	2.236	2.688	27.813	11.653.719

¹ Međunarodne institucije

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.2. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

Sljedeća tabela predstavlja analizu koncentracije kreditnog rizika za finansijsku imovinu Banke na dan 31. decembar 2017. godine:

U hiljadama KM

31. decembar 2017.

Kreditni rejting	Strana valuta u gotovini	Depoziti kod inostranih banaka	Specijalna prava vučenja u MMF-u	Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	Monetarno zlatno	Ulaganja koja se drže do dospijanja	Ostala ulaganja	Ostala finansijska imovina	Ukupno
AAA	-	1.715.536	-	1.297.302	-	40.402	-	-	3.053.240
AA+	-	-	-	986.396	-	341.964	-	-	1.328.360
AA	-	78.137	-	1.654.622	-	411.431	-	-	2.144.190
AA-	-	97.662	-	976.652	-	203.629	-	-	1.277.943
A+	-	-	-	5.964	-	-	-	-	5.964
A	-	566.831	-	-	-	-	-	-	566.831
A-	-	238.946	-	-	-	-	-	-	238.946
II ²	-	1.538	1.531	-	203.908	-	27.813	-	234.790
BBB+	-	-	-	728.413	-	-	-	-	728.413
BBB	-	-	-	552.722	-	216.636	-	-	769.358
Bez rejtinga	236.402	-	-	-	-	-	-	2.728	239.130
UKUPNO	236.402	2.698.650	1.531	6.202.071	203.908	1.214.062	27.813	2.728	10.587.165

² Međunarodne institucije

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.1. Kreditni rizik (nastavak)

32.1.2. Koncentracija kreditnog rizika (nastavak)

Geografska koncentracija rizika finansijske imovine sa izloženošću kreditnom riziku

Sljedeća tabela daje informaciju o izloženosti finansijske imovine Banke kreditnom riziku po knjigovodstvenim vrijednostima, razvrstano po geografskim regijama na 31. decembar 2018. i 2017. godine. Za potrebe ove objave, Banka je razvrstala izloženosti po regijama na osnovu domicilne zemlje ugovorne strane:

U hiljadama KM	EU zemlje	Zemlje nečlanice EU	Bosna i Hercegovina	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	274.099	274.099
Depoziti kod inostranih banaka	2.424.518	486.930		2.911.448
Dužnički instrumenti po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	8.225.439	-	-	8.225.439
Monetarno zlato	-	209.996	-	209.996
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	2.236	-	2.236
Ostala finansijska imovina	-	-	2.688	2.688
Ostala ulaganja	10	27.803	-	27.813
31. decembar 2018.	10.649.967	726.965	276.787	11.653.719

U hiljadama KM	EU zemlje	Zemlje nečlanice EU	Bosna i Hercegovina	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	236.402	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	2.170.353	528.297	-	2.698.650
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	1.531	-	1.531
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.202.071	-	-	6.202.071
Monetarno zlato	-	203.908	-	203.908
Ulaganja koja se drže do dospeljeća	1.214.062	-	-	1.214.062
Ostala ulaganja	10	27.803	-	27.813
Ostala finansijska imovina	-	-	2.728	2.728
31. decembar 2017	9.586.496	761.539	239.130	10.587.165

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.2. Tržišni rizik

Banka prati i upravlja valutnim i kamatnim rizikom kao osnovnim tržišnim rizicima. Valutni rizik je rizik pada vrijednosti finansijskih instrumenata denominovanih u stranoj valuti usljed promjene deviznih kurseva. Kamatni rizik je rizik pada tržišne vrijednosti finansijskih instrumenata usljed nepovoljnih kretanja kamatnih stopa. Upravljanje tržišnim rizicima se vrši postavljanjem kvantitativnih ograničenja za izloženost valutnom riziku koja je prihvatljiva za Banku i prate se na dnevnoj osnovi. Cilj upravljanja tržišnim rizicima jeste kontrola i upravljanje rizicima u okviru prihvatljivih parametara, kako bi se optimizirao povrat.

U svrhu kvantifikacije efekata tržišnog rizika na vrijednost deviznih rezervi, od 2017. godine, Banka koristi koncept „vrijednosti pod rizikom“ (VaR). Vrijednost pod rizikom predstavlja statističku metodologiju pomoću koje se procjenjuje maksimalna promjena vrijednosti deviznih rezervi usljed promjene cijene finansijskih instrumenata i promjene deviznih kurseva uz određeni stepen pouzdanosti za određeni vremenski period. Banka pri obračunu VaR primjenjuje nivo pouzdanosti od 99% za vremenski interval od deset dana, kao što je preporučeno standardom Bazel II.

Promjene cijena instrumenata i promjene deviznih kurseva su bazirani na istorijskim promjenama cijena i promjenama deviznih kurseva za instrumente i valute koje čine devizne rezerve na kraju mjeseca.

Na dan 31. decembar 2018. godine, izloženost deviznih rezervi kojima upravlja Banka (VaR uz nivo pouzdanosti 99% za vremenski interval od deset dana) koja uključuje promjene cijena instrumenata i promjene deviznih kurseva u odnosu na KM iznosi 37.739 hiljada KM (2017.: 36.836 hiljada KM), što predstavlja ekvivalent 0,32% ukupne finansijske imovine (2017.: 0,35% ukupne finansijske imovine). VaR proističe od promjene cijena instrumenata u koje su investirana sredstva deviznih rezervi, uključujući promjene eurske tržišne cijene zlata. Na dan 31. decembar 2018. godine nema oročenih depozita niti ulaganja denominovanih u neeuro valutama, tako da Banka nema izloženosti valutnom riziku (2017: valutni rizik proističe od promjene deviznih kurseva u istom periodu, na diverzifikovanoj osnovi i sa uključenim promjenama dolarske tržišne cijene zlata).

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Valutni rizik	-	9.702
Kamatni rizik	37.739	27.134
Ukupno VaR	37.739	36.836

32.2.1. Devizni rizik

Banka je izložena deviznom riziku kroz transakcije u stranim valutama. Ovo je rizik od promjene vrijednosti finansijskih instrumenata usljed promjena u deviznim kursovima. Izloženost deviznom riziku proizlazi iz aktivnosti vezanih za depozite i investicije.

Upravljanje i kontrolu deviznog rizika Banka osigurava strogim poštivanjem odredbi Zakona o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine i Investicionih smjernica Banke.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.2.1. Devizni rizik (nastavak)

Navedenim aktima su tačno definisani limiti držanja aktive i pasive u svakoj stranoj valuti. Najveći dio novčane aktive drži se u EUR, a maksimalan iznos koji se može držati u drugim konvertibilnim valutama podložnim promjenama tržišnog kursa ne smije prelaziti 50% ukupnog iznosa kapitala i rezervi Banke.

Banka je imala sljedeću deviznu poziciju na dan 31. decembra 2018. i 31. decembra 2017. godine:

31. decembar 2018.

U hiljadama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	274.025	20	54	-	274.099
Depoziti kod inostranih banaka	2.904.946	2.763	3.739	-	2.911.448
Dužnički instrumenti koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	8.225.439	-	-	-	8.225.439
Monetarno zlato	209.996	-	-	-	209.996
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	-	2.236	-	2.236
Ostala finansijska imovina	22	-	-	2.666	2.688
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ukupno finansijska imovina	11.614.438	2.783	6.029	30.469	11.653.719
Gotov novac u opticaju	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Depoziti banaka	-	-	-	5.523.290	5.523.290
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	709.367	709.367
Ostale finansijske obaveze	586	13	-	2.294	2.893
Ukupno finansijske obaveze	586	13	-	10.985.565	10.986.164
NETO DEVIZNA POZICIJA	11.613.852	2.770	6.029	(10.955.096)	667.555

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.2. Tržišni rizik (nastavak)

32.2.1. Devizni rizik (nastavak)

31. decembar 2017.

U hiljadama KM	EUR	USD	Ostale strane valute	KM	Ukupno
Strana valuta u gotovini	236.330	19	53	-	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	2.693.220	2.921	2.509	-	2.698.650
Specijalna prava vučenja u MMF-u	-	-	1.531	-	1.531
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	6.202.071	-	-	-	6.202.071
Monetarno zlato	-	203.908	-	-	203.908
Ulaganja koja se drže do dospijanja	1.214.062	-	-	-	1.214.062
Ostala ulaganja	10	-	-	27.803	27.813
Ostala finansijska imovina	81	-	-	2.647	2.728
Ukupno finansijska imovina	10.345.774	206.848	4.093	30.450	10.587.165
Gotov novac u opticaju	-	-	-	4.319.360	4.319.360
Depoziti banaka	-	-	-	5.033.065	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	624.708	624.708
Ostale finansijske obaveze	902	3	-	9.605	10.510
Ukupno finansijske obaveze	902	3	-	9.986.738	9.987.643
NETO DEVIZNA POZICIJA	10.344.872	206.845	4.093	(9.956.288)	599.522

Banka nije izložena riziku promjene kursa EUR zbog aranžmana valutnog odbora čime je konvertibilna marka vezana za EUR po kursu 1 EUR : 1,95583 KM.

32.2.2. Kamatni rizik

Izloženost Banke tržišnom riziku promjena u kamatnim stopama je koncentrisana u investicijskom portfoliju. Poslovanje Banke je podložno riziku promjene kamatnih stopa utoliko što kamatonosna imovina i obaveze dospijevaju ili se kamata mijenja u različitim periodima ili u različitim iznosima.

Banka je izložena kamatnom riziku prilikom investiranja deviznih rezervi. Banka upravlja investicijskim portfolijom sa ciljem minimiziranja kamatnog rizika. Investicije nose različite kamatne stope, zavisno od perioda investiranja, uz maksimalan rok investiranja od jedne godine za depozite i deset godina za vrijednosne papire.

Sljedeća tabela prikazuje izloženost Banke kamatnom riziku na kraju godine.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.2. Tržišni rizik (nastavak)

32.2.2. Kamatni rizik (nastavak)

31. decembar 2018.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Beskamatno	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	-	-	274.099	274.099
Depoziti kod inostranih banaka	1.399.725	1.514.118	-	-	(2.395)	2.911.448
Dužnički instrumenti koji se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit	1.879.504	6.273.816	-	-	72.119	8.225.439
Monetarno zlato	-	-	-	-	209.996	209.996
Specijalna prava vučenja u MMF-u	2.236	-	-	-	-	2.236
Ostala finansijska imovina	20	43	59	-	2.566	2.688
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ukupno finansijska imovina	3.281.485	7.787.977	59	-	584.198	11.653.719
Gotov novac u opticaju	-	-	-	-	4.750.614	4.750.614
Depoziti banaka	3.037.591	-	-	-	2.485.699	5.523.290
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	-	709.367	709.367
Ostale finansijske obaveze	-	-	-	-	2.893	2.893
Ukupno finansijske obaveze	3.037.591	-	-	-	7.948.573	10.986.164
KAMATNA NEUSKLADENOST	243.894	7.787.977	59	-	(7.364.375)	667.555

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.2. Tržišni rizik (nastavak)

32.2.2. Kamatni rizik (nastavak)

31. decembar 2017.

U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Beskatnatno	Ukupno
Strana valuta u gotovini	-	-	-	-	236.402	236.402
Depoziti kod inostranih banaka	1.824.495	875.735	-	-	(1.580)	2.698.650
Specijalna prava vučenja u MMF-u	1.531	-	-	-	-	1.531
Finansijska imovina raspoloživa za prodaju	1.593.488	4.549.666	-	-	58.917	6.202.071
Monetarno zlato	-	-	-	-	203.908	203.908
Ulaganja koja se drže do dospijanja	112.767	1.093.539	-	-	7.756	1.214.062
Ostala ulaganja	-	-	-	-	27.813	27.813
Ostala finansijska imovina	33	79	109	15	2.492	2.728
Ukupno finansijska imovina	3.532.314	6.519.019	109	15	535.708	10.587.165
Gotov novac u opticaju	-	-	-	-	4.319.360	4.319.360
Depoziti banaka	2.550.518	-	-	-	2.482.547	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	-	-	-	-	624.708	624.708
Ostale finansijske obaveze	-	-	-	-	10.510	10.510
Ukupno finansijske obaveze	2.550.518	-	-	-	7.437.125	9.987.643
KAMATNA NEUSKLAĐENOST	981.796	6.519.019	109	15	(6.901.417)	599.522

32.3. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti se odnosi na moguće poteškoće u brzom likvidaciji dijela imovine, što je moguće u situaciji u kojoj su tržišni uslovi nepovoljni i također, kada dođe do nepoželjnog kretanja cijena.

Likvidna imovina se definiše kao ona imovina čija konverzija u novčana sredstva podrazumijeva minimalne transakcione troškove i čija je vrijednost najbliža tržišnoj vrijednosti.

S obzirom na obavezu garantovanja konvertibilnosti KM, dnevna likvidnost treba biti obezbijedena ročnom usklađenošću deviznih rezervi Banke.

Okvir za likvidnost treba da uskladi prognozirane potencijalne potrebe za likvidnošću sa odgovarajućim likvidnim instrumentima. Likvidnost svakog pojedinačnog finansijskog instrumenta podobnog za investiranje treba da bude razmotrena na odgovarajući način prije nego što se izvrši investiranje u taj instrument.

32. UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZICIMA (NASTAVAK)

32.3. Rizik likvidnosti (nastavak)

Analiza ročnosti

Ročnost finansijskih obaveza Banke na dan 31. decembra 2018. i 2017. godine prikazana je u tabelama u nastavku na osnovu preostalog ugovornog dospeljeća od datuma izvještavanja.

Gotov novac u opticaju je raspoređen u period do tri mjeseca.

31. decembar 2018.						
U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospeljeća	Ukupno
Gotov novac u opticaju	4.750.614	-	-	-	-	4.750.614
Depoziti banaka	5.523.290	-	-	-	-	5.523.290
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	709.367	-	-	-	-	709.367
Ostale finansijske obaveze	2.893	-	-	-	-	2.893
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	10.986.164	-	-	-	-	10.986.164
31. decembar 2017.						
U hiljadama KM	Do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 3 godine	Preko 3 godine	Bez određenog dospeljeća	Ukupno
Gotov novac u opticaju	4.319.360	-	-	-	-	4.319.360
Depoziti banaka	5.033.065	-	-	-	-	5.033.065
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	624.708	-	-	-	-	624.708
Ostale finansijske obaveze	3.199	7.311	-	-	-	10.510
UKUPNO FINANSIJSKE OBAVEZE	9.980.332	7.311	-	-	-	9.987.643

33. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANSIJSKE IMOVINE I FINANSIJSKIH OBAVEZA

Procjenjene fer vrijednosti finansijske imovine i finansijskih obaveza Banke su određene koristeći raspoložive tržišne informacije, ukoliko ih ima, i odgovarajuće metodologije vrednovanja, kako je objašnjeno u Napomeni 2.2.

33.1. Finansijska imovina mjerena po fer vrijednosti

Sljedeća tabela daje analizu finansijske imovine mjerene po fer vrijednosti na svaki izvještajni datum po nivoima hijerarhije fer vrijednosti unutar koje je mjerenje fer vrijednosti kategorizovano. Ovi iznosi se baziraju na vrijednostima koje su prikazane u izvještaju o finansijskom položaju. U 2018. godini Banka je promijenila nivoe unutar hijerarhije fer vrijednosti za dužničke vrijednosne papire i klasifikovala ih u Nivo 1 sa Nivoa 2. Ova promjena nije rezultirala dobitima ili gubicima po osnovu transfera između nivoa.

U hiljadama KM

31. decembar 2018.

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina mjerena po fer vrijednosti				
Dužnički instrumenti	8.225.439	-	-	8.225.439
Monetarno zlato	209.996	-	-	209.996
UKUPNO	8.435.435	-	-	8.435.435

U hiljadama KM

31. decembar 2017.

	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska imovina mjerena po fer vrijednosti				
Dužnički instrumenti	6.202.071	-	-	6.202.071
Monetarno zlato	203.908	-	-	203.908
UKUPNO	6.405.979	-	-	6.405.979

Finansijska imovina se mjeri po fer vrijednosti u izvještaju o finansijskom položaju koristeći cijene koje kotiraju na aktivnom tržištu, koje odgovaraju Nivou 1 hijerarhije na izvještajne datume.

33. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANSIJSKE IMOVINE I FINANSIJSKIH OBAVEZA (NASTAVAK)

33.2. Finansijska imovina i finansijske obaveze koji se ne mjere po fer vrijednosti

U hiljadama KM

31. decembar 2018.

	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
Finansijska imovina		
<i>Finansijska imovina koja se mjeri po amortizovanom trošku:</i>		
Strana valuta u gotovini	274.099	274.099
Depoziti kod inostranih banaka	2.911.448	2.904.460
Specijalna prava vučenja u MMF-u	2.236	2.236
Ostala finansijska imovina	2.688	2.688
<i>Ostala ulaganja</i>	27.813	27.813
Ukupno	3.218.284	3.211.296
Finansijske obaveze		
<i>Finansijske obaveze koje se mjere po amortizovanom trošku:</i>		
Gotov novac u opticaju	4.750.614	4.750.614
Depoziti banaka	5.523.290	5.512.943
Depoziti Vlade i ostalih deponenata	709.367	708.038
Ostale finansijske obaveze	2.893	2.893
Ukupno	10.986.164	10.974.488

U hiljadama KM

31. decembar 2017.

Finansijska imovina

	Knjigovodstvena vrijednost	Fer vrijednost
<i>Kredit i potraživanja</i>		
- Strana valuta u gotovini	236.402	236.402
- Depoziti kod inostranih banaka	2.698.650	2.690.797
- Specijalna prava vučenja u MMF-u	1.531	1.531
<i>Ulaganja koja se drže do dospeljeća</i>		
- Ulaganja koja se drže do dospeljeća	1.214.062	1.264.030
- Ostala finansijska imovina	2.728	2.728
<i>Ostala ulaganja</i>	27.813	27.813
Ukupno	4.181.186	4.223.301

Finansijske obaveze

Finansijske obaveze po amortizovanom trošku:

- Gotov novac u opticaju	4.319.360	4.319.360
- Depoziti banaka	5.033.065	5.021.274
- Depoziti Vlade i ostalih deponenata	624.708	623.244
- Ostale finansijske obaveze	10.510	10.510
Ukupno	9.987.643	9.974.388

33. MJERENJE FER VRIJEDNOSTI FINANSIJSKE IMOVINE I FINANSIJSKIH OBAVEZA (NASTAVAK)

33.2. Finansijska imovina i finansijske obaveze koji se ne mjere po fer vrijednosti (nastavak)

Uprava smatra da knjigovodstvene vrijednosti strane valute u gotovini, specijalnih prava vučenja u MMF-u, ostale finansijske imovine, gotovog novca u opticaju i ostalih finansijskih obaveza priznate u finansijskim izvještajima odgovoraju njihovoj tržišnoj vrijednosti.

Na datume izvještavanja, fer vrijednost finansijske imovine i finansijskih obaveza koji se ne mjere po fer vrijednosti uključena je u kategoriju Nivo 2, a utvrđena je u skladu s opšteprihvaćenim modelima procjenjivanja baziranim na analizi diskontovanog novčanog toka, sa diskontnom stopom kao najznačajnijim ulaznim podatkom, a koja odražava kreditni rizik ugovorne strane. Banka koristi diskontnu stopu koja predstavlja ponderisani prosjek kamatnih stopa na depozite pravnih lica, za cijelo bankarsko tržište u BiH.

Do 31. decembra 2017. godine, vlasnički vrijednosni papiri Banke u iznosu od 27.813 hiljada KM su bili klasifikovani kao raspoloživi za prodaju i mjereni po trošku zbog toga što se njihova fer vrijednost nije mogla pouzdano utvrditi. Prilikom primjene MSFI 9, ovi vrijednosni papiri su određeni da se mjere po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit. Vlasnički instrumenti Banke ne mogu se otkupiti niti prenijeti i ne postoji aktivno tržište za njih, stoga Banka smatra da njihova knjigovodstvena vrijednost odgovara fer vrijednosti i potpada pod Nivo 3 kategoriju na datume izvještavanja (Pogledati Napomenu 21)

34. VANBILANSNE STAVKE

Banka vodi određene račune u stranim valutama vezane uz sporazume između vlada Bosne i Hercegovine i inostranih vlada i finansijskih organizacija. Kako ovi računi nisu niti aktiva niti pasiva Banke, oni nisu uključeni u izvještaj o finansijskom položaju Banke.

Također, vanbilansne stavke sadrže devizne račune državnih institucija i agencija, kao i komercijalnih banaka, za koje Banka djeluje kao agent.

34. VANBILANSNE STAVKE (NASTAVAK)

Vanbilansne stavke se sastoje od:

U hiljadama KM	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Depoziti USAID-a	3.042	2.825
Depoziti nerezidenata	3.042	2.825
Depoziti Vijeća ministara BiH:	30.964	28.785
Depoziti Vijeća ministara BiH na osnovu sukcesije	44	41
Depoziti Vijeća ministara BiH – servisiranje vanjskog duga BiH	9.227	12.977
Depoziti Vijeća ministara BiH – budžet institucija BiH	1.543	758
Ostali depoziti Vijeća ministara BiH	20.150	15.009
Depoziti ostalih rezidenata:	4.048	9.922
Depoziti – penzije iz Njemačke	12	247
Depozitni računi banaka	4.036	9.675
Depoziti rezidenata	35.012	38.707
Investicije vezane za vrijednosne papire - Agencija za osiguranje depozita BiH	37.499	2.034
Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire	37.499	2.034
UKUPNO	75.553	43.566

Depoziti USAID-a

Na osnovu Ugovora o finansijskoj pomoći između Bosne i Hercegovine i Sjedinjenih Američkih Država za finansiranje rekonstrukcije, otvoreni su posebni kamatonosni računi. Banka za navedene račune ne obračunava kamate i provizije.

Investicije rezidenata vezane za vrijednosne papire

Banka je omogućila Agenciji za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine da investira u vrijednosne papire otvarajući račune (gotovinski račun i račun za vrijednosne papire) koji glase na Banku i Agenciju za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Sve transakcije na ovim računima odvijaju se između Agencije za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine i asset managera. Banka za navedene račune ne obračunava kamate.

Članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u

U skladu sa sporazumima između Bosne i Hercegovine i MMF-a potpisanim u decembru 2002. godine, Banka je određena za fiskalnog agenta i depozitara za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u. Uloga Banke kao fiskalnog agenta je specifična zbog aranžmana valutnog odbora. Banka djeluje u ime Bosne i Hercegovine u njenim odnosima sa MMF-om, ali nema nikakvu odgovornost za sredstva i obaveze vezane uz članstvo.

Banka drži račun specijalnih prava vučenja u MMF-u, MMF-ov račun broj 1 i MMF-ov račun broj 2 u izvještaju o finansijskom položaju. Banka također osigurava usluge čuvanja vrijednosnih papira Bosne i Hercegovine izdatih za pokriće članstva u MMF-u i za reotkup obaveza, a koji su evidentirani u vanbilansnoj evidenciji.

11

34. VANBILANSNE STAVKE (NASTAVAK)

Specijalna prava vučenja u MMF-u su sredstva po viđenju denominovana u SDR-u na računu otvorenom kod MMF-a za Bosnu i Hercegovinu. Banka drži SDR-ove kao dio svoje funkcije upravljanja deviznim rezervama. Ova sredstva su kamatonosna za Banku. Na dan 31. decembar 2018. godine specijalna prava vučenja u MMF-u uključuje obračunatu kamatu u iznosu od 4 hiljade KM (31. decembar 2017.: obračunata kamata je iznosila 2 hiljade KM).

MMF-ov račun broj 1 je račun MMF-a u Banci koji se koristi za transakcije sa MMF-om vezane za korištenje i otplatu MMF-ovih kredita. MMF-ov račun broj 2 je račun MMF-a u Banci koji koristi MMF za račune i administrativne isplate u KM na teritoriji Bosne i Hercegovine. Ovi računi su dio obaveza Banke i iskazani su u KM.

Stanje na računu kvote je specifična vrsta imovine koja predstavlja uplatu za članstvo Bosne i Hercegovine u MMF-u i koja je denominovana u SDR-u. Kvota predstavlja glasačko pravo Bosne i Hercegovine u MMF-u, ograničenja za pristup finansijskim izvorima MMF-a i udio Bosne i Hercegovine u alokaciji SDR-a, koja su obračunska jedinica MMFa.

Vrijednosne papire izdaje Ministarstvo finansija i trezora BiH i one se zamjenjuju za KM. Ovi vrijednosni papiri su unovčivi na zahtjev MMF-a.

Alokacija SDR-a je također kamatonosna. Ministarstvo finansija i trezora BiH plaća kamatu na alokaciju SDR-a.

Banka koristi neto metod u prikazivanju finansijske pozicije Bosne i Hercegovine u MMF-u, što je prikazano u nastavku:

U hiljadama KM

	31. decembar 2018.	31. decembar 2017.
Kvota	629.809	615.924
Specijalna prava vučenja u MMF-u	2.236	1.531
UKUPNO AKTIVA	632.045	617.455
MMF-ov račun br. 1	1.575	1.540
MMF-ov račun br. 2	53	53
Vrijednosni papiri	1.042.166	1.205.738
Alokacija SDR	382.080	1.898
Obračunata kamata na alokaciju SDR	685	373.656
Računi plativih troškova	1.601	447
UKUPNO PASIVA	1.428.160	1.583.332
 NETO POZICIJA BiH U MMF-u	 796.115	 965.877

34. VANBILANSNE STAVKE (NASTAVAK)

Kvota Bosne i Hercegovine u MMF-u iznosi 265.200 hiljada SDR na datume izvještavanja. Kvota ne donosi kamatu.

Račun vrijednosnih papira, MMF-ov račun broj 1 i MMF-ov račun broj 2 predmetom su valutnog usklađivanja uvijek kada se valuta koristi u finansijskim transakcijama između MMF-a i Bosne i Hercegovine. Najmanje jednom godišnje, na kraju MMF-ove finansijske godine (30. april), sva držanja valuta u MMF-u se ponovo vrednuju po važećem kursu SDR-a. Ova vrijednosna prilagođavanja uključena su u prikazanim stanjima računa.

U 2018. godini Banci je doznačena druga tranša po osnovu Proširenog aranžmana (Extended Fund Facility – „EFF”) sa MMF-om u iznosu od 145.829 hiljada KM (protuvrijednost 63.413 hiljada SDR). Nakon uvećanja navedenog iznosa za refundaciju MMF-ovih naknada za obezbjeđenje sredstava i umanjeno za MMF-ovu naknadu za usluge, ukupan iznos za raspodjelu je bio 145 822 hiljade KM i raspoređen prema propisanom omjeru.

35. DOMAĆI PLATNI SISTEM I SISTEM ZA PORAVNANJA

U skladu sa Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka je odgovorna za uspostavljanje i održavanje domaćeg platnog sistema i sistema za poravnanje. Od januara 2001. godine, Banka je uspostavila dva sistema poravnanja u cilju obezbjeđenja efikasnog poravnanja domaćih međubankarskih platnih transakcija: sistem bruto poravnanja u realnom vremenu („BPRV”) i žirokliring („ŽK”).

Kreditni rizik

BPRV sistem omogućava učesnicima tj. Banci i licenciranim komercijalnim bankama da vrše pojedinačna i trenutna poravnanja platnih naloga odobravajući i zadužujući račun za poravnanje u domaćoj valuti otvoren kod Banke. Kroz ŽK sistem Banka obezbjeđuje kliring usluge koje proističu po osnovu izvršavanja platnih naloga po principu multilateralnog kliringa.

Svaki učesnik platnih sistema je dužan da prije poravnanja platnih naloga ima obezbijedena sredstva na računu za poravnanje otvorenom kod Banke i mora zadovoljavati određene tehničke zahtjeve.

U skladu sa ulogom Banke kako je definisano Zakonom o Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, Banka ne smije na bilo koji način kreditirati učesnike BPRV i ŽK sistema s ciljem obezbjeđivanja likvidnosti u sistemu na bilo koji način.

Operativni rizik

U cilju minimiziranja operativnog rizika unutar domaćeg platnog sistema i sistema za poravnanje, Izdata su Operativna pravila za BPRV i ŽK sisteme koja određuju minimalne standarde sigurnosti za funkcionisanje sistema.

Važeći sigurnosni ciljevi, politike i procedure imaju svrhu da obezbijede sigurnosne mjere i karakteristike. Kompjuterski sistemi i mreže funkcionišu u skladu sa uspostavljenim ciljevima i politikama. Sigurnosni ciljevi i politike se periodično pregledavaju. Od svakog pojedinog učesnika se također zahtijeva da posjeduje određene sigurnosne mjere i kontrole za izvršavanja plaćanja.

7

35. DOMAĆI PLATNI SISTEM I SISTEM ZA PORAVNANJA (NASTAVAK)

Banka je definisala sljedeće procedure za poravnanja u slučaju nepredviđenih situacija:

- **Planovi i mjere za nepredviđene situacije:** u slučaju prekida u redovnom funkcionisanju platnog sistema i sistema za poravnanje ili nekog drugog nepredviđenog događaja, Banka je definisala mjere za nepredviđene situacije kako bi osigurala kontinuitet u funkcionisanju pouzdanih, ispravnih i zakonitih platnih transakcija u platnom sistemu i sistemu za poravnanje.
- **Rezervna lokacija:** Banka je osim primarne lokacije za platne sisteme (BPRV, ŽK i SWIFT), na kojoj postoje redundantni sistemi (u slučaju pada jednog, prelazi se na drugi sistem na primarnoj lokaciji), uspostavila i funkcionalan DR (Disaster Recovery) sistem na lokaciji Glavne banke Republike Srpske Centralne banke Bosne i Hercegovine Banja Luka.

Uprava Banke smatra da sistem posjeduje dovoljan kapacitet za održavanje pouzdanog operativnog rada.

36. DOGAĐAJI POSLIJE DATUMA IZVJEŠTAVANJA

Banka je izmijenila metodologiju obračuna vjerovatnoće neispunjenja obaveza koja se od 1. januara 2019. godine zasniva na tranzicionim matricama. Banka koristi korporativne tranzicione matrice za procjenu vjerovatnoće neispunjenja obaveza inostranih komercijalnih banaka, dok za izloženost prema inostranim državama (inostranim centralnim bankama i vladama) Banka koristi tranzicione matrice država. Na dan 31. decembar 2018. godine ukupan iznos rezervacija za očekivane kreditne gubitke iznosio je 12.133 hiljade KM. Promjena računovodstvene procjene rezultirala je priznavanjem smanjenja rezervacija za očekivane kreditne gubitke u ukupnom iznosu od 9.821 hiljadu KM u dobit ili gubitak u januaru 2019. godine.

Izuzev navedene objave, u periodu između 31. decembra 2018. godine i datuma izdavanja ovih finansijskih izvještaja nije bilo događaja koji bi zahtijevali usklađivanje ili koji su značajni, ali ne zahtijevaju usklađivanje.

